

СРПСКА

ПРЕД

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 23 ● 8. ЈУЛ ● 40 ДИНАРА

ЗБОГ КОГА

ГИЧЕМО?

ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНЦУСКА 6,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 3,50 CHF, ШВЕДСКА 25 SEK, АУСТРИЈА 30 ATS, СР НЕМАЧКА 5,00 DEM, БЕЛГИЈА 40 BEF,
ХОЛАНДИЈА 4 HFL, ТРЧКА 500 BRD, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK

ОРДЕН ЗА МАЛО МОРГЕН

На свом редовном заседању одржаном 27. 6. 1991. године КАНЦЕЛАРИЈА ОРДЕНА И МЕДАЉА „Српске речи“ донела је

УКАЗ

којим се председник владе Уже Југославије

АНТЕ МАРКОВИЋ

одликује

ОРДЕНОМ (АВ)НОЈЕВОГ ЈАЈЦА СА ПРАВОМ НА ОТЦЕПЉЕЊЕ

Орден се додељује за конвертибилне осмехе, којима су југословенски народи и народности нападани оптимизмом, сувереношћу и државним интегритетом. Снага ауторитета Анте Марковића толико је опчинила његове саборце, колеге, другове и пријатеље да су одједанпут и истовремено сви пожелели да се у миру разиђу. Био је то леп осмех.

фото: Б. Рашић

**Његово Височанство
Престолонаследник
Александар:**

ПОЗДРАВ ВУКУ И СРБИЈИ

Велико ми је задовољство што Вас поново видим и желим да Вам се захвалим што сте дошли код мене. Само, волео бих да смо се грели у Београду. Србија је у мом срцу. Чезнем да дођем кући и заузем место које ми припада. Ово су тешки дани за све наше људе. Морамо имати на уму да народ мора доћи на прво место. Важно је да следимо наш принцип: „Само слога србина спасава“. Као што знате, људи се око мене окупљају као око симбола јединства, континуитета и наде. И Ви сами сте то нагласили.

Желим све најбоље Вама и члановима Ваше странке. Такође желим све најбоље свима у нашој великој земљи Србији, који верују у демократију, дијалог и просперитет нашег народа. Молим се и верујем у бољу будућност Србије.

Волим свој народ. Живела Србија!
Лондон, 24. јун 1991.

„СРПСКА РЕЧ“ ЕКСКЛУЗИВНО

2. ВИДЕО КАСЕТА СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ У ГРЧКОЈ И ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ!

ПОГЛЕДАЈТЕ И ВИ ОНО ШТО СУ МОГЛИ ВИДЕТИ САМО ГЛЕДАОЦИ „СТУДИЈА Б“! НЕКА ЦЕЛА СРБИЈА ВИДИ КАКО ЈЕ ВУК ДРАШКОВИЋ ДОЧЕКАН У ХИЛАНДАРУ И ШТА МУ ЈЕ РЕЧЕНО ДА ПОРУЧИ СРБИМА!

ЕКСКЛУЗИВАН ГОВОР ИЗМЕЂУ ПРЕСТОЛОНАСЛЕДНИКА АЛЕКСАНДРА И ВУКА ДРАШКОВИЋА!

ЦЕНА: 450 динара

3. ВИДЕО КАСЕТА ПРОСЛАВА ПЕДЕСЕТЕ ГОДИШЊИЦЕ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОТПОРА

СНИМАК СВЕЧАНЕ АКАДЕМИЈЕ ПОВОДОМ ПЕДЕСЕТЕ ГОДИШЊИЦЕ ТРЕЋЕГ СРПСКОГ УСТАНКА!

ГОВОР ВУКА ДРАШКОВИЋА О ГЕНЕРАЛУ МИХАИЛОВИЋУ! СИН ГЕНЕРАЛА МИХАИЛОВИЋА БРАНКО МИХАИЛОВИЋ ГОВОРИ О СВОМ ОЦУ.

ЦЕНА: 350 ДИНАРА, односно 24 ДЕМ, под истим условима.

1. ХИМНА СПО!

АУДИО КАСЕТА СА ПЕСМАМА СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ!

СЛУШАЈТЕ НАС И КОД КУЋЕ! НА МЕЛОДИЈУ „СПРЕМТЕ СЕ, СПРЕМТЕ ЧЕТНИЦИ“ ПРЕДСТАВЉАМО ВАМ ХИМНУ СА КОЈОМ ЋЕМО ЧЕКАТИ 9. СЕПТЕМБАР:

ХИМНА СПО:
СВИ! СВИ! СВИ!
Свети нам Сава говори
устајте српски синови!
Ступајте сви у редове
у Српски Покрет Обнове!
А СТРАНА:

1. Химна СПО
 2. Песма Вуку
 3. Велика Србија
 4. Песма косовских јунака
- Б СТРАНА:

1. Боже правде
2. Ој Србијо мила мати
3. Зови, само зови
4. Трг Слободе

ЦЕНА: 150 динара

КАСЕТЕ МОЖЕТЕ ПОРУЧИТИ НАРУЏБЕНИЦОМ НА АДРЕСУ: „СРПСКА РЕЧ“, НАРОДНОГ ФРОНТА 43, СОБА 23, 11000 БЕОГРАД; ПОЗЕЋЕМ НА ТЕЛЕФОНЕ: 683-952 и 642-233 локал 149; ИЛИ НА АДРЕСУ: БРАНКОВА 13-15. V и VI спрат (СА НАЗНАКОМ ЗА „СРПСКУ РЕЧ“) 11000 БЕОГРАД, ТЕЛЕФОНИ 628-242, 624-598, 625-937.

КАСЕТЕ ТАКОЂЕ МОЖЕТЕ НАРУЧИТИ УПЛАТОМ НА ЖИРО РАЧУН 60801-603-27562. ЗА ПОРУЏБИНЕ ИЗ ИНОСТРАНСТВА ЦЕНА ЈЕ 15 ДЕМ (аудио) и 30 ДЕМ (видео касета) ПЛУС ТРОШКОВИ ПОШТАРИНЕ ЗА УПЛАТЕ ИЗ ИНОСТРАНСТВА ДЕВИЗНИ ЖИРО РАЧУН ЈЕ 60811-620-128-25731-74956-33

НАРУЏБЕНИЦА
НАРУЧУЈЕМ:

1. АУДИО-КАСЕТУ „ХИМНА СПО“ КОМ _____
2. ВИДЕО КАСЕТУ „СПО У ГРЧКОЈ И ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ“ КОМ _____
3. ВИДЕО КАСЕТУ „ПРОСЛАВА 50. ГОДИШЊИЦЕ СПО“ КОМ _____

(име и презиме)

(адреса и поштански број)

ЗБОГ КОГА ГИНЕМО ?

Сада је све јасно. Југословенска народна армија (како то на словеначком опасно звучи) у првој озбиљнијој послератној акцији испоставила је крвав рачун за највећу југословенску заблуду. Не само да су стотине и хиљаде активних и пензионисаних, ухлебљених и ситуираних, преплаћених и охолих генерала, адмирала и пуковника довели себе у ситуацију да преговарају са једним резервним водником, него су, у складу са својим хуманистичким принципима, заборавили да спашавају своје рањенике и боре се за своје мртве. Ужас и беда њихове академске тактике гурнули су пред пушчане цеви готово незаштићену децу, која и нису морала да знају толико о могућој смрти, колико о „сва три изворишта марксизма“ и Титовој политици несврставања и мирољубиве коезистенције. За само неколико дана Армија је до у танчине објаснила куда је отишло педесет година њеног „развоја“, шта за њу представља човек и ко одлучује о нашој заједничкој безбедности. Питања попут оних „како је уопште било могуће да се 2.000 неспремних и неопремљених младића дословно изручи у руке 30.000 спремних и опремљених?“ или „како је то могуће ако у Београду чак и мирне демонстрације „опслужују“ више него бројни специјалци, са панцир-кошуљама и под пуном ратном спремом?“ постају тако само гласови запањеног и унезвереног јавног мњења. Тек сада, на жалост, постаје јасно и како је било могуће да та иста Армија готово дословно држи свећу Мартину Шпегелу док увози контејнере оружја и зашто је инсистирање на његовом кривичном гоњењу и хапшењу, са становишта Армије, била само пуста жеља. Исто тако, родитељи невиних, жртвоване деце у најскоријој будућности престаће да се питају откуд онолика свирепост и бескрупулозност словеначких територијалаца, а запитаће се где су и које су то силне војне службе, укључујући и обавештајну, које су о ономе што Армију чека у Словенији морале да знају више од туристе-пролазника, макар због тога што су биле прве и незаобилазне на „општарнародном“ буџетском казану. На крају овог револта треба рећи још само то да „генералско (после битке)“ ударање по савезном премијеру као „кључном кривцу“ за дебакл југословенске армије ипак представља само наставак локал-политичке беде плиткоумља. Уз све његове грешке, јасно је да тенкове без пешадијске подршке, бригаде без хране и воде или војнике без оружја, информације и мотива не распоређује савезни премијер нити је савезни премијер у ситуацији да спашава војнике и официре остављене на милост и немилост противницима. Све су то околности због којих је искључиво војни врх заслужио нирнбершку оптуженичку клупу.

Војнички и дипломатски пораз армије је, међутим, у актуелној југословенској међунационалној и политичкој ситуацији само врх ужареног предратног брега. Утолико пре је до ултиматума појачао захтеве за стварањем српске националне гарде, која би неизбежне људске жртве приносила само интересима српске државе и српског народа а не идеолошким фикцијама и сујетама оних, који су управо за такву „своју“ одбрану земље добили толико да имају шта да изгубе. Председник српске републике, међутим, иако суочен са оптужбама да таква, губитничка и поразна, ЈНА представља песницу српских интереса и „моћи“ и, с друге стране, са угрожавањем историјских интереса и физичког опстанка великог дела српског народа у Југославији, не налази да је, поред већ постојећих, неопходна и српска војска. Истовремено, више је него очигледно да српска власт, ради очувања легитимних интереса српског народа, ангажује, опрема, финансира или прећутно подржава нелегалне, полуразбојничке, „четничке“, самопоњижавајуће хорде, које високе националне идеале своде на управо тај и такав ниво. Разлога за такав поредак ствари има много и њихово набрајање превазилази намере овог текста. Подсетимо, међутим, само на следеће.

Одбрана српских националних интереса на југословенском простору, па чак и оружаним путем, једна је од ретких, ако не и једина ствар око које је могуће постићи општенационални консензус или барем сагласност већине најзначајнијих српских странака. Проблем је, међутим, што се у постојећем реалном политичком окружењу пре свега рачуна са добровољачким или полудобровољачким формацијама, које се, по логици ствари, регрутују из редова партијског чланства. Владајућа Социјалистичка странка, њени политички челници и експоненти у државним органима па и председник Републике, наравно, дубоко су свесни старосне, социјалне и кадровске структуре свог чланства и савршено добро знају да њихови чланови нити желе нити могу да „ратују“, барем не добровољно. При свему томе, и као аморфна маса представљају мањину српског бирачког тела, односно српског народа. То само значи да би се евентуални добровољци регрутовали углавном из опозиционих редова, а пре свега Српског покрета обнове. Чак и да у први мах признају легитимну и легалну команду, формације састављене од таквих регрута у најскоријој будућности затражиле би друге и другачије команданте, заставе и обележја. Тако би власт владајуће странке, односно актуелног председника Републике сасвим логично и спонтано били доведени у питање и у томе лежи решење загонетке српске националне гарде. Онај (Вук Драшковић, рецимо) ко би председнику Републике гарантовао (!) лојалност према њему и владајућој идеолошкој и политичкој доктрини добио би мандат и помоћ за оснивање гарде: Све могуће заслуге побрао би, наравно, председник Републике, а кривац за све могуће био би тај делегирани војсковођа. Јасно је на основу ове простије логике да српска национална гарда у овим околностима не постоји не због тога што српски национални интереси за њом не осећају потребу, него због тога што би њено оснивање угрозило интересе владајуће гарнитуре и председника Републике лично. С друге стране, пристајање на диктат власти у име српских националних интереса само би продубило и заоштрило конфликте, које је власт својом глупошћу или апстиненцијом и направила. Тиме је лако објашњава чињеница да та иста власт толерише постојање и деловање полувојних формација, иако су оне, позитивним законским прописима те исте власти — кривично кажњиве. И биће уколико не буду у функцији те власти или уколико Срби не виде кога стварно треба кривично гонити. У сваком случају власт ће чекати да види ко ће уместо ње и њених регуларних органа да обави посао.

Јасно је да се ствар не мења много ни у случају регуларне, „државне“, а не добровољачке војске, о каквој је овде било речи.

Српска војска ће, наравно бити формирана, кад-тад. Ни сада и тада њени команданти неће бити попут данашњих скупштинара, који ће запенушани и задргли у свом патриотизму и безбедни у свом посланичком имунитету глатко опуномоћити кога и колико треба да за њихове станове, кафиће, положаје и потомке дају живот. Ни председник Републике неће бити то што јесте, јер ће га на то присилити, баш као и на све што је до сада за Србију „добровољно“ учинио. Проблем је само у томе што све то, изгледа, они неће бити само преко нас — мртвих.

Пише: А. БОРКОВИЋ

ПРОГЛАС СРПСКОМ НАРОДУ

ЈНА је доживела катастрофалан пораз од мале Словеније. Крајње неспособна Врховна команда Југославије предвођена политичким Брозовим генералима, чак и кад би хтела, неспособна је да заштити српски народ у данашњој Хрватској, Босни и Херцеговини и Кокону и Метохији. Србија нема своју војску, нема мобилизацијских и других планова неопходних за актуелну ситуацију. У Хрватској је под оружјем или ће бити за дан-два, око 500.000 војника. Хрватска врховна команда је већ давно разрадила планове неопходне за актуелну ситуацију. И Шиптари су то давно учинили.

Српски народ је због идеолошке заслепљености српских комуниста потпуно неспреман и неорганизован за било какву ефикасну заштиту од очекиване акције удружених непријатеља српског народа.

Данас када Српски Покрет Обнове формира Српску гарду, ЈНА у сарадњи са српском владом мобилише српске младиће и ставља их под команду неспособне Врховне команде и на тај начин онемогућује стварање српске војске која једина може, у овако драматичној ситуацији, заштитити Србе у свим српским крајевима. Данас српски младићи гну у Словенији или постају таоци тзв. Јаншине војске. Тиме је ЈНА понизила српског војника.

Да би избегли катастрофу која може бити већих размера него што је то било 1941. године Срби се морају одрећи услуга и руковођења српских комуниста, прослава 7. јула и сличних прослава, узети судбину у своје руке и формирати своју војску.

На тај начин ће заштитити српски народ и границе српске државе.

ШТАБУ ВРХОВНЕ КОМАНДЕ ЈНА

Српски покрет обнове са огорчењем протестује због понижења и пораза јединица ЈНА у Словенији. Војска, за коју се тврдило да спада међу најпремније армије у Европи, није успела да савлада недавно формирану, непрофесионалну војску са листом липе на капи, војску оних који разбијају државу на коју нису имали ни државе ни војске. ЈНА је изгубила више војника него што је америчка армија изгубила у Заливском рату.

Акцијом у Словенији изневерене су наде полагане у ЈНА. Једини корак који у овом часу ЈНА треба да учини јесте да се, са људством и ратиом техником, повуче из Словеније и да се стационарира у западне крајеве настањене српским народом. Тамо неће бити излагана нападима нити ће јој бити одузимао наоружање. На тај начин ће ЈНА спречити српско-хрватски сукоб и гарантовати безбедност недужном становништву. Јачањем позиција српског народа, који испољава приврженост мирном дијалогу и нема сепаратистичких претензија, истовремено ће јачати позиције свих који се залажу за споразумно решење кризе и спречавање катастрофе.

Само под условом да ЈНА преузме своју уставну обавезу штићења народа и државе, с пуном одговорношћу и одлучношћу, сматрамо да српски младићи могу ступати у ЈНА. У противном треба да ступају у Српску гарду.

**СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА**

**ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
БОГОЉУБ ПЕЈЧИЋ**

**УРЕЂУЈЕ РЕДАКЦИЈСКИ
КОЛЕГИЈУМ**

ДИЗАЈН: ДЕЈАН ЂУРОВИЋ

САРАДНИЦИ: Славица Лазић,
Александар Цветковић,
Милован Бркић, Сандра
Петрушић, Александра
Јанковић, Душко
Богдановић, Зоран Петканић,
Драгослав Грујић, Драган
Барјактаревевић, Веран Матић,
Војкан Ристић и Ђорђо Вукоје
(фоторепортер).

**СЕКРЕТАР РЕДАКЦИЈЕ: ТАТЈАНА
ГОЕШЕВ**

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Народни
фронта 43/IV, соба 23,
телефон 683-952 и 642-233,
локал 149, 11000 Београд.

Жиро-рачуни: динарски
60801-603-27652, девизни
60811-620-128-25731-74956-
-33 (са назнаком за „Српску
реч“).

Телефакс: (011) 683-952.

Преплата: 900 динара
годишња, 450 динара
полугодишња. За
иностранство 150 ДЕМ или 90
УСД.

**Лист излази сваког другог
понедељка.**

**Рукописи и фотографије се не
враћају**

**Штампа ДП „Борба“ Косовска
26, Београд**

**Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије број 413-01-221/91-01
од 15. фебруара 1991.
године одређена је стопа
пореза од 3%.**

ЗБОГ КОГА

ГРАЂАНСКИ РАТ У ЈУГОСЛАВИЈИ:

ПОРАЗИ У ИМЕ СРБИЈЕ

Стр. 5 — 13

АНТЕ МАРКОВИЋ

НЕСПОСОБАН ИЛИ НЕМОЋАН

Стр. 14 — 15

ИДЕОЛОШКА САМООБМАНА

ЧИЈИ ЈЕ ПРАЗНИК 7. ЈУЛ?

Стр. 18 — 21

(НЕ)НАРОДНА СКУПШТИНА

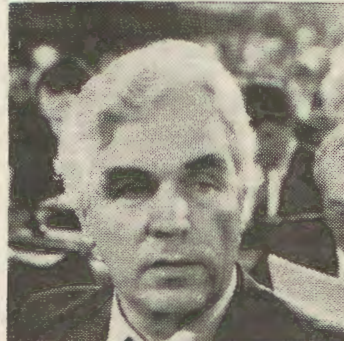
ДЕЛЕГИРАЊЕ ЖРТАВА

Стр. 22 — 23

ДРАГУТИН ЗЕЛЕНОВИЋ

ГЛОБАЛНА ТЕОРИЈА КИШНЕ ГЛИСТЕ

Стр. 26 — 27

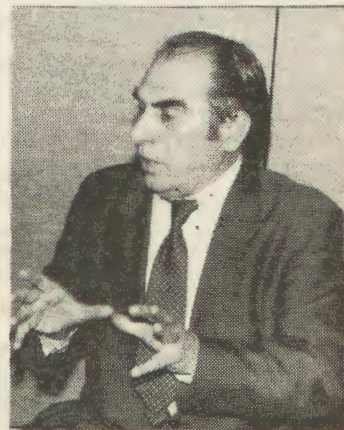
БАРАЊА И СЛАВОНИЈА

СМРТ ДОЛАЗИ ТИХО

Стр. 28 — 29

„СРПСКА РЕЧ“ РАЗГОВАРА СА:

ВЕСЕЛИНОМ ЂУРЕТИЋЕМ,

БОГДАНОМ ТИРНАНИЋЕМ, ГОЈКОМ ЂОГОМ,

ЉИЉАНОМ ЛАШИЋ,

МИХАЈЛОМ МАРКОВИЋЕМ.

ОКОЛНОСТИ

Иако је у току рат ова рубрика мора да буде „лака“, да говори о бесмисленим, а не озбиљним стварима и људима.

Озбиљни људи послати су да гину, а бесмислени су заштићени својим ИМУНИТЕТИМА. Тако смо сигурни да ће ово уопште имати ко да чита.

ПОВИЈЕСТ

Недавно је велеуважени хадезеовац Шиме Ђодан изнео у јавност досад строго чувану тајну — да је хрватски народ стар чак 5000 година, хрватски грб нешто око 3000.

Требало је, ваљда, некако објаснити због чега у хрватском врху седе толики крапински људи.

БИОГРАФИЈА

Кад смо већ код крапинског човека подсетимо да је извесни интелектуалац Жељко Крушељ са екипом стручњака на 260 страна сложио биографију Оца нације Фрање Туђмана.

Изгледа да тај Крушељ не прави разлику између крапинског и кумровечког човека.

НЕВЕРОВАТНО

Ово што причају и пишу Хрвати није ништа у односу на оно што штампају Македонци. А,

штампају нове македонске новчанице, стартере, које на једној страни имају Александра Македонског, а на другој Киру Глигорова.

Добро, хајде, можемо да схватимо да је Киру Глигоров најсветлија личност у више деценија дугој историји македонског народа. Али зар није логичније да овај други буде, рецимо, Вајат Ерп или, рецимо, Коко Шанел, који с „нашим“ Македонцима имају историјске везе неупоредиво више него ни криви ни дужни Александар.

ПОЛЕТАРЦИ

Македонци к'о Македонци. Међутим, сам себе су превазишли и Црногорци. И они, наимае, оснивају авиокомпанију.

Нема ту ништа чудно. Не треба бити паметан као Булатовић и Ђукановић па израчунати да авиони доносе знатно већи профит него сиротињске кухиње.

ПРАЗНО

Пре неколико дана аутор ових редова посетио је београдски зоолошки врт и није видео ниједног мајмуна.

Изгледа да су сви већ изабрани.

БРЗИНА

Тек данас, у овој политичкој ситуацији, са овим људима и са овим парама Србија је почела да гради тзв. брзе пруге за још брже укључивање у Европу.

Аутопутом се мора кроз Хрватску и Словенију, ЈАТ више рони него што лети, до најближег мора је поприлично далеко, а чак и

при великим брзинама бежање пешке може бити протумачено као узнемиравање јавности. Тако су брзе пруге, заправо, једина шанса.

ДИСКРЕЦИЈА

У ноћи пред Бејкеров долазак у Албанију у Тирани је са трга дискретно уклоњен велики лењинов кип.

Тачно на време да се 7. јула у Нишу сретне са Стаљиновом сликом.

БЛАМАЖА

А Борисав Јовић, заступник Србије у Председништву Југославије, шеф владајуће странке Србије и један од генијалних стратега српске социјалистичке револуције која тече, сваким даном све више подсећа на комарца. Слоба га шаље на Месића, а он упорно скреће у Српску скупштину.

НЕПРИХВАТЉИВО

А Јовићев колега Васил Тупурковски дебелио се замерио једном српском посланику, јер је усред свеопште гужве, у гаћицама на цветиће, па још пред камерама — играо фудбал. Чак је добио и жути картон.

Тупурковски је још и добро прошао. Са Дачом Марковићем вероватно не би више ни реч проговорио.

ПРИМЕР

Са становишта српских тв-гледалаца ратни сукоби у Словенији нуде и једну поуку. Српска власт је учинила све да на примеру оне словеначке објасни како се безочно лаже, петља, мути, подмеће и затвара Захвална опозиција.

ПРИЗНАЊЕ

Прва држава која је признала независност и сувереност Републике Словеније била је независна и суверена Република Хрватска.

Да сам тог дана ствар обавио Паломиним туалетним папиром, а не картонском амбалажом — ја бих сигурно био други.

ОСТАВКЕ

Иако се са некима од оних које су му уважили још није ни упознао председник српске владе Драгутин Зеленовић са четворо је већ морао да се опрости. Оставке пљушке к'о патетне мисли из Радована Радовића.

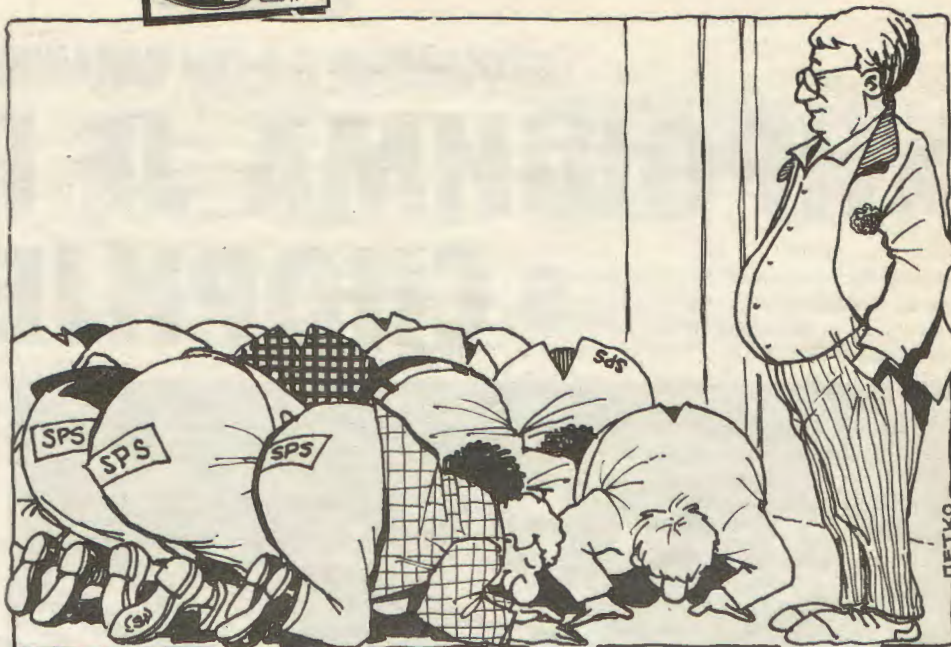
Како је кренуло Зеленовић би ускоро могао спасти само на министра за спорт Горана Тривана. Али, ако мислите да је то лоше — варате се., Овај у сваком тренутку може да телефоном од ФК Чукарица обезбеди бескаматну дугорочну позајмицу да се спаси српска привреда.

ЛЕТОВАЊЕ

ЈАТ рекламира отварање нове линије, директно за — Бејрут.

Тамо су дивни услови за одмор и разоноду. Отуд, наиме, нису стигле гаранције да С ЊИМА НЕМА НЕИЗВЕСНОСТИ.

ПОБЕДНИК

Раковица је наставила светлу, црвену, револуционарну традицију. У Народној скупштини заступаће је В. Шешел.

Једно је политичка борба, а друго политичка победа. Због тога ипак честитамо Социјалистичкој партији.

ПРЕДСЕДНИК

Тек сад постало је јасно како је то Александар Бакочевић успео да преживи толико „режима“ и толико различитих шефова па да под сваким још и профитира.

Иако смо мислили да је то тешко филозофија, ради се само о томе да увек и свугде постоји бар један човек који ће одбити да изврши наређење. Исто тако, увек и свугде постоји барем један Бакочевић.

ПОБЕДНИК (II)

Шешел је у Раковици добио петину гласова, што је, ипак, стотруко бољи резултат од чувеног координатора Сејде Бајрамовића (0,24%).

КАКО ЈЕ КРЕНУЛО, ПРВИ КОЈИ ОСВОЈИ САМО ЈЕДАН ГЛАС НА СЛЕДЕЊИМ ИЗБОРИМА СИГУРНО ЋЕ ДА ПОСТАНЕ ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА.

ЧИТАОЦИМА „СРПСКЕ РЕЧИ“

Као што сте на жалост приметили, „Српска реч“ је од прошлог броја скупљи за 10 динара. Разлоге можете претпоставити: поскупљење цене штампања које се увећава сваког месеца. Редакција је на овај непопуларан корак приморана и нада се да ће читалаштво разумети.

Истовремено, обавештавамо читаоце да се од 15. јула редакција сели у нове, јефтиније и веће просторије. Наша нова адреса гласи:

„СРПСКА РЕЧ“
БРАНКОВА 13-15, V и VI спрат
ТЕЛЕФОНИ: 011/628-242, 624-598,
625-937.

ТЕЛЕФАКС: 011/620-891
Господине Соколовићу, озвучите их на време

ЈУГОСЛАВИЈА И ЊЕНИ ИЗДАЈНИЦИ

ХИРОШИМА ЈЕ ПАДАЛА СПОРИЈЕ

ПРОТЕСТ НОВОСАДСКИХ МАЈКИ, 30. 6. 1991.

Сада, када је Југославија дефинитивно тропа и када је постала највећа европска депонија барута и олова, каснореагујућа власт ће, без икакве сумње, формирати српску народну армију ради равнотеже страха и снага. Све то у часу кад је време исурило и када решавање српског питања виси на најтањој политичкој нити откада Срби постоје.

Вишедеценијски напори комуниста да из темеља упропасте и растура Југославију најзад су, последњих дана јуна 1991. сасвим успели. Завршни ударац су извели такозвани посткомунисти, мали комунисти, илити комунистички отпад, ванбрачна деца Ј. Б. Тита. Српски комунисти — бољшевици, хрватски комунисти — нацисти и мали, болесни словеначки кардељисти. У томе им је здушно помогла комунистичка војска — Југословенска народна армија, која је скоро пет деценија уместо борбених вештина тренирала идеолошки моловање младих југословенских генерација.

Убијање Југославије извршено је, заправо, пре тачно двадесет година (убијање њених народа, пре свега Срба, знатно пре тога), кад је стаљинистички тандем Тито-Кардељ донео бућкуриш зван Нацрт уставних амандмана. Тад је, с разлогом ваља подсетити, пре него што ће бити бачен у комунистичку робијашницу, проф. др Михаило Ђурић утврдио: „Треба бити начисто с тим да је Југославија већ данас готово само географски појам, будући да су на њеном тлу или, тачније, на њеним развалинама, и то под маском доследног развијања равноправности између народа који у њој живе, успоставља неколико самосталних, независних, чак међусобно супротстављених националних држава“.

То је свима било јасно, осим српским комунистима. Док су остале републике градиле своју државну аутономност, при том цепајући Југославију, булумента српских комунистичких вазала буцала је Србију и „градилa“ Југославију.

Главна, карактерна, усудна особина српских комуниста одавно је да им се „свештица“ пали кад је касно, кад сви возове прођу. То није особина српског народа, већ само његовог најрђавијег дела, његових највећих незналица, његових болесника — комуниста.

Како тада, и пре тога, тако и данас.

У Сеферејоту — Србија је последња добила државу, Србија је последња прихватила „парламентарну демократију“, Србија је, уз мученицу Црну Гору, последња „открила“ да има и некакво национално биће. Све то **последње** су јој донеле њене комунистичке власти. Тако је народ, који је у свему био први, захваљујући комунистима, у свему остао последњи.

КОМУНИСТИЧКИ ОТПАД

Комунистички систем се свуда у свету показао као дегенеративан, антиисторијски, сатански. Историја је народе који су оболели од те куге шутнула у постробовласничку еру, у феудализам. На примерима Совјетског Савеза и Југославије „црвени феудализам“ је најочљивији: државе које су постали савршени феуди, потпуна доминација феудалне културе и духовности... производња људи феудалног менталног склопа. Три главна југословенска феудална народа — Срби, Хрвати и Словенци — у овој патолошкој посткомунистичкој ситуацији испољавају главне феудалне карактеристике: мрзе једни друге, виде непријатеље свуда око себе, непрестано ратују, не умеју да разговарају.

Феудални Словенци, које предводи мали карделистички феудалац Милан Кучан, витез од липе, батргају се пред јачим, истоплеменним феудалцима — Хрватима и Србима. Феудални Хрвати, на челу са феудалцем коме поданици тепају Њофра, хоће да утекну од моћнијег феуда, српског, у коме господари најцрвенији феудалац — Слоба зван Злоба.

Карактерне црте феудалаца су: закони не постоје, постоји само њихова реч (које се не држе), народ им је добар док мирно кулчи (најбољи је док једе корење), говоре што им падне на памет (с којим су у свађи), одузимају становништву вишак рада (сизови, надградња, порези, а база има да се база), поданици им служе као мете при испробавању оружја, керови у лову или дворске луде... Око себе, на двору, окупљају оне који са одличним успехом положиле све испите из глупости, незнања, моралне изопачености, лоповлука, непристојности, сервилности. Обожавају лажове, придворице, шпијуне. Најбоље се котирају они који су у придворништву били код смакнутих, претходних феудалаца... Најбољи је феудалац који нигде не путује са свог феуда, који уме да се ушанчи, удвори, изолије, јербо је, и иначе, окружен непријатељима....

Таква — само овлашно назначена — феудална свест доминира закрљжалим, посткомунистичким режимима у Југославији.

На власти су последњи феудалци, који су свесни да су последњи и који стога не бирају средства да продуже век својој патолошкој и учауреној владавини и који не питају за цену агоније својих поданика. Не питају? Напротив, доследни својој антиисторијској егзистенцији и дегенеративном друштвеном организму, феудалци препоручују поданицима једне корења. Можда из еколошких разлога?

Овај, последњи изданак комунистичких феудалаца бележи своје последње, врхунске иновације: клање непријатеља зарђалом кашиком, виртуозно ускакање у властита уста, распродају ничега, куповину ништа.

Оно што је данас у Југославији чињеница која је апсолутно неспорна јесте: све маске падају, комедија и трагедија једног режима се види као на длану. Фолиранти више не могу сакрити мањак памети, тиранима сама спада јагњећа кожа, глумљење потентности немоћних постаје смешно.

ПУЦАЊЕ ПРИНЦИПА

Народ оздрављује од вирусне заразе комунизмом, лажима и преварама, а његове вође — патолошки заробљеници закрљжало система, несрећници у идеолошком кавезу — пред очима народа одумиру као преостали феудални диносауруси.

Брука и срамота која је задесила Југославију последњих дана јуна 1991. има два пола: почетак отржењења народа и почетак убрзаног краја црвених феудалаца.

Што би рекао афористичар: пред први светски рат пуцао је Гаврило, сада пуцају принципи... Ако се принципима, разуме се, могу сматрати они извори деструкције на којима је почивала комунистичка власт.

Пуцање принципа, ускакање у властита уста, политичка инфериорност и непамет српских властодржачких комуниста — све то скупа (и појединачно) показало се на једном бедном, периферном случају: избору господина Шћепана Месића за председника Председништва Сеферејота.

(У овом огледу се нећемо бавити личношћу г. Шћепана Месића Малог, јер је то посао стручњака друге врсте, али ваља рећи о том господину следеће: српске комунисте је повукао за нос и уши тако добро, да је у праву онај мој рођак који каже: кад те неко вуче за нос и уши, онда их више не користи за дисање и слушање!)

Председништво Сеферејота је орган разбучане државе надлежан за примање високе господе и госпођа (ређе, ређе) из света, и врховни командант армије коју красе три следеће главне особине:

редовно кашњење, нередовна војна обука, ванредна идеолошка обојеност. Конкретно, Председништво командује армијом коју је у стању да порази за мање од два дана приучена полиција једног народа који нема никакве војничке традиције.

Председништво Сеферејота је врховни орган државе у нестајању, која има 25 милиона становника (у нестајању), и у који (орган!) можете ући ако вас на демократским изборима изгласа најмање сто људи.

ОСМА ГЛАВА СЕФЕРЕЈОТ-СПОДОБЕ

Председништво Сеферејота је изложба представника стварних и измишљених југословенских нација — комунистички мистер национале — које је Ј. Б. Тито измислио да би пред светом имао алиби како он тобоже, није газда над газдама, бог и батина.

Председништво Сеферејота је било декоративни орган Цекајота, а кад је Тито умро и кад су феудалци растурили Цекајот, од тог органа није остало ни „о“. Јер, Југославија је већ била разбучана на феуде, владали су господари феуда, а зарад свеза, и гладне (све

гладније) раје, Председништво је било и остало једна маска.

У праву је онај мој рођак који је Председништво Сеферејота упоредио са Шивом која има неколико руку (да боље краде), или са сподобом која има неколико глава (да успешније разлије и разводни памет), јербо тај шеф државе има осам глава у исти мах, али на различитим местима.

Е па, на чело таквог Председништва такве учвале господе Сеферејот, заслугом мудрих српских комуниста, није дошао, кад је требало да дође, по још живећој Брозовој политичко-владачкој филозофији, господин Шћепан Месић Велики. Било би утешно да су српски комунисти сматрали да је г. Месић лош кадар за катастрофално лоше Председништво Сеферејота, јер у том парадоксу има неке инвенције, али насупротив: њихов став је био да г. Месић, потпуни лошијанац, не може унићи у добро (изврсно, неопходно, судбинско...) осмоглаво управљачко чудовиште.

Тако је произведена једна чисто комунистичка комедија, која се, од првог чина, јер су глумци јад и беда, почела претварати у трагедију.

Намеравали смо потанко описати ту комедију-трагедију наводећи хрпу отужних чињеница, изговорених несувислости српских владајућих комунистичких солиста Јовића, двојице Костића, подофицира Сејде несрећног Бајрамовића, њиховог оркестра и главног диригента, али кад се све то сложи на једно место, у хронолошком низу, од 15. маја до последњег дана јуна, представља такав галиматијас и смејурју, да је, у овим трагичним временима, напосто неумесно засмејавати, или заплакивати, народ. Окретни као чигра (где?) Бора Јовић се заклињао против Шћепана Месића, уз помоћ свог Бакочевића извело пируету у својој народној скупштини, и тако даље. Бранко Костић се латио његошевског принципа непопустљивости, достојанства и части, па се заклео у Светог Петра, да тај Шћепан, антикомуниста, неће, машала, сједети у Председништву, макар се васцијели свијет преврнуо, јер је он, Шћепан, мајстор бламаже, а он, друг Бранко, неће оцрњет образ љуцки и јуначку звијезду петокраку. Сејдо друг Бајрамовић је углавном ћутао и климао главом, јер је курс завршио са довољним успехом. Међутим, Југослав Костић, четврта четвртина српске принципијелности, био је ингениозан. Шта га је инспирисало, шта му је **дошло**, остаће тајна за сва времена. Мада неки истичу значај једног синдикалног плаката који је тих дана био излепљен по ходницима Палате Федерације: „Деле се свињске полутке и кокошији батаци, може се летовати у више рата“. Тек, Југослав који воли Југу Костић је ингениозно сјајно обавештењој „Политички“ изјавио 17. јуна: „До краја јуна биће превазидана криза у Председништву СФРЈ“.

СРПСКА СРАМОТА

Криза у Председништву Сеферејота јесте превазидана у тачно пророкованом року: дошао је у Београд, у Палату Федерације, на састанак Председништва Сеферејота, министар иностраних послова Луксембурга Жак Пос (у пратњи министра Ђанија де Микелиса

и Ханс Ван дер Брука) и поставио господина Шћепана Месића за прву главу осмоглавог колективног шефа Југославије. Без Луксембурга ништа!

Друг Бора Јовић се одрекао принципа, подршке Народне скупштине Србије, индиктата Слободана Милошевића, подршке Вицела, Минела, надљудског залагања господина Бакочевића, свих српских комуниста и још једном, после толико пута, пожртвовано се одрекао себе самог. За опште ствари се комунисти одричу свега.

Друг Бранко Костић се одрекао Његоша, љуцковине, чојства, јунашта, Анте Марковића.

Друг Југослав Костић је порекао све што је пре рекао, надгласао све за шта је гласао, јер је пророковао да ће се криза решити.

Сејдо друг Бајрамовић, осмина главе, изабраник сто људи, напросто је све заборавио.

Комунисти су људи који су спремни на жртвовање, па чак и на заборав властитих несувислости у име општечовечанског добра!

Била је то, још једном (само једном?), за-каснала памет, беда рефлекс, политички аматеризам; поновљени комунистички ана-фабетизам владајућег режима у Србији. Крив само зато што је, у посткомунистичком лутању и несналажењу, за те људе гласао, српски народ је на правди Бога кажњен, а решавање српског питања у лудници званој Југославија доведено готово до краја под упитник.

Нико више не може амнестирати српске болшевице, хрватске нацисте и ситне словеначке кардељисте од претварања Југославије у Бантуславију, у афричка племена, у која долазе „бела господа“ из Европе да их измире, отму им ножеве из руку, модерним политичким методама их анектирају и потом по-тапшу по главицама као малу децу. У праву су Вук Драшковић, вођа СПО, и г.г. Драгољуб Мићуновић, вођа демократа, кад су пре неки дан, на Независној телевизији, то назвали највећом срамотом која је могла да задеси Србију и Југославију. Али...

Али, то је оно што је морало да се догоди Бантуславији и Бантусрбији, којима господаре рецидиви титоизма и болшевиизма. Произвођење кризе, политички аматеризам, потпуно несналажење и неинвенитивност у овим временима законита су појава код друштвених и идеолошких структура које су утемељене у култури и политичкој филозофији праисторије, односно антиисторије, то јест феудализма. Од њих се може очекивати само горе од горега, све непаметније, све луђе, све опасније. На пример?!

ИГРА ЉУДСКИМ ГЛАВАМА

Изразити пример тог законито опасног и штетног деловања тих антиисторијских сила у Бантуславији јесте војна интервенција комунистичке, идеолошке армије у Словенији. У етничким сукобима, који Бантуславију потре-сају више од десет месеци, ЈНА је ступала на сцену кад је све било касно или готово. Банија, Кордун, Лика, Славонија — армија је сти-зала на попрште увек пошто се жеђ за крвљу утажила. На улици Београда, 9. марта, ЈНА је демонстрирала своју тенковску моћ кад је све било готово, кад је српска полици-

ја, полиција господина Милошевића, почисти-ла Србе са улица, а г. Вука Драшковића стрпала у затвор. Осим тога, у Београду је војску ангажовао не њен Врховни коман-дант, Председништво Сеферејота, него гос-подар српског феуда, идеолошки ослонац прекомунистичких генерала.

Интервенција у Словенији је дефинитивни дебакл те армије. Уочи војних дејстава, адми-рал Стане Бровет, Словенац, објавиће на сва звона, преко свих мас-медиа, да је у акцију упућено 1990 деветнаестогодишњака, 460 припадника Савезног СУП-а и око 270 цариника из Савезне управе царина. Рећи да је ситуација сложена. Затим ће рећи да је, пре-ма расположивим подацима, у Словенији тих дана мобилисано око 30.000 припадника тер-риторијалне одбране и Министарства унут-рашњих послова. Обавестиће да је словеначку (бантуславску) границу према Аустрији и Италији запосело додатних 3.000 ненадлеж-них словеначких националних војника. При-метиће, мање-више уз пут, да је слованчка војска изврсно наоружана. И, дакле, у те ба-рутне, оловне раље, послаће се близу две хи-љаде голобрадих младића, од којих су многи „гуштери“, тек два-три месеца свикли на смрад војничких чизама и чувени МПВ-дрил.

Ојађени родитељи погинулих младића, ојађени родитељи рањених, од којих ће мно-ги остати доживотни инвалиди, за сада су ус-краћени одговора од Генералштаба, од Ка-дијевића, Бровета, Ацића и осталих генерала, постоји ли иједна армија (јуче, данас, сутра) на овом црно-белом свету која шаље своје трупе у војничку акцију и унапред обавештава противника о свом комплетном саставу? Не постоји? Постоји? Рекло би се да постоји — у Бантуславији!

Дебело и надугачко проповедано „једин-ство војног врха Југославије“, у ситуацији ак-туелне Бантуславије, прича је за малу децу. Југословенска краљевска војска је 1941. из-држала 12 дана напад тада најбоље армаде света, немачких СС трупа, а толико хваљена, непокорна, непоколебљива, јединствена, ју-начка, комунистичка ЈНА је капитулирала за мање од два дана пред неугледном и без икакве ратничке традиције новом словенач-ком националном војском. „Јединствени вој-ни врх Југославије“ је јединствен по капиту-лантима, колаборационистима и издајницима. Довољан је само један доказ: како који гене-рал ЈНА оде у пензију, сместа се прихвати ан-ти-народно-армијске работе: Туђман, Шпе-гель, Рукавина, Тус итд. а с друге стране срп-ски генерали — Мамула, Мирковић, Љуби-чић, заједно са госпођом Марковић-Милоше-вић, прослављене тартиске борбе у Савезу комуниста — Покрету за Југославију (Југос-лавију?).

Једна од највећих војничких погибели у „мирнодопској Југославији“, класични војни дебакл ЈНА, а армијски врх — ћути као зали-вен. Господин Вељко Кадиевић, савезни секретар за народну одбрану, пети дан од проливане крви српских и других дечака, не обраћа се јавности, као да нема ње или њега. Тај уважени господин министар, међутим, ни-је ћутао кад је, у предизборној „утакмици“, требало дати подршку српским комунистима, да победе „дивљачку“, „примитивну“, „чет-ничку“, „идиотску“ српску демократску опо-

зицију. А у идиотским демократским држава-ма министри саобраћаја падају пола сата на-кон судара возова или авиона иако нису ни локомотирали ни пилотирали.

ДРУГА СРПСКА НЕСРЕЋА

У ту и такву армију, српски комунисти на власти су се уфали као у бранитеље српског народа и, дабоме, свог режима.

Дебакл ЈНА у Словенији је за кратко вре-ме други велики дебакл српске владајуће странке и господина председника Милошеви-ћа.

Кад је мрска опозиција, пошто су Хрвати и Словенци до зуба наоружали своје национал-не војске, шегачећи се како им падне на ум са ЈНА, а Хрвати злостављајући из дана (но-ћи) у дан (ноћ) српски народ у „лијепој њихо-вој“, кад је, дакле, та „некултурна“ опозиција у свом Парламенту својој држави предложи-ла формирање националне војске за одбрану српског народа — дочекана је са ниподошта-вањем, ругањем и исмејавањем. Шта ће ср-бо-комунистима војска, кад имају ЈНА? Кому-нистичка машинерија, по угодном и догово-реном једноумном и послушничком стилу владања (види под: „црвени феудализам“!), глатко је надгласала „неконструктивне“ опо-зиционаре, малтене усташе.

Владајућа српска „памет“, од главе до ре-па, образац је на делу закасне, троме, не-инвенитивне, анахроне политичке разборитос-ти.

Сваки потез који је направила, будући да је направљен у погрешно време, доцкан, био је потез у корист штете српског народа.

„Случај Шћепан Месић“ и „српска војска“ само су потоњи примери. Примери који ту и такву политику пред очима српске јавности темељито обезглављују. Догодиће се оно што је суђено власти која се заснива на так-вим анахроним и неисторијским идеолошким премисама: не мора је рушити опозиција, она сваки својим потезом сама себе руши.

И сада, кад је Југославија дефинитивно тропа, са г. Месићем или без г. Месића, са Словенцима или без њих, кад је Бантуславија, без Србије, постала највећа европска депо-нија барута и олова, каснореагујућа српска комунистичка власт ће, без икакве сумње, формирати српску народну армију ради рав-нотеже страха и снага у распадајућој Бантус-лавији. У часу кад је време исцурело. У часу кад решавање српског питања виси на најта-њој политичкој нити откако Срби постоје.

И анахрони комунистички ум ће, као што је то учинио у поменутој тв-емисији г. Михајло Марковић, пронаћи алиби за своју неспо-собност у инфантилној фрази: „То се није мо-гло предвидети“.

Господе, све се могло предвидети.

Као што се могу предвидети сви хрватски потези према српском народу у наредна три месеца „примирија“ и у преосталом периоду раздраживања и „раздруживања“. Хадзеов-ски режим ће, користећи жалосно легалне методе етничког рата минималног ризика, по-времено убијајући Србе, а повремено им упу-цавајући куће и друга материјална добра, те-мељито очистити „лијепу њихову“ од „ремети-лачког народа“. А онда...

ДРАГАН ГАВРИЛОВИЋ

ВУК ДРАШКОВИЋ:

СРПСКА ГАРДА

Само да нису изгубљени толики животи, имали бисмо право да будемо задовољни исходом дводневног „рата“ у Словенији. Ко је ко — јасно се показало.

ЈНА, до јуче хваљена као једна од најelitних војски у Европи, поражена је и потучена од Кучанове и Јаншине „армаде“ са липовим листом на капама. Амагерске, на брзину скупљене „трупе“ једног народа који никад није имао ни своју војску ни државу, просто су масакрирале малобројне јединице Југословенске армије.

Младићи ЈНА гурнути су у касарницу. Слабашне тенковске колоне кренуле су без подршке пешадије, артиљерије и авијације. Пешадија је кренула у маршевском поретку, као да иде у сватове. Неке јединице, првог дана, нису имале чак ни бојеву муницију.

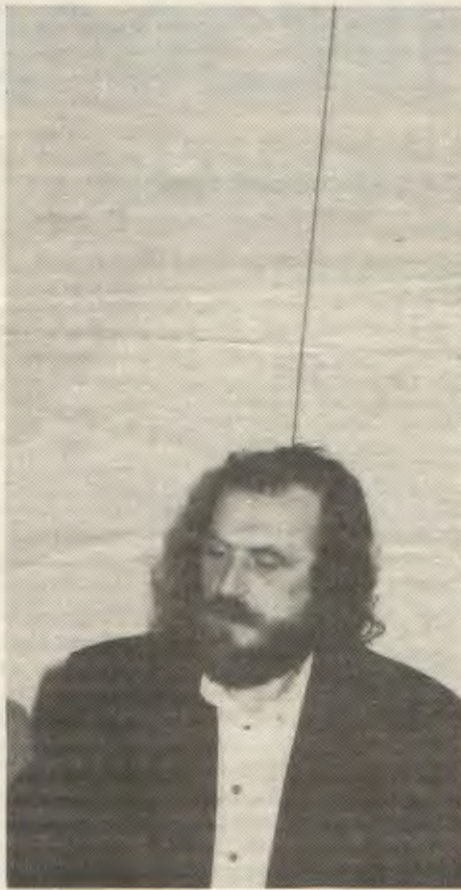
Одсечени од својих касарни које су биле блокиране, одвојени од других гарнизона који се нису ни покренули, лишени садејства авијације којој није падало на памет да им прискочи у помоћ, младићи ЈНА постали су не војници него — живе мете за одстрел и садистичко иживљавање. Поврх свега, тако очајним и одсеченим, стигла је наредба да — обуставе борбу!

На сцену, тада, да се покажу пред светом, ступају словенско чојство и јунаштво. Почео је масакр. Почело је дивљаштво. Дум—дум меци одапињани су у беспомоћне. Рањенима се не указује помоћ, па умиру и од најбаналнијих повреда.

Удружили су се кукавичлук и мржња словенске „армаде“. Први пут откад постоје дошли су у прилику да и они, на „бојном“ пољу, неког победе. Пијани од мржње, јављали су свету како су потукли „агресорску српску армију“!

Никога они нису потукли. Једноставно, само је један мехур од сапунице, звани ЈНА, пукао у Словенији. Још једна титоистичка лажа и паралажа показала је своје право лице. Своје знање показали су генерали који су чиновне и командна места стицали на привржености ратоводственој генијалности једног кумровачког бравара. Показала се вредност војске у којој се, већ четири и по деценије, највише увежбавало морално-политичко васпитање. Та идеолошка армија је из буџета узимала колико је хтела: плате, станове, луксузна одмаралишта... Официрски вукови били су недодорљиви. Један прегломазни и прескупи, а застарели и троми и неспособни апарат, легитимисао се у Словенији. Ништа. Велико ништа. Комунистичка војска дала је комунистички учинак. Југославије које већ одавно нема у Југославији, није могло бити ни у — Југословенској армији.

Сутра такорећи, та и таква армија требало би да брани српски народ у његовим западним крајинама. То је стратегија данашњих комунистичких управника Србије.

Можда би, на одређени начин, могли да се захвалимо господину Кучану. Отворио је очи Србима који су полагали наде у ЈНА. Оваква војска нам не треба! Одмах морамо формирати — СРПСКУ ГАРДУ!

Нема разлога да тражимо од Словенаца и Хрвата да разоружају своје војске. Али још је мање разлога да Срби не добију своју.

Оснивање Српске гарде СПО тражи одавно. Комунистички врх у Србији држао се, на жалост, за шињеле Титових генерала. Што је још жалосније, тај врх продужава да се хвата и за рите шињела поцепаних у Словенији.

Не може! Спискови српских гардиста увелико се праве по свим месним, општинским и окружним одборима СПО. Будућим гардистима већ се деле и гардијске књижице.

Ускоро ћемо позвати добровољце у Београд и они се неће разићи док их Скупштина Србије не прогласи за војнике Српске гарде и држава Србија преузме обавезу да наоружа и обучи своје гардисте.

Јасно је, дакле, да СПО не оснива своју војску, већ свестраначку и нестраначку армију Србије. И за несрбе који желе да бра-

не Србију и доживљавају је као своју отаџбину, врата Гарде широм су отворена. Међу првим добровољцима — гардистима већ има и Јевреја, Бугара, Русина, Румуна, Мађара, муслимана...

Гарда ће ових дана добити и свој кодекс, Правилник. Примитивизам, мржња и било шта што би могло да наружи нашу традицију неће моћи добити пропусницу за Српску војску. Српски гардиста мора бити Обилић по срцу, свештеник по понашању.

Униформе, чиновни, војна знамења и начин командовања биће, на осавремењени начин, примерени традицији славне Српске краљевске војске из 1918 године. Следећи ту традицију, замолићемо престолонаследника Александра II Карађорђевића да прихвати положај Врховног команданта. Просто, традиција налаже да се принцу упути ова понуда, чим Гарда буде формирана. Његово је да прихвати или да одбије.

Постојећа ЈНА нама не смета. Нека она настави да се стара о петокраки и Југославији. Српска гарда ће штитити само српску државу, у којој ће ући све наше земље и крајине. Опстала садашња ЈНА или не, Српска гарда ће са добродошлицом дочекати све њене војнике и старешине који то буду пожелели. Има у ЈНА много способних официра, подофицира и војника, али у једној идеолошкој и етнички раштимираној армији њихово знање и сами патриотизам нису могли и не могу доћи до изражаја.

Наивни су веровали да ће, на вест о стварању Српске гарде, Хрвати и Арнаути пре свих дићи узбуну. Не. Паника је захватила — комунистички врх Србије! Снажна и модерна, нарочито, неидеолошка војска њима не одговара. Плаше се и сутрашње Уједињене Србије. Кога ће тада држати за своје татке и чијом ће, тада, несрећом да тргују? Што горе, то по њих боље. Зато им је, и даље, идеал војска која се осрамотила у Словенији. Због тога су и пожурили са осудом и готово сроченом забраном Српске гарде. А ћутали су месецима, као запивеци, док су се сванојаке њихове харамбаше хвалисале некаким својим одредима, чак и корпусима којих никада није ни било. Постојала су само разметања, само магла и ништа више.

Тромесечно примирје које нам је наметнула Европа, не смејемо да преспавамо. Могући крвави расплет југословенске агоније обавезни смо дочекати са Српском гардом.

Рат не призивамо, нити га желимо. За њега, међутим, морамо бити приправни. Србија са својом Српском војском највећа је гаранција мира. Свакоме ће унаред бити јасно да та војска неће ни наличити оној југословенској коју је липов лист оборно под Триглавом.

КОЛИКО ЈЕ КРИВ АНТЕ МАРКОВИЋ?

РАТ ИЗ САВЕЗНОГ ТРЕЗОРА

Да би се о загонетним, езотеричним политичарима дале поузданије оцене које ће издржати суд потоњег времена обично треба сачекати да се бар нешто од њихових речи и обећања обистини. У нашој земљи такву опрезност заслужио је Анте Марковић.

Пише **Коста Чавошки**

Када је дошао на положај председника савезне владе, срећа, или још боље судбина, била му је највећма наклоњена. Брзо се наметнуо као водећи југословенски политичар који се, малтене једини, бори за очување постојеће Југославије. Уз то је за релативно кратко време стао на пут огромној инфлацији и стабилизовао динар у односу на водеће конвертибилне валуте. Остало је још да реши међурепубличке спорове и створи институционалне и друге услове за даље спровођење своје, на самом почетку успешне, привредне реформе. Најважније је, наравно, било учвршћење савезног уставног поретка и доследно примењивање суверенитета о супремацији тог поретка кад год се ради о појединим федералним јединицама добу с њим у сукоб.

Додуше, ни у том почетном периоду своје владавине Анте Марковић није био без својих критичара, нарочито у Србији. Он се на њих, као пристрасне и злонамерне, уопште није обазирао. Отуда и његов непоправљиви оптимизам који је пленио лаковерне, а опрезне чинио уздржаним и несклоним да га одмах критикују.

А онда је срећа почела да му окреће леђа. Његов највећи успех — конвертибилни динар — преко ноћи је девалвиран и сведен, у односу на чврст страни новац, на мало вредну хартију. Привреда је доживела потпуни слом, девизни штедни улози грађана су проћердани, а Југославија је пред својим распадом који се, без оружане борбе и проливања крви, у овом тренутку тешко може спречити. Тиме је Анте Марковић, као последњи председник савезне владе, на путу да постане, уместо, спасиоце, гробар Југославије.

У ЧЕМУ СУ РАЗЛОЗИ МАРКОВИЋЕВОГ НЕУСПЕХА?

Време је, дакле, да се озбиљно упитамо: у чему су разлози Марковићевог далекосежног неуспеха? Да ли је посредни пуко незнање или је реч о одсуству храбрости у одлучном тренутку или се, пак, уплела његова зла намера?

За Марковића би, наравно, било најбоље

да се његов, сада већ историјски, неуспех припише његовој способности и незнању. А тога је било напретек. Кад је самоуверено започињао свој премијерски мандат, Марковићу се чинило да је довољно да има добар програм привредне и монетарне реформе, а да ће резултати сами по себи доћи. Уз то је олако поверовао да ће први варљиви успеси које је почетком 1989. постигао (конвертибилност домаће валуте) по некој, само њему знаној, инерцији створити и одговарајуће правно-политичке и институционалне услове.

Додуше, већ у том тренутку почеле су да се умножавају далекосежне политичке неприлике и да се круни и руши савезни уставни поредак. Марковић се на то није обазирао. Уверавао је и себе и друге, а нарочито странце, да су то само политичке изјаве и декларације без икаквог правног дејства и да се њихови састављачи и поборници још увек могу убедити да одустану од свог кобног наума. Потоње време, а нарочито тренутни трагични сукоби су показали да се у том свом предвиђању грдно преварио.

ЗНАЦИ КОЈИ ПРЕТХОДЕ ДРЖАВНИМ ТЕШКОЋАМА

До рушења било ког па и југословенског поретка не долази одједном. Томе претходе многи знаци и поступци који се благовремено морају осујетити да се не би умножили и узели маха када им се више не може стати на пут. Један од првих републичких аката који је довео у питање савезни уставни поредак био је нови Устав Словеније, а потом и нови Устав Хрватске. Анте Марковић се није много узбуђивао. Тврдио је да ти уставни немају карактер правног акта већ политичке декларације. Потом су на основу ових устава дошени републички закони којима се, међу осталим, поништавала важност савезних закона на територији појединих република. То је најпре учинила Словенија, затим Хрватска, а ни Србија у томе није изостала кад је посебним таксама, „објављеним“ (!) у тајном службеном листу, повела „царински“ рат против Хрватске и Словеније. Марковић ни тада није преузео одговарајуће мере којима би обезбедио првенство примене савезног закона кад год је овај у сукобу са одговарајућим републичким или подзаконским актом. Вероват-

но није хтео да се замери појединим републичким руководством или је можда сматрао да ће их временом убедити да одустану од примене својих неуставних републичких закона. А када је крајем 1991. тајном одлуком своје Скупштине Србија противуствано присвојила већу количину новца из тзв. савезне емисије, Анте Марковић се коначно пренуо. Јавно је осудио ову крађу као нарушавање савезног уставног поретка.

Одмах се показало да је то учинио одвећ касно. Попут лопова који је ухваћен у тренутку кад руку завлачи у туђи џеп, српско руководство је жестоко узвратило. Оптужило је Марковића да је скоро две године ћутке прелазило преко бројних словеначких и хрватских прописа којима се рушила савезна уставност, а да је први пут узео у заштиту савезни уставни поредак тек када се српско руководство дрзнуло да крене истим путем. Марковић није био кадар да на уверљив начин узврати. Само је навео подужни списак закона и других прописа Словеније, Хрватске и Србије који су у супротности са савезним Уставом и законом и позвао ове републике да одустану од даље примене тих противуставних аката. Уз то је изјавио да ће се покренути поступак за оцену уставности тих спорних републичких закона.

НЕПОСТОЈАЊЕ ДРЖАВНИЧКЕ МУДРОСТИ

Управо овај погубан пример непрестаног умножавања неуставних републичких прописа, којима се нарушава савезни уставни поредак, и неблагоприятно деловања савезне владе да се такви прописи прогласе неуставним и ништавним сведочи о Марковићевом ноторном непознавању природе државног живота и начина на који се брани држава. Сада је сасвим очигледно, сем уколико његово оклевање није било унапред смишљено, да Марковић није располагао државничком мудрошћу и способношћу предвиђања будућих тешкоћа и благовременог предузимања одговарајућих мера. Мудар владалац не вођа, међутим, рачуна само о садашњим тешкоћама и нередима већ и о будућим, па их избегава свим силама. Јер, ако се предвиде раније, лако им је наћи лека; али ако се пусти да се умноже и узму великог маха, нема им више лека, јер је болест државе постала неизлечива. „И овде се“, вели Макијавели, „дешава оно што лекари веле о јектици, тј. да ју је у почетку лако лечити и тешко установити, али, доцније, пошто се у почетку није установила ни лечила, лако ју је установити а тешко лечити. То бива и са државним питањима, јер, када се сазнају на време (што је дато са-

мо мудрому човеку), невоље које се рађају брзо се лече; али, када се, зато што се за њих није знало, допусти да узму маха тако да су свакоме познате, нема им више лека."

Анте Марковић није располагао том врстом државничке мудрости. Уместо да у првом озбиљнијем нарушавању савезног уставног поретка види семе будућег великог зла, он га је једноставно потценио. Није ни помислио да ће оклевање савезне владе да таквим неуставним поступцима одмах стане на пут само охрабрити рушиоце савезне уставности и бити заразан пример за републике које том неуставном средству још нису прибегле. Зато му је после скоро две године систематског рушења савезног уставног поретка 21. јуна 1991. једино преосало да безнадежно захтева да се одмах отклоне „све преостале препреке — прописи и пракса — којима је нарушено југословенско тржиште (робе, радне снаге, капитала и знања)".

Још очигледнији пример неблаговременог реаговања савезне владе је илегални увоз оружја и наоружавање паравојних јединица у Словенији и Хрватској. Према још увек важећем савезном Уставу, контрола увоза оружја је у искључивој савезној надлежности, док праву оружану силу једино може имати федерација. Не обзирајући се много на савезни Устав и законе, Словенија и Хрватска су не само илегално увозиле оружје већ су убрзано стварале своје националне војске. То наравно није могло проћи незапажено. Границе је ипак контролисала савезна полиција и царина, па се велике количине оружја нису могле увести без знања бар неког нелојалног припадника савезног органа. А када је оружје прибављено, словеначка и хрватска влада су без икаквог зазора почеле да стварају своје мање-више регуларне војске. Анте Марковић се ни тада није огласио, иако су се те републичке војске стварале не само пред нашим већ и пред његовим очима. Тек када су почели озбиљнији оружани етнички сукоби са десетинама мртвих, Марковић је позвао „на повлачење оружја од грађана који га нелегално поседују, расформирање нелегалних формација, разрешавање конфликтних односа и преузимање правних радњи на подручјима на којима може доћи до међунационалних сукоба". Чак је са становишта државног интереса своје матичне републике (Хрватске) допустио, вероватно намерно, далекосежну двосмисленост. Поменуто је **нелегалне** оружане формације а да није изричито рекао да ли су оне нелегалне са становишта савезне уставности или су, пак, противзаконите са становишта републичке уставности. У првом случају његов захтев обухватио би и разоружавање хрватске државне војске; у другом случају тицало би се само разоружавања војних јединица Српске Крајине, што би Туђману веома одговарало.

НЕМОЋ САВЕЗНИХ ЗАКОНА

Највеће подозрење изазива Марковићева несклоност да благовремено, док се још могло, обезбеди примену савезних закона које органи у појединим републикама крше и не примењују. У том погледу могао се угледати, да је хтео, на добро уређене и делотворне правне државе Запада чији органи не чекају

да се повреде устава и других прописа умноже и постану неизлечиве, већ благовремено реагују чим се први такав случај појави. Поучан пример представља извршење пресуде америчког Врховног суда у случају **Brown vs. Board of Education of Topeka (1954)**. Том приликом Врховни суд је практично наложио расну интеграцију обојене и беле деце у школама. Тек после неколико година појавили су се и први црни студенти на универзитетима у јужним државама чланицама. Бели расисти нису, међутим, мировали. Године 1963. гувернер државе Алабаме, Џорџ Валас (George Wallace), лично је покушао да спречи уписивање црног студента на универзитет. Тадашњи председник Сједињених Држава, Двајт Ајзенхауер (Dwight Eisenhower), није оклевао. Одмах је послао савезне трупе у Алабаму и силом омогућио улазак првог црног студента на универзитет.

Анте Марковић тог разумевања државног живота и те државничке мудрости није имао, па није реаговао кад је то још могло бити благовремено. У том првом тренутку ваљало је оштрицу принуде савезних закона усмерити само на поједина лица која покушавају да уместо савезних примене спорни републички закон. Тада је то могло бити егземпларно реаговање попут оног реаговања председника Ајзенхауера против Џорџа Валаса у Алабами, чиме би унапред били обесхрабрани слични покушаји у будућности. Примера ради, кад су поједини шефови југословенских царина у Словенији, који иначе примају плату од савезне владе, ускратили лојалност свом послодавцу и почели да убране царине уплаћују на рачун Републике Словеније, Анте Марковић је морао да их бар отпусти. Он се, међутим, побојао да ће се тиме замерити словеначкој влади, па је почео с њом о томе да преговара, наравно безуспешно. У међувремену, ова опака болест нелојалности савезној влади узела је маха и практично је постала неизлечива. Тек тада се Анте Марковић одлучио да употреби војну силу и то не против појединих

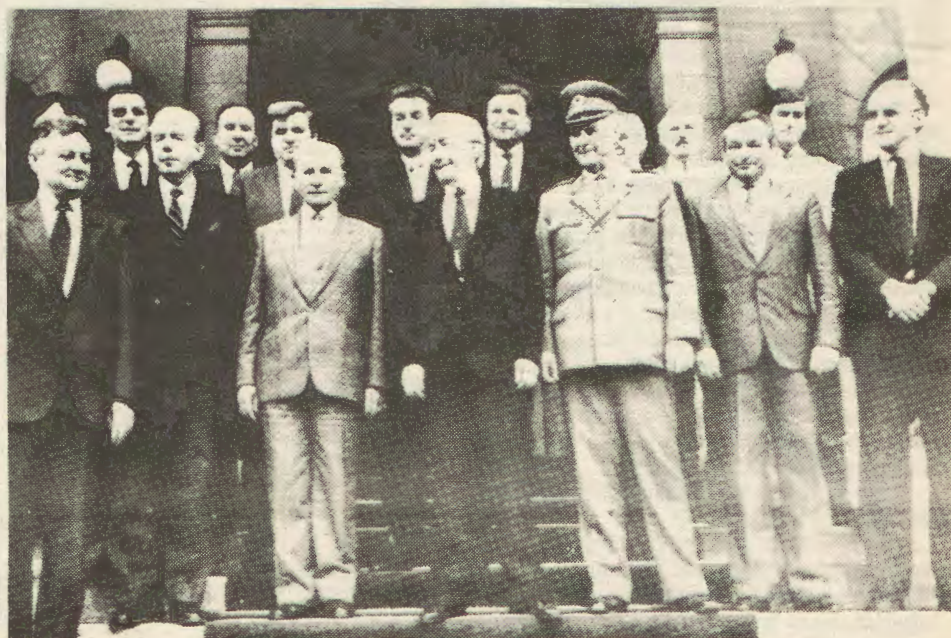
лица већ против словеначке државе као такве. Лека, међутим, више није било.

Ако се са иким судбина сурово поиграла, онда је то учинила са Антом Марковићем. На самом почетку био је њен миљеник и скоро све му је ишло од руке. Успео је оно што ником раније није пошло за руком — да малтене једним метком убије тигра инфлације. А онда је срећа полако почела да му окреће леђа да би га на крају сасвим оставила на целину.

ПРЕВРТЉИВОСТ СУДБИНЕ

Не улазећи у вечну непојмљиву тајну којом судбина управља светом и нашим животима, постоји ипак начин да јој се у политици умилимо ако већ нисмо у стању да њоме потпуно овладамо. Зато су потребни не само разборитост и мудрост већ пре свега одлучност и храброст — она задивљујућа смелост да се повуче далекосежан, а ризичан потез или да се каже „не“ када је „не“ опасно. „Јер, судбина је жена“, вели Макијавели, „те ко хоће њоме да завлада, треба да је туче и кроти... И стога је увек, као жена, пријатељица младића, зато што су несмотренији, беснији, па јој и одважније заповедају.“ Ту врсту одважности Анте Марковић није имао.

Која реч оправдања самог Марковића ипак се мора рећи. На своју и нашу несрећу, он је окружен изузетно неугодним, превртљивим, неспособним, па и поқвареним људима који сами нису били у стању ништа добро да учине, али су били кадри да самог Марковића спрече да он сам то учини. Да су још биле уобичајене, нормалне прилике, Анте Марковић би можда и успео. Наступио је, међутим, тренутак драматичне кризе, сукоба и распада. Том изазову Анте Марковић, на жалост, није дорастао. Зато с правом можемо рећи: тешко земљи коју у тренутку распада брани Анте Марковић.

ГЕНЕРАЛУ ВЕЉКУ КАДИЈЕВИЋУ

ДА ЛИ СТЕ ИЗДАЈИЦА?

Генерале, да ли се сећате 1986. године у којој је лист „Младина“ из броја у број нападао вашег по рангу колегу, генерала Бранка Мамулу? Повод тог напада била је кућа која је у Београду, за некадашњег команданта ЈНА изграђена народним новцем као луксузни апартман за човека навиклог на богате услове живота? Надам се да се сећате! Јер је те исте 1986. године такође, за вас и генерала Милана Даљевића у београдској улици Владимира Гађиновића 3 и 3а, почела изградња виле, е, како би се и ове две генералске душе удобно сместиле. Ми који станујемо у београдској четврти Дедиње, али не заслугом добијеном повлашћеним положајем своје породице, већ једноставно што смо грађани Београда без повластица, знамо да је та кућа саграђена на бившем простору дедињске дрваре, на плацу на коме би могле да се изграде и друге куће, али нису... Вама је свакако потребан ваздух!

Те, 1986. године, а то се може проверити у исечцима из свих југословенских листова, ЈНА је у Скупштини СФРЈ, због лоших материјалних услова, и наводне чињенице да нема пара чак ни за храну младе војске (а ви сте генерале Кадијевићу „отац“ идеје о клинчкој војсци), успела да 31. јула „избоксујете“ око 60 милијарди динара. Ваша кућа је грађена у априлу, мају, па се, ето, јер војска нема хране, застало са градњом и онда је градња одмах у августу настављена.

Како објашњавате то генерале Кадијевићу? Да ли се такво понашање може свести под неку врсту „издаје“?

Затим долази 1990. година. У летњим месецима догађа се читав лом у Книну и Крајини, народ у том делу Југославије у страху, може ли преживети терор ХДЗ, отпочиње своју акцију за отцепљење и реализацију идеје о стварању независне Крајине, а у истој кући у улици Владимира Гађиновића почињу грађевински радови. И дела у коме ви и ваша породица станује и дела у коме је пензионисани генерал Даљевић са породицом се шири, дужи, диже се кров... Радови трају, а у Книну се увећавају муке српског народа!

Како све ово објашњавате генералу Кадијевићу?

Пре неколико дана, супруга једног пуковника у пензији говори ми: „Он води политику мале деце!“ Не знам шта пензионисана пуковница мисли под овим, али ми је јасно да

сте догађајима који се последњих дана збивају у Словенији и себи и ЈНА дозволили нови „Сремски фронт“. Да, то што се тамо догађа у такзваној „дежели“, генерале Кадијевићу, је огледало ваше неморалности, ваше неспособности, вашег незнања!

Нисте генерале, смели да дозволите да људи типа Анте Марковића на тај начин дезавуишу ЈНА, Југославију, да учине све, како би

дезавуишали Србију. Јер, нико у читавој гужви не говори о вашој неспособности, већ о хегемонистичким намерама Србије и њеним напорима да заустави „демократске процесе“.

Вељко Кадијевићу, срам вас било за све што сте учинили Југославији, Југословенској Народној Армији и Србији!

**Миријана Влајић, новинар
„Вечерњих новости“**

Број 226 — Број 9

СЛУЖБЕНИ ВОЈНИ ЛИСТ

Београд, 1990. г.

Прилог

ПРОСЕЧНИ МЕСЕЧНИ НЕТО-ЛИЧНИ ДОХОДИ У ЈНА, ПРОСЕЧНЕ МЕСЕЧНЕ НЕТО-НАКНАДЕ И ПРОСЕЧНЕ МЕСЕЧНЕ НЕТО-ПЕНЗИЈЕ ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА, КВАЛИФИЦИРАНИ НА ДЕЦЕМБАР 1990. ГОДИНЕ

у динарима

Син — класа односно стручна спрема	Лични доходак	Месећна накнада	Стањосна пензија		Породична пензија		Инавидска пензија	
			Носиоци »PS-41«	Остали	Носиоци »PS-41«	Остали	»PS-41«	Остали
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Официри и млади официри								
General armije i admiral Hote	38.994	30.372	35.132	30.372	24.433	20.135	34.507	27.758
General-pukovnik i admiral	36.965	28.123	32.531	28.123	22.824	18.809	32.234	25.930
General-potpukovnik i viceadmiral	33.420	25.725	29.533	25.725	20.788	17.869	29.360	23.618
General-major i kontraadmiral	30.775	23.516	26.966	23.516	19.052	16.458	26.908	21.646
Pukovnik i kapetan bojnog broda	25.487	19.325	22.615	19.325	15.754	13.278	23.292	18.737
Potpukovnik i kapetan fregate	21.400	16.081	18.965	16.081	13.471	11.270	19.372	15.924
Major i kapetan korvete	19.446	14.284	17.463	14.284	12.280	10.161	17.593	14.326
Kapetan I klase i por. bojnog broda	17.610	13.263	15.755	13.263	10.979	9.338	15.685	12.932
Kapetan i poručnik fregate	16.306	12.389	14.498	12.389	10.132	8.578	14.415	12.071
Poručnik i poručnik korvete	15.454	11.855	14.126	11.855	9.731	8.307	13.761	11.379
Potporučnik	14.775	11.570	13.750	11.570	9.184	7.898	12.985	10.724
Zastavnik I klase	15.755	11.693	13.897	11.693	9.608	8.263	13.839	11.429
Zastavnik	14.613	11.037	13.117	11.037	9.190	7.692	12.661	10.459
Stariji vodnik I klase	13.699	10.325	12.271	10.325	8.634	7.227	12.384	9.969
Stariji vodnik	12.975	9.969	11.848	9.969	8.425	6.926	11.662	9.561
Vodnik I klase	12.628	9.829	11.681	9.829	8.212	6.751	11.436	8.746
Vodnik	12.320	9.496	11.286	9.496	7.669	6.631	11.200	8.796
Војни службеници								
Војни службеник I класе	22.050	17.269	20.381	17.269	14.659	12.379	19.957	16.551
Војни службеник II класе	18.797	14.855	17.532	14.855	12.306	10.392	17.016	14.112
Војни службеник III класе	18.071	13.346	15.537	13.346	11.074	9.352	15.711	13.029
Војни службеник IV класе	16.520	12.290	14.129	12.290	10.076	8.509	14.582	12.093
Војни службеник V класе	15.557	11.466	13.736	11.466	10.187	8.086	13.252	10.940
Војни службеник VI класе	14.828	11.194	12.919	11.194	10.298	7.772	13.065	10.997
Војни службеник VII класе	14.232	10.772	13.140	10.772	8.805	7.544	13.007	10.819
Војни службеник VIII класе	12.884	9.707	11.841	9.707	7.805	6.687	11.474	9.544
Војни службеник IX класе	10.739	8.701	10.614	8.701	7.025	6.019	10.635	8.135
Војни службеник X класе	10.171	8.278	10.098	8.278	6.641	5.690	9.099	6.960
Војни службеник XI класе	9.899	8.057	9.828	8.057	6.463	5.537	10.869	8.314
Војни службеник XII класе	9.657	7.859	9.587	7.859	6.304	5.401	10.180	7.787
Грађанска лица на служби у ЈНА								
Doktor nauka	17.517							
Magistar nauka	16.552							
Visoka stručna sprema	13.857							
Viša stručna sprema	11.410							
Visokokvalifikovani radnik	10.068							
Srednja stručna sprema	8.440							
Kvalifikovani radnik	8.354							
Niša stručna sprema	6.699							
Polukvalifikovani radnik	5.351							
Nekvalifikovani radnik	5.339							

СРПСКО ЛЕТО (1987—1990)

ВРЕМЕ ЗАПЛЕТА

Или: мали осврт на летњу шему владајуће српске политике

Они грађани Србије који желе да уопсле сећање, имали су много разлога да стрепе од овог лета.

Већ четири године у Србији лети нема одмора. Врућа летња политичка „шема“ успостављена је још крајем јуна 1987, на Пленуму ЦК СКЈ о Косову, док је истовремено неколико стотина Косоваца испред Скупштине СФРЈ узвикивало „Пробуди се, Београде“. Први пут је јавно речено (С. Милошевић) да је узрок кризе на Косову нејединство у редовима партије, што је након седнице републичког и косовског комитета почетком јула, испоставило партијску расправу која је резултирала „Непосредним задацима о спровођењу закључака Девете седнице ЦК СКЈ о Косову“, средином овог месеца. Спорно питање (коме су се супротставили Косово и Војводина) — да ли о уставном положају грађана СР Србије треба разговарати и у оквиру расправа о Косову, или искључиво (став г-крајина, прим. аут.) у оквиру предстојећих уставних расправа, строго одвојено од анализа косовских прилика, — било је, заправо, увод у партијску чистку на коју широка јавност није обраћала много пажње.

1987 — ЛЕТО ХОМОГЕНИЗАЦИЈЕ

Почетком августа, под притиском агилног Милошевића, Председништво СР Србије упућује републичкој Скупштини предлог да се промени Устав Србије. Уводничар НИН-а (9. август) пише: „Да није августовског политичког тајм-аута у којем, по правилу, сви послови мање важни од одмора уморне радничке класе и њених заморених политичких представника, било би велико изненађење што јавна дебата о изменама Устава целе државе и свих њених делова почиње тако тихо“.

Био је то, сада знамо, последњи летњи одмор „уморне радничке класе“, јер је 15. августа 5.000 грађана у Косову Пољу изашло да демонстрира против политике исељавања Срба и Црногораца, а косовско партијско руководство оштро је осудило овакве иступе, као уосталом и нацрт уставних амандмана. Стамболић, чије је инсистирање да цела ствар „остане у кући“ произвела је његову изјаву да постоји „само четири-пет спорних питања“, био је „поклопљен“ изјавом Николе Љубичића у Бујановцу и Прешеву само неколико дана касније: „У друштво сада стварамо такву климу да руководиоци људи неће више моћи да избегну одговорност за све своје пропусте. Али, ове акције морамо водити паметно и хладне главе“. „То подразумева“, пише главни уредник НИН-а „јавно и с аргументима“. Било је то почетком септембра.

Септембар је протекао у знаку парафин-

ске трагедије у којој је Албанац Азиз Кељменди убио 4 војника Србина на спавању. Извлачење „случаја“ смедеревске жељезаре где је Извршно веће испољило „решеност да најзад рашчисти рачуне нагомилане деценијама“, као и необично оштра критика мемоара Драже Марковића, добило је пун смисао тек након Осме седнице ЦК СК Србије од 2. октобра. Обрачун са неодлучном политиком је и завршен и почео. Лето је променило све.

1988 — ЛЕТО МИТИНГА

Седам дана који су потресли Србију (тако их је штампа најављивала) десили су се управо од 14—20. јула 1988. године. Пет дана након 12. седнице ЦК СК Србије која је трајала непрекидно 20 часова и коју је преносила новосадска телевизија („Србија ће бити република или је неће бити“), Срби и Црногорци са Косова дошли су у Нови Сад (17. јул). За то време, талас протеста широм Србије тражио је „јединствену Србију и смену неодговорних руководиоца“. Након митинга у Новом Саду, где су прозвани војвођански руководиоци, уследили су чувени митинзи у Панчеву и Старој Пазови, као и небројени митинзи подршке у целој Србији. Пленум ЦК СК Југославије на челу са Бошком Крунићем (биће смењен у јесен) одржан у ноћи између 29—30. јула (трајао такође 20 часова) успео је да одложи смену „аутономаша“.

Две недеље касније НИН почиње објављивање фелтона „Срби у Хрватској“.

У лето 1988. стрпљење је издало и Црногорце, тако да се 20. августа „народ догодио“ и у Титограду. Батрић Јовановић нашао се на рукама народа. Ускоро ће бити смењено и црногорско руководство.

Крајем августа омладинска организација Србије најављује да ће се о Нацрту амандмана на Устав Србије изјаснити — референдумом.

Овај период који је извршио највећи утицај на стварање Србије јединствене на целој својој територији (март 1989.) био је толико буран да га најбоље може описати Милошевићева реченица на заједничкој седници Председништва СР Србије и ЦК СК Србије о Косову: „Ствари на Косову се тако брзо дешавају, да је и Грачанинов реферат, писан 24 сата уочи ове седнице већ бајат“.

1989 — ЛЕТО ЗАЈМА

Након великих успеха у зиму и пролеће, лето 1989. почело је на Газиместану, прославом 600. годишњице Косовске битке. Ова година (за коју кажу да су Милошевић и званична српска политика направили по Србију судбоносне грешке) остаће упамћена по томе да је почео новински рат са Словенијом и Хрватском који се касније претворио у „медијски рат“. Милошевић је лично мировао, али су посао водиле новине.

Августа 1989. почело је суђење Азему

Власију које уследило након штрајка албанских рудара у руднику Трепча. Август ће остати упамћен и по првим „врућим“ примедбама Србије на аграрну политику Анте Марковића, након што су војвођански сељаци одустали од митинга пред Скупштином Југославије. У новинама се појављују наслови попут „Да ли је опасно ићи на море“?

Отвара се „случај Јована Опачића“.

Лето у Србији протиче у знаку Зајма за препород.

1990 — ЛЕТО СОЦИЈАЛИСТА

Од 28. јуна 1990. када је почела са радом ТВ — Политика, па до 28. септембра 1990. када је усвојен републички Устав, догађаји су по својој обилатости личили на 1988. Основане су многе политичке странке које су управо средином јуна месеца ове године стављене пред дилему комуниста: нови устав или нови избори? Дилема ће бити решена референдумом 1. и 2. јула, након немиђене кампање српских комуниста који су употребили већ други референдум за годину дана.

Јул је био месец рођендана: 16. јула Савез комуниста Србије и ССРН Србије ујединили су се у Социјалистичку партију. Академик Михаило Марковић објашњава програмску платформу написом у НИИ-у „Шта хоће социјалисти“.

Између 13—20. јула формирана је Српска демократска странка у Босни.

Крајем јула лансира се варијанта уједињења Србије и Црне Горе: „Када — како — ако“.

Истовремено, Срби у Србу одбили су амандмане на нови хрватски Устав Фрање Туђмана.

Почетком августа обојен је кампањом против „Антине странке“ (СРСЈ) и Марковићевог говора на Козари.

Објављен је фондграм Рашковић — Туђман у „Данасу“.

Странка демократске акције захтева аутономију Санџака.

Најзад, 24. августа Книн је првим референдумом изгласао прву аутономију, а у Србији је почела и прва озбиљнија расправа о републичком Уставу која је први пут показала вође српске опозиције и припремила јавност за изборну кампању.

Љ. ЈОРГОВАНОВИЋ — БУЛАТОВИЋ

ВЕСЕЛИН ЂУРЕТИЋ, ИСТОРИЧАР: 7. ЈУЛ КАО ПАРТИЈСКИ ПРАЗНИК

ИДЕОЛОШКИ ПУЦАЊ У НАРОД

„Позвао сам српске представнике, посебно Слободана Милошевића, да уместо обележавања 7. јула који је партијски, идеолошки пуцањ, обилежимо један неидеолошки, непартијски, свесрпски и слободарски дан отпора, а то је овај устанак који се збио у Херцеговини 24. јуна 1941. године“, каже између осталог човек који је својевремено направио преокрет у новијој историографији, чистећи ову науку од идеолошког талога који 50 година влада Србијом.

биру ЦК остварио 7. јула и касније у другим српским крајевима, имала је за циљ да ради растерећења совјетског фронта подстакне диверзантску активност. Ово наглашавам, јер устанак који се данас обилежава 7. јула није био устанак, него је био слијед те одлуке о почетку диверзантске активности. Друга чињеница је да је пуцањ у Белој Цркви дошао као израз воље партијског врха КПЈ, а ту вољу су изразили комунистички представници Србије. Значи, ради се о изразито партијској одлуци, па према томе и о партијском празнику.

Да ли се још увек може говорити о 7. јулу као празнику државе Србије и да ли се и даље може обележавати као Дан устанка српског народа?
— Слично питање су ми поставили у интервјуима за „Вечерње новости“ и „Експрес Поли-

тику“, али ти интервјуи из неких разлога нису објављени. Дан 7. јули, односно пуцањ у Белој Цркви на два жандарма који су се ту случајно нашли је слијед одлуке Политбироа ЦК КПЈ од 4. јула те године, а та одлука Политбироа је слијед Коминтернине инструкције од 3. јула. Та инструкција Коминтерне коју је Полит-

ПОДМЕТНУТА ПРОСЛАВА

ЧИЈИ ЈЕ ЊИХОВ 7. ЈУЛ?

Седми јул је званично Дан устанка народа и народности Србије. Времена се, међутим, мењају па и различити дани устанка више не представљају ништа друго до још једну прилику да се (ионако) не ради, а ове године чак ни то, јер „празник“ пада у недељу. Ипак, за нас је од значаја нешто друго. Истина одузета од пола века старих властодржаца бацила је сасвим ново светло на овај и сличне „дане“ и, уместо разлога за идеолошке хвалоспеве партије на власти, понудила своју другу страну — чињеницу да је поменута светковина само уска партијска самообмана, а не симбол општеномског (!) бунта. Такви симболи заиста постоје. Али они са комунистима немају никакве везе. То је до сада могло да значи само једно — због тога нису ни смели да постоје. Утолико пре ће свака од многих седмојулских фарси остати само фарса. Ни више ни мање.

ПРОТИВ ПРЕКРАЈА ИСТОРИЈЕ

Предлог неколико млађих српских историчара

Најављена државна прослава 7. јула, тзв. Дана устанка народа Србије, показује до које је мере друштво Србије још увек прожето високим степеном идеолошке затрованости једнопартијског типа. Историјска наука је утврдила да је оружани покрет отпора почео неколико недеља после капитулације Краљевине Југославије, већ средином маја 1941. спонтано и у разним областима Србије. Наше је становиште да није тачно да је 7. јула и у организацији Комунистичке партије почео оружани обрачун са страним окупатором тог дела некадашње Краљевине Југославије. Српска држава, међутим, данас упорно настоји да се и даље слави 7. јул, дан којим је почео српски грађански рат, кад су на једном

народном сабору у Белој Цркви активисти Комунистичке партије у метежу усмртили два српска жандара. Негодујући против нових и неуморних наметања коминтерновских мерила у разматрању кључних питања из новије српске историје, сматрамо својом моралном и професионалном обавезом да упозоримо јавност како се званичном прославом 7. јула не само грубо прекраја историја, него и онемогућава ослобођење српског друштва застарелих и превазиђених идеолошких предрасуда. Кривотворење историјских чињеница јесте један од гнусних злочина извршених у последњих пола столећа над свеколиким српским духовним бићем. Сматрамо, стога, да би одустајање од државне прославе 7. јула и брисање тог тужног и срамног датума српске историје из календара државних празника, значило и благослов свим оним племенитим и истинољубивим настојањима да се о историјским збивањима и процесима почне просуђивати само са становишта не-

пристрасне историјске анализе. У Београду, пред Видовдан 1991.

ДР МИЛАН РИСТОВИЋ, доцент

Филозофског факултета у Београду

МР ЉУБОДРАГ ДИМИЋ, асистент

Филозофског факултета

МР АЛЕКСАНДАР ФОТИЋ, асистент

Балканолошког института САНУ

ДР МИЛАН СТ. ПРОТИЋ, научни

сарадник Балканолошког института

САНУ

ЂОРЂЕ Р. МАКСИМОВИЋ, професор

историје

МР ДУШАН Т. БАТАКОВИЋ, асистент

Историјског института САНУ

ГОРАН ПИЉАК, библиотекар

Филозофског факултета

ВОЈИСЛАВ ПАВЛОВИЋ, асистент

Филозофског факултета

МР НИКОЛА САМАРЦИЋ, асистент

Филозофског факултета

МР СМИЉА МАРЈАНОВИЋ, асистент

Филозофског факултета

И пре 7. јула било је значајних догађаја који су се могли прогласити Даном устанка. Било је замста пружања правог народног отпора. Због чега је баш 7. јули изабран?

ПОСТОЈЕ ВЕЋИ ПРАЗНИЦИ

— Мислим да сте поставили врло значајно питање. Пре 7. јула било је више пуцњева, више одговора на изазове који су Србима наметали многи непријатељи (Србима као народу, а не некој класи или партији). Тих „одговора“ било је у априлском рату 1941. године, одмах после проглашавања НДХ. Оно што смо до јуче стидљиво говорили, оно због чега је покојни генерал Велимир Терзић страдао, да је Југословенска армија била нападнута у тренутку када је бранила своју отаџбину, је непобитна чињеница. Ја сам недавно у Московском архиву Министарства иностраних дела нашао много докумената и то совјетске провинијенције, које су совјетски обавештајци слали: о нападима на војнике и официре Југословенске армије на територији Хрватске и оних крајева које је НДХ приграбила. То су били мучки напади својерсне пете колоне. И није се радило само о усташким нападима, него и о нападима једне полувојне организације коју је организовала Хрватска сељачка странка, која је била масовна и која је обухватала хиљаде, ако не и десетине хиљада људи.

Што се тиче других српских одговора на изазове, можемо их пратити кроз другу половину априла 1941. године на територији Северне Далмације, Лике, Кордуна, Баније и Босанске Крајине. Ради се о одговорима на насилна одвођења истакнутих српских првака из села и градова што је у хрватско-усташкој политици и стратегији био први задатак: обезглавити Србе. Уништити оне који су могли бити предводници народа: свештеници, учитељи, професори, богатији и паметнији људи. Таквих одвођења је било већ крајем априла, а у мају много више. И у тим крајевима у другој половини априла и кроз цео мај имамо српски отпор. Али, најзначајнији отпор и хрватско-усташком терору и окупатору збио се 3. јуна 1941. године у Херцеговини, а масовни устанак избио 23. на 24. јун 1941. године, тамо где су устанци увек избијали; у Невесињу. Ускоро је захватио читаву Херцеговину. Ја сам говорио у Невесињу рекао, да би добро било да српски представници извуку поуку из једне калкулантске чињенице, наиме: да признају да су све те устаничке годишњице, у ствари годишњице српских устанака и она од 7. јула и она од 13. јула и она од 27. јула и она од 11. октобра 1941. године. И да није случајно да су оне касније проглашене за „борачки педигре тих федералних (авнојевских) целина, јер су тим путем те целине добиле елемент самобитности који је требао да окамени разбијање српских земаља.

Позвао сам српске представнике, посебно Слободана Милошевића да уместо обележавања 7. јула који је партијски, идеолошки пуцањ, обиљежимо један неидеолошки, непартијски, свесрпски и слободарски дан отпора, а то је овај устанак који се збио у Херцеговини 24. јуна. Рекао сам да би тога дана требало ту да се окупе и Милошевић, и Караџић, и Бабић, и онај ко би требало да

представља још нераспамећене Србе из Македоније, и да обележе тај датум као почетак српског егзистенцијалног отпора свим окупаторима и свим квислинзима на овом подручју. Тиме ћемо отклонити калкулантске употребе српске борбе, ради давања самобитности оним развалинама које су створене на српском етничком и историјском подручју.

КОМУНИЗАМ НЕ ПИТА ЗА ЖРТВЕ

Које су жртве тог „партијског пуцња“ од 7. јула?

— Постоје различита схватања која полазе од конкретне ситуације у Србији. Као што вам је познато захваљујући ударима који су долазили из Македоније, са Косова и Метохије, из Санџака, из Бачке, Баната, а нарочито из оних српских области које је окупирала НДХ — Србија је била смртно угрожена и у народу је било опште расположење да се смире страсти и да се приступи организовању отпора за неку погоднију прилику. Тог 7. јула се, дакле, о отпору није ни размишљало, иако је 13. маја Дража Михаиловић на Равној гори почео са организационим припремама будућег отпора поробљивачу. КПЈ је, међутим, имала свој јасан циљ: њен циљ је био изведен из искуства Октобарске револуције и грађанског рата у Русији. Наиме, чињеница је да је у мирним условима немогућа победа једне мањинске организације каква је комунистичка. Југославија је између два светска рата за то била посебан пример.

Значи, требало је искористити „смутно време“, поремећај односа снага у рату да би се поновило оно што је већ било довело до резултата у Русији: требало је грађански рат искористити за победу револуције. Ти продори би довели до масакра великог броја српског народа у тим крајевима. Међутим, већ тада ступају на сцену ове реал-политичке снаге (у првом реду Љотић, Недић а под њиховим утицајем и Коста Пећанац) који осећају да ће Немци ускоро ступити у напад. Настоје свим средствима да смире заталасале страсти. Тада долази до првих контаката између Недића и Михаиловића, Михаиловића и Немаца нешто касније у Дивцима, који не значе никакво прилагођавање окупатору у смислу идеолошког односа, већ само значи тактичко-политичко маневрисање.

Као што видите, однос према догађајима од 7. јула био је сасвим различит, јер су изворишта била различита. Касније, када је он уродио одређеним плодовима, српском политичком сценом, владају ирационалне представе које одређује вера у снагу совјетског

фактора и уз малодушност немачког фактора. Ту веру у снагу совјетског фактора протежира и пропагира КПЈ са својим митовима о брзом доласку совјетске армије на Балкан. По Шумадији су ломљене ограде да се совјетски падобранци приликом спуштања не би наболи итд.

И то је трајало све дотле док се тај идеолошки занос није сукобио са политичким рационализмом, са стравом коју су означили масакри у Крагујевцу, Краљеву, Мачви, Београду и другим српским градовима.

Да ли је могуће успоставити узрочно последиичну везу између 7. јула и тих масакрирања Срба од стране Немаца?

Да није било тог устаничког залетања које је настављало свој ход упркос многим упозорењима из редова збораша, недићеваца, не би било ни онаквог драстичног немачког одговора. То је објективна чињеница коју нико не може оспорити. Исто тако, да није било тих драстичних одговора, не би у Србији настала она ситуација, која је карактерисала период српске политичке сцене од краја 1941. године па до краја 1943. године, јер то залетање које је довело до бројних жртава, не само хиљада и хиљада побијених у Крагујевцу и на осталим стратиштима, него и до многих заточеништава у логорима.

РАЗЛИЧИТЕ ПРОЦЕНЕ СНАГА

Када смо већ код зачетака грађанског рата у Србији, можете ли анализирати и компарирати улоге три централне фигуре на политичкој сцени тог времена у Србији: Драже Михаиловића, Тита и Милана Недића?

— Пуцањем у Белој Цркви била је запаљена варница тог српског слободарства на коју су са неповерењем гледали са једне стране Љотић и Недић и с друге стране четничка организација Драже Михаиловића која је била у првој фази формирања. Љотић је необична личност. Његово сукобљавање са комунистима почиње у предратним временима и његов предратни фашизам који полази од кооперативног Мусолинијевог модела није онај фашизам о којем се говори у рату и о којем се говорило после рата. Пред рат то није био само љотићевски модел, већ је и велики број српских интелектуалаца у том моделу гледао неко решење за будућност.

Међутим, Љотић је био добро упознат са совјетском стварношћу и са Стаљиновим тоталитаризмом и у његовом односу према тој стварности појављују се два главна непријатеља, два главна тоталитаризма: то је с једне стране Стаљинов, а с друге стране Хитлеров. Када је почео рат, Љотић је необично добро видео улогу комунистичког, или како се то касније називало — „трећег фактора“, управо на бази руског искуства. И он је пуцањ 7. јула оценио као авантуристичко истрчавање и већ је тада показао спремност да на бази непријатељства према комунизму прихвати и сваку сарадњу против комунизма.

Недић је био несрећна личност, можемо рећи други слој те српске егзистенцијалне дијалектике. Он је морао да одржи стање некаквог поретка, да не би тај поредак наметнуо окупатор директно. И мора се рећи да је он ту функцију обављао много моралније не-

го што је то радио, рецимо, Петен у Француској. Моралније због тога што у Француској нисмо имали српске изазове, српско правило „за једног сто“. У таквој егзистенцијалној ситуацији када је за сваког убијеног Немца страдало сто Срба, Недић је морао да маневрише у сарадњи са окупатором, али и да маневрише и са другим снагама које се нису мириле са постојећим окупационим режимом.

Њему је у томе много помогао Љотићев слој који се наслањао на окупатора, због свог изразитог антикомунизма.

С друге стране, налазио се као трећи слој српске егзистенцијалне политике национални покрет Драже Михаиловића. Он је у тој 1941. години у првој фази имао реалну визију српске стварности. Сматрао је да нема потребе за борбеним затрчавањима, али је борбеност била основно одредиште његове политике, кад за њу дође време. После 7. јула и Љотић и Недић и Михаиловић су против тог затрчавања. Међутим, десило се нешто необично. Пуцањ у Белој цркви мало по мало, покренуо је лавину српског отпора. Када је дошло до пуцња који је прерастао у лавину отпора 13. јула 1941. године у Црној Гори, онда се и у Србији створио привид могућности отпора окупатору, а ту постоји и једна српска егзистенцијална чињеница: избијање српских буна у Херцеговини, у Босни, на Кордуну, у Лици, Славонији и Барањи. Дакле, у атмосфери се појавио борбени чиниоц као реална могућност која је потиснула у страну првобитна одређења Михаиловићевог покрета према устанку као залетању. И већ у августу а нарочито у септембру 1941. године, Михаиловић прихвата оружани отпор као могућност. Дакле, и сам одступа од свог првобитног реално-политичког решења.

Шта је утицало на тај обрт у Михаиловићевој политици, на то превремено борбено ангажовање? Утицао је пре свега немачки фактор. Немци су тада били врло разредили своје снаге на Балкану, посебно у Србији где су биле неке резервне јединице, другоразредне. Главна концентрација је тада била на Источном фронту. Чињеница је да ти први пуцњи и те прве диверзије из јула месеца, намамила је и ту националну димензију српског от-

пора да крене у ширу акцију. И већ у септембру 1941. године Србију је захватио широки народно-ослободилачки покрет. То је био покрет српског народа у којем су, може се рећи, скоро подједнаку улогу имали и четнички и комунистички предводници. Ту је био у првим данима и четнички покрет Косте Пећанца који је одиграо врло корисну улогу у спречавању шиптарских продора према југу, јер да није било њега све су то биле прекретнице једне нове ситуације која је наступила крајем '41. године. Комунистички фактор је практично отишао са српске политичке позорнице и уступио место једној равнотежи тих национално-споразумашких (у појединим елементима и колаборационистичких) снага с једне стране и с друге стране национално-ослободилачких које комбинују и пасивну резистенцију и активни отпор (леgitимистичке снаге Михаиловића с једне стране и Михаиловићеве активне снаге које се крећу по планинама Србије, Црне Горе, Санџака и Босне).

НЕОДГОВОРНИ ПРЕМА НАРОДУ

Како су на све те догађаје око јула гледали англосаксонски савезници, како Совјети, а како Немци?

— Што се тиче немачког и италијанског окупатора, њихови ставови су јасни. Немци су од самог почетка упозорили српски режим да има две могућности: једна је да сами организују окупациону власт, у складу са Хашком конвенцијом из 1889. године. Уколико сами не организују своју власт они ће то урадити сами, односно поделеће Србију између усташких злочинаца, балиста, бугарских и мађарских снага. Односно препустити их на милост и немилост разјареним зверима. Што се тиче совјетског фактора, његов однос према српској стварности одређен је идеолошким односом према револуцији. Стаљина није много интересовало шта ће се збити са српским народом. Интересовало га је, пре свега, да ли је српска политичка позорница погодна за извођење револуције. На то је Стаљин нагоњен Титовим прагматизмом (Тито је био добар ученик Јосифа Џугашвилија), а с друге стране Стаљин је био на то навођен Титовим извештајима који су говорили о мо-

гућности оружане борбе и који су запостављали српске жртве. Скоро да се није видео геноцид над српским народом, а то значи да се није видео ни узрок који је изазвао сва та српска гигања.

Англосаксонски фактор, у првом реду енглески, нагонио је Србе на отпор још 27. марта '41. године. Није Черчил ни размишљао шта ће се догодити са српским народом уколико превремено ступи на борбену сцену. Кад је избио 27. мартовски отпор, Черчил је са усхићењем узвикнуо да је проговорило славно српско оружје!

Касније, када су се чули пуцњи, онај од 7. јула и нарочито они следећи, Черчил је маневрисао између схватања југословенске владе да је борба преурањена и оних схватања да је она могућа, да је треба помоћи и због тога је дошло до британског одређења према Михаиловићу као према вођи тог отпора.

Британска политика, дакле, није уопште схватила суштину српског отпора, није схватила да је у српским земљама само једна снага могла водити бескомпромисну борбу и да је то она снага коју нису интересовали реални односи снага, судбину народа, него она која је била одређена према крајњем циљу, према револуцији. То је била КПЈ. Све друге српске снаге морале су да воде егзистенцијалну политику и, самим тим, они су били слојеви између ове борбене снаге и окупатора и штитиле да окупатор директно угрози ову борбену снагу.

Ту чињеницу треба нагласити и ја сам рекао овим енглеским и америчким ауторима који ме сада хвале да ја нисам истицао борбеност четника изнад борбености партизана, него сам показао да је у српској стварности борбен могао бити само један фактор, сви други су морали да га штите од окупатора, а тај фактор су били комунисти. Али, та је борбеност у датој ситуацији била и неодговорна политика. Михаиловић, дакле, није био борбено раван комунистима, јер је имао политику односа према стварности. То је била у многим својим елементима и политика територијализоване снаге, али је био борбен у оним интервалима који су омогућавали такву борбеност.

Та борбеност је временом афирмисана као елемент савезничког одређења, па су снаге дељене на борбене и неборбене, а не према томе да ли је борба могућа или није могућа. Тако је Михаиловић избачен из савезничке опције и, мало по мало, постао елемент највећих антисрпских манипулација. Њега не треба, дакле, бранити као личност и његов покрет као покрет који је борбен покрет, него као један од елемената оне антисрпске политике која је извођена у рату и која је после рата довела до успостављања антисрпске симетрије и до политичког система симетрије коју ми данас разбијамо овим најновијим поправним испитом који има све елементе српског ослободилачког покрета. Који је, хвала богу, захватио све Србе Србије, Црне Горе, Босне, Херцеговине, Далмације, Кордуна, Баније, Лике, Барање и који ће сигурно довести до оздрављења Југославије, до свесрпског јединства и до коначне победе.

фото: Ђорђе Вукоје

Веран МАТИЋ

ЛЕГИТИМИЗАЦИЈА СРАМОТЕ ПРАЗНИК — ДА, ДРЖАВНИ — НЕ!

Одбор за обележавање 7. јула кога је изгласала Скупштина Србије, јасно показује да је у питању празник владајуће партије, а не српске државе.

списку су: Душан Каназир, председник Српске академије наука и уметности, институција која би морала знати шта су чињенице, а шта њихова злоупотреба и која би, да је заиста храм српске мудрости, остала по страни од ових и оваквих „празника“, у ствари јавне срамоте пред светом и пред Временом;

Антоније Исаковић, академик, што већ говори о томе да му се може опростити, јер академици су данас и овде они које је напустила памет и снага, а лојалност их веже за идеје које им изгледају моћне;

Десанка Максимовић, академик такође, којој то није било потребно да би изгубила оно што је Антоније Исаковић изгубио тек као академик. „Деса насонала“, коју воде као квиска и машу њом последњих година, и њој би требало опростити јер је, ваљда видовита, још давно тражила опроштај за све нас;

Мира Алечковић, којој не треба и не можемо опростити, јер спада у вечно привилеговане, у вечне првоборце система који слави још само ова партија, система који су одржали људи попут ње. Она која је певала „године су прошле пуне мука“, сада ужива плодове своје подобности и способности да увек мења кожу и боју, да увек носи победничке боје;

Михаило Марковић, кога можемо сажаљевати, јер попут Мире Алечковић није умео да мења кожу и боју у складу с временом, већ је то радио удаљавајући се од „стихије савремености“, удаљавајуће се од себе, на трагичну страну историје;

Живорад Миновић, Ратомир Вицо и Александар Прља, „које није потребно по-

себно представљати“, јер их добро познајемо. Ради уштеде простора, они су могли бити уписани под једним именом: сви бисмо знали да један од њих представља и другу двојицу. А то што се само Прља користи титулом од др ствар је скромности друге двојице. Сви су они доктори.

БЗЕ МОРАЛА

После свега остаје само горак утисак на који смо, додуше навикли: владајућа странка ничега се не стиди. Спремни су да аиду до краја људског стрпљења и достојанства. Сада се већ јесно зна да припадају историји која је одиграна и човек не може да се не чуди толикој упорности да се иде упркос времену и упркос било каквом моралу. Али, то исто време показује (а суд се сасвим назире) њихову људску беду, њихову спремност да се до краја држе својих фалсификата. У нека стара времена можда би то било достојно дивљења — остати до краја веран својим мишљотинама, делима свог болесног ума. Данас су времена другачија, за трагедију је потребна свест, а то је она што социјалистима недостаје.

Јер, да имају свести, они би знали да оду што тише, ако већ морају да оду. Али, они негде дубоко осећају да ако оду **нечујно** — да је у томе дубина пораза. И зато звецкају својим изанђалим речима и идејама, по којима ће остати запамћени у овом веку велике конкуренције, кад је у питању зло и глупост.

Никола МИШКОВИЋ

И обележавање 50-годишњице устанка народа Србије, како се званично зове прослава 7. јула, може бити један од доказа континуитета српске политике од фамозне Осме седнице из 1987. године. Наиме, одлука о образовању и именовању чланова Одбора за обележавање овог празника Србије донета је, ваљда због симболике, на Осмој седници Првог редовног заседања, одржаној 28. маја 1991. године.

На овој, сада већ легендарној Осмој седници која наставља традицију чувене Осме седнице, одлучено је да се образује Одбор за обележавање 7. јула, који ће донети програм „**полазећи од значаја устанка народа и народности Србије и Југославије у народно-ослободилачкој борби против фашизма.**“ Одбор ће се старати о реализацији програма „**на пригодан начин**“ (о том начину сви смо већ више пута обавештени) и то у сарадњи са удружењима савеза бораца НОР-а и другим организацијама. А влада Републике Србије образоваће организациони одбор за припрему и реализацију самог програма, који ће, како и ранијих година, бити културно-уметнички, што значи да ће све бити свечано и радно.

Централни одбор је именован и у њему се налази 67 заслужних људи Србије, односно партије на власти, јер ово је **партијски празник**, који нема везе с народима и народностима Србије, како се жели приказати. Већ и делимитичан поглед на овај списак може то да потврди, али ми се овог пута нећемо тиме задовољити. Да кренемо, као што и приличи, редом: одозго према доле.

ДРУГ ДО ДРУГА

Први на списку је, наравно **друг Слободан Милошевић**, председник Републике Србије. Заменик председника Одбора је **друг Михаило Швабић**, председник републичког Одбора Савеза удружења бораца НОР-а. Секретар Одбора је **другарица Бранка Јешић**, министар за рад, борацка и социјална питања.

А онда долазе чланови. Под редним бројем један је **друг Борисав Јовић**, члан Председништва СФРЈ. Одмах до њега, колега по функцији, **друг Сејдо Бајрамовић**. И тако редом, преко председника Владе, и разних министара до утицајног министра за спорт и омладину, **друга Горана Тривана**. Јасно је да **друг Александар Бакочевић** не би пропустио овакву прославу, као ни **Стеван Мирковић**, генерал-пуковник у пензији, али и даље активан комуниста, који још верује у ветрењачу-револуцију и чврсто стоји на путу којим данас нико цивилизован више не иде.

Дакле, партија слави **свој празник, своју верзију једног догађаја**, у злом часу када су идеје те партије, као и оне коју су наследили само променивиши име, у корену зла које нас је снашло. Као да и живима и мртвима партија тера инат, као да и живе и мртве жели још једном да понизи, следећи једну идеју која већ увелико заудара и због које нас свет гледа као губавце.

А да би се све приказало као опште слање, у овај Одбор именовани су људи од уметности и културе, да увеличају празник. На

**ОНИ НЕЋЕ ПОГИНУТИ ЗА
СРБИЈУ**

**ЖАЛОСНОГ
ЛИ
ПАРЛАМЕНТА!**

Пише: Милорад Даннлов

Док српски и други дечаци по неким прашњавим путевима, горе у мртвим челичним грдосијама и гладни и жедни с подигнутим рукама пред ТВ камерама излазе из шумарана по разним Рожним и другим долинама, док непостојећом Југославијом харалу све могуће болести помраченог људског ума, док мржња кипти и прелива се у слатовима пунећи и најзабитије крајеве земље, догле се у српском парламенту одвија још једна фарса у изведби Милошевићевих послушника и уз здушно учешће такозваних народних посланика. Ово што ради са српским парламентом не иде више на рабош само Милошевићу. Оваквог парламента нема нигде у свету, осим у улици Маршала Тита број 14 у Београду. На челу му је највећи послушник свих времена, човек с толико путера на глави да нема моћника коме не би служио са истим жаром и понизношћу само да му се не претурга по „богатој“ биографији препуној заслуга из прошлих времена. Тој перјаници многих минулих конгреса, пленума и идеолошких обрачуна, јуришнику који је увек био на победничкој страни, макар први дан zaloжио душу за Буцу, а преко ноћи продавши је ђаволу прешао на Слобину страну. Ето тај и такав српски витез и демократа води и усмерава српски парламенат плескање рукама промовише у врховни и једини аргуменат за „демократско“ одлучивање. Јер, шта ће Србима глава кад имају јаке руке и, како би рекао његов принципал, вични су тучи. Тај осведочени српски демократа, који увек као највећу своју врлину истиче блиску сарадњу са овим или оним моћником и који од те силне сарадње не може да се исправи, јер су моћници мали растом, свео је српску скупштину на какво бедно заседање неког регионалног пододбора локалне партије, А Борисав Јовић је целом том провинцијалном збивању дао арому дилетантског позоришта глумећи улогу врховног родољуба. Запажену ролу родољупца одиграо је корпулентни Боривоје Петровић, Бакочевићев помоћник, покушавајући да заклетву Цара Лазара изговори у нешто модернијој варијанти. Надахнуто је доктор Боривоје заклињао земљака Борисава да не поклекне и не да свој глас познатом србомрцу Стипану Месићу Тутњајуће салве аплауза социјалистичких посланика ставиле су печат на „храбри“ Јовићев став да опет не гласа за Месића. При томе су вајни народни посланици уживали умишљајући да играју важне улоге у националном послу при чему су уистину били најобичнији епизодисти. Јер, све то што се дешавало у српском парламенту био је делић режије великог мага који је за то време седео преко пута Скупштине у свом огромном кабинету и, као увек, чекао да му усхићено реферишу о још једној успешној представи. Славље је делимично умањено батргањем неких опозиционих посланика и накнадним конференцијама за штампу, што је ситница у односу на успех целе представе. Фарса је одиграна

до краја. Јовић је тобоже тражио и добио сагласност од парламента да не гласа за тог Стипана, парламент је тобоже о томе расправљао и дао свој глас. А у сени је остало име човека који је све то смислио и о свему одлучио, име великог и непогрешивог вође Слободана Милошевића који од и од Јовића и од парламента давно направио позоришне лутке. У халабуци и таламбасима о националним интересима, о угрожености нације као да су сви заборавили да је у саме темеље те угрожености уграђена једна промашена политика садашњег српског врха на челу са Слободаном Милошевићем. Као да је амнезија захватила и опозицију па нико да јасно и одрешито каже и Јовићу и Милошевићу и њиховим сеизима Бакочевићима, Петровићима и инима: доста ваше манипулације. Нећемо да будемо овце које шишате кад год вам затреба вуна иако није вакат шишању. Јер, где чуда! Само који дан касније братија мења плочу. Костићи и Бајрамовићи, удружени, саопштавају јавности да ће ипак под одређеним условима гласати за Стипана. Показало се да се човек у међувремену дозвоа а и ови из Европе запретили да начисто заврну славину. Пошто корење као спасоносно јело за очување достојанства није најбоље прихваћено од поданика им, компанија Костићи-Бајрамовићи принуђена је да ипак прихвати Стипана, који, изгледа, тежи коју милијарду долара. И ову варијанту другови су лепо умотали у национален интересе, а себе приказали као обичне слуге тих интереса. Пошто је ствар ипак превазишла моћ удружених другова појавио се јавно и вођа који све то лепо смишља. Иза гомиле цвећа вођа је деловао малкице потиштено а текст је прочитао доста уморно и помало нерасположено. Није ваљда да постављају нека незгодна питања. За чију то власт и сласт гину њихови дечаци? За чије то „демократске“ федерације и конфедерације, уједињене и разједине државе, суверене и полусуверене, једине и јединствене заувек одлазе њихова деца а да нису свесна ни једне од ових рогобатних кованица. Полако им постаје јасно да су то смислили моћници туђи и њихови ради својих болесних амбиција и патолошких снова о овој или оној великијој националној држави а не због среће и људског живота њихових дечака који ратују за те сулуе амбиције.

А опозициони посланици ошамарени и унижени оном фашистидном реченицом председника свог парламента, најмање што могу да ураде јесте да се не враћају у тај парламент док његове седнице води тај врли друг.

А они други, из владајуће странке, шта они веселници да кажу. Опет су их оставили на цедицу њихови цењени другови. Толико су их кумили и молили да не бирају тог Стипу а они га изабрали. Шта да кажу својим бирачима? У парламент је стигао војвода Шешелја, он ће им припомоћи.

БАКОЧЕВИЋ У МАНИРУ ТАЈНЕ ПОЛИЦИЈЕ МАНИПУЛА- ТОРИ ВЕЛИКИХ ШАКА

Или како и даље производити непријатеље

Да осиноост и ароганција социјалистичке већине у Скупштини Србије немају граница показало је и заседање, које је одржано очи Видовдана, 27. јуна 1991. године. При крају рада у Скупштину је ненајављено бану члан Председништва СФРЈ **Борислав Јовић**. Повод за његов долазак је била председничка криза. Пошто је већина чланова Председништва обавила консултације у својим републикама око (не)избора Месића за председника Председништва то је и Јовић дошао у Скупштину Србије да пред седницу Председништва на којој би требало да се поново стави на дневни ред питање избора првог човека Југославије „провери своје ставове“. По свему што се тада чуло од сценариста који су организовали долазак Јовића у српски парламент сврха његовог доласка је била да се тим гостовањем на брзину изнуди благослов посланика за ставове које господин Јовић заговара у Председништво СФРЈ. Према сопственим речима, Јовић је рачунао да ће овим себе да растерети великог притиска, који се на њега врши од домаће и иностране јавности, и да истовремено буде ослобођен од оптужби да је одговоран за блокаду рада Председништва. И тим поводом социјалисти су показали да немају способност да уче чак из сопственог искуства. По други пут су поставили једно исто, лоше питање. А на погрешно постављено питање није могуће дати добар одговор. Први пут Јовић и његови налогодошци погрешили су када су без икаквог питања Скупштине гласали против избора Месића за председавајућег Председништва и тиме изазвали кризу Председништва. Други пут сада, када су „дошли по став“ по овом питању. Зато је шеф посланичке групе СПО **Слободан Ракић**, рекао да посланици СПО о овоме уопште неће гласати, а да је став СПО да се у овом питању „треба одредити онако како је сада најбоље, а то је како следује по редоследу. По редоследу је то место за Месића“.

Тај принципијелни став опозиције, који представља једини пут за излазак из ћорсокака у који нас је довела кратковидна политичка самовоља садашњих српских представника у савезним институцијама, наишао је на жесток отпор задржих једноумника, који су прибегли реинтерпретацији ставова опозиције. Њено противљење да се једно озбиљно питање решава преко колена и напречац, без расправе, указивање на то да се ствар не може решавати аплаузима, то јест величином шака, про-

гласили за антипатриотски гест и издају.

У тој спекулацији и реинтерпретацији предмета расправе посебно се истакао председник Народне Скупштине Србије, **Александар Бакочев**, који је начином на који је водио седницу показао своје велико **манипулаторско умеће** да достојанство парламента срџа на ниво пијачне расправе, у којој ће се вредност аргументације мерити количином буке коју подиже говорник и величином шака коју има посланик. Ако је тај манир расправљања и одлучивања могао да има некаку вредност у доба када су данашњи социјалисти вршили чистке на својим историјским седницама то у једној скупштини, која претендује на то да буде озбиљни парламент не може да има никакав значај и вредност.

Бивши комунисти никако не могу да се ослободе навике лепљења етикета и плувања својих политичких противника. За њих је свако ко не мисли као и они непријатељ и, ако је то менталитет који они у редовима своје партије могу да подносе, време је да већ једном схвате да се тај стил не може наметати вишестраначком парламенту. Атмосфера безразложног сумњичења и сталних чистки ствар је коју сами себи могу приређивати до миле воље, али у Скупштини тим комунистичким навадама нема места. Крајње је време

да најзад прихвате да је патриотизам исувише озбиљна ствар да би могла да се ставља на лицитацију и да истицањем „свог“ родољубља не смеју да доводе у сумњу патриотизам својих опозиционих противника. Настојањем да створе илузију како између њиховог политичког програма и националног интереса постоји апсолутни идентитет социјалисти показују да знају само за тоталитарне методе дејловања. Лажна слика о политичкој симетрији између њихове воље и националног интереса најочигледније доказују резултати избора, на којима су добили мање од половине гласова бирачког тела. Тиме што су опозицију прогласили за присталице сецесиониста Бакочев и његови сарадници показали су да у својој тоталитарној свести познају само такву демократију у којој се аминује и акламира, а да им је страна свака расправа и аргументована реч, и тако, на жалост, потврђују страховања да је доласком тврдих социјалистичких активиста на кључна места (председник, потпредседник, вођа посланичке групе) у Скупштини устоличен „превазиђени“ политички стил да уместо парламентарне културе у салама Скупштине хара некултура, самовоља и ароганција задриглих бирократа и самољубивих властодржаца.

Д. Г.

НАЈЗАНИМЉИВИЈА ПОСЛАНИЧКА ПИТАЊА: ЈОВАН БАБИЋ, СПО

ШТА ЈЕ СА...?

Зашто у Предлогу закона о друштвеном капиталу Републике Србије нигде нема обавезе да се унесе и капитал остварен у сопственим предузећима у иностранству...

Тражим одговор чији је то капитал, колико има таквих предузећа и каква је судбина њиховог капитала?

„Југославија-комерц“ има сопствено предузеће у Бечу већ више од двадесет година. Остварило је велики профит на трговини са државним пословима, пре свега са продајом керозина купљеног за СФРЈ, а променом папира керозин је продаван на знатно већим ценама на слободном европском тржишту и остварен је профит од око 8 до 15 милиона УСА долара. За то време је Србија увозила керозин са тог истог тржишта. Садашња руководећа структура није тај капитал приказала у обрачуна за трансформацију.

Како је могуће да „Југославија-комерц“ има само 39 милиона друштвеног капитала у књигама, а да прошле године за четири месеца подели, поред плата, преко 14 милиона деоница, при чему су појединци узимали и преко милион конвертибилних динара.

Да ли је истина да је доскорашњи генерални директор Југословенске инвестиционе банке Београд **Бошко Костић**, користећи личне везе са господином председником Републике **Слободаном Милошевићем** отворио на име своје супруге заједничку фирму у Лондону, са господином Обрадовићем, генералним директором Југославијакомерца и да је значајан део капитала пребачен из бечке фирме у Лондон?

Шта је са санацијом МКС и обавезом да падне у стечај цела ЈИК банка, а да се сада врши притисак преко поменуте везе Костић — Милошевић на све српске банке да прихвате покриће губитака и дугове железаре Смедерево, да се не би ликвидирала ЈИК банка, док истовремено њен директор живи у Лондону? Није ли агонија штрајкача Југославија-комерца због тога неразрешив проблем?

Шта је са госпођом **Борком Вучић** која је као тзв. десна рука Слободана Милошевића сада основала сопствену фирму на Кипру, а до доласка Игића је била директор представништва Београдске банке на Кипру и за то време као в. д. директора ББ прогутала скоро све банке у Србији?

Да ли је госпођа Борка Вучић и у ком степеноу одговорна за изгубљене милионе долара, ваљда више од 60 милиона по САЛ кредиту, које је у име Југославије реализовала Београдска банка?

Шта је са пензионисаним радницима господином **Милојком Вељковићем** бившим генералним директором ПКБ и господином Костићем, бившим генералним директором Центропрома који у име Србије раде на тзв. државним пословима у СССР-у?

Својевремено су Слободан Тодоровић и једна група присвојили суповске фирме из тзв. „Фонда Леке Ранковића“ у иностранству после Четвртог пленума, па питам не присваја ли сада неко имовину Републике Србије и њених предузећа и банака као фондове, како их народ зове Слободана Милошевића?

(питања Влади)

(НЕ)НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ: МИЛАН ИСАКОВИЋ И МИЛАН ПЕТРОВИЋ (СПС) ЛОЗНИЦА У КОЦКАРСКОЈ ГРОЗНИЦИ

Лењина, тешко болесног, посетио је своје временом и секретар Коминтерне **Ото Кузинен**, са супругом **Анин**. Тешећи на самрти свог комунистичког вођу пише у својим мемоарима Анин Кузинен, њен супруг **Ото** је предложио Лењину да му доведу једног лекара Немца, који је, по њиховом мишљењу, најбољи лекар на свет, а уз то је и врло добар комуниста. Лењин је, тврди Анин Кузинен, одлучно одбио понуду партијских другова, обрлажући свој став тврђом да „ако је лекар уз то и врло добар комуниста, онда је немогуће да може бити добар лекар“. Комунистичком вођи, који је познавао психологију својих партијских другова, чини се, може се веровати на констатацији о лекарској етици врлих комуниста.

СПАСАВАЈ СЕ!

Лекара из Лознице, вароши на десној обали Дрине, **др Милан Исаковић и др Милан Петровић** посланици су у Народној спштини Србији. Лењина теза у случају лозничких лекара и посланика добија на значењу. Пре неколико година господин Милан Петровић, хирург у лозничкој болници, и члан Општинског комитета СК у овом граду, заборавао је оперишући пацијента маказе у његовом стомаку. Сасвим случајно је несрећни пацијент преживео, а г. Петровићу није фалила ни длака с главе. Данас је он директор Медицинског центра у Лозници и посланик у Народној скупштини. Они који су упознати са „етиком“ доктора Петровића беже од његовог скалпела колико их ноге носе.

Други посланик из Лознице је гинеколог Милан Исаковић, директор гинеколошког одељења. Његов „однос према раду“ памте млађе жене, које код њега дођу по савете и прегледе. Лозничком СУП-у поднето је против доктора Исаковића 13 пријава због силовања или покушаја. Доктор као ревносни члан партије, није ни позиван на разговоре. Није чак ни упозорен.

Доктор Исаковић, осим жена, страшно воли и да се коцка. Са својом комунистичком

дружином заседне у неком стану, све док не потроши стотинак хиљада марака. Или док толико зелених новчаница на стави у свој џеп. Пре неку годину доктор Исаковић је, када је изгубио на коцки двадесетак хиљада марака, позајмио од једног грађанина (који је те паре зарадио на привременом раду Немачкој) неколико хиљада марака. И њих је исте вечери изгубио. Позајмљене паре лекар Исаковић није намеравао да врати па га је поверилац тужио Општинском суду у Лозници. Пред већем судије **Драгице Николић** лекар Исаковић је признао да се често коцка у велике паре и да је и те вечери био „на послу“, да је од повериоца узео на зајам неликоко хиљада марака, али да их је одмах изгубио. Судија Драгица Николић је одбила тужбу оштећеног грађанина, констатујући у пресуди да је неспорно да се доктор Исаковић често коцка у веће девизне износе, али да је тужбени захтев „неоснован“, јер је новац позајмљен ради коцкања, а овакав правни однос не ужива судску заштиту.“ Пресуду лозничког суда потврдио је и окружни судија **Вукашин Станишић** из Шапца, па доктор Исаковић није морао да враћа дугове, узете за „наставак покерске сеансе“.

Два чувена лекара из Лознице познати су по својим пороцима: један заборава маказе у пацијентима, други заборава да им врати паре.

Као узорном комунисту, а касније и социјалисти, и доктору Исаковићу, као и доктору Петровићу, одмогућено је да се „сналазе у животу“. Да би издржавао своје петоро деце, доктор Исаковић је почео да гаји свиње. Из болнице је, уз аминовање директора Петровића, добијао бесплатно помије, а утовљене свиње продаје и данас Медицинском центру

у Лозници, по доста вишој цени.

Новчани апетити лекара Исаковића су огромни, па му је Комитет прискочио у помоћ. Добио је два кредита из Зеленог плана. Купио је два хектара земље и издаје је у најам. Купио је и пет трактора раковичке фабрике, а како и којим парама, ни данас није утврђено. Међу лозничким коцкарима поуздано је утврђено, да их није добио на коцки.

ЈЕДИНСТВЕНА ВОЛТАЖА

Уједињене нације су из својих фондова доделиле паре лозничком Медицинском центру за проучавање нефритиса (бубрежних болести које се нарочито манифестују на овом подручју, у виду епидејиме), али тих пара нема на рачуну Медицинског центра. Претпоставља се да их је прокоцкао доктор Исаковић, уз помоћ директора болнице Петровића.

Овакво моралне људе Социјалистичка партија Србије оберучке је прихватила као своје кандидате на децембарским изборима. Помогла их је свим средствима. За изборни „наступ“ лекара Исаковића одштампано је 20 хиљада летака и 10 хиљада беџева. „Вискоза“ је платила са свог рачуна 120 старих милијарди за ове услуге штампарије „Пролетер“, мада њени радници већ месецима примају по три милијарде. У изборну кампању доктора Исаковића и Петровића укључена је и лозничка „Електродистрибуција“. Њени радници су по Лозници постављали паное и слике доктора Исаковића и Петровића. Челници Скупштине општине Лозница наредили су шефовима месних канцеларија по селима да организују зборове и агитију за кандидате СПС — лекаре Исаковића и Петровића. Морали су да праве спискове оних који су били, јавно, против социјалистичких кандидата, како би им „Електродистрибуција“ искључила струју, или да им задруга не испоруче ђубриво, не исплати премију, ако су са њом у кооперацији...

Лако је лекарима Петровићу и Исаковићу, јер су лепо сарађивали са директором трговинског предузећа „Дрина“ купујући од њега за потребе болнице разне артикле. Колико су, међусобно, поделили „вишка“ робе, нико не зна. Они су за лознички СУП недодрљиви. Брат директора „Дрине“, а Исаковићев и Петровићев колега, доктор **Петар Бојић** секретар је Републичке заједнице инвалидско-пензионог осигурања у Београду. Доктори Петровић и Исаковић своје пацијенте, које обраде за пензију у Лозници, очас пензионисту. Сви у Лозници и Подрињу знају колика је тарифа доктора Исаковића и Петровића, ако се жели у пензију. А да се „власи не сете“, лозничка инвалидска комисија одбије болеснике, а пензију им, на Бојићев миг додели другостепени орган — Републичка инвалидска лекарска комисија. Пада пара на парицу.

Посланици из Лознице, лекари Милан Петровић и Милан Исаковић знају да уживају у социјализму.

М. БРКИЋ

СОЦРЕАЛИСТИЧКА ПАРТИЈА СРБИЈЕ

ЗА НАРОДНОГ ПОСЛАНИКА:
ПОСЛАНИК РЕД.БР. 097

ЗА ПРЕДСЕДНИКА:
ГАЗДА

ЗА ДЕМОКРАТИЈУ:
МАЈО МОРГЕН

ВОЈВОЂАНСКА ОТИМАЧИНА У ДВА ЧИНА

БОЖОВИЋ СТАНУЈЕ КУЛТУРНО

СЛУЖБА ЗА ОПШТЕ И ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ ПОКРАЈИНСКИХ ОРГАНА
ПК ССРНВ НОВИ САД

СПИСАК СТАНОВА

1. Социјалистичка партија Србије — Покрајински одбор у Војводини
- б) Као прави следбеник Покрајинске конференције ССРН Војводине

**На само њему својствен начин,
тапије на 64 комфорна стана у
строгом центру Новог Сада
угледни социјалиста преноси у
посед војвођанског одбора СПС.
Зар сте сумњали?**

У Новом Саду, граду у којем је опозиција убедљиво „тукла“ социјалисте на децембарским изборима са чак 6:1 („част“ СПС је у Футогу, и још неким проградским насељима „спасао“ др Радоман Божовић) спрема се велика пљачка. На седници Извршног већа Војводине делегатима је протурен документ којим 64 комфорна стана у самом центру Новог Сада, до сада у власништву непостојеће ПК ССРНВ и ПК СК Војводине, прелази у посед Покрајинског одбора Социјалистичке партије Србије. Станови су у просеку око 90 квадратних метара, а шампион у квадратури је „гајба“ од 157 квадрата. Ни остали станови не заостају у луксузу, а, наравно, налазе се на елитним локацијама.

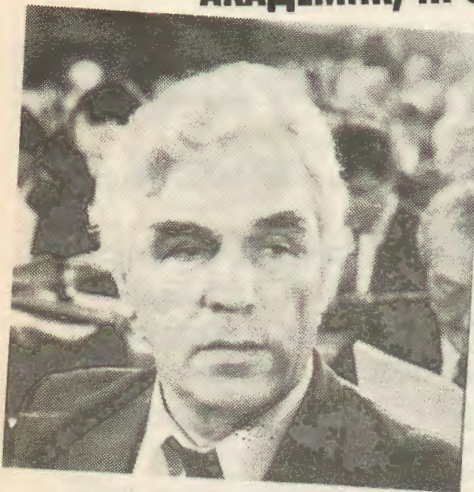
Када се зна да је просечна цена квадратног метра станова око 2.000 немачких марака, лако је израчунати да овом финансијском „мућком“ СПС у улози рентијера може да заради више од два милиона марака. Тај сумњиви документ о преносу власништва са горенаведених „покојних“ организација у руке зулумћара СПС наћи ће се на дневном реду, највероватније на наредној седници војвођанске Скупштине. Пошто се зна да је овом „фамозном тродомом органу основни задатак да аминује све што друг Радоман замисли, комунисти у овој Скупштини убрзано доносе одлуке погубне по војвођанску привреду, како би будућим наследницима, након предстојећих избора за локалне и покрајинске органе власти оставили — потоп.

Како Нови Сад и даље има тврдокорне комунисте сврстане у СК — Покрету за Југославију, што тренутно желе судским путем да се докопају просторија у поседу СПС, које би „законски“ требало да припадну комунистима, верујемо да се они неће тек тако одрећи дела колача оствареног трговином становима. Међутим, шта да на све то кажу радни људи и грађани, који су годинама плаћали чланарину Социјалистичком савезу и чијим је динаром обезбеђен завидан стамбени фонд војвођанским функционерима? За њих, очигледно, у овој причи нема места. Јер у игри је велики новац, а то с грађанима не треба да има везе. Надамо се да ће и секретар покрајинског СПС Недељко Шиповац тако зарадити који динар, пошто нема више смисла да и даље контролише здравље у Институту за заштиту мајке и детета. Моћи ће човек барем да плати партиципацију, јер нит је дете, нит је мајка.

Гордана ЈОВАНОВИЋ

улица	АДРЕСА		СТАНА			површина стана
	кућни број	улаз	спрат	стан		
Војводине Мишића	17	01	04	015	66,00	
Балзакова	14	02	02	224	51,00	
Мише Димитријевића	10А	01	03	014	52,00	
Новосадског сајма	12	01	05	153	76,00	
Пут Бачкопаланачког одреда	10	03	02	007	78,00	
Димитрија Аврамовића	8	04	02	007	71,00	
Косовска	41	01	03	009	123,00	
Булевар 23. Октобра	23/2	02	01	001	43,00	
Платонова	10	01	01	005	78,00	
Пут Партизанских база	14	05	04	016	101,89	
Димитрија Аврамовића	2	01	03	009	72,00	
Булевар 23. Октобра	22	03	05	018	55,00	
Таковска	8	01	00	001	102,00	
Булевар 23. Октобра	48	01	07	173	67,00	
Стевана Милованова	6	03	06	014	73,00	
Каће Дејановић	34	10	02	006	99,00	
Пастерова	14А	00	06	037	79,75	
Равничка	9	01	04	143	79,00	
Васе Стајића	26	02	02	022	67,00	
Васе Стајића	17	01	03	01100		
Ђорђа Никшића Јохана	1	07	03	731	72,00	
Васе Стајића	17	01	04	014	77,00	
Димитрија Аврамовића	8	04	10	038	47,00	
Тургењева	9	02	02	224	54,00	
Пут Бачкопаланачког одреда	21	02	03	020	89,04	
Балзакова	10	04	01	415	51,00	
Војводе Мишића	32	01	02	007	50,00	
Платонова	10	01	02	007	45,00	
Соње Маринковић	3	01	02	010	26,00	
Браће Дроњак	18	03	05	029	96,60	
Булевар 23. Октобра	28	01	07	044	40,00	
Тургењева	7	01	03	131	67,00	
Балзакова	65	02	01	033	61,00	
Јуричекова	3	01	01	005	51,00	
Булевар 23. Октобра	2	01	07	048	39,00	
Каће Дејановић	42	06	02	006	99,00	
Вељка Петровића	10	01	02	019	47,00	
Париске комуне	40	06	03	009	61,00	
Селјачких buna	31	01	01	004	73,00	
Народног фронта	89	03	07	372	52,00	
Булевар Братства јединства	16	03	04	341	70,00	
Ресавска	5	03	06	363	70,00	
Максима Горког	1А	00	04	042	102,95	
Родољуба Чолаковића	4	02	02	223	85,00	
Васе Стајића	17	01	02	008	116,00	
Каће Дејановића	12	01	02	006	99,00	
Браће Дроњак	16	04	04	033	89,04	
Ресавска	5	03	05	352	86,00	
Пастерова	14	00	03	020	84,12	
Тургењева	11	03	05	353	54,00	
Селјачка buna	25	04	03	009	83,00	
Мише Димитријевића	41	05	04	109	52,00	
Париске комуне	20	06	04	012	61,00	
Душана Даниловића	30	03	02	321	64,00	
Народног фронта	85	05	00	503	71,00	
Тургењева	7	01	01	112	41,00	
Михала Бабинке	34	01	00	001	78,00	
Фрушкогорска	30	01	03	133	80,00	
Ресавска	5	03	05	353	70,00	
Милке Гргуrow	4	02	03	036	56,00	
Радничка	35А	01	05	081	109,00	
Максима Горког	46	01	03	011	30,00	
Платонова	10	01	02	009	74,00	
Васе Стајића	17	01	01	003	94,00	

АКАДЕМИК, ПРОФЕСОР, ДОКТОР, ПРЕДСЕДНИК
ВЛАДЕ ДРАГУТИН ЗЕЛЕНОВИЋ

БОЖЕ МИЛИ, ЈАДНА ЛИ ВЛАДАРА!

Народ је одувек волео да зна ко му и како кроји капу. Данас зна ко, али још не зна како. Пошто код нашег драгог премијера нема тајни, јер је он научни радник и истраживач, а поврх свега писац и песник, имамо прилику да из прве руке сазнамо на какав волшебан начин настају генијалне мисли. И слова. Ви сте га изабрали па га сад и читајте!

Драгутин Зеленовић „активан је друштвено-политички радник, члан СКОЈ-а од 1945. а члан СКЈ од 1948. године. Носилац је Ордена рада другог реда, Медаље заслуге за народ са сребрним зрацима и Октобарске награде Новог Сада“ (из књиге **Пројектовање производних система**, коју је за студенте Техничког факултета у Новом Саду написао Д. Зеленовић). Драгутин Зеленовић један је од двојице чланова СПС који су у мартовским догађајима ушли у историју српске књижевности. Први је то учинио аутор чувене приче са тужним крајем, која је „изашла из легенде“, обишла српске домове и „вратила се у легенду“. Тих десет минута у којима је текла прича са тужним крајем са говорнице Српске Скупштине, представљају један од кључних раздобља у краткој и бурној историји најутицајније српске политичке странке. Како је прича са тужним крајем имала поенту у генерацијском споразуму и тиме показала убојитост књижевних метода у разрешавању политичких конфликта, Д. Зеленовићу, као научнику који не заобилази ни туђа искуства, то је био довољно убедљив разлог да покуша придобијање побуњене студентске масе са Теразија рецитовањем једне Шантићеве песме из чијих стихова допире звецкање мотике по херцеговачком кршу. **Пођимо сада да извршавамо своје радне обавезе** — поручио је лукаво Зеленовић кроз стихове Шантићеве песме.

ПОТРЕБНО И ДОВОЉНО ЗА ОТКАЗ

О утицају српске поезије на управљање производним системима (а студенти треба да буду укључени у системе за индустријску производњу знања — како рече Д. З.) Зеленовић је размишљао још давне 1984. године када је у уџбенику **Управљање производним системима** написао да ће „овладавање процесима

рада... обезбедити услове да како песник рече: **На свом овом грдном мјешавином опет умна сила торжествује**“.

Како „умна сила торжествује“ у организацији др Драгутина Зеленовића, председника Српске владе, сазнаћемо из његових уџбеника писаних за новосадске студенте, за које ћемо видети да представљају основ програма Владе Републике Србије. О каквим проблемима је реч када је производња у питању, а она је и кључни елемент поменутог програма, види се из следећих Зеленовићевих реченица које теку његовим уџбеником **Производни системи**, лењо попут равничарских река: **„Производња, сама по себи, представља суштински, импресиван по значају, динамичан, увек присутан, познат из најранијег доба, савремен и процес будућности — процес који омогућава постављање и одржавање различитих система обрадних, транспортних, информационих, система градње, војних и низа других“**. Ова Зеленовићева мисао кључна је за разумјевање читавог система којим је изграђен економски програм Српске владе. Она представља блесак муње, **импресиван по значају**, који осветљава, динамично, читав космос, **од најранијег доба до савремености и будућности**. Блесак, на коме видимо све осим производње која је требало да буде и срце и душа реченице. Опростимо му на дигресијама и листајмо даље његове уџбенике: **„Процеси рада производних система представљају низ узастопних прогресивних промена стања система у времену изазваних извођењем пројектованих операција рада које обезбеђују претварање улазних (ресурси) у излазне (производи) величине на начин дат на сл. 1 а у складу са постављеном функцијом критеријума“**. Слика на коју се позива Зеленовић представља приказ празне кутије кроз коју пролази више оријентисаних линија. У тој празнини смештено је

чудо које Зеленовић назива начином претварања улазних у излазне величине у складу са функцијом критеријума. Та ће се празнина касније пунити разним садржајима и једнога тренутка препознаћемо у њој и саму Србију. **„Извођење процеса рада — поступка промене стања, је праћено, у резултату дејства околине и појава у систему, поремећајима различите врсте...“** каже Д. Зеленовић са превише песничке слободе у језичком смислу, у једном од својих уџбеника. Ове поремећаје налазимо и у његовом излагању економског програма у Скупштини СР Србије: **„Република Србија је изложена низу поремећаја унутар процеса рада у Републици који генерирају стања која онемогућавају потребан и довољан однос између улагања и ефеката“**. Језичка поштапалица „потребан и довољан“, коју Зеленовић користи на десетине места у својим уџбеницима, нашла је место и у економском програму његове владе. Међутим, она је ушла у Скупштину готово као директан цитат из Зеленовићевог уџбеника **Управљање производним системима**, који гласи: **„Процес управљања у датом смислу представља низ поступака усмерених на контролу процеса претварања улазних материјала, енергија, информација у излазне производе и величине са циљем остваривања потребних и довољних ефеката“**. Ето како је конкретизован економски програм Србије! Биће остварен, међутим, само ако се „остваре потребни и довољни ефекти“.

Какав значај придаје Зеленовић помену тим поремећајима види се из следећих његових теза о економском програму Србије **„Наше највеће, значи, подручје дејства, које мора бити у нашим програмима рада је тежња ка елиминацији негативних утицаја: уже и шире околине, с једне стране, и елиминацији поремећаја или узрока који доводе до поремећаја који умањују однос ефеката улагања. То је од суштинског значаја. Због тога смо, разматрајући проблеме везане за израду Програма рада, уочили да је од изузетног значаја да се постави исправно функција циља наше републике, нашег система, да се одреде границе дозвољених одступања различитих величина које утичу на однос ефеката улагања у Републици и да се у једном системски заснованом и систематски извођеном поступку пронађу путеви да се Републиком управља у реалном времену“**.

Ако занемаримо чињеницу да је због претеране употребе уметнутих реченица Зеленовићев текст веома близак слободније писаној поезији, остаје чињеница да је у њему лоцирано подручје дејства. У њему је испољена и тежња ка елиминацији негативних утицаја. Ако негативни утицаји уже и шире околине буду елиминисани и ако се елиминишу поремећаји и узроци који доводе до поремећаја, постоје реални изгледи да се оствари функција циља наше Републике и да се Републиком управља у реалном времену! Простог ли а генијалног програма за излазак из кризе! Како се само Станко Радмиловић није потрудио да га потражи у Зеленовићевим уџбеницима? Тамо би сигурно нашао ово: **„Управљачки поступци имају за основу подлогу (није штампарска грешка — прим. М. П.) одређене циљевима и пројектом система у**

смислу постављене функције циља...“ и ово: „... потреба управљања се огледа у потреби одржавања улазних процесних и излазних величина у постављеним границама...“ и ово: „Излазак улазних, процесних и излазних параметара система изван граница дозвољених одступања постављене функције циља под дејством поремећајних величина одређује потребу управљања...“. Конечно нашао би и да један од основних принципа у примени управљачких поступака представља „принцип извођења поступка у реалном времену“. Да је С. Радмиловић прелистао Зеленовићеве уџбенике имали бисмо годину дана раније економски програм који можемо да парафразирамо на следећи начин: Просечан Србин живео је у економском благостању до дубоке старости ако спречи поремећај у облику немаштине у реалном времену и при томе нема неку другу значајнију функцију циља.

ТАЧНОСТ ЈЕ КАД ЈЕ ТАЧНО

Да бисмо лакше схватили вечито циклично кретање у природи, Зеленовић нам у свом уџбенику **Управљање производним системима** предлаже да направимо следећи мисаони експеримент: „На приказу према слици 72 у оба случаја је дат систем за превоз путника или роба (приказане су железничке шине савијене у круг — прим М. П.) истих карактеристика (три станице, константно оптерећење, исто растојање). Разлике у брзини кретања (50 км/х и 100 км/х) одређује број вагона потребних за превоз (4 односно 2 јединице) и тиме квалитет процеса рада. Исти је случај са обртним средствима. Ако једна радна организација набавља и прерађује материјал у двоструко мањим серијама али са двоструко већом учесталошћу, моћи ће опет, са мањим упрошћавањима, произвести исту количину са два пута мањим обртним средствима“. Ето формуле да радна организација производи више са мање обртних средстава. Нека повећа брзину ако већ нема пара за вагоне! Наравно, ово се са „мањим упрошћавањима“ односи и на Србију. Кад Програм Зеленовићеве владе буде дефинитивно завршен (посланик З. Ђинђић изјављује да ће тај Програм бити завршен тек за 10.000 година. Његова изјава, према ономе што је рекао средином јуна на Вождовцу, на састанку посланика М. Петровића са својим бирачима, базира на егзактном математичком прорачуну), видећемо колико је заиста у складу са Зеленовићевим уџбеницима. А о њима сам аутор каже: „Свака је књига скуп сазнања, искуства и укуса аутора“. О успеху програма не желимо да износимо предвиђања. То је деликатан посао и за самог Зеленовића. Зашто би иначе написао: „Предвиђања природно не могу никада, у резултату све учесталијих промена у околини, дати у резултату потпуну тачност. У овој чињеници и јесте једина одређеност поступка предвиђања — тачност је увек нижа од стопроцентне тачности“.

Буде ли све како треба да буде и не буде ли ништа како не треба да буде, можемо да се надамо да ћемо остварити своју функцију циља. У реалном времену. Тако нам говори академик Драгутин Зеленовић.

Милена М. ПОПОВИЋ

ТОП ЛИСТА - КОМУНИСТА

1. Зоран Соколовић
„Грицакам слани пистатиј, гладим бујни мустатиј, Вук ми нетје уматиј!“

2. Радоман Божовић
„Продајем Фрушку Гору. Цена није нека. Може на три чека.“

3. Сејдо Бајрамовић
„Код оваквог дефекта ни ВЕП нема ефекта.“

4. Драгутин Зеленовић
„Коме минималац? Јој, немојте мени! Како ћу на очи жени?“

5. Зоран „Баки“ Анђелковић
„Опозицију ће поцепамо, ки мишеви ће ги утепамо!“

6. Борислав Јовић
„Нећу о „лидеру“ њихове партије. Жао ми је хартије.“

7. Бранко Костић
„Не треба нам ни печење кад имамо коријење.“

8. Милош „Мишко“ Бојовић
„Увек тип-топ. Увек шик. Наступ „а ла Моби Дик.“

9. Богдан Кеџман
„Ах, тужне судбе дворских будала! Од газде на крају следи — педала!“

10. Мира Штула
„Нема је више. Лакше се дише“.

Ненад ТЕРЗИЋ

„СРПСКА РЕЧ“ У БОРОВУ СЕЛУ

„МИ СМО ОТПИСАНИ!“

Репортер „Српске речи“ разговарао је са људима који су остављени да бране Србе у Хрватској од Хрватске. Док скеле одвозе њихове породице у Србију, они и даље не верују да Србија може да прежали 12.000 људи.

Доћи до Борова Села тешко је, али не и немогуће. На тој релацији и није баш гужва. Довољно је имати уредне папире, добар разлог за одлазак и лице које ће дежурна патрола оценити као поштено. Ако је све у реду, може се ступити на скелу која представља једино колико-толико безбедно превозно средство у том правцу.

Скела на српску страну Дунава стиже четри пута дневно, нешто чешће откако је проглашена самосталност „Лијепе наше“. Довози избезумљену децу и жене са празним погледом, одвози основне намирнице и покојег становника Борова Села. То су они који су били принуђени да због посете лекару или неког исто тако важног разлога пређу у Србију на кратко, јер без ваљаног разлога ниједан мушкарац не напушта Борово Село.

ИЗГУБЉЕНО ПОВЕРЕЊЕ

На скели нема надстрешнице за заштиту од кише, а за шездесет дана опсаде Борова Села, киша је падала бар педесет. У данима када нема кише прелазак је још тежи, комарци који изгледају као плод Спилбергове маште долазе по свој редовни оброк. Касапин који путује са нама објашњава нам да се плаше запрашивања, јер нису сигурни који ће отров бити пуштен на село.

После пола сата вожње стиже се до Борова Села. Обала Дунава је пуна муља, а жене и деца стоје до чланака заглибљени у њему. Са торбицама у рукама чекају своју шансу за бег мада скела ка Србији полази поново тек за 4 сата. Избеглице нису из Борова Села, дошле су од Вуковара па до Даља и Осијека, из свих места из којих је у последњих неколико дана онемогућен бег. До скоро је постојао и прелаз код Вуковара, али су га снаге МУП-а ставиле под своју контролу. Што се севернијих крајева тиче, нити постоји скела, нити је могуће проћи преко блокираних мостова. Због тога се река људи слива ка овом прелазу са које последњих дана полази и по 400 људи.

На обали нема припадника ЈНА, ред обезбеђују младићи из села. Љубазно показују правац према Штабу где је свака придошлица дужна да се пријави. На први поглед све изгледа мирно, мада се не можемо отети утиску да нас прати бар сто очију.

Сто метара даље постављена су два изрешетана аутобуса која симболично представљају почетак ратне зоне. Проласком крај њих

напустили смо појас тишине и страха и ушли у један изолован и безвремен свет у коме се води просторно мали, али по тежини врло велики рат.

Главна улица која води ка Штабу изгледа као исечак из ратних филмова. На њој се не играју деца, њом не пролазе жене, прозори су ретки и оштећени мецима, фасаде су сведоци недавних борби. Групе младића крећу се лагано са бомбама око паса и пушкама на раменима. У селу не ради ништа.

Стижемо пред Штаб са надом да ће нам неко нешто рећи. Сви наши покушаји да добијемо било какву изјаву нису уродили плодом. Један становник Борова Села који је путовао са нама објаснио нам је да су раније и давали изјаве, али да је онда у село стигла Италијанска телевизија која им је снимила лица и положаје, а касније то предала ХДЗ-у. Од тада немају поверења ни кога.

ОПРОСТИТИ НЕЋЕМО!

Из Штаба излази висок мушкарац обучен у командоско одело. Лице му је тврдо и преплануло, толико оштро да је немогуће одредити године. То је **Боро Богдановић**, нови командант одбране села. Легитимише нас и пита за разлог посете, онда нас уводи у салу спреман да одговори на наша питања. Изненађени смо што допушта да забележимо његово име и његове речи. „Ја сам отписан“, каже „Налазим се на 50 потерница. Моја свакодневница је од данас до сутра. Мене и моје момке више не таигра да ли ће нас убити сутра или прекосутра. Ово ће бити Југославија и ту више нема размишљања. Хрватска оваква каква је, више неће бити и са њима више нема дискусије и разговора. Ако им се не свиђа, нек' они размишљају. Бежати нећемо, убијати нећемо, али кад дођу... Можемо им поручити: Од 1918. откада смо братски живели, заборавили жртве нисмо, прежалили нисмо, опростити нећемо. Опраштали јесмо, али од 1990. када је дошао ХДЗ, завршено је братство и јединство“.

У даљем разговору сазнајемо да се код њих сматра да је ратно стање још од 2. маја када су биле прве борбе. Од тада је све на барикадама, а страже су и дању и ноћу. Каже нам да је и птици немогуће да уђе у село, а да не буде примећена. Верујемо му, јер смо прошли кроз то. Изненађује нас чињеница да заједно са њима стражаре и Хрвати. Њих 400-500 остало је у селу да се бори заједно са српским живљем. Одбили су да приме наору-

жање и нису отишли са осталим ХДЗ-овским породицама. Њихови животи су угроженији него српски, са њима се поступа много горе када их ухвате. У Борову Селу је јасно подвучена граница између Хрвата и усташа.

Локална радио-станица у рукама госпођина Богдановића стално ради. Радио — везе су добре јер то је једина могућност за спас малих српских села у околини које немају никакву одбрану. Претходног дана нападнута је Палаћа, тог дана су се борбе водиле у Даљу, зато и постоји веза. Борци Борова Села увек су спремни да им крену у помоћ. Нико се не поуздаје у ЈНА и сви имају осећање да им више штети. ХДЗ води нешто слично герилском рату: нападну село и повуку се чим војска стигне да би напали следеће, а ЈНА није мобилна као они. Радио-везе су готово подивљале и командант је принуђен да нас напусти. На крају нам каже: „Српски народ није никада нападао, он их неће ни нападати. Међутим, они нападају наша села и нашу децу и наше жене. Они се сакривају иза својих жена и своје деце, јер знају да Србин неће убити жену и дете. Ми овде знамо да када би се неки Србин „откачио“ и убио хрватско дете, ми бисмо тог Србина убили. Они се користе тиме. Они су и поред војске пуцали у нас. Шаљу своје патроле цивила са прерађеним личним картама, у филтере од аутомобила стављају бомбе и пиштоље. Ми их испитамо и пустимо, а они малтретирају наше грађане.“

РУЖИЧЊАК СРБА

На место команданта седа председник СДС и члан Српског националног већа за Славонију и Барању, **Вито Деветак**. И он је „отписан“, тако да мирним гласом излаже ситуацију у месту. Наглашава да су у ратном стању и да то признаје и хрватска влада која их не хапси, већ заробљава. „Наше место је на удару јавности, медија, пропагандне, а и ХДЗ хорди, јер ми смо један мостобран који представља жилу куцавицу за 46 села, а сада нам се придружило још 11 села. Има нас 150.000 способних да носимо оружје. Морам да се организујемо да војнички и политички одбранимо те територије, јер не желимо више да живимо са Хрватском која нам је наменила тужан сценарио из 41' да нас трећину расели, трећину покрсти и трећину побије. Најсликовитији је Месићев приказ да ће од Борова Села направити ружичњак и да ћемо ми одоздо мирисати руже, а да ће од другог дела направити парк где ће нас држати у кавезу.“

Улица у Борову Селу више није аветињски пуста. Слуте се нови напади, мада мештани нису уплашени за своје село. Свесни су да их не може освојити ни 20.000 припадника МУП-а. Појавила су се и деца која се у даљини играју око припадника ЈНА. Сваки наш корак

прати група младића са ножевима и пиштољима. Не плаше се нас него за нас. Село је поред свега задржало гостољубивост. Распићемо се за место где би се могло јести, сазнајемо да су све кафане одавно затворене. У селу нико не ради, већ 6 месеци се не примају плате. Комбинат у коме су радили данас је напуштен, машине из њега су развучене, а канцеларије служе као складиште оружја. Новац од њихових плата одлази на куповину усташког оружја. Објашњавају нам да су кафане затворне, јер нико нема новаца за њих, али да ће нам организовати ручак у некој од кућа. Кажу да им то није никакав проблем, а месецима живе без новца и основних животних намирница, ослоњени на пошљике хране.

Фотоси: Верољуб Милошевић

Смета им економски статус у коме су се нашли, сматрају да је паразитски и труде се да се осамостале. Спремају убирање летине што је за њих велики и опасан посао. Потребно је да обезбеде страже око жита, јер се плаше намерно изазваних пожара, а људи су им потребни не само ради заштите њиховог села, већ и осталих 57 о којима брину. Надају се да ће им припадници ЈНА помоћи, бар што се превоза жита тиче.

Присуство ЈНА не изазива наклоност мештана. Сматрају да је њихов улазак само одложило оно што се неминовно мора догодити. Војска је само тампон зона која их држи у вакууму. Опасност не престаје, само се пролонгира. Један човек је тог дана подлегао ранама, а кажу нам да губе по два човека дневно. Свима је у сећању 2. мај и помало жале што им тада није омогућено да одбране своје село. Према казивању мештана, тог дана је убијено 109 припадника МУП, а пријављен је далеко мањи број. Кажу да су прећутана имена свих плаћеника друге националности, да је међу њима било Шиптара и Румуна и да су сви имали истетовиран број. Показују нам слике као доказни материјал. Истичу да никог нису клали нити су вадили очи, а да су повреде биле тешке само зато што се пуцало са мале раздаљине. По завршетку борбе лекари Борова Села пружили су помоћ повређеним муповцима.

Један пролаз ка остатку света: Борово Село, импровизовано пристаниште, 28. јун 1991.

Заплењено возило МУП Вировитица: у борби је уништен кров

УСАМЉЕНИ И НАПУШТЕНИ

Због свега тога сматрају да ЈНА само штети њима и да уместо у брзој борби они полако губе људе. За то време у њима нестаје основног осећања — страха, ствара се само напетост због које већ два месеца не спавају. Свима је жеља да се бар једном, бар једне ноћи наспавају. Нико не сматра да ће се преговорима ишта решити, сматрају да је већ превише крви пало и са једне и са друге стране да би се нашло мирније решење.

Потернице су расписане за скоро сваку мушку главу у Борову Селу. На списку се налазе људи који готово да и немају везе са борбама, на списку је и једанаестогодишњи дечак, чији је отац мртав. Људи са тих спискова сматрају да њихови животи више не постоје. Рањеници се пре зарастања својих рана враћају у село и сви се привијају један уз другог и чекају. Чекања и неизвесност их убија више од страха. Осећају се усамљено и напуштено, сматрају да су их сви заборавили и да је сада све само на њима.

М. Д. је један од отписаних и не плаши се

да каже своје име, али се писац ваших редова плаши да открије његов идентитет. Он нас на повратку прати до скеле. Проводи нас крај цркве која је затворена, мада је Видовдан, Свраћа нас у своју кућу, нуди нам да пренесемо. Он не живи ту, породица му је пребегла пре 6 месеци, а сада са друговима мења сваке ноћи место боравка. Један је од оних који су борбу отпочели још прошле године и чији је живот међу првима био угрожен. Показује нам одузети калашњиков и вади из њега меткове. Даје нам их за успомену. Са пар пријатеља нас прати до скеле већ препуне

нових избеглица. На расстанку нам каже: „**Наши животи су отписани и ми ћемо остати овде до краја. Не знам да ли ће Србија моћи да живи са наших 12.000 живота на души.**

Скела препуна избеглица иде ка Србији. На обали остају мушкарци који се немо опраштају од својих породица. Мрак се спушта и први меци се чују. Нико не плаче, нико не говори. Гледамо ка обали, стежемо меткове у рукама и питамо се да ли им баш они живот значе. Ми бисмо их памтили и без њих.

Сандра ПЕТРУШИЋ

АЛЕКСИНАЧКИ РУДНИЦИ ПОСЛЕ НЕСРЕЋЕ („СРПСКА РЕЧ“ НА ТРАГУ ЛОПОВИМА)

ПРЕСУДЕ ПРИКРИЛЕ ПЉАЧКУ

Директори Алексиначких рудника су окућени. Породице настрадалих рудара од тога неће имати користи. Новац који су грађани слали у фонд солидарности, нестало је. У замену за лакши живот унесрећене породице добиле су пресуде онима за које су вештаци утврдили да за некрећу 1989. не могу бити криви.

Рударски позив је и данас у нашој (разједињеној) земљи најопасније занимање. У утроби црне земље, копачи угља, најчешће, или олово-цинкане руде, често не изађу на светлост дана. Остају под земљом читаве смене, умру у најтежим мукама. Присећање на рударску „кугу“ у Брези, Какњу, у Креки, и последњу од пре две године у Алексиначким рудницима, изнова покреће старо питање немарног односа власти према рударима.

Међународне финансијске институције давале су југословенским властима велике кредите за истраживање рудног богатства и резерви и активирање нових површинских копова. Већина добијеног новца, нажалост, није отишла у руднике. Власт их је потрошила на друге „потребе“.

СМРТ ДАВЉЕЊЕМ

Пре две године у руднику Добриња код Тузле погинуло је од наводне експлозије метана 180 рудара. Предходно је инспекција републике БиХ наложила да се настави рад у овом руднику. Рудари су били у штрајку, али им је „по сили закона“ наложено да уђу у јама. Погинула је одмах цела прва смена. Од наводне експлозије метана. Истрага није дала никакве резултате о постојању кривике „људског фактора“. Кривац се не зна, али се зна нешто друго.

Удовица погинулог рудара **Хасана Хусеиновића**, **Ајша Хусеиновић** сведочи да ниједан

од 180 рудара који су мртви извађени из рудника није изгорео, мада је несрећа представљена као последица експлозије метана и паљења угљене прашине у којој су сви рудари потом изгорели. Ајша Хусеиновић поуздано зна да су њеном покојном Хасану, а и другим рударима секли ноге, како би могли да их ставе у ковчеге, да је њен покојни муж био сав надувен, да је имао брух од неколико килограма. Она и њене пријатељице, удовице покојних рудара, здраворазумски закључују да су њихови мужеви подављени у руднику. Затворена су сва вентилна места и излази, а рудари су од недостатка ваздуха помрли у најтежим мукама, што доказују и њихови брухови и надувеност, као последица недостатка ваздуха. У Добрињи су опљачкане велике паре и рударска несрећа је „покрила“ пљачку. Али тврди удовица Хусеиновић, опљачкане су и паре које су биле приспеле на рачун рудника у Добрињи, намењене за помоћ породицама пострадалих рудара и за сгачајну рудника. Где су оне усмерене и како су потрошене, породице пострадалих рудара ни данас не могу да сазнају.

КЕРТЕСОВ ПИЈАТЕТ

И смрт 90 рудара у Алексиначким рудницима, који су погинули 17. новембра 1989. године остаје мистерија. Након погибије целе друге смене, која се тог дана у 11.30 сати нашла под земљом, руководство Србије обећало је јавности спровођење истраге и утврђивање кривике за смрт

рудара, а тврдили су и да ће све породице пострадалих бити збринуте. На жалост, колективна смрт целе једне смене рудара искоришћена је за личне и партијске интересе. У Алексиначу је, после рударске несреће, често долазио „министар за народ“ **Михаљ Кертес**, са обећањем да ће се правично поделити помоћ која је упућивана Алексиначким рудницима са свих страна. Прикупљене су велике паре, јер је солидарност и рудара и грађана Србије у таквим приликама велика. Истог дана када се догодила несрећа, истражни судија Општинског суда у Алексиначу **Радиша Стојановић**, на захтев општинског јавног тужиоца притворио је шесторицу радника Алексиначких рудника због кривичних дела против опште сигурности из члана 194 Кривичног закона Србије.

Несрећа је, по мишљењу општинског јавног тужиоца **Миодрага Димитријевића**, наступила 17. новембра 1989. године у јама „Моравица“ када су радници **Јосип Котник** и **Братислав Матеовић**, у присуству пословође **Далипа Муратија** аутогеним апаратом секли једну металну подлогу. Том приликом је дошло до варничења и паљења угљене прашине, која око места варења није била очишћена. Пожар није брзо локализован, и сви рудари који су остали у јама су угљенисани. Тужилац је окривио и тројицу руководиоца **Миодрага Дикића**, управника јама „Моравица“, **Радослава Вељковића** руководиоца Машинске службе рудника и **Милентија Стевановића**, рударског инжењера, диспечера у овом предузећу. Они, по мишљењу тужиоца, нису надзирали раднике док су аутогеним апаратом секли металну подграду, па их је истражни судија лишио слободе.

Михаљ Кертес који је у Алексиначу после несреће долазио „на лице места“, није превише имао пијетета према погинулим рударима. Када му се кћерка једног погинулог рудара обратила прошле године за помоћ, око наставка школовања, „министар за народ“ је тражио да „тако лепу жену лично упозна“. Грађани Алексиначу и околних села запрепашћени су силеџијством господина Кертеса. На његово понашање жалиле су се породице погинулих рудара. Око стотинак писама стигло је у Кабинет Слободана Милошевића, али он није „желео да сумња у колегу Михаља Кертеса“. Господин Кертес је у то време био члан Председништва СР Србије.

ОБЕЋАЊЕ ПРАВДЕ

После два месеца проведених у притвору, шесторица радника Алексиначких рудника окривљених за несрећу, пуштени су из притвора. Незадовољство породица рудара због спорости истраге а Алексиначу је пун удовица јер ово није прва масовна погибија рудара, достиже врхунац септембра прошле године када на видело избијају махинације око пара из

фонда солидарности које су прикупљене након несреће. Породицама рудара удељена је нека цркавица. Остале паре, према саопштењу које је грађанима јавно дао господин Кертес, отишле су „за санацију рудника“. Они који су паре слали на жиро-рачун фонда солидарности мислили су да их шаљу породицама пострадалих рудара. Шамарање касе Милошевићева политика је довела до савршенства. Чишћене су, као метлом, све касе које су имале пара. Нису поштеђени ни фондови социјалне заштите, ни фондови за збрињавање породица пострадалих рудара. Прошлогодишња изборна кампања Социјалистичке партије Србије и њеног председника коштала је више од изборне трке **Џорџа Буша**. А то је неко морао да плати.

Да би у алексиначком крају добио гласове Слободан Милошевић наређује „министру за народ“ Кертесу да у овом граду, и по селима, по кафанама, на јавним скуповима, обећава да ће се „ускоро кривци за несрећу у руднику и привести закону“. Све ће да се расветли. Пет дана након Кертесове дискусије, на сцену ступа општински јавни тужилац Миодраг Димитријевић, који годину дана након несреће и толико дуге истраге, захтева од истражног судије Радише Стојановића да „прошири истрагу“ и против директора рудника **Станислава Мандушића**, дипломираног економисте, техничког директора **Драгомира Стојановића** и рударског техничара **Славомира Јанковића**. Тужилац их сумњичи да су и они својим пропустима у раду скривали несрећу. Неколико дана уочи избора од 9. децембра прошле године Михаљ Кертес обећава по Алексинцу да ће се пронаћи и они који су опљачкали паре из фонда солидарности. Ако социјалисти победе на изборима, обећавао је г. Кертес, онда ће дебелу робију доби-

ти они који су рударе послели у смрт. За спорост у вођењу истраге, Кертес је оптужио опозицију која у органима гоњења има своје људе!

Супруга једног од оптужених директора успела је прошле године да се нађе у Кабинету Слободана Милошевића, одмах по његовом избору за председника Републике. Тражећи помоћ од првог човека, да се њеном супругу не пакује робија, дискретно је од једног Милошевићевог саветника обавештена да јој он не може помоћи, јер управо председник очекује овакав исход кривичног поступка. Рударски институт из Земунa, одређен да изврши вештачење о узроцима рударске несреће и кривици тројице новооптужених директора у започетом судском процесу, констатовао је у свом налазу да су и директор рудника Станислав Мандушић, технички директор Драгомир Стојановић и Славомир Јанковић у свом раду чинили пропусте, али да ти пропусти нису у узрочној вези са несрећом која се догодила у руднику 17. новембра 1989. године. Код ове тврдње вештаци — рударски инжењери **др Јефта Бралић**, **мр Васо Елезовић** и **Богомир Радисављевић**, остали су и при допунском налазу, који су дали на захтев истражног судије Радише Стојановића.

НЕПОСТОЈЕЋИ ДОКАЗИ

Прошлог месеца, након 16 дана суђења, Општински суд у Алексинцу донео је пресуду којом је осудио тројицу накнадно оптужених руководиоца. Директор Мандушић добио је шест година затвора, Драгомир Стојановић осуђен је на пет а на исту казну и Славомир Јанковић. Од шесторице првобитно ухапшених радника, двојица су ослобођена од кри-

вичне одговорности, а четворица су осуђена на казне затвора веће од пет година. Максимална казна на које су окривљени могли бити оптужени је осам година робије. Сви осуђени су истог дана и ухапшени. До правоснажности пресуде чекаће у Општинском затвору у Нишу.

Бранилац Миодрага Дикића, управника јаме „Моравица“, тражио је од судског већа да се као сведок на овом суђењу саслуша и Слободан Милошевић, да и он „одговори на нека питања“.

Да ли је политика Слободана Милошевића, ради покрића свог удела у пљачкању рударских фондова, наредила да се без обзира на доказе осуде на високе казне и тројица накнадно оптужених директора, без обзира што су вештаци искључивали њихову кривицу? Да ли је то једино предизборно обећање председника Социјалистичке партије Србије које је он и спровео у дело? Исход у овом судском поступку потврђује нажалост ову сумњу. Јер, иоле упућени у право и судски поступак, знају да је судско веће код одлучивања везано налазом судског вештака, ако га предходно прихвати као подобан. А рударски инжењери, вештаци у овом спору, категорични су у свом налазу тврдили да нема кривице тројице директора у овој несрећи. Ако суд овом налазу није веровао, био је обавезан да одреди ново вештачење и да провери налаз вештака којима не верује.

Општински јавни тужилац у Алексинцу Миодраг Димитријевић, који је учествовао у монтирању овог процеса, тврди да је суђење текло по слову закона. На питање новинара како да тројицу директора оптужи тек после годину дана од несреће, тужилац каже да је овај правни потез предвидео на основу налаза рударске инспекције и судских вештака. На остала питања која се логично намећу, тужилац није могао да пружи одговор, осим што нас је упутио да сачекамо одлуку Окружног суда у Нишу коме ће се окривљени сигурно је, тврди он, жалити.

Бивши „министар за народ“ Кертес испунио је обећање: директори Алексиначких рудника су осуђени. Породице пострадалих рудара од тога неће имати користи. Деца, мајке, очеви и супруге покојних рудара остали су без помоћи српске владе. И паре које су грађани слали у фонд солидарности да помогну потмцима пострадалих рудара, „испариле су“. Ко је ове паре покрао, влада неће никада док је на власти дати одговор. Али, ни пресуда изречена у Општинском суду у Алексинцу никога неће задовољити.

Када је потписани новинар у Алексинцу покушао да разговара са породицама пострадалих рудара наишао је на зид ћутања. „Сви ви радите за Кертеса“ — коментарисала је супруга једног пострадалих рудара, који је иза себе оставио троје малолетне деце, који живе од нередовне и мизерне пензије.

У нишком Окружном суду један његов судија нам дискретно каже да, нажалост, правосудним органима често остаје да „ваде кестење у политичким разрачуницама“, уместо да примењују закон.

Ко је потрошио паре из фонда солидарности за пострадале рударе из Алексинца? Питање упућујемо председнику Републике.

М. БР.

БРКИЋ У ЗАТВОРУ

Новинар Милован Бркић, чије су текстове и читаоци „Српске речи“ с неверицом дочекивали, верујући, да баш није све тако црно као што он у својим текстовима износи, у наредних месец дана „одмараће се бесплатно“ у Окружном затвору у Београду. Судија Четвртог општинског суда у Београду Вељко Ђурђић који суди новинару Бркићу по оптужници Првог општинског јавног тужилаштва да је у текстовима објављеним у листовима „ИОН“, „СТУДЕНТ“ и „НЕЗАВИСНЕ“ наводно оклеветаво председника Првог општинског суда у Београду, одредио је 12. јуна да се „новинар Бркић Милован одмах након хватања спроведе у Окружни затвор у Београду у Бачванској 14“.

Оптужница против новинара Милована Бркића поднета је још 8. јануара 1989. године. Суђење се отегло, јер се Први општински суд изузео, а Окружни суд у Београду одредио да овај предмет суди Петти општински суд у Београду. Али, ни судије Петог општинског суда нису биле вољне да се петљају у овој спор, па је Окружни суд у Београду као место надлежан одредио Четврти општински суд. Заменик председника суда Вељко Ђурђић, после пет расправа на којима се новинар Бркић појављивао на суду, записао је и шесту — за 12. јун. Истог дана новинар Бркић био је позван и пред веће судије Драгомира Милојевића у Општинском суду у Крагујевцу. Један човек у два града истог дана није могао. Бркић обавештава судију Ђурђића да ће отићи у Крагујевац, али му овај истог дана одређује притвор. У решењу не наводи колико ће Милован Бркић остати иза решетака. Једино што и студенту права одмах буде јасно, јесте чињеница да судија Вељко Ђурђић није имао никаквог законског основа за одређивање притвора. По закону притвор је могло одредити троцлано веће судија, али тек да је Милован Бркић неколико пута заредом одбио да се појави на суђењу. Морао је, прво, да нареди његово привођење. Узалуд трошимо речи. Судија Ђурђић је одлучио да по свом аршину заштити председника Првог општинског суда у Београду Вукашина Ристића, од наводних клевета новинара. Судија Ристић, да напоменемо, није ни поднео кривичну пријаву. Учинили су то други уместо њега.

Писањем Милована Бркића огорчени су многи српски властодршци. У недостатку аргумената, посегли су за хапшењем новинара. У следећим бројевима одмараће се Милован Бркић. Шта да вам кажемо. Може ли се борити против таквог насиља делатника правде?

Како да без иједног динара и знања у спољној трговини постанете власник државног спољнотрговинског предузећа у Југославији?

На ово питање у подужем елаборату одговара **Божидар Митровић**, дипломирани правник „Југославија комерца“ из Београда. Елаборат је усмерен и превасходно упућен на адресу руководиоца овог познатог колектива, у коме он разоткрива настојања да за веома мале паре дограбе огромна средства и фирму претворе у приватно власништво. Митровић је односе у „Југославији комерцу“ елаборирао у орвеловском стилу па их нећемо наводити. Рећи ћемо да је за незаконите радње око превођења друштвеног предузећа „Југославија комерц“ у приватно деоничарско друштво, оптужио **Зорана Обрадовића**, генералног директора, његовог заменика **Топлицу Спасојевића** и директора „Импекспродукта“ у Бечу, господина **Каратошића**, с чим се слажу и други радници.

ЗАКОНСКА ЗАМЕШАТЕЉСТВА

Да ли су и у којој мери именовани директори криви у очигледно нереалној расподели деоница између запослених и у убацивању што више средстава у свој џеп, остаје да се види. Засад је једино познато да је већина радника у колективу незадовољна, да педесетак њих штрајкује, а да су многи плашећи се да јавно пруже отпор нелогичној расподели — одлеујали на боловање. Тако у „Југославији комерцу“ агонија траје неколико месеци. Уместо да у овим тешким тренуцима по привреду радници буду свестрано ангажовани, они су на — леду. У истом положају је и њихова радна организација, за коју се због жалби и тужби, иако је регистрована по новонасталим законима Анте Марковића, председника СИБ-а, више тачно и не зна — да ли је деоничарско друштво или друштвено предузеће?!

Зашто помињено Анту Марковића? Када се све сагледа, долази се до закључка да је он својим предлозима и касније усвојеним законима који су, како је најављивао, требали да извуку земљу из привредне и економске кризе, направио у радним колективима невидљиво замешатељство и наметнуо им ситуацију у којој нико не може да се снађе, осим „виспрених“ директора који држе информације и све остало у својим рукама. Такви су и закони који се односе и на пренос друштвене имовине у деоничарска друштва тј. у приватно власништво, било да се ради о Закону о предузећима, Закону о друштвеном капиталу, Закону о хартијама од вредности, или о правилницима који произилазе из њих. Све те правне норме које су смишљене у Кабинету председника СИБ-а алкаво су формулисале и језички недоречене да може да их тумачи како ко хоће и како коме одговара. Њихов једини „успех“ до сада је, као што рекосмо, у томе што су створили збрку у радним организацијама и још више пореметили ионако начете међуљудске односе. Кад се то зна, онда није ни чудо што су Словенија и Хрватска суспендовале до даљњег ове Антине „правне пројекте и мудрост“, док се они у „остатку Југославије“ и даље примењују.

Из тих разлога дошло је до неспоразума и

АФЕРА „ЈУГОСЛАВИЈА КОМЕРЦ“

ОТИМАЧИНА НА БРЗИНУ

Директори са благословом владе и даље пљачкају своја предузећа.

гукве и у „Југославија комерцу“. Директори су искористили законска овлашћења, дали предлоге који су им одговарали, и кроз Раднички савет провукли своја схватања о трансформацији Колектива у деоничарско друштво. Било је то крајем децембра 1990. године. Каснијом анализом радници су у(с)тврдили да су обманути и букнуо је штрајк.

(Не)ПРОЦЕЊЕНА ИМОВИНА

Шта су директори починили?

Једноставно, по старом болшевичком систему, радили су све под хитно. Услед тога на зборовима често није било кворума, ишло се на брзу руку и захваљујући тој снажљивости, а и посебним овлашћењима, руководиоци су протурали „нове идеје“. Због тога је и дошло до апсурда. Имовина предузећа, а то је и најважније у деобном поступку, није ни приближно реално процењена. Испало је да имовина „Југославија комерца“, у којој је запослено 280 радника, са пословним зградама, становима и инвентаром у Бечу и Лондону, износи свега 38,9 милиона динара. Оваква рачуница, наравно, није случајно направљена. Зна се да друштвена имовина кад се мало процени, много више вреди кад постане приватна својина. То је управо директорима и одговарало. Зато су приликом процене имовине предузећа и узети књиговодствени подаци из Завршног рачуна за 1989. годину, а постојао је реалан основ да се, или сачека завршни рачун за 1990, или да се имовина процени на основу раста цена за ту годину. Ти проценти би и те како увећали имовинску вредност, а то многим, посебно челним људима, никако није одговарало, па је учињено како је учињено.

Међутим, да је имовина процењена и по овом другом основу — ни то не би била ни приближна њена реална вредност. Добро упућени у вредност „Југославија комерца“ тврде да је богатство овог колектива бар пет пута веће и то поткрепљују чињеницама. Само зграде у Милоша Великог и у Данијеловој (са осталим пратећим објектима) вреде осамдесет милиона динара. Стотинак станова по два и по пута мањој цени од тренутне тржишне цене (рачунато по повољним закон-

ским одредбама и погодностима откупа за раднике), вреде бар сто милиона. Капитал у Бечу (без могућности провере укупне цифре), по познатим подацима износи минимум десет милиона шилинга, или осамнаест милиона. Остали инвентар (возни парк итд.) вреди најмање петнаест милиона динара. То је укупно 213 милиона динара, што чини пет и по пута већу вредност од приказане у поступку трансформације Предузећа.

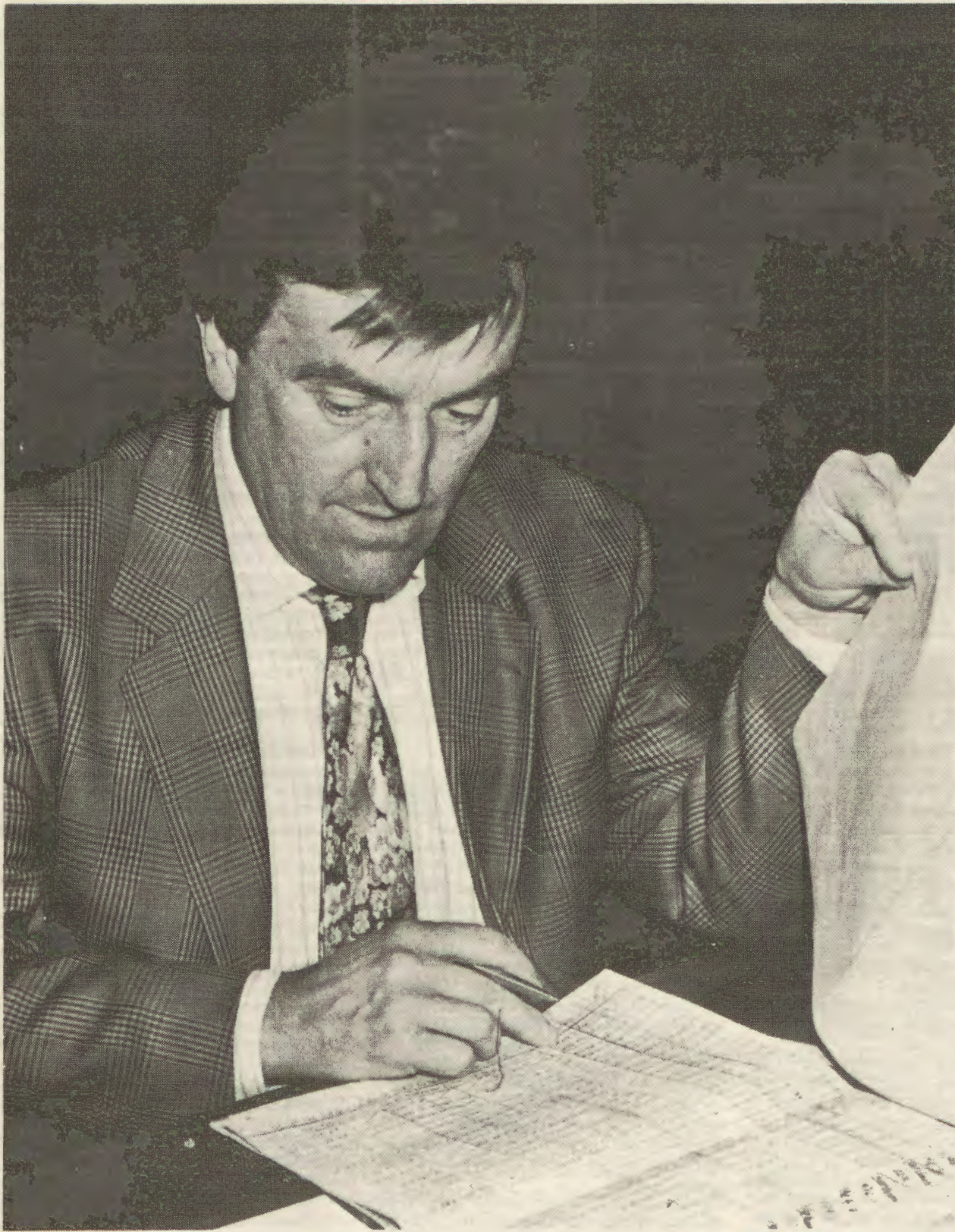
КАЖЊЕНИ БУНТОВНИЦИ

Мада су руководиоци по постојећим законским прописима имали право да предложе што су и предложили, многи радници су одмах по оснивању деоничарског друштва приметили да „нешто не штима“. Приметили су да ће расподела деоница бити на штету већине и да ће кајмак да скину руководиоци, што се и десило. Подаци говоре да је десет челних руководиоца од укупно подељених 38,9 милиона на име деоница добило 8 милиона и 721 хиљаду, или 22,4 посто, док је остатак припао осталим радницима, али да апсурд буде већи — не свима. Бунтовници су кажњени. Информације, наиме, говоре да двадесет и пет радника није добило ни динара, а међу њима има и оних који раде у „Југославија комерцу“ и преко две деценије. Такође, право на деонице немају ни пензионисани радници као и бивши радници који су радили у овом колективу више година. Све је то удешено „Директорским Правилником“, због кога је и избио штрајк.

Када је дошло до неспоразума, генерални директор Зоран Обрадовић упутио је штрајкаче и рекао им да се обрате Агенцији за страна улагања, својинске и производне промене ФИППА — Републике Србије. Агенција је реаговала и указала на пропусте. Речено је, између осталог, да „вредност друштвеног капитала мора бити увећана за резултат пословања у 1990. години (ревалоризација и евалуална добит)“. Како је од Агенције пристигло и низ других примедби, генерални није прихватио њено тумачење, успротивио се и написао приговор. Агенција је одговорила други пут (21. VI — 1990), и директорова „филозофија“ је потпуно крахирала. Дато му је до знања: „да је отуђивање друштвеног капитала у супротности са одредбама члана 59. Устава Републике Србије“ и поново указано на друге неправилности.

Да ли ће господин Обрадовић због ових тумачења да се жали Анти Марковићу не знамо. Знамо једино да се штрајкачи жале на све стране. Поред жалби поменутој агенцији они су се обратили и Скупштини Србије. Посланичко питање о проблемима у „Југославија комерцу“ изазвало је различита реаговања међу посланицима, све због сумњи штрајкача који сматрају да иза механизација у њиховом колективу стоје неки познати републички функционери. Функционере на које сумњају још не желе да именују, јер им је сваки приступ документацији потпуно забрањен, као да се ради о архивама ЦИЕ, а не о подацима деоничарског друштва чији су и они чланови. Они су такође упутили и захтев Влади Републике Србије у којем траже да им помогне у решавању невоља.

Д. БИСКУПОВИЋ

ФОТОС: В. ДИМИТРИЈЕВИЋ

ПРИЧА О РАДИСАВУ СЕКУЛИЋУ

ГРОФ ЛАЛЕ ИЗ ХОНКОНГА

РАДИСАВ СЕКУЛИЋ, МАЈСТОР ЗА ЦАРИНЕ

Радисав-Лале Секулић, човек који више од десет година vara царинске органе, постављен је за директора Савезне управе царина. Као генерални директор ивањичког „Јавора“, прибавио је себи фабрике, капитал и подршку врха Србије.

У кући обешеног се не прича о конопцу, кажу. У српском Парламенту социјалисти, дојучерашњи комунисти, на све могуће начине избегавају да отворе расправу о реприватизацији друштвене имовине и њеној заштити од чамилосрдног пљачкања. Зашто? На свим кључним и руководећим местима у

привреди, банкама и државним установама, у полицији, судовима и тужилаштвима, од такваног ослобођења па до данашњих дана постављени су људи из горње структуре Партије (савез комуниста). Данас они немилосрдно „реприватизују“ друштвену имовину, пунећи своје и партијске (Социјалистичке партије) џепове и фондове. Људи из Парламента, Калабрије, Сицилије, праве су наивчине према нашим „доновима“.

ЛАЛЕ ИЗБЕГАО БАЈБОК

Господин Радисав — Лале Секулић је ових дана постављен за директора Савезне управе царина, као српски кадар. Каријера г. Секулића је блистава. Начин на који г. Секулић пљачка Србију импресионира. Каријера Радисава Секулића почиње у Драгачеву. У сеоској земљорадничкој задрузи почео је као откупљивач кајмака. Његове машиније и варање сељаци брзо откривају, а Лале се пакује и одлази у Ивањицу. Добија посао магационера готове робе у „Јавору“, фабрици кошуља. „Јавор“ је у то време мала фабрика, која се развија. Њеним напретком и каријера господина Секулића је улазна. Постаје комерцијални референт, потом комерцијални и на крају и генерални директор „Јавора“.

Као генерални директор ивањичке фабрике, г. Секулић је стекао репутацију успешног привредника и спретног махера. За само годину дана г. Секулић добија диплому београдског Економског факултета, а потом диплому магистра економских наука и докторску титулу. Како је Лале постао способан привредник?

За потребе „Јавора“ г. Секулић је из иностранства почео да увози велике количине репроматеријала. Представљајући да свилу и друге врсте тканина увози у циљу „прераде“ у „Јавору“, ивањичка фабрика није плаћала царину. Уместо у погонима „Јавора“, увозна роба је препродавана домаћим конфекцијским предузећима, по знатно већој цени. Екстра доходак доносио је „Јавору“ углед, а директору Секулићу су свуда била отворена врата. Нико није ни смео да контролише његово пословање. Али, средином 1987. године, министар српске полиције **Светомир Лалевић**, након разматрања извештаја о пословању „Јавора“ и његовог директора Радисава — Лале Секулића, наређује да се директор ухапси и приведи истражном судији.

Српски министар полиције остаје кратких рукава. Господин Лале Секулић активира своје везе. Моћни човек који га узима у заштиту је пензионисани генерал **Никола Љубичић** који је у то време члан Председништва СФРЈ. У писму, које смо добили на увид, генерал Љубичић пише Лаловићу „**како је недопустиво узнемиравати полицијским контролама тако успешног привредника као што је друг Радисав Секулић.**“ Полиција се више није могла „мешати“ у пословање „Јавора“.

ЛАЛЕТУ ДОЗВОЉЕНО ДА КРАДЕ

Спрега генерала Љубичића и Радисава Секулића биће плодносна. Син Николе Љубичића — **Никола Љубичић** (и унук му се зове Никола) добио је посао у Лондону, у предстваништву „Интерекспорта“, па је г. Секулић

почео трговину са иностранством. У Хонконгу је почетком осамдесетих купио фабрику кошуља. Осим робе „Јавора“, г. Секулић преко „Интерекспорта“ извози и своје кошуље из Хонконга, са етикетом „Јавор“. У Енглеској постоји пропис којим је дозвољен мали контингент увоза робе са истока, а Лале се досетио да на своје „источне кошуље“ стави фирму ивањичке фабрике. Британска полиција је пре неколико месеци ушла у траг овој машинији Секулић-Љубичић. У току је судски поступак пред судом у Лондону, али се он вешто скрива од српске јавности.

Хиљаде милијарди отишле су у џеп господина Секулића и породице Љубичић, закидањем на царини. Своје кошуље из фабрике у Хонконгу г. Секулић је продавао на југословенском тржишту по далеко већој цени, без плаћене царине.

После Осме седнице ЦК СК Србије, господин Секулић је био позван у Републички СУП Србије. Показан му је досије. Од њега је очекивано да „прихвати руку помирења и сарадње“. Тражено је да настави да краде. Мало за себе, мало за српско руководство и комунистичку партију. Да њене фондове пуни. Погодба је одмах пала.

Уместо у затвор, г. Секулић је активиран да „доноси паре“. Од провизије, добијених увозом робе за, наводно, дорађивање у „Јавору“, и увозом својих јефтиних кошуља и бофл робе које је продавао по Србији по вишој цени, г. Секулић је пунио тајне фондове Републичког СУП-а Србије и Социјалистичке партије Србије (пре тога Савеза комуниста Србије).

ЛАЛЕ ОРТАК

Настављајући да још дрскије пљачка Србију, Лале Секулић у Ивањици отвара приватну фирму на име своје супруге и кћерке под називом „Текстил бест интернешенел“ у улици Кишића број 32 (телефон број 032/831-806) и представништво у Београду, у Узун Мирковој број 10. Жиро рачун Лалетове фирме у Ивањици је 63270-601-4928. У Ивањици Лале има и две продавнице, у којима се продаје његова роба произведена у Хонконгу, као и роба коју Лале увезе, не плаћајући за њу царину, представљајући је као репроматеријал који је намењен за „дораду“ у „Јавору“. Када се математички изрази зарада господина Секулића, онда заболи глава.

Имајући у виду „потенцијал“ клана господина Секулића — брат му је трговачки путник у „Јавору“ и покрива подручје Хрватске и Словеније, зет је власник фирме „Велт“ — порасли су и захтеви његових „сарадника“ из Социјалистичке партије Србије и њених руководилаца.

Наиме г. Лале региструје „Јавор“ и као увозно и извозно предузеће. Треба му компањон, који толико увозне бофл робе може да прода. Из табора социјалиста препоручују му да ступи у везу са „Атексом“, једним од највећих трговинских фирми у Југославији, која се бави продајом конфекције. Директор „Атекса“ се прошле године доказао као проверени кадар у време предизборне кампање, мада је то изричито било законом забрањено. Господин **Александар Јевтић**, директор „Атекса“, дозволио је да генерални секретар СПС-а

друг **Петар Шкундрић** одржи међу запосленим трговцима промоцију странке. Јавност је остала запрепаштена оваквим понашањем и СПС-а и руководства „Атекса“, али, њима то није сметало.

„Атекс“ купује сву робу коју увезе „Јавор“ и приватна фирма његовог директора Секулића. Реч је о роби најнижег квалитета, која би на светском тржишту тешко нашла купца. „Атекс“, такође, има монопол у продаји конфекције, јер располаже огромним пословним простором, робним кућама, продавницама и складиштима. Роба Радисава Секулића преплавља је српско тржиште. И провизија, и разлика на цени, која одлази у Секулићев џеп и тајне фондове СПС-а и рачуне челних људи Србије, огромне су. „Атекс“ редовно плаћа рачуне и „Јавору“ и Секулићу, али без пара остају друга српска предузећа, чију робу „Атекс“ купује, а не плаћа. Многе конфекције у Србији су пред банкротом и стотине хиљада радника у Србији ће остати без посла. Уништила их је политика Радисава Лале Секулића. Осим што је преварио царину, оставивши без посла стотину хиљада радника из текстилне индустрије, господин Секулић добија још већу шансу да краде. На предлог Србије постављен је за директора Савезне управе царина, као проверен кадар. Човек који више од десет година вара царинске органе, сада је први човек ове службе. Колико ће тек сада моћи да пљачка, тешко је и претпоставити. За свог заменика Лале Секулић је предложио директора „Атекса“, господина **Александра Јевтића**. Биће то дует из снова.

ЛАЛЕ ЗБРИСАО

Прошле године је „Јавор“ увезао огромне контингенте бофл робе. Њу је, преко енглеске фирме „Кларк“ купио директор Лале Секулић. Роба је декларисана, купљена у огромним количинама, јер би у противном била продата на отпаду. Директор Секулић је од фирме „Кларк“ добио провизију што је робу купио, а „Атекс“ је своје магацине напунио отпадом који је увезао г. Секулић. У септембру, октобру и новембру прошле године „Атекс“ је платио „Јавору“ око 100 милиона (конвертибилних динара) за преузету робу. Магацини „Атекса“ су пуни препуни робе коју нико неће да купи. Примера ради, дневни пазар свих „Атексових“ продајних објеката је око милион (конвертибилних) динара. Није тешко доћи до закључка да је прошле године „Атекс“ радио само да би плаћао „Јавор“, а да сви остали добављачи и предузећа из Србије која производе конфекцију нису могли од „Атекса“ наплатити своје производе. Већина тих предузећа данас је затворила своје погоне, или ће то тек да учини. Директор Лале Секулић одлази на време из „Јавора“. Са њим иде и компањон Аца Јевтић.

Српски Остеп Бендер, пљачкаш српске привреде, под директном заштитом породице **Љубичић** оставиће српску текстилну индустрију у расулу. Паре које је опљачкао на сигурном су месту. Људи који су га штитили још су на важним местима у Србији. Изгледа да Србија, у својој дугој историји, није имала такву банду која је била на власти, и тако немилосрдно пљачкала своје грађане.

Милован БРКИЋ

ТИТО!

РЕВОЛУЦИЈА!

МИИИР!

пречи мисао

НИШКА МАФИЈА ПОД ЗАШТИТОМ ВЛАДЕ НЕ ДИРАЈТЕ ГИ, НЕЋЕ ДА ГЛАСАЈУ!

Оно што се ових дана дешава у Нишу, указује да се пљачка друштвене имовине од бивших директора наводно пропалих колектива — успешно наставља. Они који би морали да интервенишу, пре свега влада Србије, аванс за политику немешања примили су у Нишу управо пред последње изборе.

У Нишу, данас боље послују приватне „драгстор фирме“ него они колективи који имају и опрему и стручњаке. Како би и могли, када су њихови дојучерашњи директори, преко својих људи у Служби

друштвеног књиговодства у Нишу, средства фирме пребацивали на свој приватни жиро рачун. Наравно, због тога никада никоме нису одговарали. Сасвим се поуздано зна да је један од важних људи у машинској индустрији Ниш, са знањем директора Службе друштве-

ног књиговодства у Нишу Богослава Мило-сављевића, опљачкао за велике паре тадашњу Радну организацију, тако, што му је наводно грешком, на дужи време пребачен новац те Радне организације на његов приватни жиро рачун. Грешка је после извесног времена исправљена, новац је поново враћен МИН-у, наравно без камате. Камату је задржао тај руководилац. Реч је о огромним парама.

Заштитени, ови људи буквално раде шта хоће. На пример, пре извесног времена у Нишу је основана прва приватна штедионица која је пре свега била намењена људима у малој привреди. Међутим, иза ове штедионице

стоји управо Социјалистичка партија Србије. Јавно се говори да је у њену заштиту стала и Служба државне безбедности па из тих разлога има и специјалан третман. Не знајући за мамац, успешни пословни људи из такозване мале привреде уложили су скоро свој комплетни капитал на чување овој банци. Не сумњајући да је управо ова штедионица била један од главних „спонзора“ у финансирању предизборне кампање Социјалистичке партије у Нишу, и да је парама ове банке финансиран и долазак Слободана Милошевића, у Ниш на чувени нишки митинг уочи избора прошле године.

У знак захвалности, у Нишу се јавно говори да ће се свим силама прогурати за будућег председника нишке општине управо садашњи директор прве приватне банке у Нишу друг (по сопственом казивању реч господин, не жели да чује ни кад је мртав) **Бора Миленковић**. Кампања за његов избор од стране СПС је одавно почела.

ЧЕРУПАЊЕ „КУТИНЕ“

Од стране локалних моћника организовано је и уништавање до недавно једне од највећих и најбољих организација у области мале привреде корпарског предузећа „Кутина“ недалеко од Ниша која се бавила изразом корисних предмета од пружа. До недавно веома успешна форма дошла је у ситуацију да најпре буде опљачкана, затим доведена до финансијског краха и, на крају ликвидирана. Од прошле године, сви радници из „Кутине“ су отпуштени и налазе се на бироу рада, док се свим силама за њено богатство боре: најпре **Душан Милосављевић**, директор „Нишаута“ (Сећате се, то је онај директор у Нишу који је разним махинацијама препродавао аутомобиле марке „голф“ у неутврђеним количинама, тако што је утицајним и моћним Нишлијама мењао старе аутомобиле за нове. Кажу да су тада неки од њих, куповали и старе аутомобиле на отпаду, а за узврат добијали „ганц“ нове „голфове“).

Затим, **Стева Мирчић**, сада власник приватне фирме „ПРИНЕХ“ у Нишу, који је пре тога радио у Институту заштите на раду и Нишу, некада модерној институцији која је, опет разним махинацијама уништена и доведена до пропасти. Наравно ту је и неизбежни **Бора Миленковић** директор нишке приватне банке који је спреман да плати „Кутину“

Иначе, „Кутина“ је опљачкана и по директиви тада моћника у Служби државне безбедности у Нишу, о чему је наш лист већ писао и то искључивом заслугом **Бранислава Ранчића**, смењеног начелника Службе државне безбедности и **Николе Цветковића** његовог помоћника. Из поузданих извора смо сазнали, а поседујемо и документацију да је Служба државне безбедности најдиректније учествовала у пљачкању „Кутине“ тако што су прављени двојни међународни уговори о продаји робе. На једнима за јавност и за послене у колективу, стајале су много мање бројке, док је остатак изнад тога ишло на конто Службе државне безбедности која је финансирала своје потребе, пре свега према иностранству. По задатку Службе државе безбедности, бивши директор „Кутине“ **Алек-**

сандар Радојковић ишао је и у иностранство, са задатком да „шпијунира“ наше раднике на привременом раду у иностранству, да процени како је њихово расположење према домовини и да их везује улагањем у „Кутину“. Наравно, његов одлазак је правдан важним пословним контактима са „Кутину“.

ПЉАЧКА ОД 500.000 МАРАКА

„Безбедњаци“, **Бранислав Ранчић** и **Никола Цветковић** нису остали празних руку. Тако се јавно говори да је „Кутина“ саградила вилу Николи Цветковићу која се налази недалеко од „Кутине“, на лепом месту Прва Кутина, недалеко од Ниша.

Први покушај да се „Кутина“ купи од стране локалних „бизнисмена“ је пре неколико дана пропао у Окружном привредном суду, на коме је почела расправа о стечајном поступку ове фирме. Са малим капиталом, могла би да доноси опет девиза и то пуно. Први налет, инсценирање стечајног поступка како би Кутину одмах могао да купи **Стева Мирчић**, власник приватног предузећа у Нишу „Принех“ није успео.

У игри око куповине корпарског предузећа „Кутина“ општински функционери као што је председник Скупштине општине **др Живота Живковић** и председник Извршног савета **Војкан Митић**, само су пиони у рукама локалне мафије, мада се за Митића свесним поуздамо може рећи да најдиректније спроводи одлуке својих газда из подземља. **Војкан Митић** чини све да корпарско предузеће пређе што пре у руке нишког подземља.

Бивши директор „Кутине“ **Александар Радојковић** је одмах после њеног економског краха отворио приватно предузеће које се такође бави изразом предмета од пружа за домаће и инострано тржиште. Радници, отворено оптужују **Александра Радојковића** да је управо он тај који је најдиректније одговоран за пропаст овог предузећа, али и да је разним махинацијама узео за себе више од 50.000 марака из Кутине. Незванично сазнајемо да је „Кутина“ опљачкана за преко 500.000 марака. И да се највећи део тог новца налази у иностранству, депонован на приватним књижицама бивших руководиоца „Кутине“.

Причао корпарском предузећа „Кутина“ само је мали детаљ успешних колектива у нишкој привреди који је имао будућност и перспективу, тржиште, али је вољом локалних моћника намерно уништена, како би је економски, кадровски и на сваки други начин ослабљени купили за што мање пара, а после поново оспособљену себи обезбедили велику материјалну корист.

Много је другачија ситуација када је реч о Машинској и Електронској индустрији Ниш које за разлику од корпарског предузећа „Кутина“ имају мало изгледа да се извуку из ове кризе. Посебно када је реч о Машинској индустрији Ниш.

Без обзира што је последње недеље, дакле 8. јуна, на сва звона Социјалистичка партија Србије у Нишу, објавила да је са владом Србије пронашла решење за излаз из колапса и неуком човеку је јасно да се и овога пута ради о великој манипулацији од стране чelnика Социјалистичке партије у Нишу. Они „безобзирно“ уцењују Владу и Слободана Ми-

лошевића, због тога што је Ниш, у кључном тренутку, стао уз Слободана Милошевића и дао му велику и несебичну помоћ да победи на прошлогодњим изборима па из тих разлога сада користи тај капитал за тражење пара, и решавање проблема Машинске индустрије Ниш. Новац је, истина, пронађен, али не за производњу, него за три минимална лична дохотка запослених у овом колективу. Тако да проблем МИН-а није заправо ни решен. Ово је само замазивање очију и радницима, али и јавности.

Суштина је горка за Машинску индустрију Ниш. Уколико се одмах не отпусти најмање 5 000 радника, тешко је поверовати да ће се озбиљније и трајније решити проблем овог гиганта који запошљава преко 13 000 радника.

Запослени у Машинској индустрији Ниш требало би озбиљно да се замисле да ли је у интересу МИН-а, па самим тим и њих самих, да толики утицај на пословање и руковођење у МИНУ има баш Социјалистичка партија Србије, тачно њен Општински одбор на челу са председником **Милетом Илићем** који су буквално окупирали МИН и ставили шапу са неограниченим овлашћењем на овај колектив. Тако је било и у време моћног Општинског комитета Савеза комуниста у Нишу који је одвео у пропаст не само МИН него и цео Ниш.

МИН је могао умало још једном да буде завијен у црно, када су неки радници, по директиви СПС-а, изашли на аутопут и блокирали ову међународну саобраћајницу, наневши због тога велику мрљу угледу Србије, велику материјалну штету свима који су се тога дана нашли на аутопуту у близини Ниша, мислећи да ће на тај начин успети да изнуде подршку СПС-а у тражењу решења за МИН.

Наравно, СПС у Нишу је то касније приписао својим великим успехом.

Социјалистичка партија Србије са седиштем у Нишу, након договора са Владом Србије, отворено је запретила радницима Машинске индустрије уколико не буду послушни и одани СПС-у, да ће изгубити и то (помоћ владе Србије), да ће се наћи на улици, и да им у том случају партија на власти неће помоћи. Ево, шта је уосталом рекао на седници Извршног одбора Социјалистичке партије Србије у Нишу, њен председник **Миле Илић**, по писању „Вечерњих новости“ на нишкој страни од 8. јуна, аутора дописника **Верољуба Јовановића** под насловом „**Драшковић нуди — казан!**“

— Металци треба да знају да све политичке потезе у граду воде социјалисти који и налазе решења, док опозиционе партије нису понудиле ни једну меру, већ само манипулишу радничким незадовољством. Ми се боримо да нико од радника не прима минималац, већ пуну плату, а **Вук Драшковић** свима нуди минималне плате.

И тако, док социјалисти из Ниша прете и уцењују владу Србије и Слободана Милошевића, и влада и Милошевић попуштају пред социјалистима Ниша. Свесни су да ће у супротном случају свесним сигурно изгубити још једно место у Србији које им даје подршку и које чува њихову власт. То је тајна „великог“ успеха и способности челника ове партије.

БОРИС ЂОРЂЕВИЋ

ТРАЧЕВИ СЕ НЕ ДЕМАНТУЈУ

ДЕМОКРАТЕ КУПУЈУ „НИН“

МИНИМАЛЦИ У ТЕНКОВСКОЈ 10

Све је потрошено. Исцурели су сви могући легални и нелегални финансијски фондови у РТБ-у. Дан „Д“ за све запослене у телевизији требало би да се деси већ средином наредног месеца када ће у ковертама бити минималци.

Очекује се да ће та сума износити близу 5.000 динара. Међутим, тај износ месечних плата неће примати сви! Уредници програма попут Милана Недића, шефа „Београдског програма“, Слободана Арежине, газде „Региона“ као и ноих попут Зорана Луковића и њему сличних одржаће се на плати од 10 до 15.000 динара.

Посебно ће, без обзира на финансијску сушу, бити награђен и в.д. уредника информативно политичког програма Александар Аврамовић који држи „дизгине“ најважније програмске жиле куцавице телевизије.

РАКА ЂОКИЋ КУПУЈЕ „ПОЛИТИКУ“

Ових дана одржани су тајни преговори између самозваног социјалистичког Берлусконија Живорада Миновића и естрадног бизнисмена Раке Ђокића. Том приликом једина тема разговора била је продаја „Политикиних“ медија телевизије и радија г. Ђокићу, коме ни неуспела авантура са часописом „ЗАМ“ није замутила финансијске изворе.

Како сазнајемо из добро обавештених кругова „Политикине“ куће, договор ипак није постигнут јер је Миновић енормно подигао цену својих медија прецењујући њихову објективну вредност која се по проценама креће између 2,5 и 4 милиона долара. Миновић је као цену ових медија помињао цифру од тридесетак милиона америчких долара што ни магнат Ђокић није могао да прихвати.

Остало је да се разговори наставе, уз проналажење компромисног решења, јер су и једна и друга страна изгледа јако заинтересоване за ову трансакцију. Миновић да се отараси беде која једе паре у кући, а Ђокић да телевизијом и радијом по западним принципима обогати свој капитал са визијом коју он, како упућени тврде, већ има.

РАДОВАНОВИЋ ЖЕЛИ НА ЗК

Раде Радовановић, бивши партијски секретар, драмски писац, на крају и новинар, уз велику тајанственост јавио се на конкурс за упражњено место главног и одговорног уредника Трећег телевизијског канала.

За сада се зна само толико да је Радовановићева конкурсна пријава, и на телевизији, и на радију где он ради чувана под ознаком „строго поверљиво“.

Закључак би могао да буде да се на овај начин жели спречити избор Војислава Миленковића, такође једног од кандидата за уредника овог телевизијског програма, кога садашња телевизијска врхушка не подноси, а Александар Црквењаков уз помоћ своје в.д. екипе из Сава Центра жели да устолочи Миленковића.

ГРЕЈАЊЕ ЦОКЕ ЛАЗОВИЋА

Ко каже да на Телевизији Београд нема пара. Петар Лазовић је ових дана добио од Комисије за кредите 300.000 динара кредита за увођење грејања, како сазнајемо у једну од три своје куће неке су на Брезовици.

ЧИСТАЧИЦЕ И ШОФЕРИ ВОЛЕ МИТЕВИЋА

Ових дана телевизијом кружи петиција којом се тражи повратак Душана Митевића на место Генералног директора РТБ-а.

Образложење је крајње обично: док је било Митевића било је и пара, свињских полутки, повишица, станова... Сада нема ничега, па се стога тражи Миткетов повратак на место тв-газде.

Највише потписа на ову петицију ставило је хигијенских радница телевизије, шофета, а и добар број људи из унутрашње телевизијске полиције.

БОРО ПЛАТИ ПОРЕЗ

Потпредседник Народне скупштине Србије сем што се професионално бави политиком, има још и неке допунске делатности. Између осталог Петровић је власник кафића „ЈЕЖ“ на Булевару револуције испод Ђерам пијаци.

Кафић добро ради. У крају тврде и због несвакидашњег власника који је тренутно по-

пуларнији од свих бивших фудбалера који су отишли у кафеџије.

Ових дана порески органи СО Звездара на чијој се територији и налази Борин кафић, доста стидљиво упозорио је Петровића да је „заборавио“ да плати порез за неколико последњих година. Мењањем имена власника кафића „ЈЕЖ“ је вешто избегавао плаћање законских обавеза.

ДЕМОКРАТЕ КУПУЈУ „НИН“

Почиње ли велика распродаја „Политикиних“ издања? То потврђује и вест да је Демократска странка јако заинтересована да у промени својинских односа, а уз помоћ страног капитала откупи посрнули „НИН“.

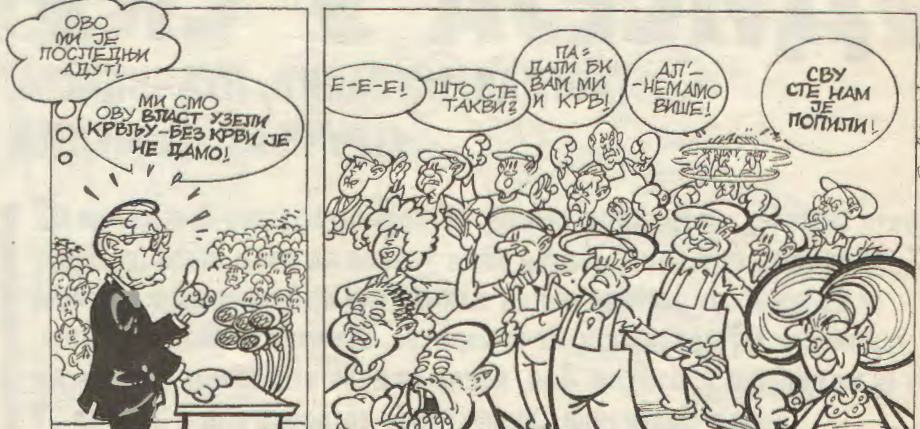
Преговори о овоме тек су почели, али аналитичари процењују да ће Миновић продати НИН демократама по багателној цени, задржавајући само трећину акција ове новине за себе. Остатак ће по свој прилици откупити Демократе уз помоћ приватних покровитеља из Србије, и из иностранства.

„БАЗАР“ БАНКА

У време стрмоглавог пада тиража новина из куће у Македонској 22 којој прети финансијски колапс (због чега ће ових дана бити угашени неки листови међу којима први „Спортски журнал“), има и своје светле тачке које се немилосрдно користе зарад очувања социјалног мира у целој кући у којој ради око пет хиљада запослених.

Једна од тих тачака је и лист „Базар“, преко кога сада близу педесет одсто запослених и сарадника прима личне дохотке, и ауторске хонораре. То више није лист, то је интерна банка која спашава „Политику“. У том смислу покретање „Хороскопа“ представља очајнички покушај улагања последњих пара да би се зарадило више.

Агенција „Српска реч“

РЕЧ
ЗА СРПСКУ
РЕЧ

ОДИСЕЈА У СКУПШТИНИ

БОГДАН ТИРНИЋ, ПУБЛИЦИСТА,
СТРУЧЊАК ЗА МЕДИЈЕ

1991.

Девети март је, у медијском смислу, последица преноса 8. седнице ЦК СКС. Комунисти су у целој земљи пали управо на овом преносу. Људи су по први пут постали свесни механизма одлучивања о њиховој судбини и тај механизам их је поразио. Огромна је била мучнина, коју су ти преноси изазвали. Али, какве то везе има са чињеницом да поред Партизана „живог“ није потребна још и Звезда...?

Како време пролази Ви постајете као добро вино — све бољи. Стичем утисак да сте незлеђени прошли кроз политичке догађаје последњих година, иако сте о њима активно писали. Да ли је довољно имати јасне естетске критеријуме да би човек Ваше (и наше) професије јасно разликовао добро и зло у друштву уопште?

Чак и најбоље вино ако се лоше складишти временом постаје сирће. Једини проблем је што то мало ко жели да призна. Желим да кажем да нико није прошао неозлеђен у овој ситуацији, при том треба имати у виду да се другачије рађавају регрути пешадије, а другачије специјалци. Време ће показати колика су та оштећења, између осталог и због тога што су нас наше вештине преживљавања исковане у деценијама дугом соцреалистичком систему научиле да кроз ту џунглу лакше пролазимо.

По нашим скромним мерилима, телевизијска критика, којом се, између осталог, бавите и добијате чак и признање, није само критика медија и његових специфичности, већ и однос према свету — рекло би се филозофија. Да ли је дужност тв-критичара да буде више од критичара, можда нека врста дежурног моралисте?

Критику сматрам есенцијом свих људских делатности. Малерова довршена симфонија је критика Бетовенове недокончане, као што су Ролингстони критика Битлса. С друге стране дубоко сумњам у критику као посебан жанр. Мени је она помоћна дисциплина и сматрам да искључиво бављење критиком без свести о томе да није жанр не доводи до великих резултата, а и досадна је. Писање о телевизији је покушај да се кроз тренутне атракције на тв екрану расправља о суштини медија. У том случају расправа о овом медију је расправа о свему постојећем: од халф линије „Црвене Звезде“ па до вишестраначке скупштине Србије. Писац таквих текстова нема априори никакве просветитељско-моралистичке претензије. Оне се у ситуацији у којој живимо саме појављују. У томе је вероватни разлог популарности писања о телевизији, на овакав начин. Од десет најпопуларнијих новинара код нас осам је оних који се баве писањем о телевизији.

СВЕ И НИШТА

Данас београдска телевизија има три програма, појавио се НТВ Студио Б, ТВ Политика... рекло би се никад више кућне забаве. Шта недостаје?

Постоји једна слика Енди Ворхола коју ја страшно волим. На њој се види тридесет портрета Мерилин Монро, њен наслов је „Тридесет је боље него једна“. У нашем случају три програма су боља него један, а ми смо у прилици да гледамо између седам и десет. Проблем је у томе што медијски плурализам не подразумева више истог, него више различитог. Основна дубиоза тих програма, који покушавају да имитирају телевизију, коју смо до јуче имали, јест да буду универзални поглед на свет. Оснивање нових тв станица на западу има само један модус, то је задовољење специфичних потреба одређеног слоја људи према рокенролу, фудбалу, политици, порнографији, или су то црнци, Порториканци, Ескимии па и Срби. У том смислу је наша телевизијска ситуација превазиђена, јер се оснивају мале телевизије, које желе да имитирају велику кад велика жели да буде још већа. Специфичност житеља Србије треба, с обзиром на њихову разноликошћу и специфичност — супротним принципом, од сада важе-

ћег, од свега по мало, за сваког по нешто.

Какав је Ваш став према тв-станици Куће у којој радите?

Мислим да је то потпуно сулуда институција. Политика је највећа новинска кућа у Југославији, са највећим бројем солидних новинара и уместо да се окуша са реализацијом неке врсте домаће верзије ЦНН-а ту се појављују неке забављачке фигуре, о којима мислим све најбоље, али то нема никакве перспективе на дужи рок. НТВ „Студио Б“ мање гледам због лошег пријема, али мислим да су направили искорак, јер покушавају својим програмима типа „ток шоа“ да буду другачији.

Да ли су демонстрације од 9. марта имале шансу да измене телевизију, с обзиром да је тада грађанство извршило и конкретни притисак?

Девог марта догодило се исто што и 68, али не у Београду већ у свету. Ако гледамо из првог угла није се догодило ништа — смењено је пет телевизијских уредника. Из другог угла десиле су се крупне ствари. Телевизија и читаво друштво после 9. марта не могу бити исти. У том смислу највећи политички добитак ових демонстрација је улазак тв-камера у Народну скупштину. Мислим да је то за развој наших стремљења и политичке културе равно оној сцени из Кјубрикове „Одисеје у свемиру 2001“, где онај орангутан открива да кост може да буде употребљена и као оружје. Овим су скраћени потези који би трајали епохално дуго. У том малом исечку времена ви имате битну трансформацију свих политичких актера укључујући и странке.

ГОСПОДАРСКИ ПРОГРАМ

Можете ли да појасните значај тв преноса из српског парламента кад су све гласнија мишљења да их због досаде треба селектирати па и укинути?

То може некоме да смета, али исто тако може да буде итекако корисно за оно што ће доћи ускоро. Било би праведно истаћи да је 9. март последица, у медијском смислу, једног догађаја из комунистичке прошлости. То је пренос 8. седнице ЦК СКС. Комунисти су пали у целој земљи управо на овом преносу. Зашто? Људи су по први пут били свесни механизма одлучивања о њиховој судбини и тај их је механизам парализовао. Они су пали на мучнини, коју су ти преноси изазвали. У том смислу и садашњи преноси из скупштине имају свој ефекат. Зато би било од велике штете да опозиција уђе у аранжмане око селектирања тих преноса. Наравно социјалисти се буне против тих преноса, јер су они изгубили највише. Губе и друге странке, али су те штете тренутне, а корист је трајна. До преноса није дошло читањем Меклуана и добром вољом Миттевића, за то су пала два људска живота и с те стране нико нема право да улази у преговоре око скидања тих преноса.

У парламентарним демократијама са дужином традицијом такође постоје институције тв преноса, њих мало ко гледа али се они ипак не укидају. Њихово постојање је једна врста регулатора. Ми то не схватамо. Зашто?

Зато што је развој медија довео до обртања основне позиције, у којој се водио тради-

ционални политички живот. Данас медији управљају политиком, а не обротно. Код нас је и даље на снази политика која управља медијима. Појављивањем неке личности на западној телевизији може да значи њен или услон или пад. Да би се код нас рецимо Вук Драшковић појавио на телевизији то изискује напоре који су контрапродуктивни и не решавају ништа. Ми се морамо ослободити ситуације у којој су медији предмет политике и доћи у стање да политика постане тема медија.

Не треба посебно доказивати да уређивачку политику београдске телевизије воде људи изван куће у Таковској 10. Према Вашим искуствима, да ли је могуће да људи који у овом тренутку праве програм буду и добри политичари и добри новинари?

Ту се ради о две врсте људи: о управљачима и произвођачима. Проблем је у томе што су новинари, као произвођачи информација, у зависности од управљача. Људи на телевизији могу да праве добар програм, али га не праве, јер то зависи од господара. Не треба да мислимо да је оно што се догађало до 9. марта на телевизији производ Миттевићеве луциферске природе или његовог наредодавца. То је производ једног читавог система, у коме се сви налазимо заједно са Луцифером.

Какав је Ваш став према обновљеном захтеву опозиције да се један тв канал уступи странкама?

Мој став је позитиван. Странке се боре за промене у оквирима система у коме постоје. С друге стране то је неспремност за једну медијску авантуру. Мислим да је СПО имао идеју за отварање своје тв станице, али се од тога одустало.

Одустало се јер то закон није допуштао.

У овој земљи закони врло мало значе тако да би једна таква врста притиска довела до промене те регулативе. Кад би СПО отворио своју телевизију дошли би савезни инспектори, било би хапшења, али би се тиме убрзао профес доношења закона по којима свако може да има своју телевизију. Овако, без тих захтева и практичних акција, те ствари не да се не побољшавају него се погоршавају.

САМО ИЗМИШЉЕНА ПИТАЊА

Ускоро би Народна скупштина Србије требала да усвоји нови закон о телевизији?

То је један од текстова који спадају у надреалистичку књижевност. Не само да овај монструм од РТБ-а, који је највећи тв-центар на свету, не рачунајући Пекинг и Москву, постаће још моћнији. Постаће јавно предузеће које ће обухватити ТВ-Приштину и ТВ-Нови Сад, плус све те пара-студије, који постоје широм Србије. Све ће то довести до наставака тенденције коју смо већ имали, а то је одлучивање и задовољење потреба из једног центра. То је потпуно сулудо и шизофрено.

Закон ће дати могућност сваком физичком и правном лицу да оснује свој тв канал?

Да, постојаће могућност. Јављаћете се РТБ-у за фреквенцију, а влада Србије ће на основу институције јавног конкурса давати сагласност и дозволе. Како је институција јавног конкурса чиста намешталка и пара-демократска појава јасно је сваком шта ће се десити. На конкурсима ће се достављати и план

и програм рада што ће властима дати могућност да дају дозволу ономе ко је подржава. У том смислу од новог Закона о телевизији не треба очекивати никакве помаке. Врло брзо ће бити јасно да ће морати да се одвоји неки девети у месецу за акције на овом плану.

Замерате ли нешто опозиционим методама у рушењу уређивачког монолита једнопартизма у телевизији?

Не замерам им, јер су њихова средства и могућности у овој ситуацији ограничена. У том смислу напади на телевизију, морају се поверити стручњацима. У специјализованом свету коме и ми тежимо стручњаци одређују стратегију у свему. Никсон је после свог катастрофалног пораза на изборима од Кенедија потпуно препустио медијске послове специјалистима. У његовом случају то је био Вилијам Гејм, средњошколски професор енглеског, који је међутим познавао ствари са медијима. Његов први савет Никсону био је да ослаби четрдесет килограма, а други да организује конференције за штампу, које би директно преносила телевизија. То се догађало шездесетих година. Код нас председник још није дошао до ступња тих конференција, на којима би народ чуо све, а не само измишљена питања. Људи који се баве политиком по природи су нарцисоидни тако да медијска глад појединих лидера, као што је случај, рецимо, са представницима Демократске странке делује контрапродуктивно. Квантитетом се не постиже ништа. Резултате тек треба очекивати променама у структури медија. Структура телевизије је да продаје вести. Тек тада ће до изражаја доћи професионализам, јер ће тек тада политика постати предмет медија у правом смислу речи. Фаза у којој се ми сада налазимо подсећа на питање Алисе „у земљи чуда“: Ко је господар? Сасвим је свеједно ко је господар, сада су то социјалисти. У Америци нема промотивних скупова и партијских састанака. Зашто? Зато што телевизија неће да објави. Онда је и бесмислено држати такве скупове.

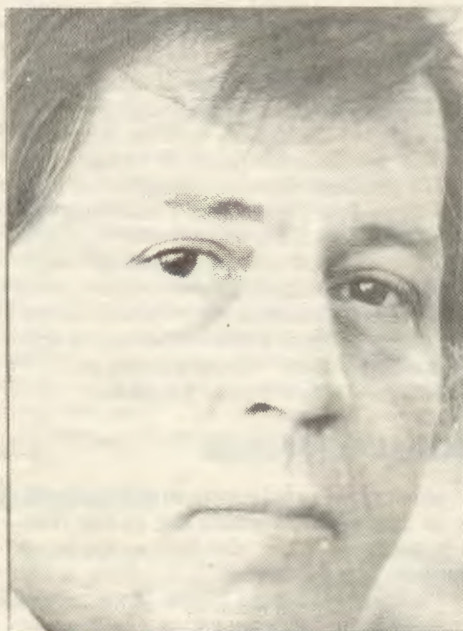
КОМУНИСТИ НИСУ ЗА ПРОСТО

Једна од карактеристика садашњег тренутка у нас је и све већи умор јавног мњења од новинара и медија. Који су разлози томе и какав расплет Ви очекујете?

Често чујем ових дана, „ја више не читам новине“ или „не гледам тв“. То је лажни став из разлога што информације пробијају и кад се наводно оградимо од медија. Ради се у ствари о парадоксалној борби против плурализма, јер то је још један од цивилизацијских шокова који смо и ми доживели. Највећи проблеми за штампу су, по мени, новинари и читаоци. Новинари јер су у једном дугогодишњем систему езоповског писања, који се тешко напушта. Читаоци зато што су и они били ухваћени тим системом, који је од њих тражио савладавање читаве азбуке езоповштине. Одједном он не мора да открива смисао једне вести већ да се између различитих вести определи. Читалац се буни против вештине коју је стекао и уништеног комфора. Плуралистичка опција тражи од читаоца труд да би нешто разумео, он се буни против ње и дугогодишњег конформизма, по чему су комунистичка друштва најпознатија.

У Вашим написима о телевизији најчешће се обрачунавате са посланицима из социјалистичке „екипе“. Јесте ли Ви опозиционар?

Нормално да сам опозиционар, а шта бих био. Мислим да је највећа предност постојања више политичких партија што не морате да budete члан ни једне. Ја сам један од ренегата 68. године, јер сам након свих тих догађаја закључио да је све то негативно, али да је било корисно. Ми смо се тада бунили против власти афирмишући ту исту власт. Тражили смо више социјализма па смо га и добили. Највећи грех болшевиизма је у томе што је пореметио критеријуме у поимању простих ствари. Његов значај је у томе што је за милијарду људи капитализам као систем учинио идеалом. Када се ради о адреналину, 68. и 9. марта није било никакве разлике.

Имали сте ретку професионалну прилику да полемисхете и са једним академиком. Новинару се не пружа често таква шанса?

Без обзира што међу академицима постоје људи које необично ценим, као што су Пекић, Ђелић, Срејовић, Павић, немам никакав позитиван став према тој институцији. Прво, што се тамо доказало да постоје разни лопови и преписивачи. Друго, због тога што је то институција чланова литерарне секције II Пролетерске бригаде, и, треће, најважније, што су се та господа усудила да пред вратима те институције оставе Милоша Црњанског, највећег писца на српском језику двадесетог века, који је, да додам то, био много већи Србин него они. У том смислу САНУ није националистичка институција, већ ортодоксно комунистичка у смислу свога понашања. Чак и са тим ставом према Академији ја себи не могу да допустим тај лускуз па да кажем да сам полемисао са једним академиком, јер би то било превише лепо.

НИВО БИФЕА

С ким сте Ви заправо полемисали?

Ја сам полемисао са потпредседником

СПС-а. Не спорим да у истом телу живи један академик или да је бар живео. Без обзира што је исти академик писао о Лењину као највећем логичару у историји после Аристотела он је шездесетих година изградио конзистентни филозофски систем, који га је учинио једним од најинтересантијих појава одређеног начина филозофирања. Намеће се питање како је потпредседник СПС-а из тог дела успео да избаци тог академика. Односно, како је академик успео да се подреди политичким амбицијама у тим годинама. Оно што је било интересантно у тој полемици, ако је она уопште то била, сем пљување преко тарабе, то је очајно низак ниво дописа тог полемичара, који је чак испод нивоа оног писма којим је Моша Пијаде својевремено тако изненадио. Све то произилази из временске ограничености једног начина филозофирања. Ми смо се неизоставно нашли на крају утопије. Она више није могућа. Отуда ме чуде његови својевремени натписи из Њујорка како тамо сви просе све пропада, а нарочито-песак у море. Тај свет се показао, без обзира на све своје мане и експлоатације, надмоћним над светом утопије у коме смо ми живели ових задњих година. У томе је тај хорор, који је, на нашу несрећу и моје жаљење, довео до тога да се академик исели из тела потпредседника СПС-а.

Шта свима њима заправо смета у Вашем писању?

Неке рубрике које ја пишем имају чак и неоправдану популарност. Нарочито оне које се односе на те мислеће политичке људе, али после глади сад и хлеб са путером изгледа као гозба. Тако и моја рубрика. Волео бих да је оних којима се то не допада што више, јер би се онда ствари померале брже. Друга је ствар што је наш ниво спорења на нивоу дијалога у бифеу „Браничево“ на Бајлонијевој пијаци.

Власт још увек најчешће игнорише писање опозиционе штампе. Њих као да то не дотиче?

А, зашто да не. Да ли постоји неки репер у њиховом схватању политике који би одавао право да се љутите на њих. Једноставно, они то сматрају неприродном појавом. Са становишта њихових хабитуса то је прави став. Не можете ви сада захтевати од људи, који су до докторских титула, посла, станова, дошли на начин који је изван сваке регуларности, буду спремни за другачије мишљење. Они, на супрот ранијим прогонима, сада сматрају да је време ишчашено, јер не могу да прогађају опозиционе новине и новинаре. Они су навикли на једно па отуда и моја дилема — како је „Звезда“ опстала као друга поред „Партизана“ кад је довољно једно! Они ће се врло брзо суочити са изменом која се догодила. Нарочито ће их погодити могућност њиховог поновног проверавања.

Имате ли намеру да напишете књигу „Демократија у Србији за почетнике“ и коме бисте поклонили први примерак?

Немам намеру да је напишем, али знам коме бих је поклатио. Да ли је то интересантно?

Јесте.

Пензионисаном банкарском чиновнику Слободану Милошевићу.

Разговарао: В. РИСТИЋ

ОПРЉЕНА ТРАГИКОМЕДИЈА СРБИЈЕ: АЛЕКСАНДАР ДР ПРЉА,
КАЊОШ МАЦЕДОНОВИЋ ПРОПАЛЕ СРПСКЕ ДИПЛОМАТИЈЕ

ВЕШТИНА ЗАСЕЊИВАЊА ПРОСТОТЕ

Након интервјуа који је са главним уредником „Политике“ објављен у прошлом броју „Српске речи“, редакција је добила писмо са чудновато оштрим реакцијама читалаца. Једно од њих, врло занимљиво, објављујемо као додатак биографији господина Прље. На савет аутора овог текста, поднаслов би гласио: нови прилози за Енциклопедију уПРЉАне и унижене Србије.

Посланик Александар др Прља, до не тако давно српски министар вањских послова у Влади Станка Радмиловића, сада председника Одбора за спољну политику Скупштине, на првом ванредном заседању „високог дома“ изађе за говорницу, одржа подужу тираду о својим социјалистичким и демократским осећањима, о површности и неконструктивности опозиције, о овоме и ономе... али не спомену ни речју свој дипломатски „допринос“ стравичној изолацији Србије. Посланик Српског покрета обнове Михајло Марковић, који је говорио после Прље, подсети господина доскорашњег шефа српске (анти) дипломатије да, уз председника Републике (присутног), управо он сноси највећи део одговорности за речене констатације. Скочи Прља, опет немаран да паметује и подучава, рече да би „вероватно млади колега из Крагујевца, у складу са својим схватањем односа међу државама, боље обавио посао и пре се договорио са нашим партнерима“... Бежу размењене неколике реплике између ове двојице: Прља додаде да је „мислио да може боље обавити тај задатак“, Марковић разложно узврати да „није време да тако значајне функције за Србију обављају они који мисле да могу, него они који стварно и доказано могу“...

И? Александар др Прља, невешто прикривајући да је изнервиран и узрујан што је пред милионским аудиторијумом, и уживо пред својим шефом, аргументима притеран уза зид, изађе и изјави Скупштини Србије (парафразирајући Кањоша Мацедонића):

„Бољи и јачи одоше бољијем и јачијем, а ја, овакав, једва и вас допанух!“

И, простота посланичке већине би засењена! Не схвативши да им је говорник свима уПРЉАо образ и част и достојанство, казавши више него отворено шта мисли и о њима, (о) тужној машини за изгласавање пропасти — они еуфорично запљескаше!...

ОПРЉЕНИ ЖУРНАЛИЗАМ

Ова скупштинска епизода, која се збила ни метар и по испред председника Републике, на трен је позорност мислећег дела јав-

ности поново окренула према Прљи.

Ко је, заправо тај човек?

Долази нам из Подгорице, дакле, из оних крајева за које је краљ Никола једном незгодом рекао да им је Бог дао рајску климу и окружење, али узео памет и чојство. Обавештени тврде да је Прљина носталгија за просторима „ђе му је пукап закопан“ допринела да, као први дипломата Србије, најширу међудржавну сарадњу са неком од страних земаља развије управо са Црном Гором.

У Београду се, најпре, бавио новинарством. Радио је у „Политици“, био и њен стални дописник из Алжира и Париза. Пишући из северноафричке земље, најчешће и најубедљивије је ступце пунио одушевљењем Алжираца југословенским самоуправљањем и југо-комунистичком опцијом. (Један од најугледнијих београдских новинара испричао је недавно писцу ових редова своју средњошколску анегдоту: прозове њега професор марксизма да одговара, а он, иначе неспреман, и пре постављеног питања почне одушевљено да прича о величанственом продору нашег визионарског самоуправљања у велики, братски, моћни несврстани Алжир! Професор марксизма, провинцијска испичура, збуњено га гледа и слуша, па упита: одакле све то знаш?! А наш приповедач, сада врсни журналиста, тутне му под нос текст дописника „Политике“ из Алжира, врлог Александра Прље, у којем све то тако пише. Тврди да је добио петицу „к’о град“ и до краја школске године није пропитиван...)

Из Париза је будући шеф српске дипломатије, опет као дописник „Политике“, слао у Београд своје погледе на француску стврдност и даље кроз типично комунистичку оптику. Форсирао је КП Француске, плувао западну демократију, капитализам, тржиште, „лажне слободе“... Дакле, све оне принципе којима је напрасно постао дан („Ја сам социјалиста и демократа!“) и у ту своју оданост, као министар вањских послова Србије, настојао је да убеди стране финансијере, „капиталисте“ и угледне фигуре светске политичке сцене. Они су му, наивни и заборавни и необавештени, свакако поверовали и запљескали баш као недавно и српска парламентарана већина („Желим да се констатује и да се за-

памти за свагда ово што је малопре признао господин Коштуница: овде, у овој Скупштини, сконцентрисана је највиша српска памет!...“). Резултати те широке дипломатске сктивности и поверења вањских фактора које нам је Прља прибавио, видљиви су у већ дијагностицираном положају Србије данас у свету.

ОПРЉЕНА (АНТИ) ДИПЛОМАТИЈА

Често је Прља-дипломата путовао, немилице трошио муком издвајане народне паре, а ништа постигао није, заправо, ништа добро (под условом да је уопште истински радио за Србију). Аналитичари његових блиставих трагичара, сећају се чувеног Прљиног пута у далеку Аустралију. Био је то, у ствари, један у низу циничних покушаја осведочених комуниста да од несрећне српске политичке и економске емиграције покупе новац за обнову и „ревитализацију“ комунизма у Србији. Међутим, још пре Прљиног лета на „пети континент“, водеће личности тек зачете српске опозиције већ су били максимално анимирали преко 100.000 онамошњих Срба. Уочи Прљине посете, усјале су се прекоокеанске телефонске линије. Аустралијски Срби питали су опозиционе лидере и угледне независне интелектуалце и новинаре: како да поступи са Прљом. Поуздано се зна да су готово сви (Драшковић, Ђуретић, Пловић, Бећковић, Васиљевић, Барјактаревић...) одговорили: **Примете га као Србина! Нека то буде још један ваш корак на националном помирењу!**

Тако и би. У Камбери, Срби-исељеници уприличише Прљу, поред осталог, и сусрет са великом групом Срба-бизнисмена, онајвише (логично) припадника Југословенске војске у Отаџбини еи у току II светског рата и њихових потомака (са г. Савом Станковићем и др.), решених да свесрдно и снажно помогну отаџбини сада када су је „победници“ превели и преко руба пропасти. А Прља, препун дипломатског такта, ширине, жеље да са сународницима успостави искрену и здраву комуникацију, отпочне:

„Другови и другардице, ја сам дошао...“

Већ ту је могао да стане, покупи ствари и оде кући. Јер, и из самог обраћања „првог дипломате“ људима је било потпуно јасно са ким имају посла и у чији буђелар хтедохе пребацити новац...

Сличних бисера опрљене дипломатије има на претек и на понос обогољене Србије. Са тог пута, као и већина осталих, Прља се у Београд вратио за Србију необављена посла. Ни тада, уобичајено, није положио рачуне чак ни својој једнопартијској Скупштини, а камоли народу чији уновчен зној и чемер трошка-

ри по најскупљим светским метрополама.

Уосталом, вештину неполагања рачуна, још чешће полагања лажних, Прља је усавршио још као новинар. У „Политици“ је остао запамћен још из млађих дана по енормним дневницима и рачунима, али му не треба посебно узимати за зло, јер је то у Брозовом режиму спадало у ситне пљачке. Јер, симпатични Прља је један од највећих важећих, значи законитих, синова српског народа, а Срби, знано је, никад на деци нису шкртарили. Желим да се оградим и од приче коју је мој диктафон заверенички нехотично забележио зимус на Цетињу:

„Виђу, чоче, мораш имат на ум, у Црну се Гору ријетко нађену погрдна презимјена вамилијама. Ал кому се нађену, ту грешке нема! То ти је, чоче, провјерено и преноси се, што се модерно рече, скоро генетски, с ко-

љена на кољено. То ти је маркирана особина и остаје вазда!... Е, једно од тих погрднијех презимена јес твој Прља. Ту ти, чоче, чистога не мож' бит', па да ти је сир ка најмак!...“

ПО ДРУГИ ПУТ У „ПОЛИТИЦИ“

Када се пролетос заљуљала Митевићева фотеља, апаратчик Жика др Миновић, директор „Политике“ и глосгур истоименог листа, добро је знао да ће, не предузме ли се нешто, он бити следећи. Знали су то и његови налогодовци, а не би се могло рећи да им је баш било до игре и изазивања судбине. „Ангажовано новинарство“ Жике Миновића и његових плаћеника постало је превише огољено, ригидо до згађености сваког незалуђењег човека. Требало је хитно нешто промени-

ти, а да све остане исто. Ваљало је довести једномишљеника методолошки разноврснијег, истоумника који ће о слободи умети да пева лепше но што но што певају о њој. Дакле, човек који ће суштински задржати **status quo**, али и бити перфиднији у пазирању захукталој слободоумној јавности. Човека што уме да да окрајке, неприкосновено очувавши бити обмане...Двоумљења на Андрићевом венцу, тврде извори блиски осинјем гнезду, није било, Жика-Политика је абдицирао са места главног уредника најстаријег живог српског дневног листа, остајући, веселник невешти, само генерални директор целе куће. А у старо седло ускаче др Прља.

Он је, искусан, одмах укинуо широм света познату рубрику **Одјечи и реаговања**, уступа више простора опозицији, с тврдим акцентом на несугласицама у њој, карикирању изјава, извалачењу у наслов једва успутних напомена из говора опозиционих лидера. Гура представнике „купи-ме-продај-ме“ странака, са којима се СПС већ успевао договорити у за себе драматичним околностима. Замашно је допринео и широкој медијској промоцији „војсковође“ највојвије сателитске испоставе СПС-а, тзв. Српске радикалне странке, па и објављивању интервјуа „црвеног војводе“ у „Политикиним“ издањима, где он износи буљук Прљи драгих и Србији корисних дипломатских реминисценција, попут оне о „усавршеном клању зарђалом кашиком за ципеле, тако да се не може утврдити да ли је усмрћени жртва клања или тровања тетанусом“, или, пак, оне за Европу веома привлачне, дакле дипломатски профитабилне, идеје да српска „четничка авијација бомбардује нуклеарку у Кршком“...

За то време, Жика-Политика се притајио сав предан кадровско-техничким пословима (рецимо: пензионисање Стипе Сикавице дан после објавивања његовог текста о вези Милошевића и комунистичких генерала; постављање за комунисте веома неугодног уредника политичке рубрике НИИ-а Александра Тијанића на политички најрелевантније место — в. д. главног уредника „Спортског журнала“ — и то само неколико дана по изласку текста **Шта Милошевић не види и не чује**, у оквиру теме **Драма Србије...**)

Ех, прича о уПРЉАној Србији никад краја, а ово је, ипак, само једна енциклопедијска јединица. Завршимо, стога, цитатом из једног од чувених **опрљених** уводника, у којима је недавно сасвим озбиљно запретио САД да, малтене, није искључена инервенција снага МУП-а Србије у Вашингтону:

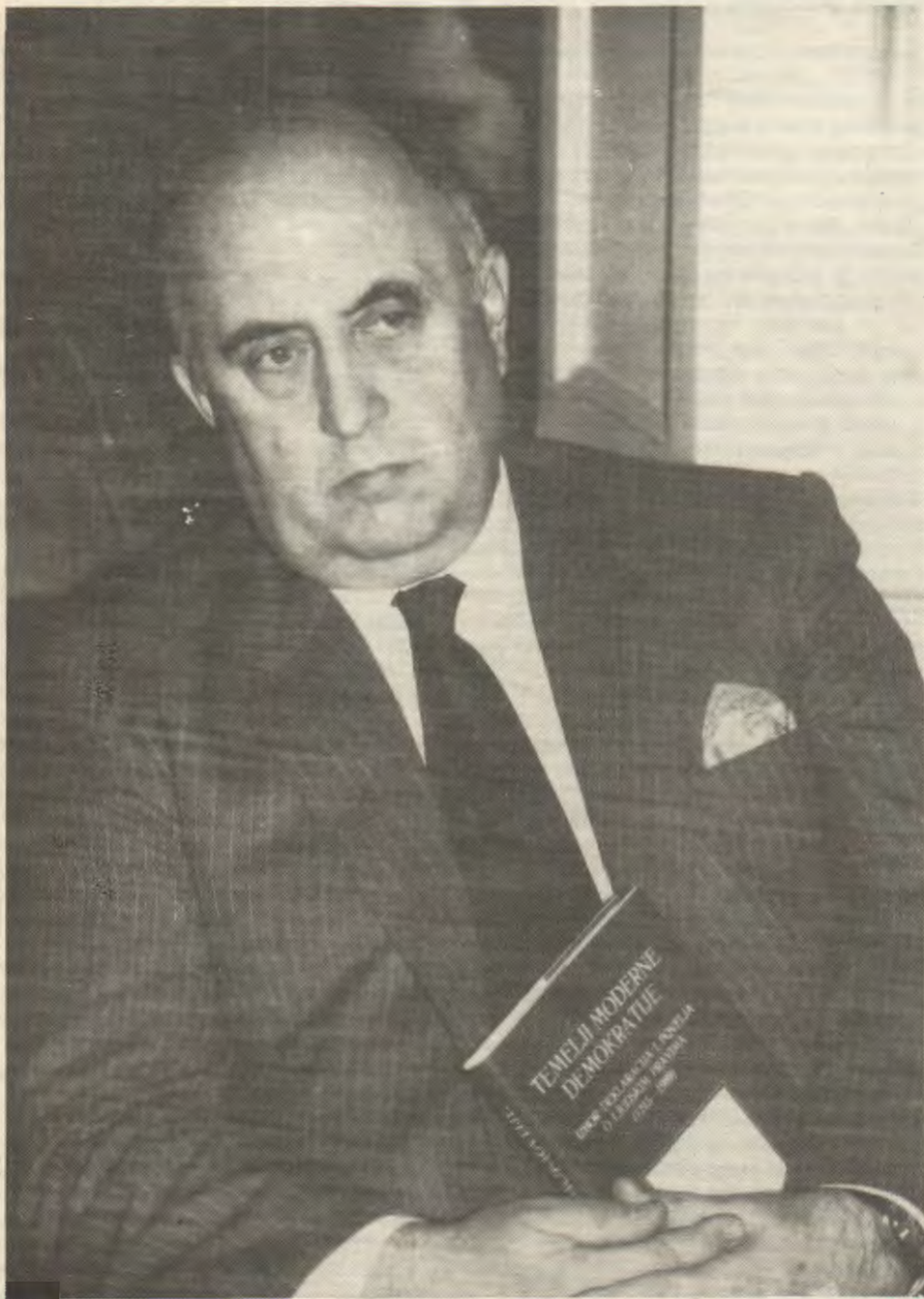
„Политика и слобода су два узајамно прожета појма. Кад не би било тако, нико од нас који настојимо да у овом друштвеном хаосу не пунимо ступце листа само у складу са нечијим унапред познатим укусима, него са реалним одмеравањем значаја разних догађаја — не би у томе осећао професионално задовољство... 'Плитивци' и новинарима који раде у њој слобода је сувише драгоцене да би је било ко олако могао доводити у питање...“

И опет оно антологијско, само због чистог реализма:

„Бољи и јачи одоше бољијем и јачијем, а ја, овакав, једва и вас допуних!“

Прездрави нам што пре, опрљена Србијо!

Стефан ВЕЛОВ БОЖИЋ

МАНИПУЛАЦИЈЕ ПРЕОБРАЂЕНИХ КОМУНИСТА

Пише: Никола Бурзан

не треба да чуди, пошто „црвеног војводу“ представљају као Милошевићеву марионету. Агенција Франс прес, међутим, сада га описује као „лидера српске неофашистичке екстремне деснице“. То би се могло назвати — прецизирањем фактичког стања.

ШЕШЕЉ — НЕОФАШИСТИЧКИ ЕКСТРЕМИСТА

„Социолог Војислав Шешел (стар 37 година) добио је публицитет без преседана у средствима јавног информисања и на телевизији, које тесно контролишу неокомунисти — истиче АФП. — Шеф Социјалистичке партије Србије, бивши југословенски председник Борисав Јовић, кога је демократска парламентарна опозиција оптужила да сарађује са лидером екстремне деснице, демантовао је сваку сарадњу између ове две странке, али је истакао да међу њима постоје „заједничке тачке“.

Очигледно, и „војвода“ је прочитан: „Шешел, који се позива на „четнике“, српски рожалистички покрет отпора у другом светском рату, прославио се машући револвером пред очима телевизијских гледалаца у једној емисији. Његов покрет, који се одлучно противи свакој идеји о Југославији, тражи образовање велике Србије која би обухватила Македонију, Босну и део Хрватске...“ И затим следи закључак, који већ одавно бode очи не само нама, већ изгледа и светској јавности: „Он (Шешел) никада не критикује садашњег председника Србије, комунистичког лидера Слободана Милошевића“. Таман посла: врана врани очи не вади, што би рекао наш мудри народ.

Прочитани су (коначно!) и Хрватска и њен врховник Туђман. Било је, заиста, и крајње време! Угледни „Вашингтон пост“, рецимо, истиче да Хрватска „чија влада јавно изјављује да је привржена демократији западног типа“ није „на плану људских права и економске реформе ни из далека остварила демократске циљеве које је поставила прошле године.

Лист Туђмана представља као националисту, чија је влада „подстакла дискриминацију, увела рестрикције у штампи и спорије од већине других влада Источне Европе кренула ка променама у правцу тржишне економије. Осим тога, ова влада је увезла оружје кршећи југословенски закон и изградила култ Туђманове личности“.

„Ако вам се овде не допада Туђман, ви сте непријатељ Хрватске“ — изјавио је Иван Звонимир Чичак. — „То је стари бољшевички

После доста лутања и контроверзних тумачења југословенске кризе, светска штампа, изгледа, почиње да схвата у ком грму лежи зец. Почиње да схвата да није реч о сукобу бивших комуниста и нових демократа, ни о конфликту католичанства и православља, ни, чак, о примени начела „подела па владај“, већ о типичном манипулисању националним осећањима и националним антагонизмима, а све у циљу да се подстакне ривалство између југословенских народа и то не у корист централне власти, већ ради учвршћивања позиција националних лидера.

Тако париски „Либерасион“ истиче да је ову стратегију први применио Слободан Милошевић, предствивши се као „спаситељ Косова“. Али, оно што највише узнемирава, мада се неки буне против таквих квалификација, јесте што — како каже овај француски лист — „све југословенске републике деле тужну привилегију да њима управљају екипе састављене углавном од бивших комуниста, чије се методе нису промениле: сви, као што су председници Слободан Милошевић, Фрањо Туђман, Милан Кучан, Киро Глигоров и Момир Булатовић, потичу из комунистичког апарата, а њихово преобраћање у „демократе“ може преварити само оне који то желе“.

СТРОГО КОНТРОЛИСАНА ШТАМПА

Сви они се понашају практично на исти начин: стриктно контролишу „своја“ средства информисања и злоупотребљавају их у манипулацијама јавним мњењем и распиривању националне мржње, супротстављају се економским реформама савезне владе, формирају или подстичу на формирање паравојних формација итд. „Либерасион“ сасвим добро закључује када каже да је „суштински парадокс те ситуације то што, док своје народе међусобно супротстављају, национални вођи истовремено један другог подупиру, не би ли, ако један од њих падне, остали тиме изгубили свог најбољег пријатеља!? У таквим околностима, вакуум власти на савезном нивоу само је још једна додатна и неочекивана околност, другим речима — нова манипулација“.

О јадном положају југословенских, тј. републичких средстава информисања пише и агенција АП, истичући да су она својевремено била најслободнија у Источној Европи, али и да су сада „исувише под контролом завађених комунистичких и некомунистичких република ове земље“. Мас-медији се, каже, користе „као форуми за пропаганду и нападе на противнике у политичким и међунационалним сукобима“, притисак на малобројне независне информативне куће је страховит, а званична контрола „још оштрија него пре избора 1990. године“.

С друге стране, недељник „Јуропиен“ истиче да је Слободан Милошевић „порушио све наде“ да се Југославија очува као јединствена држава. Наводе се следећи разлози: „У првом реду начином на који је спровео изборе у Србији, затим пљачком савезних финансијских средстава и, коначно, поступком у вези са преносом положаја председника Председништва на предствника Хрватске“.

Уз Милошевића, у светским медијима све је присутнији и Војислав Шешел, што уопште

менталитет, треба само променити епитете. Пре је био комунизам, сада је то национализам. Пре је све било у име радничке класе, данас у име хрватске нације“.

КУЛТ ВОЈДА И ВРХОВНИКА

Добро верзирани „Вашингтон пост“ примећује — и то с пуним правом — да је информативни програм хрватске телевизије „доследно и каткада хистерично националистички“, да се о Србима на ХТВ говори као о „источним варварима“ склоним агресији, а новинари који раде за западне агенције кажу да их „често прате агенти хрватске владе“.

Истичући да култ Туђманове личности у Хрватској све више јача, лист каже да он „личи на култ личности који је окруживао српског социјалистичког председника Слободана Милошевића, када је успешно играо на карту национализма крајем 80-тих, што му је донело огромну популарност и политичку власт“. И још једно поређење војда и врховника: „Досије о људским правима у Србији под Милошевићем много је гори од досијеа у Хрватској под Туђманом“.

Углавном, оба су крцата: принцип је важан — све остало су нијансе...

Ни Херцег-Босна није заборављена. „Лос Анђелес тајмс“ тако пише да су у Босни „национална осећања веома изражена због тога што је она била поприште најгорег крвопролића током Другог светског рата. Нацистички марионетски режим хрватских усташа заузео је већину републичке територије 1941. године и поклао најмање 700.000 Срба, Јевреја и Рома“. Невероватно: чак је и до далеког Лос Анђелеса допрла позната истина, а до Фрање Туђмана још није!

Да ли је, онда, истинита и ова констатација „Лос Анђелес тајмса“: „Сада многи поистовећују услове у Босни и другим деловима Југославије са онима који су владали у Немачкој 30-тих година, када су сиромашни и незапослени проналазили утеху у френетичном национализму, који је служио као прибежиште за њихово незадовољство“?

На жалост, по свему судећи јесте. А на таласу таквих незадовољстава и вештим манипулацијама њима, и Хитлер је постао — Хитлер. Куда смо ми то кренули? Има ли Бога да уразуми и заустави сулуде идеје наших племенских поглавица?!

ГОЈКО ЂОГО, ПИСАЦ, ЈЕДАН ОД ПРВАКА ДЕМОКРАТА

СВИ СМО МИ ВУНЕНА ДЕЦА

Аутор „Вунених времена“ за „Српску реч“ говори о разлозима претстројавања српске опозиције, књижевности и политици, демократама и либералима, заправо свима онима који су из вунених времена од деце опозиције постали опозиција деце.

Познато је да сте због своје збирке песама „Вунена времена“ имали много неприлика. Како сте дошли на помисао да се упустите у овај ризични подухват? Јесте ли знали шта Вас чека?

— Књига песама не настаје за један дан. Доста дуго радио сам на свакој својој књизи. У „Вуненим временима“ сабране су песме које сам радио десетак и више година. Нисам имао никакву завереничку намеру када сам писао те песме и припремао књигу. Песме које су настајале у низу година сабрао сам око једног тематског језгра и тако су настала „Вунена времена“. Не могу да кажем да нисам очекивао да ће та књига изазвати полемичке тонове, било је полемике и око моје претходне књиге „Кукута“. Али, ни у ком слу-

чају нисам очекивао да ће се збити оно што се збило. Чини ми се да је једном времену требао повод. Овом приликом је том времену била повод моја књига, рекао бих сасвим случајно, у оном истом случају као што маслац намазан на хлеб кад падне из руке, увек падне на ону страну на коју је маслац намазан. Вероватно сам ја ту додао нешто мало више маслаца, па је пало на моју страну.

НЕУПОРЕДИВЕ СТВАРИ

Протестне вечери које је организовало Удружење књижевника поводом Вашег случаја биле су први такав облик протеста против комунистичких режима. Шта данас о томе мислите? Зашто данас више нема таквих вечери? Имате ли објашњења зашто

Француска 7 није организовала ниједно такво вече, рецимо марта месеца када је њен члан Вук Драшковић седео у затвору?

Мој случај је било потезање оне прве грудве да би се обрушила лавина. Видело се касније колико је то била погодна форма када је у затвору био проф. Петровић или у случају са косовским вечерима. Та форма била је нека врста мамузе режиму и спретан начин да се исказе протест а да сви они главосеци који су раније такве протесте пригушивали остану немоћни. Али, све има своје време. Мислим да је та форма непоновљива из простог разлога што су се размакле границе слободе, што је тај протест данас могуће исказати неупоредиво радикалније и из затворених просторија Француске 7 изаћи на Трг одакле се протест чује неупоредиво даље. Многе идеје које су у то време заговарали писци, данас се изговарају преко свих медија, пре свега чују се у Скупштини, ти зборови пренесени су на права места, а Француска 7 остала је писцима.

Што се тиче затварања Вука Драшковића после мартовских демонстрација опозиције, мислим да је случај нешто различит. Тај притвор трајао је доста кратко и да је Вук остао у притвору Удружење би реаговало на неупоредиво жешћи начин него што је реаговало пре десетак година. Мислим да нико озбиљан није могао помислити да неко данас сме да затвори писца, уз то лидера опозиције какав је Вук Драшковић који је сасвим сигурно рачунао на подршку својих колега и онда када се налазио иза браве знајући да они неће ћутати и да се он неће натамновати.

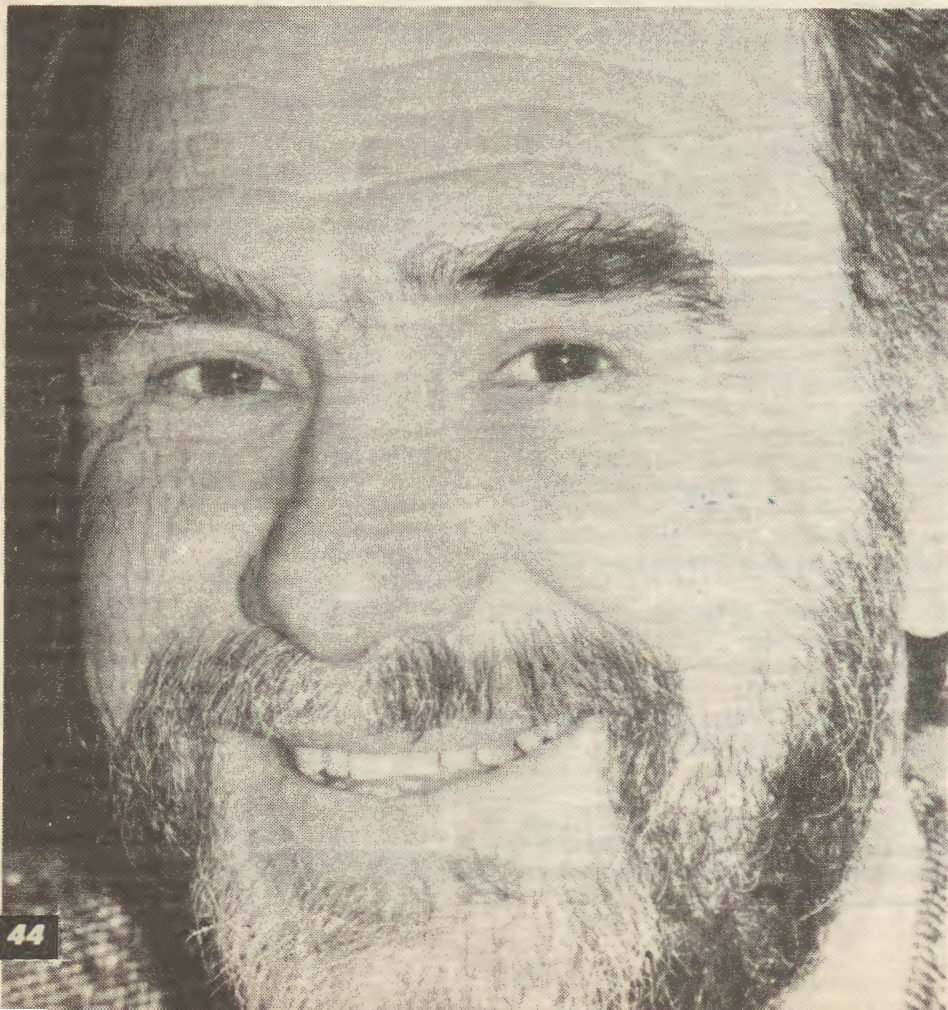
У чему су слични а у чему се разликују Слободан Милошевић и Јосип Броз, отац Црнбог?

— Слободан Милошевић и Јосип Броз, како Ви кажете Црнбог, не могу се ни по чему поредити. То су ипак два потпуно различита човека по свом карактеру, по свом политичком профилу и опредељењу. Прво, Слободан Милошевић — али ово ће бити његова одбрана и ја бих више волео да и њему упућујем примедбе него да га браним — не живи, не понаша се и не влада као Јосип Броз. А пре свега, ја сам уверен да је Слободан Милошевић велики Србин и патриота који одговорно носи судбину свога народа. Сигуран сам такође да то не чини увек на прави начин али у његове намере не сумњам. Јосип Броз, напротив, био је највећи непријатељ српског рода у историји, колико је ја знам. Мислим да ово није прилика да даље развијам ову паралелу.

НОВО НАЧЕРТАНИЈЕ

Како гледате на иступање СПО из Српског националног Савета у коме се још налазе представници Ваше странке?

— СНС била је једна од најплеменитијих идеја која је изнедрена у последње време у српском народу. Сводила се на то да се одвоји битно од небитног, да се највиша државна и национална питања одвоје од проклетог странчарења и свакојаким српских зађевица. Чини ми се да је то у овом тренутку неопходно из простог разлога што се бојим да наши политички спорови, сасвим оправдани и нуж-

ни, могу неки пут затamniti оне највише циљеве. Људи који су са најбољом намером пришли остваривању ове идеје мислили су да пре свега помогну Србима изван Србије, у БиХ, Црној Гори и Хрватској да одвајањем ових државних и националних питања оставе њима више слободе, пре свега СДС у БиХ и у Хрватској да се могу политички слободније опредељивати јер као што знате, њихова подршка Социјалистичкој странци у Србији побудила је многе недоумице у редовима српске опозиције.

Мени се чини да су се ти људи изјашњаваали пре свега за вољу српског народа и за Београд као своју централу. Проценили су да је тај човек Слободан Милошевић и да је странка СПС. Њихова је ствар да ли је то погрешно или није, лично мислим да јесте, али је српски савет могао да их избави из те заблуде. То је била прилика да на једном месту сачинимо и тај такозвани национални пројекат. У најмању руку, да се позабавимо највишим питањима од интереса за цео народ и да потражимо одговоре који неће важити само за један дан, за једну недељу или пак за једну годину. Ми ћемо морати ипак да састављамо наше ново Начертаније и мени се чини да је ово била zgodна прилика да то урадимо данас. Сутра може да буде и мало сутра.

Какав је степен неслагања између ДС и СПО, могу ли се превазићи испољене разлике и чимим напорима ове странке могу да успоставе нарушене односе?

Највећи део неспоразума између ДС и СПО проистиче из личних односа челних људи обе странке. Чини ми се да у тим споровима који више нису никаква тајна, нетрпељивост СПО поприма све веће размере и ја бих рекао да је у тој залепености повучено и неколико некоректних потеза према ДС. Пре свега ту мислим на оптужбе које СПО упућује ДС за спремност за компромисе, за недоследност, за „мек“ однос према странци на власти, па и зазор од националне непостојаности ДС. Мислим да су све те којештарије! Довољно је прочитати програм ДС и уверити се да он у овом смислу не заостаје за програмом СПО-а, напротив.

Ако бисмо се позвали и на изјаве у различитим приликама лидера обе странке лако ћемо се уверити да у ономе што заговарају демократе ипак има више конзистентности, више доследности и више поштивања властитог програма. Ако бих ја ишта замерио СПО онда је то да СПО не тако ретко изневерава своју властити програм. Могао бих слободно рећи управо она места, управо оне политичке ставове због чега сам ја имао највише симпатија за СПО. Ако има добре воље међу нашим пријатељима у опозицији мислим да треба да седнемо за сто и да сва питања, све недоумице отворимо, да утврдимо разлике и потражимо одговоре. И да одвагамо да ли су те разлике довољно велике да нас удаљавају или да нас зближавају. Дакле, нормално је да се разликујемо али мислим да има више места која нас зближавају. На крају, Вук Драшковић и ја смо стари пријатељи. Морам признати да ме неки његови поступци у последње време напросто изненађују. Знам га као стрпљивог, толерантног човека који је увек знао да чује друго мишљење, као некога ко је увек био спреман за разговор и вољан да по-

пусти и онда када у нешто није веровао само да не би изазвао неспоразум. Ја сам ту његову врлину увек ценио, вероватно смо зато били пријатељи и верујем да се он као човек није изменио, већ су се измениле политичке околности. Можда се овог пута ради о рђавим политичким проценама.

Мислим да ДС и СПО нису направили ниједну пресудну, ниједну крупну политичку грешку. Наш простор је био стешњен, наше могућности ограничене, пред нама су веома озбиљна питања. Нема тог веслача који је могао да се провуче између свих хриди и опасности кроз које смо ми пролазили а да не удари о леву или десну стену или обалу. Мислим да треба и даље да пловимо заједнички, да подржавамо једни друге, јер једни другима требамо.

СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКЕ

Дисиденти из ДС су се после полугодешњег ћутања огласили Либералном странком. Где видите њено место у политичкој арени опозиционе Србије?

Фотос: Ђорђе Вукоје

Дисиденти ДС били су њен украс и ја не могу да изразим своје жаљење што су странку напустили. Не разумем какву би другу странку либералнију и грађанскију од Демократске они могли основати. Ми смо заједно оснивали ДС, заједно исписивали њен програм и заједно сабирали њене присталице. Често сам са њима имао идентичне ставове и са свима био и остао пријатељ. Мислим да је њихово иступање из ДС исхитрен и погрешан потез. Чини ми се да за такву странку какву су они основали нема места у политичком животу Србије. Можда грешим, али добри су изгледи да се та странка припоји СПО. Мени се чини да је природније било да изађу из ДС и уђу у СПО, где би их дочекали раширених руку. Сигурно је да би такви људи добро дошли свакој странци, па и СПО.

— Нас деле неке политичке разлике, али то још није довољно да вребамо једни друге на сваком кланцу, у свакој грешци, да запињемо замке, да користимо сваку прилику да се обрушимо једни на друге као да смо некакви озбиљни политички противници. Знајући те људе не знам шта би могао да каже професор Никола Милошевић или Коста Чавошки а да се ја са њима не сложим и да их не подржим. Мислим да поштовање према овим људима постоји још и данас међу великим делом демократа, вероватно неки водећи људи у нашој странци мисле другачије али то је њихов лични однос који мене не занима. Мене занимају начела, и онај виши интерес.

На крају, рећи ћу нешто што данас изгледа готово немогуће: ја се још увек надам да ће либерали сутра или прекосутра схватити да је њихово место тамо где су и били, у странци коју су основали, дакле у ДС. Сматрам да у Статуту ДС то питање треба регулисати и отворити им могућност да се као фракција врате у ДС. Мислим да би то било на добро свих нас.

Како Ви коментаришете ново престројавање УО у УСДО и због чега ДС није видела своје место у УСДО?

Ако опозиција не мисли да се коалицијом претвори у једну странку, ја не видим битне разлике између Уједињене опозиције и УСДО. Ми смо се и до сада, упркос свему, добро дружили и када је било најтврђе били смо заједно. У Уједињеној опозицији било је и неких странака са којима се ја, када бих се питао, а чини ми се и ДС никада не би дружили ни удруживали. Чињеница је да су јој тако придружени чланови опозиције наносили много више штете него користи. Стварати још чвршће јединство чини ми се да је непотребан ризик.

Предлог који је ДС добила од СПО и још неких других странака чини се сасвим прихватљивим и на њега немам озбиљнијих примедби. Нисам тамо видео ни један став који ДС не би могла прихватити и ни једног политичког циља око којег се до сада нисмо слагали. Судећи према том папиру и предлогу и по ономе што се чуло у руководству ДС ту заправо и није било никаквих разлика. Управо зато што никаквих битних разлика нисмо видели, нема разлога да тај папир и потписујемо. Овако, мени се чини да је то покушај да се оне минималне разлике између нас прудубе. То ми личи на љубав коју једна страна по сваку цену хоће да озваничи, а то изазива извесну сумњу. Који су њени мотиви? Пред таквим изборима ја се увек изјашњавам за слободну љубав.

Како видите вунена времена осамдесетих и ова мартовска и јунска деведесетих? Колика су присутна вунена деца у савременој политици?

Почетак осамдесетих и почетак деведесетих не разликују само десет него стотину година. Када се присећам пролећа '81. чини ми се као да је отада прошао читав један век. Ово може изгледати парадоксално, јер се ништа битно није променило. Вуна црна је нешто избледела али вунена деца још увек држе све у својим рукама. Упркос томе све је ипак друкчије. Ти прстићи нису више гвоздене канџе и они иако могу стегнути или огребати, ипак дубоко у месо се не могу зарити. Вунена времена наравно нису прошла. Може бити да сам помало неправедан зато што помињем само децу која су била ближа оцу и мајци. Али, на жалост и ми разметници па и пасторчад, сви ми смо заједно помало вунена деца. И да хоћемо не можемо се ослободити свих ожиљака које је на нашој кожи или на нашој души оставило то време. Са тим ожиљцима нам ваља живети и не губити наду да ће доћи неко друго време и да наши наследници ни у генима неће понети ништа од онога што је на тако суров начин обележило наш живот и по чему ће се ово време у историји распознавати.

Славица ЛАЗИЋ

ЈЕДНО МИШЉЕЊЕ О НАЦИОНАЛНОМ ПИТАЊУ ИЗ СТРАНАЧКЕ МАЊИНЕ

„КОСМОПОЛИТИЗАМ“ ГУШИ НАЦИЈУ

„Поштовани господине уреднице, На задњој седници Главног одбора Демократске странке било је одлучивано о томе да ли ће наша странка приступити новооснованом Удружењу српске демократске опозиције. Главни одбор је одлучно већином гласова да странка не приступа овом Удружењу. Главне аргументе за такву одлуку изложио је један од челника странке, проф. Р. Стојановић. Пошто сам био један из мањине у Главном одбору, која својим гласањем није прихватила те аргументе, понудио сам нашем листу „Демократија“ да у свом наредном броју објави једно мишљење из мањине о том важном питању за странку. Нажалост, редакција листа није нашла за потребно да објави то мањинско мишљење. Како сматрам уважавање ставова мањине једним од основних начела демократије, без обзира на вредносне оцене о тим ставовима које већина може да има, те да је за јавност потребно да се зна да у Демократској странци постоје различити приступи овом важном питању, предлажем вам, господине уреднице, да Ви учините оно што је лист „Демократија“ пропустио и објавите изложено мањинско гледиште у вашем цењеном листу.“

За случај распада Југославије, што сваки дан изгледа све извесније, првенствено г.о. политиком легалне хрватске и словеначке власти, на српској страни видљиво је формирање све прецизнијих погледа и захтева за државом у којој би српски народ требало да живи. Међутим, значајнију појаву чине у последње време и космополитски оријентисани српски интелектуалци, који себе сами виде „европски“ и сматрају да се добро схваћен српски национални интерес у савременом свету исцрпљује успостављањем таквог поретка у коме ће сваком грађанину бити обезбеђена у пуном обиму сва основна цивилизацијска права човека и грађанина. У слободном преводу, то значи да уопште није важно да ли ће Срби живети у једној или пет држава — важно је само то да им се обезбеди и гарантује оно што је основно из индивидуалних права по европски познатим стандардима и то без обзира на чињеницу да једна трећина српског народа живи изван граница данашње Србије.

Наиме, идеја да сви Срби треба да живе у једној држави третира се као политичка досетка колективиста, који су колико до јуче јакли на класичном коњу, да би се од скоро пребацили на национално, све са истим или сличним ауторитарним склоностима: да у име виших колективних циљева жртвују слободу

појединца. Сем тога, кажу нам они даље, политика окупљања свих Срба у једну државу представља превазиђену романтичну идеју из прошлог века, која данас у Европи која се уједињује представља анахронизам још једино привлачан малим, политички незрелим народима, а као политика представља антицивизацијско познавање на незаобилазно проливање крви. Дакле, да буду у тренду европских кретања, Срби који живе у хрватским, босанско-херцеговачким и иним границама треба да се органиче на захтев за поштовањем својих индивидуалних грађанских права, а од колективних, оних права која су по европским стандардима призната националним мањинама, што је у данашњим европским кретањима врло лако оствариво. Уосталом, додају они, нису ли то иста она права која и српска држава нужно мора да призна националним мањинама у својој држави, првенствено Албанцима и Мађарима. Срби зато не могу успешно остварити да сви живе у једној држави, а то исто право оспоравати рецимо Албанцима или Хрватима.

СРПСКИ ЕВРОПЕЈЦИ

Занимљиво је приметити да међу хрватским, а поготово међу албанским интелектуалцима, изузев можда усамљених случајева „издаје“, нема иоле значајнијег дела јавности

који би заступао „европске“ погледе српских интелектуалаца, који, опет, представљају значајан део српског јавног мњења, а имају чак и угледан и високо тиражан недељни лист за трибину са које делују.

Тако видимо да се српски „космополити“, као раније и српски комунистички „интернационалисти“, још једном залажу за свет људи, а не за свет Срба, Хрвата, Словенаца и осталих. Сећамо се да је пре рата Јосип Броз повео све несрпске „угњетене народе“ да их деловањем своје партије ослободи српске хегемоније, те да је у томе успео најпре преко авнојске федерације, а онда, када је то за требало и преко конфедерације, свдећи српску јединицу на простор београдског пашалука и стављајући српску државност под тугорство две покрајине националних мањина. Сећамо се да је у том послу Броз имао свесрдну подршку српских комуниста, које је красио високо однеговани дух интернационализма и искрен презир према свему што је српско и то до мере да се један од таквих, ту скоро, одрекао и свога српства. Истини за вољу, неки од њих направили су призната књижевна дела од материјала свог отречења и схватања да су у Брозовој служби служили заправо једном другом национализму који се разликовао од српског једино у томе што му се супротстављао. Али, ево сада и српски „европејци“ на исти начин као јуче српски комунисти интернационалисти, не хају много због тога што Хрватима и Словенцима не пада на памет да са Србима праве „свет људи“, већ их са свог комотног заузетог места хуманиста подсећају да Балкан не сме да правда некадашњу марксистичку оцену да је „етнички отпад Европе“, а у то име позивају Србе да упркос свему полажу пример другима и национално се одреде формално само као статистика категорија, те да се залажу за друштво људи који се противе сваком свођењу својих индивидуалности на било који колективни именитељ. Тако наши „космополити“ врло успешно демонстрирају своју замену једне апстракције другом: комунистички интернационализам неком врстом наднационалног индивидуалистичког хуманизма и то делујући у свету који реално и даље не чине људи већ и те како Словенци, Хрвати, Муслимани, Албанци, а на крају, нужно и Срби. Политички ефекат њиховог залагања, ако би у својим намерама били успешни, могао би бити онај исти који су постигли српски комунисти, а наиме, док су они били интернационалисти „угњетени народи“ су свршавали своја посла, а та посла довела су, као што знамо, до „Србије ван себе“, да би на крају ево ипак сви заглибили у „етнички отпад Европе“. Ако се при томе има у виду да је већина данаш-

њих „космополита“ до јуче била у партији комуниста онда се може претпоставити да су своју некадашњу лекцију о радничком интернационализму тако добро савладали да им је она остала у подсвести па данас на сваки национализам рефлексно одговарају као космополите. Према томе, нису се бивши комунисти преименовали само у социјалисте већ, као што видим, има и других преименовања.

ГДЕ ЈЕ МЕСТО ДЕМОКРАТА

Све напред речено служи писцу ових редова као увод у разматрање једног питања које се тиче Демократске странке. Наиме, задња седница главног одбора имала је на дневном реду у питање приступања странке новоформираном Удружењу српске демократске опозиције. Познато је да је одбор већином одлучио да не приступа овом Удружењу. Тим поводом, један од челних људи у странци заступао је гледиште да странка нема шта да тражи у политичком удружењу које има за свој основ „етничку“ одредницу. По овом мишљењу, демократска странка ни по својој традицији, ни по политичкој филозофији коју заступа, а најзад ни из „прагматичних разлога“ не може да прихвати да буде „етничка странка“. Наиме, по традицији странка није никад имала етничко обележје, по својој филозофији Демократска странка се превасходно залаже за демократски поредак и грађанска права, што искључује поделе по етничкој основи и најзад, у случају свога пристајања на етничку одредницу странци се аутоматски онемогућује деловање међу нерспским грађанима, нити се они могу мобилисати за циљеве странке која се хоће „политичком“ а не „етничком“.

У односу на таква схватања, нека буде допуштено да се овде изложи једно друго гледиште из редова мањине која је на седници главног одбора гласала за приступање поменутом Удружењу.

Погледајмо изближе горе наведене разлоге за неприступање Удружењу Српске демократске опозиције.

Прво, истина је да Демократска странка никад није имала у свом називу „етничку“, заправо националну одредницу али се из те чињенице не може извлачити закључак који је на седници употребљен. Познато је да је Демократска странка настала од фракције радикалне странке, која је након првог рата узела свој назив за политичко деловање у време и на простору општеприхваћеног уверења да постоји један јединствен проимен народ, што је са данашње тачке гледишта представљало тзв: унитаристичку филозофију великосрпске провенијенције. Већ од 1931. г. странка прихвата идеју о три посебна народа и принцип федералистичког државног уређења. Сем тога, С. Прибићевић одваја хрватски део странке у посебну странку и тиме осућује Демократску странку на србијанске оквире и заступање чисто српских интереса заједно са нешто мало Срба-демократа из Босне и Црне Горе. Дакле, фактички добија статус не српске већ србијанске странке и као таква она улази у касније опозиционе комбинације. Да ли се онда може говорити о некој наднационалној традицији Демократске странке? После рата, Черчил је свом учинио да првој

Брозовој коалиционој влади обезбеди југословенски карактер нужним привлачењем једне значајније политичке личности из српских политичких редова, а у лицу М. Грола, као аутентичног представника српског народа, који у влади представља Србе, али који је и лидер Демократске странке. Према томе, позивање на традиционални наднационални карактер странке упућује нас, у најбољем случају, на некадашњу и давно напуштenu унитаристичку визију југословенског простора, што свакако није била намера нашег уваженог челника странке,

Други разлог одбијања уласка у опозициону коалицију лежи наводно у политичкој филозофији странке која нам налаже да се странка активност исцрпљује првствено у залагању за примену демократске процедуре у политичком животу, а да се при томе чува сваког ирационалног набоја етничког порекла, који по својој природи може само да нас удаљи од основног циља сваког искреног демократе, оличеног у свему што је разумно, толерантно и умерено. Из тога проистиче да је сваки често етнички приступ политици погубан по опстанак демократије. Зато Демократска странка треба да има за амбицију да буде „политичка“ а не „етничка“ странка.

ПОЛИТИЧКА НАИВНОСТ

На овај начин очигледно је да се национализам као појам третира са призвуком марксистичког подијума према свему што је национално. Заправо, национална одредница поставља се терминолошки неоправдано као „етничка“ што само по себи упућује на квазинаучност. Термин је позајмљен из етнографије, етнологије или социологије, а као политички појам може се коректно употребити само условно. Не уносећи дах политике у чињенице, треба рећи да нацију представља свака људска заједница коју из чињенице историјског, лингвистичког, религиозног и економског јединства, покреће „воља за заједничким животом“. Према томе Србија по природи ствари може да буде превасходно држава српског народа и свака политичка странка која делује на целој њеној територији бива тиме и национална странка. Насупрот томе, етничка странка може бити само она политичка организација која своју активност ограничава на заштиту и очување културног идентитета једне одређене националне мањине. Према томе, Демократска странка и да хоће не може бити етничка странка, изузев ако би се ограничила да буде само албанска или мађарска странка.

У Хрватској све политичке странке носе национални предзнак, оне су „хрватске“ и то

из два разлога: најпре, да би обележиле свој основни став према Југославији као „Србославији“ и своју безрезервну тежњу ка хрватској држави, у чему је њихова, како то каже Ј. Рашковић, „етноцентрична суштина“ у односу на Југославију као јединствену државу, али исто тако су хрватске и да би се јасно дистанцирале од комунистичке прошлости и евентуалних странака које би се поставиле наднационално.

У Србији би за национални предзнак важио овај други аргумент. Социјалистичка партија није и српска у називу већ је партија Србије, дакле са подвученом амбицијом да буде партија наднационална. Заправо, имајући у виду њено порекло, та партија у вишестраначким политичким условима јасно има за амбицију да буде класна партија, стављајући класне изнад националних интереса, а сутра можда и против. Друга је ствар што за сада у пракси то није тако.

У том смислу, странка која би у свом називу имала и националну одредницу представљала би програмски политичку организацију која због дистанце према Социјалистичкој странци има у виду изванкласно јединство нације и обраћа се за подршку свим грађанима земље. Насупрот томе, свести националну одредницу на шовинизам, као екстремни облик национализма, био је ухотан и препознатљив поступак марксистичког приступа националном питању.

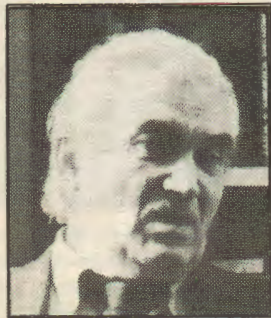
Најзад, и важећи програм Демократске странке у националном погледу сасвим јасно се одређује као српски национални програм са стандардним захтевима за заштиту српског националног интереса. Ако Демократска странка са или без националне одреднице већ самим својим политичким програмом представља политичку организацију српског народа, онда се не види јасно зашто јој смета „етничка“ одредница новооснованог Удружења. При томе, рећи да Демократска странка има за амбицију да буде „политичка“ а не „национална“ странка значи само једну празну и површну политичку параду која у себи садржи, најблаже речено, политичку наивност да се било ко без националне одреднице може довести у заблуду. Најзад, делити „политичко“ од „националног“ у Србији, као земљи која задња два века има за прву ако не и једину тему своје национално питање у свим могућим варијантама овога поднебља, а посебно када таква подела долази од стране једног угледног челника странке, то мора сваког да чуди ако не и да забрине.

Милорад ГАЈИЋ

(Уз незнатна скраћења, наслов и опрема редакцијски)

ЦЕНЗОРИ СА ЛЕВИЦЕ И

ДЕСНИЦЕ

ПИШЕ:
НИКОЛА
МИЛОШЕВИЋ

У низу искустава што их писац ових редова имао не само са владајућом него и са опозиционом штампом једнојчини се, заслужује да за ову прилику буде посебно прокоментарисано. Нису, наиме, само уредници официјелних, бољшевичких гласила склони да прибегавају различитим видовима цензорских интервенција, него тој склоности, нажалост, понекад не могу одолети ни неки носиоци уређивачке политике у извесним листовима од којих бисмо тако нешто најмање могли очекивати.

Исписујући ове речи, не без извесне благе резигнације, али без неког претераног узбуђења и изненађења, имам на уму прекид моје до скоро сталне сарадње са крагујевачким „Погледима“. Мој напис „Издаја демократа“, објављен у „Српској речи“, био је првобитно намењен већ поменутом крагујевачком гласилу, али га редакција овог листа није објавила, не налазећи за потребно да ме о тој својој одлуци обавести. У жељи да сазнам разлог овог, благо речено, неуобичајеног поступка, и помишљајући да је можда по среди неки технички пропуст, обратио сам се телефоном редакцији „Погледа“ и од њеног уредника Рончевића добио једно објашњење које је доиста вредно јавног коментара. Млади господин Рончевић известио ме је да редакција „Погледа“ додуше дели моје уверење да су неки челници Демократске странке издали ствар опозиције, али да, упркос томе, нема намеру да објављује моје написе у којима се ова господину критикују, јер мора водити рачуна о расположењу оних својих читалаца који се са мојим оценама не слажу.

Господин Рончевић је, међутим, сметнуо с ума — а са њим и остале његове колеге — из редакције „Погледа“, на челу са главним уредником — да су странице његовог листа и до сад биле широм отворене за примедбе поменутих читалаца на мој рачун, па је тако један члан Демократске странке изјавио ту скоро у „Погледима“ да сам ја гневан на господина Ђинђића наводно зато што нисам изабран за редовног члана Српске академије наука, што није само ноторна бесмислица него је и крајње приземан облик разрачунавања са политичким неистомишљеницима који неодољиво подсећа на мрачне манире бољшевичких чланкописаца у неким по злу чувеним рубрикама официјелних гласила.

Све то, мени, међутим, није сметало да сарађујем са редакцијом „Погледа“ али ми је

наравно сметало што ова редакција има два аршина у својој уређивачкој политици — један за оне који мене критикују и други за оне које ја критикујем. На страницама „Погледа“ нашло се, дакле, места чак и за најприземније нападе на моју личност, али није било места за моју начелну критику политичке оријентације неких челника Демократске странке.

Грешим ли онда ако кажем да је и то један од провидних и грубих облика цензорског уредовања и грешим ли онда кад на ту по будућност српске опозиционе штампа опасну и штетну појаву овако отворено указујем?

Не смемо, међутим, изгубити из вида да у Србији још увек главну реч имају официјелна бољшевичка гласила, а у првом реду гласило Александра Прље, чија два више него индикативна уводника представљају повод за један други и друкчији коментар на цензорске теме. Први уводник предочио је јавности господин Прља у „Политици“ од 10. јуна, осврћући се на митинг Удружене српске демократске опозиције, изјављујући већ на самом почетку да је овај митинг био „неуверљив, неуспео и блед“.

Оставимо по страни то што би било прилично тешко доказати да је „неуверљив, неуспео и блед“ скуп којем је присуствовало, према процени објективних извештача, преко 50 хиљада људи, и који је трајао више од два часа, без и једног јединог инцидента и задржимо се само на чињеници да је господин Прља управо једном таквом, по њему потпуно промашеном скупу, посветио ни мање ни више него три ступца на ударном месту прве странице сопственог листа.

За ову неугодну и свима лако доступну чињеницу постоје само два логична објашњења — или господину Прљи недостаје елементарна способност за ваљано уређивање повереног му гласила, па једно минорно и безначајно политичко збивање ставља на прву страну, или пак господину Прљу мучи то што су на једном уверљивом, успелом и нимало бледом скупу изречене неке критичке примедбе на његову адресу.

А да је управо ово друго по среди, види се поред осталог из напомене господина Прље да су на митингу УСДО изговорене извесне „услахирене“, „потпуно искључиве речи осуде“ због тога што је његов лист ставио у наслов нешто што „јесте изговорено и што нико и не демантује“.

Да би се како ваља разумела ова морам признати прилично мутна формулација, треба знати да главни уредник „Политике“ има на уму једну изјаву господина Драшковића са конференције за штампу УСДО од 8. јуна. Господин Драшковић је, наиме, том приликом рекао да ће митинг потрајати дуже него што је предвиђено, уколико се покаже да је тачна вест о хапшењу извесних чланова његове странке.

Ову изјаву председника СПО неко је — ко зна можда, и главни уредник лично — ставио у наслов извештаја са поменуте конференције за штампу, али са једном више него симпатичним цензорским додатком. Испало је, наиме, да је г. Драшковић рекао како ће митинг трајати дуже него што то закон дозвољава, а тако нешто, нити пак било шта томе слично, председник СПО није изјавио, што се поред осталог лепо може видети чак и из извештаја „Политикиних“ дописника.

У свом уводнику господин Прља, између осталог, каже: „Шта ћемо ставити у наслов то је наша ствар. Наша ствар није, међутим, ако измислимо но што пише у наслову“.

Управо у томе и јесте реч. У листу господина Прље неко је — а он сам ће најбоље знати ко — измислио оно што пише у наслову, и тог неког главни уредник узима у заштиту оптужујући своје критичаре из редова Удружене српске демократске опозиције да угрожавају слободу његовог иначе наводно слободног листа.

Ако господин Прља по нечем остане забележен у историји модерног новинарства — а верујем да хоће — онда ће свакако бити забележен по томе што се у овом мутном и драматичном времену залагао за то да лист који он уређује има потпуно слободу у изношењу неистина — наравно неистина о доследним критичарима српског бољшевичког режима чије интересе његов лист не од јуче заступа.

А да господин Прља заступа управо интересе о којима је реч, показује и један његов други уводник, објављен у „Политици“ од 24. јуна под насловом „Крај заблуде“, посвећен отцепљењу Хрватске и Словеније. У овом свом уводнику главни уредник незваничног гласила СПС оптужује најважније спољнополитичке партнере Југославије и утицајне силе у Европи и Америци да су и превише дуго „доприносили разбијању Југославије тиме што су је нетачно и бесмислено делили на тобоже демократске северозападне републике“ и „бољшевичку и недемократску Србију и Црну Гору“.

Да северозападне републике нису демократске у том нема никакве сумње, али да режимима у Србији и Црној Гори нису бољшевички у то данас осим господина Прље верује ваљда још само врхушка владајуће такозване Социјалистичке партије и покоји заблудели српски грађанин чији су главни извори информација „Политика“ и београдска телевизија.

И тако, дакле, под насловом „Крај заблуде“ господин Прља и даље покушава да српски народ задржи у заблуди да је један режим у коме се о скуповима УСДО и његовим лидерима лансирају најгрубље неистине, један режим који је све учинио да српски народ политички и војнички неспремно дочека распад Југославије, један режим глади и незапослености, уствари демократски антибољшевички, и да овај народ тај режим ваља да следи бар следећих сто година.

ХРВАТИ И СЛОВЕНЦИ

КАД СЕ ЛЕСИ ВРАТИ

Пише: Душко БОГДАНОВИЋ

Рече ми ових дана један умни човек — „не бојим се, вели, зато што Словенци и Хрвати „одоше“. Брине ме када буду одлучили да се врате.“ Одиста, откад се ови раздружише све ми је јаснија слика панике и хаоса, који ће се догодити (за коју годину или деценију свеједно) када наша северозападна или западна браћа (тако су нас годинама учили) одлуче да се врате у заједничку нам државу. Не бих поређење тражио у брачним или љубавним релацијама, поготово зато, јер знам да народ, бар овде где ја живим, воли да каже да су подгрејане љубави и сарма — оно право!

Сумњам да ће било какво „подгревање“ допринети да „нам се љубав врати“. А и зашто би? Будимо само коректне комшије и — довољно.

Браћу рађа само мајка, пријатеље сами бирамо, а комшије, зна се, опет: ће народ овде где живим — Бог, па комшија.

То, чини ми се, наше комшије не схватају. Никакве независне и самосталне дежеле и домовине неће лишити њихове грађане чињенице да су им ту, поред, тако близу, у суседном селу, на радном месту, у улици, па и брачној постелји људи или човек, можда друге крви али, кажимо, исте и памети и осећања. Бар.

Чему онда толико лоше страсти, гнева, непамети а тако мало памети и осећања за реалност.

Па, побогу, оног 26. јуна или липња, неког ко зна којег августа или коловоза или већ дана или месеца када се тамо на Западу или Северозападу народа коначно догодила држава (јер очито ово што су до сада имали не сматрају државом) живот не престаје, па у том часу „упаљених бакљи које се из Свемира виде“, наново, али сасвим другачије — почиње. Смешно.

И у, макар биле независне, самосталне (да ли и несврстане?) Словенији и Хрватској живот ће, сурово реално ићи даље. Са свим досадашњим проблемима. И, дабоме, новим. Много тежим и опаснијим. Опакијим. Ко ће онда бити крив? Неће бити Југославије, неће бити „јужнака“.

Ових дана, за време штрајка металаца Словеније и њиховог целоседмичног протестовања пред републичким парламентом, могло се назрети како ће то убудуће бити.

Уз остале, приметио сам на телевизијском снимку и транспарент на којем је писало „Не треба нам самостална Словенија у којој ћемо бити гладни.“

Покушај, републичког министра да, сатеран уза зид, нађе „конструктиван предлог“, оптужујући за све Београд, дочекан је громоглас-

ним звјудцима. Није, наравно, народ мутав. Замислите само како ће пословати та независна и самостална словеначка привреда без тржишног залеђа у (тада) бившој Југославији. Са чиме би то Словенци у Европу? Здај, севада!

Са „Горењем“? Са „Еланом“? „Фрукталом“? Будимо реални, господо. Та и таква роба је који километар даље преко границе, рецимо у Аустрији, много квалитетнија и знатно јевтинија. Уосталом, дежелани свакодневно одлазе да баш тамо купују те и сличне артикле.

И то без Београда, без Југославије, без „јужнака“. Из чисте рачунице: добро а није скупо. Када та врста рачуна пукне по глави, а нарочито целу, малог обичног Јанеза или Франца, био он Горенац, Доленец или Штајерац, свеједно, када из месеца у месец буде живео све горе и горе, када након лажно националних прораде превасходно економски закони, све ће бити јасно.

Касно? Или, слушах ових дана, била је недеља (што прича даје додатну драматику) хрватски радио. Друга вест у информативној емисији је она која говори да је, по први пут током овогодишње туристичке сезоне, на сплитском аеродрому појачан промет, пошто је слетео један авион са 350 енглеских туриста.

Помислите, при крају јуна, у Сплиту, један авион и 350 Енглеза је — вест. И то ударна. Е, то је то. Када мене залуђивање и дрогирање „сопственом стројницом о сопственом рамену“, разне гарде и домобранске јединице, „домовнице“ и друге глупости из раног прошлог века, доћи ће на ред живот. А он је лош. Знаш Далматинце и њихову филозофију која се своди на ону „највише на свит волу шолди“. Знаш колико не подносе Загреб и пургере. Знаш колико обожавају себе, па по том себе и коначно — себе.

Када „пукну“ овог лета са празним собама, хотелима, ресторанима и другим ала „барке фарен“ пословима, тешко и ХДЗ и Туђману и стројници и домобранима.

Крај. Е, то једва чекам. Да проради резон. Уосталом, треба веровати народу који је свугде исти. Жели да живи добро. Лепо је након доброг габлеца и хладног вина „запиват ону нашу“. Али када нема шолди, нема ни вина, па ни песме. Наравно.

Сећам се минулог лета, када је хадезеовски земљотрес тек почео да драма Хрватском, када је све било „рватско“ и лисница и стројница, неки мангуп је огромним словима на Савском мосту у Загребу исписао графит: Више волим руку на пици него на стројници“. Зато, рекох, све се више бојим часа и дана када Леси (множина) зажеље да се врате кући. Ко ће их дочекати. И хоће ли? То ме брине. Одиста.

МИЛОШЕВИЋ ИЗМЕЂУ
ТУЂМАНА И БУША А У
СКУПШТИНИ

СМЕНИТЕ МЕ, АКО МОЖЕТЕ!

Председник Републике појавио се за скупштинском говорницом три пута. Како ствари стоје — боље да није ни једанпут, јер бисмо и даље мислили да зна шта прича и да буде политичар

Говорећи у Скупштини Србије, на оној чувеној седници коју је изнудила опозиција са намером да и Скупштину укључи у даљи ток преговора о судбини Југославије, Слободан Милошевић је понешто рекао и о начину на који користи своја уставна овлашћења. Тада смо могли да чујемо да он то чини „без пристајања на притиске и ултиматуме и без удварања било коме“. Свестан чињенице да се све чешће намеће проблем понижавајућег положаја у коме се наша Србија у поменутих преговорима, Милошевић додаје: „Ако грађанима одговара такав председник републике — ту сам, ако им не одговара — могу да бирају другог“. Да управо оваква могућност није дата грађанима у Уставу Србије, закључили би смо да је степен демократизације који је освојила владајућа партија веома висок. Опозицији бисмо у том случају препоручили уставне путеве разрешења неспоразума са председником републике. Међутим, ова цитирана председникова изјава више делује као спрдња и са опозицијом и са народом. Довољно је поменути да је за опозив председника потребна одлука о референдуму коју доноси Скупштина двотрећинском већином и, након тога, да је потребно да већина бирачког тела СР Србије гласа за опозив. Ова два услова исто је толико лако испунити колико и натерати златну рибицу да нам испуни другу и трећу жељу ако нам је прва жеља била да је поједемо.

БРАТСТВО И ЈЕДИНСТВО

Ипак, да ли просечан грађанин СР Србије може да буде задовољан начином на који Слободан Милошевић користи своја уставна овлашћења? Ако изузмемо чињеницу да добар део грађана Србије и данас замишља да

ће храброшћу одлучити будуће битке, као што је то чинио у прошлости, и да је један од знакова традиционалне српске храбрости и непокоривости испољен у Милошевићевом отпору према једној великој сили, остаје неумољива чињеница да данас ратове одлучује не храброст, него хакерско умеће војних стручњака на западу. Једноставно, коју то врсту храбрости треба супроставити некоме ко је способан у једној компјутерској игри да учини у неколико сати оно што су бојовници НДХ чинили српском народу читавих пет година? Свакако, одређена храброст не може се оспорити ни Садаму Хусеину уочи заливског рата. Међутим, његов народ ће још дуго скупљати делове разорене домовине. Ако српски народ треба поново да се жртвује, нека та жртва не буде узалудна.

Нажалост, сличну храброст Милошевић не испољава у честим сусретима са Фрањом Туђманом, што се белодано може утврдити у тренуцима када овај други не трепнувши назива терористима и бандитима целокупан српски народ у Хрватској. Није ли прилика да С. Милошевић испољи своју храброст, на начин који не сматра само он најбољим, и у тренутку када Ф. Туђман у његовом присуству, пред вишемилонским ТВ аудиторијумом испуљује читаве историјске есеје који циљају на штету српског народа? Где ли је његово „непристајање на притиске и ултиматуме“ у тренутку док Туђман објашњава да Хрватска тек треба да узме територије које јој „повјесно припадају“, у тренутку док просечан грађанин Србије стрепи да ће бити и „доказано“ да се „Србија Хрватској није никада могла ни повјесно ни војно наметнути“?

Није ли овакав начин коришћења овлашћења довео Слободана Милошевића у ситуацију да на поменутој седници Скупштине СР Србије, каже: „Оно што ми у расправи, додуше само у извесним излагањима, веома смета, то су неке генералне оптужбе на рачун других народа — Словенаца, Хрвата, Муслимана и других“. Занимљиво је ово упоредити са његовим ћутањем кад Туђман српски народ у Хрватској назива терористима и бандитима. Не указује ли све ово на везу са титоистичким теоријама препуним насилних симетрија, које су српски народ довеле у ситуацију да се чак ни не стиди што није ни покушао да преброји, а камоли да поведи из јама безданица своје мртве?

Оно што је током прошлога лета ужасавало све Србе који су се по вишедеценијским навикама затекли на Далматинском и Хрват-

ском приморију, дадас се показује као изванредна стратегија хрватског политичара. Палећи обалом оно што нико нигде шумама не назива осим у „хрватском тиску“, хрватски политичари су убедили свој народ на обалама Јадрана да им српске четничке тројке раде не само на подривању туризма (читај: егзистенције), него и да им је сваки живот са Србима у заједничкој домовини немогућ. При појави и дима од цигарете искључивала се струја у читавим туристичким регионима. Шибеник са околином је из дана у дан остајао без струје. Вода је коришћена за гашење запаљених шикара тако да је у многим туристичким местима није уопште било. Туристи су масовно напуштали средњи Јадран и отказивали уговорене аранжмане. Бес је растао у народу у Далмацији а жеља да се не живи са Србима у истој држави као да је расла у складу са природним а не друштвеним законима. Већ тада је било јасно да ће лавина мржње коју је покренуо Туђман пасти по сили Њутнових закона на Југославију и смрвити је. „Зашто не гори у Црној Гори?“. Ово најчешће постављано питање у Далмацији било је и одговор: Срби неће да пале по Црној Гори! Ни један озбиљан политичар из иностранства није устрдио да су својим деловањем хрватски политичари угрозили људска права осталих народа у Хрватској. Ако су понешто и рекли (а рекли су и превише!) против Срба, хрватски политичари су тиме развијали своју стратегију стварања хрватске државе. И увек су успевали да стварање државе ставе у први план. Све што се дешавало Србима заборављено је по принципу који је најбоље објаснио сам Ђилас: „Од политичара се и очекује да данас кажу једно а сутра друго!“.

КОМПАРАЦИЈА

Овде у Србији, као што смо чули од самог С. Милошевића, владајућој странци сметају генералне оптужбе на рачун других народа. А у Хрватској, оно што је започело причом да Хрватска гори потпаљена четничким рукама, данас прераста у насртаје на елементарна људска права не само Срба у Хрватској него и Срба који несрећом имају непокретну имовину у Хрватској.

Занимљиво је да ни у САД, у земљи где је приватна својина светиња, не слове ни слова о покушајима да се отимање српских имања и кућа у Хрватској легализује и у хрватском Сабору.

Метафорично звучи прича о једном професору Београдског универзитета чијег су оца убиле усташе а он двадесетак година касније саградио кућу на једном од јадранских острва. Његов брат, схвативши да не може да га одврати од намере да гради кућу у Хрватској, рекао му је: „Све сам покушао. Остаје ми да ти кажем: изађи на улицу и вичи — ја сам луд, ја сам луд, ја сам луд!“ Универзитетски професор, о коме је реч, сетио се братовљевог савета данас, када из Хрватске упозоравају све Србе власнике викендица, саграђених у Хрватској, следећим речима (цитирамо из чувеног писма упућеног са Силбе Србима, власницима кућа за одмор): „**Након све штете коју је ваша службена политика узрочила, после дугогодишњег економског израбљивања, надамо се да сте свјесни одговорности и ви особно и да више не рачунате на „ваше“ куће на Силби. Оне су наиме, за сада још само формално ваше, а стварно ће уз њих код „раставе неуспјешног брака“ требати придодати још пуно вриједности да бисмо поравнали дугове...**“ Овде је Силба метафора за читаву Хрватску, јер на том малом „отоку“ има кућу не било ко, већ Жарко Домјан, председник Сабора Хрватске. Ово је још један сјајан доказ хрватске политичке упорности. Користи се свака могућност па и сопствена викендица (присетимо се како је своју кућу за одмор користио Мартин Шпегел) да би се Србима ставило до знања да је (опет цитирамо из силбењанске посланице): „**Непотребно на ваше бизантијске душе више трошити ријечи. Али ипак вам савјетујемо да мало погледате те ваше четнике који нахитају код вас и у нашим резерватима попут Индијанаца (увреда је додуше та успоредба за Индијанце осим ако су људождери), како би вам било јасно зашто вам свијет не призна било какав понос на „славну прошлост“ цара Душана...**“.

Дакле, није у питању неприкосновеност кућног прага и његова материјална вредност, већ темељи самога српског бића: компарацију са људождерима праве припадници народа који је нахранио јаме српским телима, припадници народа који је направио резервате под земљом, које није прикладно назвати ни вечним ловиштима да се не би повредили Индијанци. То што се у овој посланици помињу управо Индијанци уз Србе, то није случајно. То је и „логика језика“ и „логика злочина“ пошто су у питању два народа над којима су извршени највећи геноциди у људској историји.

„Збогом вам док не постанете достојни културној Европи“ кажу нам наши „бивши суседи Силбењани“ у закључку своје посланице. Све се ово десило под будним оком Жарка Домјана, председника Сабора Хрватске. У српској Скупштини се изгледа спавало деценијама. Уместо буђења у СПС су се дочепали фраза о братству и јединству. Очито пример за то су већ цитиране речи Слободана Милошевића. Пробудите се већ коначно српски социјалисти и погледајте резултате хрватског референдума. Њих овога пута не можете ставити у онај један Крлежин камион, којим је Павелић кренуо 1941. год, да руши све оно што су ваши и наши дедови градили.

Милена М. ПОПОВИЋ

ТИТИЊИ

ПИСМО СЛОБОДАНУ МИЛОШЕВИЋУ

Београд, 30. јуна. — Председништво Српског Покрета Обнове упутило је данас председнику Републике Србије, господину Слободану Милошевићу, писмо следеће садржине:

„Господине Председниче!

У име Чланства СПО, а убеђени смо и у име огромне већине грађана наше републике, захтевамо од Вас да одустанете од најављеног говора на прослави 7. јула у Нишу. То је дан србоубиства, а не никаквог устанка против окупатора. Вама је, као председнику Србије, тога дана место у цркви, уз молитву да се 7. јули више никада не догоди српском народу.

Социјалистичка партија Србије има право да прославља тај срамни датум, али то право Вама, док сте председник и оних Срба који се стиде 7. јула, никако не припада. Коначно, данас се ради о бити или не бити српског народа и није време ни за какве прославе.

Не инатите се са српском омладином и огромном већином нашег народа. Не подстичите 1991. трагичне идеолошке поделе из 1941. године. Не изазивајте нове ровове и расколе. Ваша нитимна комунистичка убеђења морате подредити функцији коју обављате, док је обављате.

Захтевамо од Вас, такође, да одмах закажете ванредно заседање Народне скупштине Србије, са само једном тачком дневног реда: Формирање Српске гарде. Предлажемо да Скупштина ту одлуку донесе баш 7. јула, што би означило обуставу српско-српских подела од пре пола века и чин националног помирења.

Југословенска армија, у чије сте руке препустили судбину српског народа, а нарочито наших западних крајина, показала се неспособном. Војска која је у Словенији потучена и понижена од оних који никада нику имали војску, не може одбранити ни српске земље у данашњој Хрватској нити спречити егзодус и нови геноцид над Србима. Тај задатак ће моћи успешно да обави само Српска гарда, Српска армија.

Сасвим је извесно да Европа и САД не захтевају распуштање ни словеначке ни хрватске војске. Већ та чињеница је довољна за одлуку о ХИТНОМ окривљању и наше, српске, армије.

Захтевамо да и униформе, и чиновни, и заставе, и симболи, и командовање буду, на окавремењен начин, примерени традицији Српске краљевске војске из 1918. године.

Истовремено, захтевамо од Вас да, без оклевања и не чекајући формирање Српске гарде, држава Србија упути сву нужну помоћ у оружју и људству нашем народу у Хрватској. На цео српски народ пашће проклетство, уколико дозволимо да се геноцид понови.

Захтевамо од Вас да престанете са понашањем које изолује Србију у свету, лишавајући је савезника и пријатеља.

Садашњој агонији Југославије, која је пре свега агонија српског народа, Ви сте много допринели. Рушећи све мостове компромиса и демократског дијалога, успешно сте умножавали фронтове према Србији, али нисте учинили ништа да Србија изађе спремна на те фронтове. Нисте допустили да Србија постане јака, јер би у том случају морала постати демократска, односно морала би престати бити комунистичка. Вама је господине Председниче, на жалост, и у овом часу, петокрака преца од Србије.

Људи утичу на догађаје, али и догађаји на људе. Догађаји који су у току налажу Вам да промените своје понашање, ако већ не можете да промените своја партијска уверења.“

ПРЕДСЕДНИШТВО
Српског Покрета
Обнове

**ИНЖ. МИХАЈЛО МАРКОВИЋ, ПОСЛАНИК У
НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ СРБИЈЕ**

УНКОВИЋ ИНФОРМИСАН О СВОЈОЈ ОСТАВЦИ

Да ли посланици опозиције треба да напусте скупштинске клупе? Како СПС-овци крију своја мишљења? Како натерати председника Републике да се појави пред посланицима? Зашто посланици не примају минималце?

Господине Марковићу, лидер странке, Вук Драшковић најавио је повлачење посланика СПО из Скупштине. Можете ли да образложите свој став тим поводом?

Мислим да опозициони посланици треба да напусте рад ове и овакве Скупштине, али треба проценити да ли је за то дошао тренутак. За ових шест месеци у Скупштини опозиција је, упркос свему, доста тога учинила за Србију, а ти резултати су нарочито видљиви после девог марта, уласком ТВ камера у скупштинску салу. Србија је коначно видела власт, била у прилици да разоткрије све њене мане и грешке, зле намере, лош рад и неодговорност. Убеђен сам да је залагањем опозиције и личност председника Републике сада много јаснија, после три његова боравка у Скупштини, а треба рећи да је у свим тим приликама његово присуство било готово изнуђено залагањем посланика опозиције, искључиво СПО. Разлога за напуштање и за задржавање опозиције у Скупштини има доста. Скупштина је у великој кризи, њен рад је потпуно неефикасан и не испуњава ни минимум захтева који су Уставом прописани. Позиција велику надменост, нерад и незнање и сматрам да њено непознавање стварних проблема Србије ускраћује могућност опозицији да дође у прилику да било шта битно промени. Сва настојања опозиционих посланика иза којих стоје милиони људи, Скупштина је глатко одбила и многи бирачи инсистирају да не седимо више у овој Скупштини. Уколико посланици УСДО напусте Скупштину, разлоге треба изнети јавности и бирачима, а ја верујем да су они уверљиви.

МАЛО НАС ЈЕ

Колико је опозиционих предлога Парламент прихватио?

— Ниједан. У ствари само у једном случа-

ју је прихваћен, али се завршио одбијањем председника Републике да га потпише. Посланик СПО Недељковић предложио је закон о повратку имовине Цркви и због дневно-политичких прилика, мимо добре воље комуниста и председника Милошевића, Скупштина је изгласала Закон о повратку имовине Православној цркви. Међутим, када је тај закон дошао на потпис код Председника Републике он је одбио да га потпише уз објашњење да није уставно добро образложен и састављен, да не може уставно да се спроведе и да доводи у неравноправан положај о-

тале верске заједнице, што је сасвим нелогично и изненађујуће од председника Милошевића.

Проблем је што досадашњи биланс и начин понашања доброг дела посланика, који су се декларисали као опозициони и независни кандидати групе грађана, ничим не показује да они искрено припадају опозицији. Права и видљива опозиција, која се у сваком тренутку јасно опредељује, за сада су посланици СПО. Број „правих“ опозиционих посланика не прелази 36-37. Ни он не би био занемарљив када би међусобно боље сарађивали. Сматрам да 20 посланика СПО могу да се „носе“ са 150 посланика СПС у Скупштини и штета је да нас нема више.

БАКОЧЕВИЋ РИГИДАН

Мислите ли да би тајно гласање показало другачији однос снага?

Гласање у Скупштини евидентно показује недостатак четрдесетак гласова опозиције. Убеђен сам да би тајним гласањем исход одлука био сасвим другачији јер сам доживео од посланика позиције да ми тајно изражавају подршку и сагласност за неке моје предлоге изнете за говорницом. Они који воде позицију помно прате и контролишу ко и како наступа и гласа.

Како коментаришете смењивање председника Скупштине? Образложење понуђено јавности није звучало уверљиво!

После оставке господина Унковића ја сам у својој првој дискусији изразио захвалност за његов коректан однос према опозицији и према мени лично и жаљење што одлази. Начин на који је он водио скупштинске седнице разликује се од начина на који су то радили господа Петровић, Јокановић и Павић-Обрадовић, који су их водили, најблаже речено — катастрофално. Тешко бих прихватио образложење да је то његов лични чин и оставка. Ја бих то назвао сменом и мишљења сам да Председник Републике стоји иза ње. Неуверљиво и закаснело звучи његово образложење да се повлачи због научног рада, јер је он знао своје обавезе од самог почетка, када је кандидован. После деветомартовских демонстрација он је доста одсуствовао из Скупштине и мислим да је његово одлазак са места председавајућег губитак.

ШТА МИСЛИТЕ О НОВОМ ПРЕДСЕДНИКУ?

Наслућујем да ће постављањем господина Бакочевића на место председавајућег бити мање демократског духа у Скупштини и мање парламентарне културе. Јер, господин Бакочевић је до сада био шеф посланичке групе СПС-а и њихов брифинг-мајстор. Имам утисак да његово непрестано јавно деловање у политичком животу Србије у дугом низу година и присуство у свим структурама власти, где се успешно одржавао у самом врху, указује да ће то бити ригидан човек.

Зашто је председник Скупштине претходно дао оставку својој парламентарној групи, а не одмах скупштини?

Убеђен сам да је господин Унковић смењен са места председника Скупштине, јер је оставку дао својој посланичкој групи, а како он није председник само своје посланичке групе, био је дужан да то учини пред свим посланицима у Скупштини. Према досадашњем

начину њиховог рада верујем да ни господин Унковић није знао да је поднео оставку. Међутим, његов ниво и однос према осталим посланицима вероватно није био по вољи посланичкој већини, која је доста негодовала на његов „мек“ однос према посланицима опозиције, посебно СПО. У највећи грех убројали су му да нам је дао могућност да говоримо чешће него што су СПС-овци „предвидели“.

МИЋКО ЈЕ ЗА ОСТАНАК

Маниром доброг опозиционог посланика реагујете муњевито не дозвољавајући комунистичкој већини да одлуке доноси без отпора?

Скупштина је увек припремљена, већина је инструирана и ток рада се, углавном, може предвидети. Дужност опозиционих посланика је да их у том науму спречи и да реагују на све у правом тренутку. Не прихватам мишљење да је добро једном рећи свој став за говорником и одустати од даљег коментарисања тога дана. Ова Скупштина и њени посланици дижу руке за многе законе из свих области друштвеног и привредно-економског живота српског народа и сматрам да их то гласање обавезује на претходно разматрање истих одлука. Посланик мора да буде свестран и избегне ограничење да говори само онда када је његова професија у питању. Моје честе реплике резултат су мог непристајања на очигледне лажи, које позиција неретко покушава да протури у виду разних предлога, закона и одлука.

Да ли у погледу спремности да се Скупштина напусти има разлике између посланика ДС и СПО?

Са истовременим напуштањем Скупштине тешко се мири, колико ја знам, господин Мићуновић, шеф посланичке групе демократа, који није за излагање из Скупштине. Првог дана само је посланичка група СПО јединствено напустила Скупштину у вези са захтевима везаним за Крајину и за скидање звезде петокраке. Нико од осталих посланика није нас следио. Међутим, сутрадан су сви изашли!

Значи, остали остављају себи простор да прво виде реакције, које ће изазвати одлуке посланика СПО, па уколико су повољније, следиће их. Нажалост, и то је опозиција и, као што видите, у учењу демократији вичнији су политичкој комбинаторици и куповању политичких поена за ових неколико месеци у Скупштини. После мартовских догађања између посланика ДС и посланика СПО изостаје блиска сарадња и неопходни договори. Доста заслуга за ово има господин Мићуновић својим вођењем посланичке групе, а лични контакти наших посланика одвијају се без икаквих замерки и сукоба.

Имате ли утисак да је привремено напуштање Скупштине од стране посланика СПО уродило икаквим плодом?

Привремено напуштање Скупштине од стране посланика СПО колико је охрабрило посланике позиције да су показали велику радост, јер је изласком само посланика СПО испољено нејединство и очигледан распад опозиције у Србији толико велику да су нам на изласку из сале дуго аплаудирали. Међутим, када је сутрадан комплетна опозиција

изашла са СПО њихово узнемирање и чуђење је било велико. Највећи резултат овог изласка је што смо присилили до тада неприкосновеног, осорног и врло изолованог председника Републике да поново дође у Скупштину и седне у скупштинске клупе заједно са посланицима опозиције.

Имају ли примедбе на рачун председника Републике одјека, односно утицаја на самог председника? Унапред је било јасно да ће социјалистичка већина без икаквих резерви и са одобравањем прихватити све што председник Републике каже.

Председник Републике је немоћни политичар који нема много речи и правих одговора на питања и Србија би требало да се забрине за његово даље наступање у преговорима око њене будућности. Мислим да изнете примедбе немају никаквог утицаја на председника Милошевића. Његово досадашње понашање према Скупштини указује да њега мишљење Скупштине и посланика ни на шта не обавезује. Приврженост коју су исказали посланици СПС-а била је очекивана, јер позиција тиме што чува Милошевића, чува и себе од одговорности за оно што чине овој Србији, а дужни су да учине много доброг за њу, јер су тим обећањима и дошли на власт.

СВИМА МИНИМАЛАЦ

Зашто опозиција није искористила тренутак и у председничком присуству изнела све примедбе на његов рад?

Опозиција је добила прилику, коју је „направио“ СПО, да јавности и самом председнику укаже на замерке његовом вођењу политике. Врло мало је било аргументованих и

оштрих дискусија и укупно сагледано опозиција није искористила тренутак да разоткрије и наведе убедљиве разлоге за неповерење председнику. Експозе председника Милошевића био је, по већ препознатљивом шаблону, који он примењује годинама — неуведљив. Можда објашњење стоји у чињеници да су досадашња ретка појављивања председника Милошевића по правилу тако вођена да он када на нешто не жели да одговори нема силе која би га натерала на то, па су и изостали напори опозиције.

Он је успео да без великих потреса седице дан у Скупштини, дозволио је посланицима опозиције да му кажу шта имају и то у једном непримерено помирљивом тону, да би на крају завршио седницу и отишао као да се ништа није десило! За неупућене то би могло да изгледа као његова победа, али мислим да ће будући догађаји опет да га и мимо његове воље, врате у скупштинску салу.

Како гледате на предлог УСДО да и посланици примају минималне личне дохотке?

Захтев је сасвим оправдан, јер тренутно стање у Србији захтева бар тај минимум солидарности. Као представник занемариве опозиције не прихватам да учествујем у подели власти, али ако смо у тој Скупштини, која је дужна да Србију изведе из материјалне беде и неизвесности, онда би сви посланици заједно са министрима и председником требали да имају адекватне приходе за оно што су остварили. Ти резултати су видљиви: ако већина запослених прима минималац и ако пензије стижу из два дела и увек касне, онда би и та власт морала да солидарно носи део првенствено својих резултата. Да дели судбину народа, и то да она опет буде задња г'зја ће примити новац, ако га буде и ако га обезбеди. Тај захтев је, понављам, оправдан и то ће бити искушење за Скупштину и за власт, јер је притисак велики. Ово није само део политичког маркетинга СПО већ захтев целе Србије.

Да ли постоји страначка дисциплина која вас обавезује да поштујете гледишта странке и шта би се догодило када би странка одлучила да њени посланици напусте Скупштину? Да ли би они следили такву одлуку?

Оног момента када неко приступи странци, а има широк спектар других странака, значи да се сложио са програмом и статутом странке и да је у обавези да начела странке спроводи. Ја јесам за страначку дисциплину и прихватам је у нормалним демократским оквирима, баш по мери коју има СПО, јер ни један од посланичких кандидата СПО није био изложен обавезујућим брифинзима нашег руководства, нити је тражено да строго заступају неке интересе. Никаквих притисака којима су изложени СПС посланици није било према нама, чак и у приликама када су наши посланици својим дискусијама приметно изашли из оквира страначких гледишта. Приликом првог уласка у Скупштину председник странке нам је рекао да смо пре свега народни посланици. Када би странка тражила излазак из Скупштине верујем да би већина наших посланика беспоговорно прихватила ову одлуку.

Разговарала: Славница ЛАЗИЋ

фото: Александар Танасијевић

Политички живот у Србији све више почиње да личи на позоришни живот, по оним негативним обележјима једноличне понуде и смањеног интересовања „публике“. Да ли ту престаје сличност политике и позоришта?

Не постоји граница где престаје сличност политике и позоришта. Прво, зато што је позориште само по себи огледало друштва и друштвених збивања од памтивека па до данас, још од Хомерове Илијаде. То упорно инсистирање владајуће класе да уметност мора да остане изван политике је једна апсолутна ујдурма. Намерно користим тако јаку реч. Сада захтевају од нас да не будемо политични, да се не бавимо политиком, да не приступамо странкама. При том, вероватно свесно, заборављају да су 15 пуних година сви глумци, сликари, вајари, књижевници морали да стварају нека апологетска уметничка дела која су величала једну једину партију, а то је била комунистичка. Бојим се да данашње ћутање уметника или њихово проглашавање за такозване слободне интелектуалце и даље поспешује овај ужасни, накарадни соц-комунистички систем и да збиља одмажу свом народу, као што су 45 година помагали да он опстане. Сада му не мешајући се помажу да опстане. Ја не спадам у те људе, ја сам врло савесна особа и укључујем се у све животне токове па и у овај који нас је задесио. Кажем, не постоји граница где би се позориште различило од политике, управо зато што, како Пирандело каже, позориште када није свет онда је нула.

ПРИВАТНОСТ СТРАДА

Која је амбиција Вас лично довела у политику?

Ја и дан данас не мислим да се бавим политиком, бавим се својим послом у оквиру једне странке. Морам да Вам кажем да је за мене СПО нешто што ја осећам као трајно стање духа. Од када сам почела да поимам свет око себе, то је негде од 18, 19. године, кад сам завршила неке школе, ја сам се трудила да збиља учествујем у тој обнови и себе саме и народа коме припадам. У том смислу ја сам припадала СПО док он још није припадао мени. Бавила сам се добротворним радом, врло значајним. Пропутовала сам, верујте ми, Југославију, тамо где постоји и један Србин. Говорила сам народу стихове, некада туђе а сада и своје, пошто ми управо ових дана излази књига. Сматрала сам да је наше национално биће јако растрешено и духовно и морално и материјално, да се изгубило оно основно што обележава једну нацију. Схватила сам да као јединка не могу ништа да учиним. Пробала сам да будем у удружењу „Солидарност“, биле су разне закулисане игре које ми се нису допадале. СПО је једноставно моја вокација, ја ту радим оно што иначе у животу радим а то је да народу приближавам писану реч. Морам да вам напоменем да смо

ми земља која има 25% неписмених и да су њихова једина спона између књиге, драма, поезије глумци. Глумци одлично познају свој народ, јер ми немамо ону баријеру коју имају сликари и писци, ми пуно разговарамо са људима. Ми смо вечити путници на овим просторима. То је моје бављење политиком.

Како се на то страначко сврставање гледа у Вашем професионалном окружењу?

**ЉИЉАНА ЛАШИЋ,
ПРЕДСЕДНИК**

ОО СПО ВРАЧАР, ГЛУМИЦА

**„БОЉИ
ЖИВОТ“
БИО БЕЗ
МЕНЕ**

Данашње ћутање уметника или њихово бежање у такозване слободне интелектуалце и даље поспешује овај ужасни, накарадни соц-комунистички систем и одмаже свом народу, баш као што је 45 година помагало да он опстане.

Злурадих коментара има. Позориште је шаролика средина и ту су људи из разних сегмената друштва, из разних странака. Када би све функционисало као позориште онда би ово била једна срећна земља, јер су то људи толерантни, доста широких назора, што се не би могла рећи за моје стваралаштво ван позоришта. Првенствено мислим на телевизију, на несрећног Митевића, када мене једноставно није било у „Бољем животу“ у току целе предизборне кампање, јер сам била кандидат за посланика. Не могу са сигурношћу да тврдим да је то био мотив, тек када су се избори завршили ја сам опет почела уредно да снимам „Бољи живот“ и ево сад сам га и завршила. Највише страда мој приватни живот, јер сам изложена свакодневним разноврсним увредама на улици. Међутим, пошто припадам једној идеји онда ме ништа у томе не може омести.

ЈЕСМО ЛИ МИ УЛИЧАРИ

После децембарских избора окренули сте се политичком деловању у општини Врачар. Да ли сте задовољни условима у којима ради опозиција у Београду?

Мени је жао што је моја странка остала без једног посланика. Лично мени није жао што нисам ушла у овакав парламент, јер мислим да је то изнуривање, због онакве већине коју има СПС. Нисам незадовољна ни изборним резултатима — добила сам 7.500 гласова на општини која је један конгломерат становништва по социјалном статусу и по образовању, какав је Нови Београд. Око 7.500 гласова за неког ко се дотле бавио уметношћу леп је број, то је 75 пута више него што је добио Сејдо Бајрамовић. Са те стране ја нисам незадовољна. Што се тиче рада опозиције у Београду и у читавој Србији нисам никако задовољна, ми се и даље маргинализујемо. Нас карактеришу као некакве мангупе. Неки дан нас је у општини Врачар представник СК-Покрет за Југославију назвао уличарима. Шта да кажем када вас неко тако назове. Ми имамо тешкоћа — почев од просторија до немања основних података о раду органа скупштине општине, још увек они имају сву власт у рукама. На Врачару, је, на пример, проблем то што се руши и ово што је под заштитом државе. Нас позову да нам то саопште, али то је више завођење људи него права сарадња. Просторије смо недавно добили, али оне су у таквом стању да ни Социјалистичка партија не би имала пара да их поправи, иако је присвојила сав друштвени новац.

Врачар има елитну социјалну структуру и сматра се тврђавом Демократске странке. Да ли је то баш тако?

Да, г. Зоран Ђинђић и г. Зечевић су добили већину на изборима на општини Врачар. Морам да се похвалим да је доста рада уложено и са стране СПО, да су неки гласови отишли њима и да смо ми и онда и сада врло лепо сарађивали са ДС. И сада проводимо заједно неке акције, без обзира што они нису у Удруженој српској демократској опозицији, ми сматрамо да се рад на општинама мора да спроводи заједнички, јер су проблеми исти. Не мислим да је Врачар тврђава Демократске странке, мада, ако већ говоримо тако, више ми се допада да је ДС него СПС. Најви-

ше бих волела да је тврђава моје странке, неравно. Управо се трудимо, упознајући грађане са проблемима да и ми освојимо политички простор који нам по овако великом раду припада.

Каква је сарадња са осталим регистрованим странкама?

На Врачару немамо никакву сарадњу, више је то сарадња са удружењима грађана — Удружење за заштиту имовинских права грађана, Удружење за очување Неимара, Савинца (тамо је храм Св. Саве који је један, за тај део града нови простор, јер је дуго то била руина)... Сада су наше активности усмерене на то да са грађанима заједно нађемо најбоље решење да зауставимо тај рушилачки поход на најлепши део Београда.

ОПОРЕЗОВАТИ ЗВУКЕ СА ЦАМИЈА

Док ја, све до скоро, привреда субвенционисана од стране друштва култура грца одавно. Ви сте непосредно заинтересовани, да не кажем погођени тиме. Сигурно се бавите проблемима српске културе. Са каквим конкретним предлозима излазите у јавност?

Нови закони о културним делатностима још нису готови. Ја не сматрам себе баш толико стручном у том смислу. Једино за шта смо се до сада залагали, и пре ових збивања која се ужасно зову „догоди се народ“, било је да култура буде лишена сваке идеологије, идеологије у смислу да се наређује што ћемо играти, када ћемо играти и кога ћемо играти. Ја се залажем да култура буде огледало свих збивања а не да буде трибина само једне странке. Култура стварно грца, што није ни чудно с обзиром да нам је привреда у стању колалса, да нам радници немају ни основна средства за живот, ни за хлеб и млеко деци. Култура је ипак ствар елите, то је нешто са чим морамо да се помиримо, тако је на западу тако је и овде.

Мора да се нађе некакав начин да култура не буде тако широк појам, да се зна шта ће добити субвенцију од државе а шта неће. У Србији постоје хиљаде културно-уметничких друштава — нека су заслужила да постоје а нека нису, и та која нису нека се потруде да достигну ниво оних који јесу или ће морати да се помире са преусмеравањем средстава са непотребних манифестација на оно што је збиља потребно. Толико је Србија културно опала, а ми се не смемо лишити ни позоришта, ни библиотеке, ни музеја. Лично, ја бих ставила порез на ову „народну“, музику, на ову субкултуру која је погубна за наш народ. Ти звуци са цамија које свакодневно слушате и гледате на телевизији треба да буду опорезовани. Ја знам да ћу навући гнев многих људи који се тиме баве и млате новац. Али, један народ који има Врање, који има Мачву, такву музику не може себи да допусти. Ово данас нека се опорезује и прелази тамо где пара нема а то су музеји, библиотеке, позоришта и остале значајне културне институције.

Да ли имате исти став и према позоришним комерцијалним поджанровима?

То је одлично питање. Позориште трпи управо зато што разноврзне слободне групе једноставно черупају ову средину. Видели сте да сада има толико представа о Титу, о Дра-

жи, како је говорио или није говорио Броз, затим о Јованки Броз, онда сви на изборе, па председнички кандидати. Ја нисам видела ни једну од тих представа и не могу да судим о њима, али сам наслов говори да је то некаква манифестација кратког даха и да је то оно што ми глумци називамо тезгом. Ја не припадам том соју људи, ја припадам оном другом соју људи који кажу: „Ако хоћемо да обновљамо земљу онда то мора да буде на свим сегментима, и на свим плановима“. То срећете и на телевизији, то су људи ситних срећа, прече им је да на књижици имају новац него да њихов народ чује лепу и правилну реч.

Видели смо ужасне ефекте пропаганде чак и на примеру недавног Стеријиног позорја (недолазак ансамбала из Словеније и Хрватске). Да ли су нарушени пријатељски и колегијални односи са колегама из западних република?

Контаката са колегама из западних република немамо на нивоу установа, односно позоришта. Они су само појединачни. А што се тиче њиховог недоласка на Позорје — то се на позоришној академији у Београду учи, тако се вероватно, и на казалишној академији у Загребу учи сигурно знају да у време пелопонеских ратова, када је Теба ишла на Спарту, Спарта на Тебу, па сви заједно на Атину, у време великих позоришних фестивала склапало се примирје и сви велики грчки глумци долазили су на позоришне игре. После се опет враћали оружју, али су ипак имали ту свету мисију да уметношћу оплеме народ. У то име нека се моје колеге из Словеније и Хрватске размисле. Рука је била пружена, а то што је одбијена, не знам коме служи на част.

ОД НАЦИОНАЛНОГ КА ИНТЕРНАЦИОНАЛНОМ

Јавне личности су често предмет трачеве. Како се Ви од тога браните?

У Србији је радио-Милева јачи од свих радио-станица које постоје. Ово ми је прилика да демантујем да нисам сестра Данице Драшковића, пошто је то питање које ми постављају десет пута дневно. Ја немам ни брата, ни сестру, једино заједничко што имам са Даницом је странка којој припадамо. Више и не покушавам да људе убеђујем да сам ја врло озбиљна особа која се озбиљно бави својим послом. Ускоро ће ми изаћи књига стихова „Барјаци мога рода“, где су сабрани историјски догађаји виђени очима жене. Врло помирљиви, хумани, који позивају на љубав а никако на убијање. Видите шта се причало о СПО: да ми желимо рат, били смо четници, усташе, а сада смо издајце српског народа, јер нећемо рат. Врло је лако бити Србин са шајкачом и беџом, тешко је бити Србин који треба нешто да створи. Не мора то бити књижевно дело, ни музичко дело, ни слика, ни глума. Када даш најбољи део себе својој отаџбини онда си за своју отаџбину учинио много.

Када сте се упустили у све ово, који сте временски период задали свом оптимизму за ту обнову српства?

Цео свој живот. Приметили сте да ја нисам никад снимила ниједну рекламу. То је, чи-

ни ми се, интересантно, иако живимо у врло тешким временима. Не идем по тезгама. Искључиво наступам за СПО — без икакве накнаде. То управо чиним ради те обнове, покушавам да нађем ваљане озбиљне садржаје које ће народ да прихвати. Зато сам и написала књигу. Познајем публику, па сам покушала да примереним речником натерам народ да размишља, да се врати неким старим културним вредностима. Сматрам да је национално веома важно, да се од националног креће ка интернационалном. Када саберемо у себи свој језик и своју традицију и културу лако ће-

Фото: Ђорђе ВУКОЈЕ

мо да се нађемо по целом свету. То је добар темељ за прихватање свих осталих утицаја, обрнуто се не може пренети, не може се ићи од интернационалног ка националном. Мислим да СПО има изванредан програм где се каже да у првим, нижим разредима треба изучавати националну културу, а касније, што дете више расте и сфера интересовања се шири посветити се класичним наукама које нам је оставила цивилизација.

Познато је да многи прорежимски људи нису задовољни својом штампом. Имате ли Ви примедби на изглед и садржај опозиционе штампе?

Читам неколико опозиционих листова, а међу њима наравно и „Српску реч“, јер се ту и обавештавам о партијским пословима. Слабости има, има и оправдања за то — странка постоји само годину дана. Чланство је велико и разноврсно. Претпостављам да и „Српска реч“, као и све остале новине мора да задовоље потребе свих читалаца, а то значи од сасвим интелектуалних прилога до неких мање интелектуалних, зависно од слоја људи. Мало замера на неким насловима и вињетима које се појављују. То је из неког мог угла гледања. Знаш да зависите од тиража и да морате да задовољите ту војску читалаца.

Разговарао: А. ЦВЕТКОВИЋ

**ПРЕДАВАЊЕ ПРЕДСЕДНИКА СПО ВУКА ДРАШКОВИЋА У
ЦЕНТРУ ЗА ПОЛИТИЧКЕ СТУДИЈЕ, ЛОНДОН, 24. ЈУНА 1991.**

ЈУГОСЛАВИЈА ЈЕ КОЖА ЛЕОПАРДА

Свој боравак у Лондону, посету престолонаследнику Александру и многим британским политичким првацима председник СПО искористио је и за упознавање тамошње јавности са српском и југословенском збиљом. Најзапаженије је било предавање у лондонском Центру за политичке студије, које доносимо у целини.

Даме и господо!
Бити или не бити! Ово је дилема највећег песника народа у чијој земљи данас говорим.
Нека буде шта бити не може! Оно је заповест највећег песника народа коме припадам.

Срећом, Британија се није често налазила пред шекспировском дилемом избора између бити или не бити.

На несрећу, моја отаџбина, Србија, већ скоро два века извршава тестамент песника, филозофа и владике Његоша: да буде оно што бити не може.

Ми, Срби, заправо, настојимо да докажемо да Христос није погрешно када је наредио хришћанима да воле своје непријатеље, да на мржњу одговарају љубављу, на камен хлебом, на злочин опроштајем.

Поред града Ниша, почетком прошлог века, Турци су саградили огромну кулу (ћеле-кулу) од — српских лобања. Кад смо победили Турке, из Србије смо их испратили — уз музику и почасним плотунима.

Осамдесет километара од хрватске престонице Загреб је село Јасеновац. Ту су, за време Другог светског рата, хрватски нацисти, хрватске усташе, поубијале око милион Срба. Тај логор смрти је 40 пута већи од Маутхаузена.

Хтели смо да, у Јасеновцу, подигнемо огромни споменик и да у њега уклешемо: Српски народ опрашта својим целатима. Хтели смо такав споменик на највећем гробу у својој историји, али комунистичке власти нису дозволиле.

И као хришћанин, и као писац, и као политичар, поносим се тиме што мој народ не уме да мрзи и што на својој савести нема ћеле-кулу и геноцида.

Резултатом јеванђеоског понашања свог народа, међутим, немам право да се поносим. Апокалипса је постала наша судбина. Срба је данас мање него почетком овог века, а све до пре три деценије спадали смо у народе са највећим наталитетом у Европи. Победили смо у четири рата, два балканска и два светска, да бисмо у миру изгубили многе делове свог народа и многе своје територије.

Европа зна да је Југославија 1918, кад је

створена, имала друкчије име. Звала се: Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца. Европа зна и које су територије тада припадале српском народу. Управо у овом граду, у Лондону, Британија, Русија и Француска одредиле су биле 1915. године границе Србије, не знајући да ће бити створена Југославија.

НЕ ОВАКВА ЈУГОСЛАВИЈА

Данас је пред Европом једна сасвим друкчија Југославија. Словенци су Словенци и Хрвати су Хрвати, као и пре 70 година. Од Срба су, међутим комунистичким декретима произведене три нове нације: Црногорци, Македонци и муслимани. На територији Србије, одређеној Лондонским уговором од 1915. године, комунисти су прогласили три државе: Македонију, Црну Гору и Босну и Херцеговину, а многи српски крајеви поклоњени су Хрватској.

Све те од комуниста измишљене републике-државе сада траже да буду суверене. Срби се оптужују за хегемонизам, јер не пристају на такву поделу.

Зашто не пристајемо? У том случају, готово 40 одсто Срба нашло би се изван садашњих граница Србије. Осим тога, Хрвати би извукли државну корист из геноцида почињеног над Србима. Ми сматрамо да, у случају распада Југославије, Србији морају припасти све територије са којима је 1918. Краљевина Србија ушла у Југославију, као и сви крајеви у данашњој БиХ и Хрватској у којима су Срби били у већини пре извршеног усташког геноцида.

Најкраће, Југославија је у смртној опасности. Она преживљава оно Шекспирово: **бити или не бити.**

Бити: то је, сматрам упркос свему, једини разумни одговор.

Нека буде што бити не може. Свако друго решење води либанизацији и рату који је непотребан и бесмислен.

Етничка мапа највећег дела Југославије личи на кожу леопарда. Срби, Хрвати, Словенци, Мађари, Албанци, православни, римокатолици, муслимани, Јевреји... живе смешани. Постоји и више од 100 хиљада мешовитих бракова. Нема мађионичара који може повући многи Чисте границе преко те лео-

пардове коже и између хиљада мужева, супруга и њихове деце.

Чак у случају рата, ту кожу леопарда не можемо да изменимо. И после рата, живели бисмо једни поред других и заједно. Сви смо дужни да поштујемо ту чињеницу, јер се она променити не може.

Српски Покрет Обнове, најснажнија демократска и опозициона странка у Србији, је за очување Југославије, али не овакве каква је она данас. Хоћемо демократску државу, и економски и духовно уклопљену у савремену Европу. Та држава мора гарантовати сва демократска права свим својим грађанима, мора да обезбеди јединствено тржиште и апсолутно слободно кретање људи, капитала, робе, идеја, култура. Осим овога, та нова и будућа, демократска, Југославија мора да гарантује пуна и једнака права свим њеним нацијама и религијама.

СПАСОНОСНА ФОРМУЛА

Националним мањинама морају бити обезбеђена максимална права која припадници мањина уживају у Европи у свету. На мањинама је обавеза да буду лојалне према држави у којој живе.

Недопустиво је да албанска национална мањина прогони српски народ са његове земље, са Косова и Метохије, што је чињено читаво време од 1945. године. Та мањина је добила привилегија које нигде и никада у свету припадници мањина нису имали. Албанци су добили територијалну аутономију са свим својствима државе, своју управу, и уставно право да Албанец буде шеф Србије и шеф Југославије. Та права морају бити редуцирана и сведена на европски максимум.

Захтевамо територијалну у културну аутономију за Србе у данашњој Хрватској, максимална мањинска права за Италијане у Хрватској и Албанце у западној Македонији, територијалну и културну аутономију за Србе, Хрвате и муслимане у Босни и Херцеговини. Предлажемо, заправо. Ови наши предлози, који су објављени још пре 18 месеци, добијају све ширу подршку у Југославији и ми, из Српског Покрета Обнове, не кријемо своје задовољство.

По овим условима, пристајемо и на садашње границе југословенских република и на веома високи степен њихове самосталности. На пуну њихову сувереност, међутим, не можемо да пристанемо, јер би тиме били повређени животни и историјски интереси српског народа.

Верујемо да смо пронашли европску и једину спасоносну формулу. Ако Европа, ако САД и Русија подрже овакво решење и одлучно одбију сепаратизам Хрвата, Словенаца, Албанаца и Македонаца, онда ће и Југославија и мир на Балкану бити спасени.

Све друго води у слепу улицу опасног рата који Европа не сме да дозволи. Југославија је мост између Европе и Азије. Она је мост између римокатоличанства, православља ислама и јеврејства. Она је духовни вулкан који, под срећним и демократским околностима, може да много обогати културу Европе.

Дозволите ми да, за тренутак, скренем вашу пажњу на један догађај из Новог завета. Као што знате, Јевреји су вековима толико мрзели и презирали Самаријане да су, путују-

ћи из Галилеје у Јерусалим, путовали и по петнаест дана дуже, јер су заобилазили Самарију. Једнога дана, међутим, један младић, Јеврејин, крену пешице преко Самарије и затражи воде од девојке Самарићанке. Тај младић био је Исус Христос.

ПРИЈАТЕЉИ ОД НЕПРИЈАТЕЉА

Мржња у Југославији данас достиже мржњу којој се, онда, Исус Христос супроставио. У Хрватској је, примера ради, само за последњих три месеца, минирано и сасвим порушено близу 1.000 српских кућа на јадранском приморју. Усташки криминалци, који су у Стокхолму 1971. убили југословенског амбасадора, сада су инструктори хрватске војске и специјалне полиције. Хрватска власт тврди за себе да је демократска, а наступа са истим заставама, идејама и циљевима као и геноцидна хрватска власт из 1941. године. Зашто Европа држи затворене очи пред овом трагичном истином? Зашто Европа има разумевања са отворене амбиције да се, на једном делу Србије, створи друга албанска држава? Зашто Европа ћути пред захтевима о стварању исламске државе у срцу Србије и Југославије? Зашто Европа и САД побуну Срба против те мржње и тог лудила називају „великосрпском хегемонијом“?

Будите убеђени: Либан на Балкану одавно би почео само да српски народ није заиста хришћански трпео понижења и злочине. Ниједна балканска Галилеја и Самарија нису производ српског народа. Ми смо увек били жртве мржње и увек смо на мржњу и злочине узвраћали као Христос на оном бунару, у Самарији.

Британија се, вековима, држала принципа: Енглези немају ни вечне пријатеље ни вечне непријатеље, него само — вечне интересе.

Српски највећи интерес је био и остао тај да од непријатеља створимо пријатеља, а највећа несрећа у томе је што су највећи српски непријатељи говорили и говоре српским језиком. Мржња конвертита је огромна, ирационална.

Србима се данас пребацује да су бољшевици и последњи браниоци једног крвавог и пропалог света. То је велика неистина. Власт у Србији јесте бољшевичка, али Србија има веома јаку и демократску опозицију, која ће ту власт, ту срамоту Србије, ускоро да уклони.

У Хрватској, чија је власт нацистичка, опозиција практично и не постоји. У Хрватској, а не у Србији, највеће су препреке демократској и европској Југославији.

Конечно, западне демократије немају право да Србе оптужују због бољшевичке власти. Данашњи поредак нама је наметнут диктатором управо западних демократија, још у лето 1944. године, када је влада Британије издала свог ратног савезника генерала Михаиловића и када су Срби, а с њима и остали у Југославији, просто изручени Титу и Стаљину.

И на крају: може ли опстати Југославија? Мржња одговара: не може. Ми, Срби, мржњи никада нисмо веровали.

Хвала вам на пажњи и на части коју сте ми указали да данас, и овде, говорим.

ДЕЛИБЛАТСКА ПЕШЧАРА, 29. јун 1991.

ВИДОВДАН, СЛАВА СПО

На Девојачком бунару, прекрасној оази Делиблатске пешчаре, прослављен је Видовдан, СЛАВА СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ. Због кише и прохладног времена окупило се свега неколико хиљада присталица СПО и других грађана. Након литургије говорили су председник СПО Вук Драшковић и овогодишњи кум славе г. Милан Комненић.

СРПСКИ САБОР У НЕВЕСИЊУ

НИКАД ВИШЕ ПОКОЉ

У Невесињу је 22. и 23. јуна одржан Српски сабор поводом 50-те годишњице Друге невестињске пушке. Учествовали су познати историчари и представници српских странака. За округлим столом се расправљало о значају 24. јуна 1941. године када су Срби из Невесиња и околине дигли устанак против усташке власти. Устанак није био ни партизански ни четнички већ српски. Била је то побуна против покоља и јама, против усташког геноцида над српским народом, који је масовно отпочео почетком јуна. Друга невестињска пушка је наставак револуционарне традиције из 1875. године (херцеговачког устанка против Турака у коме је између осталих учествовао и Петар Мркоњић, каснији Краљ Петар I Карађорђевић).

На трибини и митингу, као и опелу жртава, 22. и 23. јуна присуствовало је неколико хиљада људи. На крају Сабора усвојена је Декларација о проглашењу 24. јуна даном устанка српског народа у Херцеговини уместо досадашњег 27. јула. Српски сабор у Невесињу је прихватио и полагања Венца српског помирења свим Србима који су изгубили живот у грађанском рату од 1941. до 1945. године и времену након тога...

Текст и фото: Ђорђо ВУКОЈЕ

СРПСКО (О)ГЛЕДАЊЕ

Велмар-Јанковићев београдски човек јесте својеврсна синтеза целокупног српског психолошког и историјског искуства које сеже у несагледиве временске дубине, али кичма је његова усправљана и окоштана у јединственом замаху 1804 — 1918. У овом је временском периоду он грађен из једног, монолитног блока исте каквоће, с јединственим и величанственим циљем, с недељивом вером у смисао својих идеала, али су и циљ, и вера, и замах, и жртва били такви и толики да се морао градити „преко своје снаге“.

Пише: Љиљана ШОП

„Народ који у борби губи многе живе, може преживети; рђаво стоји с њим кад његови мртви почињу да умиру.“

Владимир Велмар-Јанковић: Поглед с Калемегдана (1938)

Педесет и три године деле данашњег београдског човека (ако нека таква категорија после полувековне националне и моралне хаварије уопште још постоји) од времена када је **свог београдског човека** промишљао, филозофски, социолошки, психолошки, историјски, Владимир Велмар-Јанковић, писац и психолог, интелектуалац, Србин, помоћник министра просвете у влади Милана Недића и стога доживотни емигрант. Један из плејаде оних којих смо се „неозбиљно и неодговорно одрекли“ (Предраг Протић) или, тачније, оних које су нам отерали, сакрили, прећутали, забранили и ускраћивали послератни победници.

Типологија „човека београдске животне оријентације“, „предводника народних циљева“, „борбеног агоничног животног става“ може да изгледа непостојећа и произвољна са становишта научног цепидлачења и данас и онда када ју је Велмар-Јанковић заговарао као чињеницу, и може да буде подвргнута сумњи попут сваког уопштавања и подвођења под заједнички именитељ, попут сваке синтезе, категоризације и именовања, стерилном логиком која постојање признаје само мерљивим, видљивим, опипљивим феноменима. Онај, међутим, који има духа за другу и друкчију егзактност од математичке и физикалне, онај ко своје године или деценије дише београдским плућима ма одакле дошао, који **калемегдански поглед** природно упије без оптерећења и предрасуда, тај зна и осећа шта је Велмар-Јанковићев **београдски човек**, препознаје и себе у богатој и разноврсној историјској, психолошкој и социолошкој аргументацији којом аутор дефинише постојање, начин мишљења и активност **београдског човека**, па чак разумева и неке своје поступке, мисли и осећања које је могао

разнолико тумачити немајући о себи свест као о **београдском човеку**. (Шта радите то ви у Београду, имала сам у новије време неретко прилике да чујем, са недвосмисленим реченичним и смисаоним акцентом на ономе **ви у Београду**, а када сам тражила одговор осећала сам како **ми у Београду**, и када различито радимо и мислимо, чинимо нешто што напросто морамо, и што једино **ми у Београду** можемо!)

Велмар-Јанковићев **београдски човек** јесте својеврсна синтеза целокупног српског психолошког и историјског искуства које сеже у несагледиве временске дубине, али кичма је његова усправљана и окоштана у јединственом замаху 1804 — 1918. У овом је временском периоду он грађен из једног, монолитног блока исте каквоће, с јединственим и величанственим циљем, с недељивом вером у смисао својих идеала, али су и циљ, и вера, и замах, и жртва били такви и толики да се морао градити „преко своје снаге“. Истрошеност, усахлост и дезоријентисаност београдског човека, коју Велмар-Јанковић са забринутошћу описује 1938. године, укоренења је у чињеници да му је једновековна историја наметала непрекидно да буде оно што бити не може, и да је он у томе успевао трошећи се, споља и изнутра, физички и морално, преко граница својих објективних моћи. (Шта онда рећи за оно касније трошење, од **Погледа с Калемегдана** до данас? Ко је и каква је онај **београдски човек** који је гледао тенкове и удисао сузавац овогодишњег 9. марта? Која ће га и чија књига верно насликати?)

Београд је, по уверењу аутора **Погледа с Калемегдана** — а садашњост то уверење потврђује безбројним примерима — град који се не може схватити изван дијахронијске равни: то је град необичне трајности у времену (упркос честим рушилачким походима), град супротности и изненађења, град мимикрија и мена, град нелогичних и паралелних, али за познаваоца ипак хармоничних стапања старог и новог, град „прелазника“ и „прелазништва“ (добри термини Велмар-Јанковића) из једне у следећу фазу опстанка, са свим добрим и рђавим особинама које се у таквим, прекретничким временима у њему јасно ис-

пољавају (у архитектури, култури, начину живота, менталитету). **Београдски човек**, пак, упркос својој индивидуалности, јесте производ наслага времена (понајбоље оличених у Калемегдану, симболу пролазности и трајања истовремено) и утицаја Истока, Византије и Турака. Премда критичан према његовим урођеним и стеченим манама, да тако кажемо, Велмар-Јанковић ипак слави тог „агоничног“ и „преко своје снаге“ разапетог **београдског човека**, с једне стране напросто стога што га воли и разуме, а с друге што не може избећи дивљење за његове жртве принете на олтао идеала готово апсолутне слободе и једне сасма специфичне демократичности која произлази из самог његовог историјског и психолошког бића. Тај источни човек, светосавски потомак коме је православље пре начин живота него вера, по Велмар-Јанковићу, укоренењен у косовски мит и наново рођен из себе самог — није Европејац и не може то ни да буде а да не изгуби део себе, јер се, вођен инстинктом самоодржавања, мора вазда наново враћати **својим коренима**, који с европском цивилизацијом и европским болестима немају много везе.

И тако, ето нас опет код те трагичне, судбинске располужености наше, према којој су се одређивале многе наше мудре главе. Николају Велимировићу дивила се Европа, па ипак ју је окарактерисао као неизлечивог болесника; Јовану Дучићу Америка је пружила све што отаџбина није, па ипак испишује „Верујем у Бога и у Српство“; господин Велмар-Јанковић био је и живео као Европејац, па ипак Гарашаниново **Начертаније** ставља изнад свих европских мерила и начела, сматрајући их заразом која уништава „самоникле, самородне, самохране традиције друштвене побуне“ урођене српском човеку.

Теме које промишља Владимир Велмар-Јанковић биле су и остале средишње теме опредељења, опстанка и будућности српског народа. Њихова актуелност данас више боли него што изненађује. У временима мира занемарујемо их, заборављамо корене свог националног бића, хрлимо са поверењем у свет по туђу памет и материјалне тековине, стидимо се своје патријархалне потке, епске душе, јуначке квргавости (коју, можда, више и немамо), „малог“ језика... Али када се сваки тај мир, кратак и привидан, пољуља увиђамо да јесмо другачији, да смо окружени неповерењем и неразумевањем, и да садашњост ставља пред нас исти захтев као историја — преко својих снага!

СРПСКЕ ЗАДУЖБИНЕ (7): ЖИВКО БАРЛОВАЦ

ПРВО ДАЈ ПА БУДИ ЛУД

Стари српски задужбинари имали су жељу да својим новцем дуго хране српски народ и српску културу. Све је трајало много краће него што су се надали. Живко Барловац је желео да помогне само српским сирочићима, али ни његова жеља се није остварила. Оставио им је све што је стекао не рачунајући на пројдрљивост послератне српске власти. Велика задужбина је основана и данас су њени власници сирочићи из Звечанске улице. Нажалост, добили су је тек онда када је неко из ње потрошио сав новац.

Живко Барловац је био човек који се разликовао од свих других српских добротвора. Није имао Коларчеву интелигенцију. Спасићев пословни дух, чак ни моћ једног Мише Анастасијевића. Савременици су га сматрали лудаком. Ипак, све то му није сметало да оснује једну од најхуманијих задужбина, којој није дао чак ни своје име. Задужбину је посветио свом оцу Јовици Барловцу, познатом трговцу, који му је богатство обезбедио чим се родио.

Биографије многих задужбинара су нестале, али не и биографија Живка Барловца. Она

нам је позната само због дугих судских процеса који су отпочели одмах по отварању његовог тестамена, још давне 1922. Тај хумани тестамент од њега није направио хероја. Напротив, због њега су се многи трудили да од бившег генералног конзула створе што неурачунљивијег човека.

Живко Барловац рођен је као богат човек. Радио је на значајном месту, дуго је боравио у Француској, и на тај начин је само увећао свој иметак. Никада се није женио, нити је имао децу тако да иза њега нису остали директни наследници. Седам година пре

своје смрти је сачинио тестамент, којим је мањи део великог богатства оставио својим теткама са којима је живео, а све остало на име оснивања Задужбине Јовице Барловца.

Смисао његовог тестамена био је веома јасан, имао је жељу да се целокупно његово богатство употреби за финансирање сирочића млађих од десет година, а да се, уколико то није могуће, подигне болница у Београду за лечење свих српских држављана. Његова заоставштина је била довољно велика да покрије не само подизање већ и издржавање једне такве болнице пошто се састојала од огромног плаца у самом центру града и неколико зграда. Поседовао је зграду у Кнез Михајловој 54, зграде у Рајићевој од броја 2 до 8, у Узун Мирковој од 2-6 и велелепан конак Томе Вучића Перишића у Узун Мирковој 13.

У тестаменту је наложио да се његова имовина распрода, тек по смрти његових тетка Магдалене и Савке и да се од прикупљеног новца оснује задужбина при Министарству просвете и Црквених дела. Своју жељу је пропратио и писмом које је послао својој тетци Савки у коме ју је замолио да помогне оснивању Задужбине Јовице Барловца, а да

из тих средстава подигне породичну гробницу и малу капелу у готском стилу.

Директне наследнице су биле веома задовољне тестаментом и желеле су да се одмах по смрти Живка Барловца приступи остваривању његове жеље, али томе су се супротставили рођаци који нису били поменути у тестаменту.

Благоје и Александар Барловац су себе сматрали законитим наследницима и поднели тужбу како би оборили тестамент. Смисао тужбе је био да се докаже Живкова умна неурачунљивост у тренутку када је писао тестамент. Процес је трајао скоро 6 година и на њему су се сменили многи сведоци.

ДА ЛИ ЈЕ НЕУРАЧУЊИВ?

Чињеница да је Живко Барловац био луд у тренутку смрти је била неспорна, јер је умро у заводу за умоболне у Стењевцу. Проблем је био да се докаже његова неурачунљивост у тренутку када је писао тестамент. Томе у прилог ишли су многи сведоци, који су износили да је још као дете био пргав и чудне нарави, док су други сматрали да је његова неурачунљивост наступила тек после битке на Церу у којој је суделовао. Тим поводом један очевидца је испричао како је Живко после Церске битке пуцао на свог слугу из пиштоља само због тога што је овај читао ноћу при свећи. Сведок Вида Поповић је изнела на суду да је становала у згради са њим и његовим теткама и да га је често виђала како го трчи ходником и како кидише на своје тетке, а оне му прете лудницом. Његову потребу да се без одеће појављује у јавности потврдили су и други сведоци, а Катарина Бестерајмер је испричала како је присуствовала када је напао своју рођену сестру Милеву и када је покушао да је удави.

Чињеница да је Живко Барловац био умно поремећен била је непобитна, а лекари су чак имали и дијагнозу за то, боловао је од прогресивне парализе изазване сифилисом. Сви су се слагали у дијагнози да је последњих година свог живота био неурачунљив, али нико није могао да докаже да је то било и 1915. када је тестамент написан. На крају је пресудила чињеница да је тестамент написан непосредно после посете др Рајса професора Лозанског универзитета који је боравио у Мачви да би утврдио страхоте рата. Живко му је том приликом био преводилац и тада се први пут сусрео са напуштеном децом и под тим утиском је њима и завештао своју имовину. Тринаестог октобра 1927. суд је донео одлуку да је тестамент пуноважан, а Задужбина Јовице Барловца је основана само 4 месеца касније указом краља Александра I.

Чим је Задужбина основана расписана је лицитација за продају имовине да би се испунила прва тестаторова жеља. Највећа постигнута цена је била 4000 динара по квадрату тако да се одустало од продаје до тренутка када економске прилике не буду боље.

Годину дана касније отпочела је изградња гробнице и капеле на Новом гробљу, а за тај посао су ангажовани архитекти Петар Поповић и Александар Дероко који су израдили скице управо онако како је Барловац желео, у готском стилу.

Први услов тестамена није био испуњен

али то није сметало да Задужбина отпочне са радом. Новац који је пристизао од имања и зграда био је довољно велики да се одмах отпочне са давањем новчане помоћи сиротишима. Велика новчана помоћ је до рата издата друштву „Српска мајка“ поводом отварања забавишта. Колу српских сестара, интернату за бесплатно школовање, као и неким школама.

И ГСБ УЗЕО СВОЈ ДЕО

Задужбина је и у рату радила веома добро, пратила је збрињавање деце која су остала без родитеља и финансирала њихово издржавање. У архивским документима се налазе признанице из 1942. из којих видимо да је Задужбина издала 50.000 д. ђачкој кухињи у Крагујевцу и 200.000 д. Савезу српских земљорадничких задруга ради набавке одеће и хране за децу у избеглиштву дуж Дрине.

Проблеми почињу крајем рата 1944. када задужбинске зграде насељавају нови станари који не плаћају кирију. Био је то манир који су ослободиоци применили на многим задужбинама и који је угасио све оне мање богате. Те године је приход од кирије био 225 900 д, а већ следеће је пао на 33 200 д. За то време пореска управа је имала несмањена потраживања.

Следећи проблем је наступио 1947. г. када је због новог урбанистичког плана одлучено да се сруше зграде у Узун Мирковој. Тим поводом је Задужбина упутила молбу Заводу за заштиту споменика културе и замолила их да погледају и процене зграду у броју 13. Њихова молба је била узалудна, тако да је чувени конач Томе Вучића Перишића из 1838. г. порушен. Тиме је Србија остала без једног од најлепших и најважнијих здања класицистичке архитектуре. Задужбина је за утеху добила могућност да прикупи и прода неоштећени цреп који је остао после рушења.

Задужбина Илије М. Коларца постала је прва живећа рестаурирана задужбина. На Коларчевом народном универзитету решење о враћању статуса свечано је уручио министар за културу Радомир Шарановић, 1. јула 1991.

Тих година задужбински одсек је само формално водио задужбину, нису били у могућности ни да усељавају нити да расељавају станаре задужбине. Многе радње су биле празне без икаквог образложења. Онда је дошао и нови урбанистички план који је предвиђао да зграда у Узун Мирковој 9 добије нову фасаду. Задужбина није имала могућности да финансира радове, тако да је донето решење о рушењу зграде. 1951. стамбени одсек је телефонским позивом наложио Задужбини да хитно расели станаре да би се отпочело са рушењем. Задужбина је одговорила како није овлашћена за то и предложила је договор. Уместо договора зграда је по хитном поступку порушена без икаквог упозоре-

ња станара и саме Задужбине.

После рушења извесног броја зграда очистио се плац између Кнез Михајлове и Узун Миркове. Њега је под свој закуп узело Градско саобраћајно предузеће са намером да направи тролејбуску окретницу. Истакли су да је то само привремено решење док се не створе услови да се према урбанистичком плану направи на Калемегдану. То привремено решење имамо и данас.

ГСБ од самог почетка није имао намеру да подмирује своју обавезу према Задужбини. Прво су се успротивили да они не користе цео плац, јер је његов део преузет за изградњу градског парка. Задужбина се оградиле са образложењем да она нема ништа са тим јер је Уговор склопила само са ГСБ-ом. Онда је уследио судски процес, у коме је одлучено да ГСБ плаћа по један динар по квадрату, а да се закупнина узима сам90 за 289 м² уместо 3093 колика је била величина плаца. Део од кога су направљене улице и парк није признавао нико.

Одлуку о плаћању тако симболичне надокнаде донео је Народни одбор општине Стари Град, не обазујући се на то што је тог тренутка најјефтинија закупна цена износила 12,5 динара. Процес је трајао преко пола године, а за то време Задужбина није добијала ништа.

СИРОЧИЊИМА САМО ИМЕ

Задужбински одсек се није помирио са том одлуком, поднео је тужбу и добио спор са ценом од 15 динара по квадрату. Била је то само кап у мору, јер Задужбина више није могла да остварује своје некадашње приходе сем у случају да се суди око сваког педља своје земље. Данас постојећи паркинг који је предат у закуп „Градској чистоћи“ није доносио никаква средства јер закупци једноставно нису плаћали.

Судбина Задужбине Јовице Барловца нам је у даљњем периоду сасвим нејасна. Документације нема и намеће нам се мисао да је она намерно нестала. Задужбина је вероватно подлегла закону о национализацији, али о томе немамо никакве податке. Године 1977. Задужбински одсек се одрекао права над задужбином, која је директно њима завештана и пребацио је на управљање Центру за одожд у Звечанској улици. Том приликом у Звечанску улицу није стигао ниједан документ о национализованим зградама и земљишту, стигла је само једна готово симболична сума од 54 000 дин. Нови управљачи Задужбине нису чак ни обавештени о средствима којима је Задужбина располагала. Документација није послата њима већ Архиву Србије, али ни у тој документацији се не налазе документа, која би нам ишта рекла о томе шта се догодило са великим новчаним средствима и некретнинама које је Живко Барловац оставио. Чињеница је да Задужбина више није власник великих непокретних добара, а да средства од национализације нису исплаћена ником. Очито је да је неко сасвим ољачкао фонд намењен сирочићима и да је се покрио уклањањем документације и тумбањем Задужбине од руке до руке. Данас је Задужбина у правим рукама, али сирочићима је остало само њено име.

Сандра ПЕТРУШИЋ

ЉУБА МАНАСИЈЕВИЋ, ПЕВАЧ СРПСКИХ СВЕЧАНИХ ПЕСАМА НЕБО НАД СРБИЈОМ

ФОТО: БОРБО ВУКОЈЕ

Љуба Манасијевић, професионални певач, музичар и композитор из Београда, аутор је и издавач касете „Востани Србије“. Насловна композиција (на стихове Доситеја Обрадовића) налази се у најужем избору за будућу химну државе Србије.

Будући да је тежиште Вашег стваралаштва на изворној народној песми, али и оних компонованих у савременом музичком изразу, шта је био Ваш мотив?

Моја идеја водила је била да то буде свечана српска музика везана за српску традицију и српски изворни мелос и фолклор. То је музика која би требало да исказује нека најдубља и најплеменитија осећања српског национа, а која би била у могућности да и свету исприча и посведочи о стварима битним за српску нацију.

Бављење том врстом музике подразумева и одређена етномузиколошка истраживања?

Да. Ја се годинама бавим фолклорном, изворном српском музиком. Пошто сам је неколико година изводио, проучавао сам текстове и мелодијске линије. Сматрам да је ту сачувано велико српско музичко благо које дуго није било коришћено, није приказивано оно што је у њему најбоље и најизражајније. Морам да признам да је било извесних занимања за ову врсту музике од појединих композитора, музиколога и извођача. Ипак, она је временом потиснута од стране новокомпоноване народне музике која је утицала на свеукупни укус народа. Истинске вредности се тешко пробијају, јер је данас све прекривено талогом кича и шунда. Ја не знам чему све то води.

Годинама је неговање националних посебности, у музици поготово представљало својеврсни подвиг?

Постојао је тренд да се та музика не послује, да се склања у страну, у крајњем слу-

ВОСТАНИ СЕРБИЈЕ

Востани Србије! Востани, царице!
И дај чадом твојим видет твоје лице!
Обрати срца их и очеса насе,
И дај њима чути слатке твоје гласе.

Ти воздвигни твоју царску главу горе,
Да те опет позна и земља и море,
Покажи Европи твоје красно лице,
Светло и весело како вид Данице.

Босна, сестра твоја, на тебе гледа,
И не жели теби никаква вреда.
Ко тебе не навиди, не боји се Бога,
Од којег теби иде помоћ многа.

Херцегова земља и Чернаја Гора,
Далеке државе и острови, мора,
Сви теби помоћ небесну желе
Све добре душе теби се веселе.

рефрен:
Востани, Србије! Давно си заспала,
У мраку лежала; Сада се пробуди
И Србље возбуди!

Доситеј Обрадовић

чају и да се забрањује. Но, када је то прошло, време је постало сведок да се ради о традицији и време ће показати шта је вредно а шта не, доћи ће до нормалне селекције и одбацивања онога чија је вредност незнатна или је нема уопште. Што се медија тиче ја практично нисам наишао на њихово разумевање. Још пре три године када је отприлике настала песма „Небо је високо, Србија“ неки су људи имали примедбу да је „превише потенцирана Србија“ — што данас, признаћете, звучи смешно.

Који су Вам јавни скупови на којима сте учествовали посебно остали у сећању?

Било је веома значајних скупова. Песма „Небо је високо Србија“ практично је први пут јавно изведена на прослави 600 година Косовске битке. Били смо стационарани у манастиру Грачаница, где је Милић од Мачве приредио изложбу „Косово први праг Србије“ коју је видело око 500.000 људи који су прошли кроз Грачаницу. Ја сам отворио изложбу а касније сам свакодневни био учесник пригодних приредби које су се одигравале у манастиру Грачаница.

Након тога ову сам композицију изводио на много места и свуда је била изванредно примљена. Имао сам две промоције своје касете у Скадарлији и солистички концерт у Дому културе „Вук Караџић“. Тада је изведена и песма „Востани Србље“, која је сада у програму хора Богословског факултета.

Саа је песма настала одмах након прославе на Косову, којом сам био изузетно инспиран. Поред „Востани Србље“ настала је и једна песма директно посвећена том догађају под називом „Са Косова зора свиће“ као асоцијација тог Видовдана и ноћног борбе између 27. и 28. јуна 1989. године у порти. То је било величанствено, целе ноћи нико није спавао, препричавала се српска историја, било је упаљено на хиљаде свећа, црквени хор је певао целу ноћ... Атмосфера је била таква као да смо се вратили шест векова, у време саме битке, као да је на тај Видовдан и нас чекала.

Песма „Востани Србље“ је одмах прихваћена од стране мојих пријатеља, међу којима је био и Милић од Мачве, и они су је са одушевљењем предложили за химну витезова чувара косовских манастира. Први пут јавно је изведена у Кладову, прошле године, где је почињала прослава 300-те годишњице сеобе Срба под Арсенијем Чарнојевићем. Након тога, кренула је преко Раче Крагујевачке, Панчева, Будве, манастира Милешева, Пријепоља, Шапца, Книна, Сремских Карловцима, Сент Андреје... Била је око избора и у БиХ да би на крају дошла у Београд и пратила нека збивања као што су Теразијска чесма и митинг опозиције.

Та је песма прошла читав српски национ. Ја сам певао и по неким проценама чуло је најмање неколико стотина хиљада људи. И, на крају, певало заједно са мном.

А. Ц.

ГЛАС ЦРКВЕ

Вук Драшковић

САБРАНА ДЕЛА У СЕДАМ КЊИГА ПРВИ
ПУТ ЋИРИЛИЦОМ

ЗА САМО 700 ДИНАРА БРОШИРАНО ИЗДАЊЕ ТВРДИ ПОВЕЗ 1.200 ДИНАРА

1. СУДИЈА
2. НОЖ
3. МОЛИТВА I
4. МОЛИТВА II
5. РУСКИ КОНЗУЛ
6. ОДГОВОРИ
7. КОЕКУДЕ СРБИЈО

Литература која је послужила као основ обнове српске духовности. На 1650 страница пред вама су дела која објашњавају зашто је Драшковић постао идол српске омладине.

Књиге су штампане на 80-грамском папиру, формата 13 пута 20 цм. Претплатна цена: 700 динара; Броширано, тврди повез 1.200 динара. По изласку из штампе цена ће бити неколико пута већа. Поруџбине на телефон (014) 35-115, на адресу: ГЛАС ЦРКВЕ, Војводе Мишића 28, 14000 Ваљево.

Шаљемо искључиво поузећем, поштарина купца.

Књиге излазе из штампе половином априла.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим непозиво наручујем књиге комплет _____

(навести који повез)

(адреса)

(место)

ЗАШТО СЕ НЕ ОТВАРАЈУ БРИТАНСКЕ АРХИВЕ (1)

КОМИНТЕРНА У ФОРИН ОФИСУ

Од следећег броја „Српска реч“ почиње са објављивањем фељтона „Тајне британске архиве“ Станише Влаховића.

Аутор који се годинама бавио истраживањем англо-југословенских односа (од 1934-1940. и 1940-1948) рођен је 1918. у Колашину.

Гимназију је матурирао на Цетињу. У рату је служио у четницима Зетског четничког одреда. Од јануара до 8. маја 1945. припадао је Српском добровољачком корпусу названом Шумадијска дивизија.

После рата био је у логорима у Италији и Немачкој. Након доласка у Лондон на „добровољни рад“, дипломирао је економско-политичке науке на Лондонском универзитету.

Из области англо-југословенских односа Станиша Влаховић написао је око 150 чланака за емигрантску и страну штампу, као и књигу „Зборник докумената из британске архиве“ на основу које је сачињен фељтон. У овом броју „Српска реч“ објављује први део разговора са Влаховићем као увод у фељтон.

И мали сте прилику да „преорете“ британску архиву. Колико је докумената отворено за проучавање, а колико претпостављате да је још сакривено?

Дуго сам истраживао и прегледао неколико хиљада докумената. У документима који се односе на нашу ратну и поратну историју, постоје места у отвореној грађи са великим празнинама. Стиче се утисак, да је један део грађе са тугаљивим проблемима добро очерупан. Особа, или особе, које су сређивале архиву англо-југословенских односа, највероватније су одлучивали шта треба уништити, шта склонити, а шта отворити за јавност после 30 година. Професор историје, Петер Хенеси, писао је два пута у „Тајмсу“ 1975. и 1976. да „постоји много тугаљивих докумената у англо-југословенским односима“. Таква се грађа великим делом уништава. Код оваквог стања ствари, непућени и млађи историчари — истраживачи остаће потпуно у незнању о оним моментима, о којима су трагови уништени. Ето тако се утиче на оне који пишу историју и шта ће у ствари бити историја!

ПРИКРИВАЊЕ ЗЛОЧИНА

Говори се да је Ф. В. Дикин, први британски официр за везу код Тита — оксфордски историчар — био одговоран за сређивање и проређивање британске архиве о англо-југословенским ратним и послератним односима. Ради овога, многи истраживачи — а и сам био сам у истој ситуацији — принуђени су, да често од остатка и репова докумената, састављају слику о неком догађају. Мени је ово било много лакше радити, него страним истраживачима који појма нису имали како су се догађаји развијали. Исто важи и за млађе југословенске историчаре који су учили јед-

нострану историју.

У англо-југословенским односима има број докумената, који су затворени за 75 година, нарочито онда где је била улплетена Британска обавештајна служба. Такође постоји и број докумената који су затворени за 100 година. Има и других докумената које поједини државни департмани нису предали Државној архиви на чување, већ их чува дотични департман. Тако, на пример, неколико докумената из британских односа са Дражом Михаиловићем искључиво чува Форин Офис, и не дозвољавају истраживачу да види шта је тамо. Ја сам желео да видим три или четири документа из ове области и поднео сам молбу Форин Офису за дозволу. Учтиво сам одбијен, и ја само могу нагађати шта документи могу да садрже. Документи који се односе на рад Британске обавештајне службе са Југославијом нису уопште приступачни историчару. Изузетак чине званични историчари, који могу бити постављени од стране владе, да пишу званичну историју. Такви су под правном и моралном обавезом да изнесу на светлост дана онолико, колико је одређено од стране владиног органа у споразуму са одређеним историчарем.

У ову групу документа спадају делимично неки аспекти односа са Д. Михаиловићем, појединости о неким југословенским личностима, као и рад Британске обавештајне службе. Дневници Председника владе од децембра 1943. до краја фебруара 1944. у односу за Југославију, мени нису били приступачни, иако сам неколико пута тражио. Черчилово одбацивање Д. Михаиловића спада у ову групу, а такође и све оно што је давало ружну слику о партизанима, нарочито где су претрпели неки пораз у борби са Немцима или четницима. Документи о насилној предаји наших избеглица из Аустрије, највећим делом су затворени

за 100 година пошто се налазе у операцијским дневницима појединих британских војних јединица. Нешто преживелих докумената Форин Офис је ставио у Државну архиву, који се односе на предају, и ја сам ту грађу користио. На крају могу да кажем да је прилаз у Државну архиву доста либералан и много либералнији него у Италији, Француској или Немачкој.

Које врсте су отворена документа?

— Отворена је сва грађа класифицирана за рок од 30 година под кључем. Понекад се деси да се делови отворене грађе повуку назад од државних департмана, нарочито грађа о насилној предаји избеглица и титоистичким масакрима у Словенији и другде у Југославији. Сви Титови злочини — који су били многобројни — званично су угушивани у Британији и архивска грађа највећим делом држи се под кључем. Черчилово анатемисање Драже Михаиловића требало би да буде отворено, јер се много писало из ове области; међутим затворено је до 2019. За исти временски рок затворен је материјал о подбану Зетске бановине Душану Влаховићу, Михаиловићевом политичком саветнику. Она грађа класифицирана да, ако би била отворена, могла би „штетити националним интересима“ није приступачна јавности. Отворено је све што је од грађе преживело о отвореним односима југословенске и Британске владе за време рата, сем мањих појединости.

ПОДРШКА ДО 1941.

Какви су били англо—југословенски односи пред рат, по документима британске архиве?

— Од постанка Југославије па све до краја 1940. англо—југословенски односи били су добри, могло би се рећи и врло добри и пријатељски. Овде је потребно рећи да су две велике западне силе Британија и Француска — савезнице Краљевине Србије у првом светском рату — ставиле новој држави Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, воденички камен око врата, Римским уговором са Италијом 1920. Њима се придружио и Јапан, пошто се Америка почела повлачити у изолационизам. Англо—Французи дали су компензацију Италији у форми одрешених руку да ради у Албанији што сматра да је потребно урадити, да би на тај начин задовољили Италију због неизвршења обећања датих у тајном Лондонском уговору од 1915.

Пошто се Мусолини већ у то време усталичио на власти у Италији, он није престао да ровари против његовог суседа Југославије. Његово животно дело је било да дестабилизира Југославију, и закорачи на Балкан и рестаурира римско царство. Британија и Француска стално су повлађивале Мусолинију, док им није објавио рат јуна 1940. Пуних двадесет година Мусолини је организовао, финансирао и убацивао у Југославију терористе качаке, а после 1929. усташе и припаднике ВМРО. Лич-

но, Мусолини је патио и од комплекса инфериорности према свом суседу краљу Александру, краљу победнику; на челу својих армија Александар је ослободио своју земљу, док је Мусолини остао за цело време првог светског рата „Il sarogale“ — каплар у италијанској армији. Он није примао најпомирљивије предлоге краља Александра да среде суседске односе. Британија и Француска стално су настојале да се Југославија не ослаби економски и војнички, нарочито ово последње, да би могла задати ударце Мусолинију и тако променити равнотежу Версајског мира.

Други аспект ових односа од стране Британије био је пријатељски, и стечен је у току првог светског рата. То пријатељство пренето је на нову југословенску краљевину, а нарочито на краља Александра, који је уживао велики углед 1919 — 1934 до дана када је погинуо у Марсељу. Високи званичници Форин Офиса: Лорд Ванситар, сер Александар Кадоган, сер Џон Балфор, сер Орм Сарџент, као и британске посланици на нашем двору, за време живота краља Александра. Сматрали су Александра стубом равнотеже у централној и југоисточној Европи и чуваром поретка у Европи закљученог миром у Версају. Ово се видно показало на сахрани Краља Александра у Београду 1934. где је поред представника Британије: владе, монархије и дипломатије, те британског војног контингента, британска Средоземна флота са бојним бродовима, разарачима и крстарицама упловила у сплитску луку, ради одавања почаст свом савезнику из рата. Поред тога, Форин Офис је изричито тражио да командант британске Средоземне флоте, адмирал Фишер, одмах по приспећу у Сплитску луку, предузме и дипломатске кораке ради успостављања добрих односа са Југословенима и југословенским властима. Форин Офис, каже се у једном документу, жели да цео свет види где стоји Вел. Британија у односу на Југославију присуством њене поморске силе.

Ова добра британска воља, после Александрове погибје у Марсељу, пренета је и на Кнеза Намесника Павла, „Енглеза на југословенском престољу“, како су неки говорили. Кнез је уживао велико британско поверење, све тамо до краја јануара 1941. када су се ствари почеле нагло мењати. Кад је почео други светски рат у Европи, у септембру 1939, Кнез Павле консултовао је званичне британске факторе, да ли би Британија у случају напада на Југославију пружила материјалну и војну помоћ? Одговор је био потпуно и хладно негативан. Југославија не може очекивати било какву војну и материјалну помоћ, пошто и сама Британија оскудева у томе, сем што може рачунати на британску моралну помоћ. А кад је у јулу 1940. Кнегиња Олга посетила Лондон, по инструкцијама њеног мужа поново се обратила Лорду Халифаксу у погледу британске помоћи Југославији ако буде нападнута. У име владе одговорио је Лорд Халифакс да Југославија не може очекивати било шта у форми наоружања: војног, поморског или ваздушног, јер Британија нема довољно ни за себе. Свака друга верзија ових односа је пропаганда и неистина. Британија је јасно рекла да није у стању помоћи Југославију.

Како је Британија гледала на догађаје од 25. марта до 6. априла 1941?

— До 21. марта 1941. званична Британија је увиђала као могућност да Југославија може бити присиљена да приступи Тројном Пакту. У документу Ф.О. 371 — 30253, Форин Офис препоручује да у том случају британска влада не би требало да покаже злу вољу према Југославији, сматрајући да тадашња влада са Кнезом Павлом неће у таквом Пакту примити 'срамне клаузуле' проласка немачке војне силе кроз Југославију. (Истина је да то југословенска влада није прихватила у већ закљученом Тројном Пакту од 25. марта. прим. аут).

После овог датума, у документима постоји празнина за 22. и 23. март. Ово се може објаснити чињеницом у разлици вођења политике према Југославији од стране председника британске владе и Форин Офиса, који је подржавао Кнеза Павла, док је Черчил тражио и радио на његовом уклањању, милом и силом. Већ 24. марта Форин Офис ће сићи на Черчилову работорну линију и одмах ће поштрити свој тон, што се види из послатих депеша од овог датума британском посланику у Београд, од сер Орма Сарџента и самог министра спољних послова Едена. (Документ Ф.О.371 — 30253; стр. 25 у мојој књизи).

Званична Британија гледала је врло лоше на чин потписивања Пакта 25. марта (какав преокрет у три дана!) и током тог дана Черчил је наредио британском посланику у Београду да повуче све konce да се Пакт минира, југословенска влада обори, а такође и Кнез Павле са Намесништвом да се оборе и разјуре. Тако је и учињено. Званична Британија поздравила је пуч оном Черчиловском фразом: „Југославија је нашла своју душу“, али Британија није ни тада обећавала никакву помоћ, а пучисти су одмах увидели шта су урадили и почели су да се додворавају Хитлеру и Мусолинију да ће Пакт Намесничке владе поштовати. Британска обавештајна служба међутим, знала је и тврдила да после пуча долази рат, слом и распарчавање Југославије. Још пре Пакта и пуча, Британска обавештајна служба међутим, знала је и тврдила да после пуча долази рат, слом и распарчавање Југославије. Још пре Пакта и пуча, Британска обавештајна служба планирала је да упусти своје пунктове за рад под окупацијом. О свему овоме усјане главе пучисти нису водиле рачуна шта очекује и шта се спрема њиховој земљи.

Кад је Југославија нападнута од Сила Осовине, британска радио-станица ББЦ пренела је у своме билтену бомбардовање Београда и продор немачких армија. Черчил је само једном нешто рекао о Југославији 8. априла, а 9. априла је рекао о немачком продору у Југославију. После тога није изговорио ни једне речи у Парламенту, чак ни кад је Југославија капитулирала, све до јуна 1941. кад се југословенска влада конституисала на Средњем истоку и стигла у Лондон као гост британске владе.

УБАЦИВАЊЕ КОМИНТЕРНЕ

Како се гледа на почетак отпора почетком рата у Југославији? Када се јављају први подаци о Дражи Михаиловићу, а када

о партизанима?

— Почетак отпора у Југославији током 1941. најсрданије је поздрављен у Британији. То је било велико охрабрење британском народу и пропаганда је од тог правила много више него што се могло приписати као успех отпора. О великим репресалијама окупатора мало је говорено, а много више о „успеху“ устаника. После пораза у рату, Југославија је престала да буде важан чинилац у британској политици и устанак је поново заинтересовао. Просто је било невероватно Британцима да се неко покoren усудио да напада непобедиве Немце. Атрибути славе и похвале српском народу нису заостали. Ствар је свакако прецењена. Реалност под којом је отпор почео, и цена која је плаћена нису узимани у обзир.

Први подаци о Дражи Михаиловићу и његовом отпору стигли су из Истанбула у Каиро пред крај јула 1941. О партизанима су почеле да стижу вести крајем новембра 1941. Међутим, вести о њиховим активностима биле су у сенци великог угледа који је стекао Дража Михаиловић, што је ББЦ стално ширио. О партизанима више ће се чути после фебруара 1942. када ће Тито преко Коминтерне и радио-станице „Слободна Југославија“ убацивати у обриту оптужбе против Михаиловића и четничког Покрета. Тито је оптужио Михаиловића 1942. за „колаборацију са Немцима“, у време кад су га Немци непоштедно прогонили. Коминтерна је вешто ове оптужбе ширила диљем света, у либералној и социјалистичкој штампи, одакле су совјетски листови преносили вести, а из ових англо-америчка штампа. Совјетска штампа је то ударила на велика звона, а совјетска влада путем своје дипломатије ствар је ширила даље и стављала британској влади до знања, да ствари у Југославији нису онакве како их ББЦ представља о генералу Михаиловићу.

Какав је био однос према (југословенској) избегличкој влади?

— Почетни односи, после конституисања наше владе у Јерусалиму маја 1941. били су добри. Први захтев ове владе, преко њеног посланика у Лондону, за прелазак југословенске владе у Лондон, био је симпатично примљен од британске владе. Британија је тада водила тешку борбу на живот или смрт против Немачке, Италије и Јапана морала је да стеже каиш. Ипак, британска влада показала је добру вољу и гостопримство и позвала југословенску владу на 15 дана о трошку британске владе. Од свих осталих избегличких влада у Лондону, једино је Грчка избегличка влада примила исто гостопримство као југословенска. Да су југословенски политичари били дорасли времену и тежини њихових задатака, могли су паметним, одговорним и озбиљним радом градити на капиталу британске добре воље. О овоме сам детаљније писао у мојој књизи и међу осталим и документ Ф.О.371 — 3028. доста говори о томе, да су наши политичари отпочели своју „Балканијаду“ усред рата у Лондону!

(наставиће се)

МАЛИ НАРОД ОДЛУЧИО

За разлику од многих других путописаца који су у великом броју нарочито од средине прошлог века посећивали Балкан, Рут Мичел је у ове крајеве дошла сасвим случајно. Пореклом из угледне породице банкара, грађитеља и политичара, ова Американка путовала је доста од најмлађих дана. Удајом је стекла и британско држављанство, а по разводу наставила да путује по Европи, и између своје две отаџбине. Бавила се разменом омладине верујући да ће на тај начин помоћи бољем разумевању између различитих народа. Нацисти нису имали разумевања за овакве „либералне“ идеале, те су одмах по доласку на власт забранили рад једној од установа кроз коју је Рут Мичел делала у складу са својим веровањима.

Решена да настави, она се 1938. године спремила на пут за Далеки исток, опет са истим циљем. Један случајни ангажман који је прихватила невољно — фотографисање венчања албанског краља Зога за један лондонски часопис — довео ју је у наше крајеве. По окупацији Албаније прелази у Југославију, у којој је остала до августа 1941. напустивши земљу као немачки заробљеник на путу у интернацију. Прошавши 11 нацистичких затвора и логора ослобођена је захваљујући напорима своје породице и вратила се јуна 1942. године последњим бродом са размењеним заробљеницима у Њујорк.

Ступањем на тле Балкана ентузијазам Рут Мичел добио је други фокус — задивиле су је најпре неистражене и дивље планине, а потом горштака који су их насељавали и који су у овом оскудном живљењу сачували све оне морале и духовне вредности које су се на Западу полако распадале. Пошто је напустила Скадар под сумњом да је британски шпијун, Рут Мичел долази најпре у Црну Гору, а затим се наставља у Београду. У индивидуалном духу Срба, у њиховој непрестаној борби за слободу, у њиховој неутрашњости у суочењу са смрћу она препознаје и амерички пионирски дух који је створио њену отаџбину. Ребека Вест је рекла да се сваки путник са Запада врати са Балкана са својим „народом — љубимцем“.

Рут Мичел је, као и чувена енглеска спикатељица одабрала Србе, а њена љубав и поштовање били су увећани утолико што је била и сведок и учесник њихових ратних патњи. Преживела је заједно са Београђанима шестоаприлско бомбардовање главног града и била затворена заједно са Србима у затвору Гестапоа у Београду. Оно што је у њеном случају, међутим, необично је што се ово искуство догодило по њеном слободном избору. Ма колико да је случајно дошла у наше крајеве, одабрала је не само да међу нама остане, већ је и своју судбину повезала са судбином српског народа. Непосредно пред избијање рата у Југославији постала је четник. У комитску организацију примио ју је лично Коста Пећанац. Сазнавши за његову издају док је била на обавештајном задатку у Дубровнику, прихватила је за свог команданта Дражу Михаиловића, за кога раније није била ни чула. Два дана пре него што ће кренути да му се придружи носећи мапе италијанских положаја у околини Дубровника, ухапсио ју је Гестапо под оптужбом да сарађује са четницима. Пошто оптужба није доказана и пошто Америка још није била у рату, остала је у животу, и после четири године одсуства стигла кући. Њена књига „Срби бирају рат“ објављена је у Њујорку 1943. године. Могуће је да никада и не би била написана да у Америци није у то време вођен прави пропагандни рат између свих страна заступљених у нашем грађанском рату. Жена која никада није била ни новинар ни политичар наставила је да се као почасни председник Српске народне одбране у Америци бори за српску ствар кроз написе у новинама и кроз изјаве на јавним трибинама.

Очигледно не много омилена у званичним америчким круговима који по природи ствари без много потреба замењују старе савезнице новим, често сасвим другачијим од претходника, остала је незабележена у томовима америчких биографских речника и „Ко је ко“ енциклопедијама препуним људи који су наводно задужили овај свет. Могуће је да ће је неки од савременика познати и обрадовати се поновном сусрету са њом. Овде објављујемо изводе из њене књиге „Срби бирају рат“ која ускоро излази у издању „Дечјих новина“ из Горњег Милановца.

АНА СЕЛИЋ

РУТ МИЧЕЛ: СРБИ ДА БИРАЈУ РАТ (I) УМРЕ

Двадесет петог марта 1941. године, у десет и петнаест изјутра, вести су јавиле: „Југославија је потписала пакт са Силама осовине“.

Био је то судбински тренутак за Европу, за цео свет. Био је то тренутак у коме је пламен слободе тињао тако слабо да су многи најсјајнији умови нашег доба одвратили свој поглед, уверени да ће тај пламен врло брзо потпуно угасити.

Југославија је за Немачку била лак плен. Сви они који су имали иоле знања о ситуацији на Балкану били су запрепашћени. Јер Југославија је била земља Срба, водећег народа међу Јужним Словенима, Срба ратника, који су се вековима непрестано борили за безусловну слободу и коначно извојевали независност сами без туђе помоћи.

Но, очигледно је овај пут политика опреза и кукавичлука превагнула. Два Србина су својом руком отписала српску слободу: председник југословенске владе и министар иностраних дела. Земља Срба, Хрвата и Словенаца потписала је Тројни пакт.

А затим се догодило нешто готово невероватно, нешто од таквог значаја за светску историју да ће слободољубив свет говорити о томе још дуго с дивљењем и захвалношћу.

Срби су устали. Мали народ од свега осам милиона душа је свесно и одлучно изабрао да радије умре него да служи Силама осовине.

Срби су били једини мали народ у Европи који се отворено ставио на страну савезника пре него што је и сам био нападнут и у време када је још имао чврста обећања да му се у границе, имовину и људске животе неће дирати; једини мали народ који је сам објавио рат немачкој војној машинерији, рат за који је знао да је потпуно безнадежан.

И данас, 1943. године, Срби су, осим Руска, једини у Европи који се организовано боре против највеће војне машине у историји. На терену ништа погоднијем за герилски рат од француских Алпа или Карпата у Пољској, Чехословачкој и Мађарској, они се и даље неукротиво боре.

Зашто су то учинили? Шта их је навело на такву одлуку? Шта им је омогућило да успеју у ономе што други, већи и боље опремљени народи нису могли, нити чак покушали да учине?

То су питања важна за наше данашње ратне напоре, важна за будућност Европе и за будућност светског мира.

Међу Србима сам провела три године.

Гледала сам својим очима како се сви да-нашњи догађаји припремају и развијају. Ставила сам себи у задатак да морам покушати да разумем.

„ПОЦЕПАЋУ ПАСОШ“

Она два дана после потписивања пакта никада неће бити избрисана из мог сећања.

Становници Београда, српске престонице Југославије, изгледали су као људи скамењени изненадном несрећом. Имала сам тамо пријатеље у свим слојевима друштва. Онога дана када је пакт потписан неколицина ми је кратко телефонирала, али све до касног поподнева нико није дошао до мене. А затим су, једни за другим, свраћали потајно, сломљени. Изрази њихових лица и њихове речи били су невероватно слични. Били су готово изобличени од неизрецивог беса који их је гушио.

— Поцепаћу пасош, једва су говорили, горко осрамоћени. — Никада више нећу моћи ни једног странца да погледам у очи. Зар да им дозволимо да преко нас забију нож у леђа Грцима, нашим савезницима!

Јер и то је био део споразума, а у овом народу оданост пријатељу је највећа обавеза, камен станац. Никада није нека оптужба за издајство била подигнута против српског народа, јединог на Балкану са таквом историјом.

— Али, и други, већи народи попустили су пред немачком силом и учинили исто, говорила сам дубоко саучествујући с њима.

— Шта се нас тиче шта други чине! викали су узбуђено.

— Ми смо Срби.

ОСЕЋАЊЕ ЧАСТИ

У такву атмосферу прикривеног очаја и јада ушао је Јанко. Био је, као и ја, четник, припадник организације српских герилских ратника, мада је био у једној другој групи и имао другог команданта. Појавио се око четири сата, озарен и весео, очигледно задовољан. Ушао је певушећи велику четничку корачницу:

*„Срем'те се, спрем'те, четници,
силна ће борба да буде...”*

Прекинуо је песму у по речи и насмешио ми се. Журрио је.

— Слушај, рекао је. — Заказано је за сутра увече.

Врло добро сам знала шта мисли.

— Нећете их убити Јанко? Никога нећете убити? рекох осећајући се беспомоћно као пред природном силом, налик на птицу у налету олује.

— А што да не? Јанково лице отврдну. — Зар то нису заслужили? Ко је то више заслужио од њих? процедио је кроз зубе.

Тај мали, жилави, готово неугодни човек није деловао ни драматично ни нарочито опасно. Није био смркнут — био је крајње смркнут. Није изгледао као убица. Али је било јасно да ће то постати без икаквог оклевања када је његова земља у питању. Нико није имао тако изоштрено осећање части као Јанко.

Рекох оно што сам сматрала да треба да се каже. Рекох да ће то у иностранству направити врло лош утисак, да је на Балкану било превише политичких убистава, да је потребно направити изузетак. Осећала сам се — па, слабашном и глупом.

Једва ме је саслушао. Упутио се ка излазу.

— У које време? упитах бржично.

Оклевао је. Али, били смо стари пријатељи.

— У три изјутра, рече и нестале.

Одахнула сам с олакшањем знајући да постоје и неки други планови. Њима није био циљ још једно политичко убиство, већ добро организовани преврат са циљем да се укине намесништво и на престо постави млади краљ Петар. Тиме би пркосно био поништен и мрски пакт са Хитлером.

Организатори су били српски генерали Бора Мирковић, Симовић и Живковић. Њихови повереници били су Срби из Више ваздухопловне команде града, као и српски и црногорски летачки официри. Мада нисам то поуздано знала, тада ми се чинило да је њихова акција заказана за поноћ. Стога ми је и било лакше када сам чула да Јанко каже: „У три сата“. Претходећи преврату, четничка акција онемогућила би и омела план официра.

Знајући поверљиве планове обеју страна била сам у врло непријатној ситуацији, јер ни једној нисам могла да саопштим шта она друга спрема. Сасвим је могуће да сам била једина особа у земљи која је знала оба плана.

М. П.*, мој стамени српски саветник у свим невољама (а било их је толико!) налазио се у кућном притвору, осумњичен од стране владе кнеза Павла која је потписивала пакт. Његов савет био ми је потребан више него икада у том мучном принципијелном питању. Ни у кога другог нисам имала поверења, а то поверење било је узајамно.

Ван себе, окренула сам његов телефон. Неки војник је одсечно одговорио да се са М. П. не може ступити у везу. Нисам ништа могла да учиним. Догађаји су се морали одвијати својим током.

Око осам увече вечерала сам са неколицином британских дописника у хотелу „Бристол“. Та вечера била је необично ироничан догађај. Изгледала је потпуно нестварно. Осећала сам се као да посматрам позоришну представу: седимо и уз ђаскање мирно вечерамо док се кувају догађаји који ће потрести свет, а та паметна господа то уопште и не слуте.

Ови присутни, и многи други, стигли су уз поприличан трошак из Америке и Енглеске да би открили шта се то догађа и шта ће се тек догодити на Балкану. По цео дан и добар део ноћи вредно и неуморно трчкарали су наоколо. Плаћали су пића, опседали канцеларије, хотеле и ноћне клубове. Седали су на крајевима жица које су опасавале земљину куглу. Трошили су велике своте на локалне изворе вести. Стављали су под надзор кола угледних људи не би ли утврдили њихово кретање и открили њихове контакте. У овом довијању да дођу до података били су ненадмашни. Ништа им није било ни тешко ни недостижно.

Ни један од тих новинара није ме никада запитао нешто о политици. Стране дипломате познавала сам површно, тога су били свесни. А они су са њима били у тесним везама. Жи-

вела сам мирно у мојој малој кући и ни са једним министром у влади нисам била на „ти“. И то су знали. Знали су сувише, све, осим оног најважнијег — кључа целе ситуације. Ти презапослени, савезни стручни сакупљачи вести знали су све што је требало да се зна — осим једне ствари: нису знали Србе. Могли су да схвате и предвиде сваку могућност. Али нису могли да схвате и предвиде Србе.

Погледах на сат. Било је десет. Попустих искушењу.

— Да вам нешто кажем, почех благо. — У року од двадесет девет часова кнез Павле, Цветковић, Цинцар—Марковић, и сви кабинетски министри биће или ухапшени или мртви. Знала сам да ништа не ризикујем. Знала сам да ми неће веровати.

Насмешили су се учтиво и с разумевањем. Међу њима је био и Теренс Атертон*, дугогодишњи дописник „Дејли Мејла“ из Београда, који је издавао и поприличан број југословенских недељника на енглеском. Он је свакако нешто морао знати. И он се снашао, мада не с истим поуздањем.

— Сад ће морати да се смире, рече господин Сигрејв, шармантни дописник „Њуз Кроникла“. — Предаће се када виде да се не може учинити ништа друго. Мораће да пристану на мир и цену коју траже Немци. Немају избора. Било би то безнадежно, крајње некоректно. Све друге мање земље морале су да попусте. Мораће и они.

Нагнух се према њима. — Телеграфишите вашим новинама. Реците Енглеској да српски сељаци неће мир без обзира на немачку цену, без обзира да ли је то крајње безнадежно и крајње некоректно. Они су навикли на безнадежне битке. Реците Енглеској да, када је у питању њихова безусловна слобода, Срби бирају рат.

Насмејали су се, не више тако учтиво.

Тридесет шест часова касније господин Стигрејв ми је телефонирао употребивши моје речи: — Били сте у праву — Срби бирају рат. Невероватно!

НЕМЦИ ИХ МРЗЕ

Тог јутра, 27. марта 1941. године мој телефон почео је да звони још у шест ујутру, али послуга није хтела да ме буди. Устала сам у четврт до седам и зачула преко телефона громки Јанков глас: — Претекли су нас! Све је у реду. Револуција без крви, као што си прижељкивала!

У пола осам стигао је М. П. посивио и уморан, а његов високи стас био је погурен под напором и теретом дана које је провео у притвору. Али био је срећан, толико срећан да није могао да изусту ни речи.

Извадила сам боцу мог најбољег вина. Радио је непрестано емитовао српске народне песме, „Ој, Србијо“, и друге, а пре свега нашу:

*Спрем'те се, спрем'те, четници,
Силна ће борба да буде!
Из наше славне победе
Рађа се сунце слободе!*

Срби су устали. Коментатор лондонског радија рекао је тог јутра: „Акција коју су Срби извели данас показује се као прекретница овог рата“:

Тако је и било.

Од тог дана, захваљујући ономе што је учинио мали српски народ, за Немачку је све кренуло наопако. Остваривање њених циљева је ометено, њени планови поремећени.

Пре него што ће напасти Русију, Хитлер је морао да осигура позадину на Балкану и спречи искрцавање савезника. Било му је потребно три месеца да учини оно што је својим уобичајеним продором и терором постигао за далеко краће време (Тај свој задатак још није окончао!)

Морао је да одвоји армију спремљену за Русију и пошаље је на Балкан са свим што уз то иде. Није било довољно да пошаље војску, морао је тамо и да је остави, у броју далеко већем него у иједној од до тада окупираних земаља. Од тада па до дана данашњег Хитлер је принуђен да у Југославији стално држи око пола милиона војника. И још није потукао Србе.

Срби су изабрали рат. Изабрали су да умру. Умирили су. Умиру и данас, људи, жене и деца, не у стотинама, не у хиљадама, већ у стотинама хиљада.

Умирили су под тепихом бомби које су четри дана засипале отворени, небрањени град Београд. Умирили су стиснутих усана и пркосни, у мучионицама Гестапоа, и под руком ђелата. Умирили су изрешетани мецима Хитлерових водова за погубљење, гињуле су читаве школе дечака и девојчица који су пред машинкама узвикивали: „Живела Србија — ми смо српска деца!“

Немци их мрзе више од иједног малог народа, осим Јевреја, јер су им пружици највећи отпор. Хитлерово наређење гласи да се Срби морају истребити.

Али никаква ужасна недела која су починили Немци не могу се упоредити са оним што су Србима учинила њихова јужнословенска браћа Хрвати. Хрватски злочини били су тако страшни и тако сумануто окупни да су пред њима чак и Немци устукнули.

Читава српска села — људи, жене и деца који су генерацијама живели у Хрватској — сатеривана су у цркве где су их из ноћи у ноћ хрватски усташки касали клали, стојећи поврх лешева и у крви до чланака. Лешеве су потом бацали у Саву, Драву и Дунав. До сада су убили више од 600.000 људи.

Срби су ужасе очекивали од Немаца. Несклони издаји, нису јој се надали од своје „браће“.

Срби су изабрали рат. Упркос свим оним ужасима за које су знали да долазе, овај мали народ је готово једнодушно одлучио да се супротстави највећој ратној машини у историји. Упркос неочекиваним и непредвиђеним ужасима који су их задесили, они и даље бирају рат.

Зашто?

Било ми је потребно више од три године да на ово питање пронађем одговор.

(Наставља се)

* По наводу Рут Мичел ни ови иницијали нису тачни, јер је хтела да заштити своје пријатеље који су остали у Југославији. Могуће је да се ради о Сретену Вукосављевићу, касније члану Шубашићеве владе, пошто се неки детаљи поклапају.

* Британски новинар и обавештајцац који је нестало негде у Босни 1942. г. на путу за штаб Драже Михаиловића носећи велику количину злата (Прим. прев.)

КАКО СМО САРАЂИВАЛИ С НИЈЕМЦИМА?

Огранак комунистичког „Фелкише беобахтера“, „Политика експрес“, донио је недавно у више наставака приказ са суђења из 1945. године Воји Лукачевићу, Драгутину Кесеровићу, Тодору Перовићу и другим „сарадницима Драже Михаиловића“, у коме, мада је у бројевима од 1-3. фебруара тг. опширно приказана и најмања Лукачевићева чарка са Брозовим партизанима, нема ни слова о бици, коју су, под његовим водство, четници водили са Нијемцима за Требиње и Дубровник.

С обзиром да је, у броју од 3. септембра 1974. у Експресу Вук Драшковић у својству тадашњег сарадника, бар тврдио да је „немачка борбена група Шулце“ у тој бици „нанела тешке губитке четницима“, очигледно је да се у приказивању српског националног покрета у току рата као искључивог сарадника са окупаторима, главни новинарски орган садашњих тенк и пендрек социјалиста у томе служи подлијим триковина него и када су, прије привидног посрбљавања, они били „најотвореније друштво у историји свијета“. Пошто је, како би лажни изгледале убједљивије, и Гебелс признавао 5% истине, а у овом случају Миновихев труст не признаје ни 1%, јасно је, такође, да лист коме су сада на челу убице Јована Тановића, Чеда Крушевца и Григорија Божовића и бацачи блата на гробове Милана Гавриловића, Милана Шантића, Димитрија Кузмића и осталих стубова предатног „громовника српског јавног мњења“, по својој аморалности превазилази и нацистичку новинарску етику. Како је ово у посљератној „Политици“ редовна, а не само појединачна појава, немогуће је, штавише, отети се убјеђењу да је од предатног општеприхваћеног објективног гласила она постала најобичније режимско пропагандно средство, што се, уосталом, може увидјети већ послје свега неколико прочитаних реченица. И што је њу свело на ранг обичне жуте штампе.

ИСТОРИОГРАФИЈА СРПСКОГ НАСАДИН-ХОЏЕ

Да је једини циљ наведеног суђења био пропаганда партизанског покрета доказује и сама чињеница да су Лукачевић и Перовић-Лукачевић из Билеће, гдје су га, када је, у циљу тражења сарадње, са њима ухватио везу, енглески командоси предали партизанима — доведени на исто из Херцеговине у Београд а ти исти партизани — шејртове крволочне звијери — побили су у том крају на лицу мјеста и без ријечи саслушања, још мање суђења, на хиљаде више него што су хрватске усташе стигле да их побију — Срба „народних непријатеља“. И то побили тако тајно и

подло да се од масовних убистава све до сада једино зна тачан број жртава у Невесињу, гдје су 14. фебруара 1945. истрепаили 16 девојака; у Тулима код Требиња, гдје су побили 7 старих жена; у Кифину селу, гдје су стријелили 16 сарадника мајора Бошка Тодоровића; у Брзићевићима, код Гацка, гдје су побили 12 домаћина, и у Добрељима, такође код Гацка, гдје су масакрирали 39 лица. Остала — да поменемо само најбројнија њихова звјерства — на Рудачком бријегу, у Љубомиру, на Дражљеву, код Гацка на Божић 1942, код Лађевића и Селишта, у срезу билећком од 4. марта 1942, у Цицини, код Требиња, гдје су побили велики број сродника професора универзитета у Суботици Новице Краљевића и у билећкој болници, гдје су, ноћу 2-3. октобра 1944. са врата митраџирали преко 100 четничких рањеника — обавијена су све до сада толиком тајном да им тачан број још увијек није установљен.

ЦРВЕНИ МИНХАУЗЕН

Ако је, као што се ту тврди, циљ приказа био изношење истине о ратним догађајима, најосновније схватање исте захтијевало је од писца да бар наведе Лукачевићеву изјаву да ту у затвору у Подгорици, у којој је тврдио да су у наведеној бици Нијемци имали око 1.200 људи губитака. Или, бар, да је покушао да о овој бици говори.

Као што се види, барем умјесто одвратног и примитивног пропагандног блџбетања, које она и иначе објављује већ 50 година, „Политика“ је могла — и требала — само у вези са овим суђењем, и само из Херцеговине, донијети многа збивања без којих, када буде писао дефинитивну историју прошлог рата, стари Руварац неће моћи ни почети писање. А да ма који од тих догађаја има неупоредиво већи значај за историју од гнусно приказаних дрогираних Лукачевићевих оптужби Драже Михаиловића, јасно је сваком осим сопственим самообманам и лажима закречених чула, осјећања, сјећања и моћи расуђивања Брозовим параноичарима. Зар су они једини читаоци „Политике“? Прије прошлог рата а, пошто је 1933-34. године био њен до-

писник из Невесиња, писац овог апела за истином то зна из властитог искуства — такво протистуисање истине и историје било је у пуном смислу те ријечи незамисливо.

Морална нискоост таквог приказа види се још јасније из поређења истог са стварним обимом ове битке, због чега ћу, тим прије што је, колико се одавде из Америке може видјети, чак и она све до сада у земљи остала потпуно непозната, овдје изнијети њен ток. Пошто сам имао срећу — с обзиром на стање у које су отаџбину довели комунистички коцкари са животима милиона невиних, боље рећи несрећу — да од свих команданата који су овим нападом на Требиње и Дубровник руководили — и од свих на приложеној фотографији — једини останем у животу, са тим несумњиво вршим и давно потребну дужност према онима који су у тој бици пали. А са тим ћу, надам се, допринијети и чишћењу блата које на српски национални покрет под водство Драже Михаиловића и на гробове његових сабораца већ педесет година папагајски и животињски бацају Брозова пропагандна средства, укључујући и „Политикину“ компанију.

При овоме, надам се да ће ме и синови и унуци српских родољуба и од стране хрватских усташа и српских комуниста непобијени остатак мојих ратних другова разумјети због чега опис износим субјективно. Овом су два разлога. Први је да сматрам да су непосредна запажања и осјећања вјеродостојнији од већ премореног памћења, што је и разлог да опис износим онако како сам га приказао у билтену „Невесињска пушка“ моје бригаде кратко вријеме послје саме битке. Други је да, приказујући извјештај непостојећег „Сјевернохерцеговачког четничког корпуса“, мој сада већ лични пријатељ Вук Драшковић, у наведеном чланку у „Политици експрес“ од 3. септембра 1974, такође каже: „Једна колона немачке пешадије са четири тенка и два камиона продрла из Дубровника у 22 часа у Требиње. Поручник Копривица са Вардишким батаљоном и две чете Јуришног батаљона у Мостаћи није ништа предузео. Гутић (Васо командант Невесињске бригаде, примедба аутора, тј. Вукова) са четири батаљона према Дубровнику није ништа спречио. С њим је и Дубровачка бригада и Гатачки јуришни батаљон“.

Овакав, непосредни, опис доказаће и да је наш борбени дух био несаломљив и тада иако је Црвена армија већ била почела концентрацију за напад на Београд. Што значи када је све изгледало изгубљено. Тим ће се јасније истаћи и сва количина фантазмагорије, у којој се, када је и он описивао ову битку, налазио генерал-мајор Комненовић.

Такав опис је и прикладнији години у којој се Јован Дучић побједносно враћа под свој

Леутар. И у којој се, зато што узиман море наше крви оде, Алекса Шантић још увијек преврће у свом гробу на Пашиновцу. Тим прије прикладнији што, као што ће се видјети, овај опис без њих двојице не би ни био могућ.

Према том приказу, који сам у октобру 1944. израдио у Горњем невесињском пољу, ток ове битке био је:

КРВАВА ИСТИНА О БЕСКРВНОЈ ЛАЖИ

21. септембар 1944. Врх херцеговачке хриди цоне трче задњи румени зрак. Због Мале Госпојине, на манастирима Дужи и Тврдом јеца звоно боно. Под Дубровником, пучина плава и у рату слава. Невјестом Јадрана и у нацистичким оковима корача љепота сама.

По кршу дрхће звук једнотоне, али извјесно не и монотоне, пјесме: „Ој, Требиње у долини, четници те опколили...“.

А у Требињу — тамо гдје су краљице наше шуштале у свили — Хитлерове хорде још увијек газе пруском цизмом по красу на који никада није пала суза срама. Да им наши вјетри већ нису পেপেо разнијели нека, захвале једино комунистичкој гуји на нашем срцу.

Седам хиљада бића а једна мисао. Мисао: само ако нам Брозови пси и овог пута, као на Борчу, Фазлагича кули, Фочи... не ударе у леђа, и љешинарима grubим са Дунава и Рајне спраћемо са стијене погане им стопе. И бићемо опет к'о богови лијепи. А гдје бјеше трње, слобода ће сјати.

ШТО КОСОВО УЗЕ, КОСОВО ЋЕ ДАТИ

Већ четврта година крв наших отаца како љуто плаће. Како се тресу оне кости мртве. И како нас свако јутро кукавица буди. Како главну снагу трошимо на одбрану од Брозових болшевика.

Још само ова битка и гдје бјеху тамнице и ноћи, блистаће опет свијетли олтари наше слободе и моћи. И гробови травни наших праотаца плинуће опет у сјају.

Још само овај размах снаге и синови постојбине Светог Саве и остали јадрански и динарски Срби — а то су они Срби што се напajaју небом и што сваког примају са сољу и хљебом — опет ће да руке шире да загрле свијет, све људе, земљу, сваки грм и цвијет. Опет ће овдје, гдје робиње Неретва и Требишњица шуме као бајка стара, људи двоје душе да на звијездама грију. Опет ће љубав добити свој завичај.

ИДУ ДЈЕЦА ПУТЕМ КУД СУ ИШЛИ ДЈЕДИ

Као 1875, као 1941, почели су Невесињци. Док се у току разарања пруге Мостар — Дубровник на знак црвене ракете, коју је са цеха Леотара тачно у 18 часова испалио Данило Салатић, на станици Пољице, Први батаљон хватао за гуше са 4-тим талијанским фашистичким батаљоном црних кошуља „Сан Марко“, који је остао вјеран свом Дучеу. Други је, на Диклићима, збрисао одред усташких јамара. Док је Трећи, на Јасеници лугу, заробљавао 278 хрватских домобрана, Четврти је, на Хуму, разоружао њемачку посаду. А све то уз пјесму: „Невесиње без и једног топа, сву хрватску државу ископа“. И, природно уз обавезно: „Заратиле двије велесиле, сва Хрватска и срез Невесиње“.

И поред тога што нас је краљ Петар свега 9 дана раније позвао да се покоримо маршалу-бравару, морал је, као и увијек, на врхунцу — легендарни Алекса Кисић само је урадио, који је тај лозив јављао, скресаво шаржер и узвикнуо: „Живио краљ Томислав“. Нико више и не слуша лондонске гавранове који нас позивају да гинемо за Енглезе до посљедњег Србина — пас лаје вјетар носи. Чак је и ху-

мор присутан. На једном вагону већ натпис: „Док се звао воз, ишао је скроз. Сад се зове влак и иде у зрак“. На другом, са заробљеном храном: „Народу маст, четницима част а теби Анте празне канте“.

Похватане усташе послате су и без мог нређења „с нами“ а, у нади да ће у име слободе и демократије у два свјетска рата бар један Хрват опалити бар једну пушку на Нјемца, од домобрана образовао сам, под водством заробљеног „бојника“ Францишека Ђука, Хрватски одред.

Са овим, костури сури напали су, са циљем ослобађања Требиња и Дубровника као мостобрана за навлачење савезничке инвазије на Јадрану, на њемачку 369-ту — „Врајју“ — дивизију. Сељак, гољо, прах на поду — онај сељо што са црном хљебом смоћи само соли — ухватио се у кошца са дивизијом која је, када буду покушали инвазију требали збацили Енглезе и Американце у море. План битке, који смо дан раније израдили у Љубомиру, предвиђа заједнички напад на Требиње свих нападних колона чим исте избију у Засаду, на Алексину међу и у Горицу. Према истом плану, премда ми, из Невесиња, још нису пристигла остала четири батаљона, које, због Лукачевићеве нестрпљивости нисам стигао да мобилишем, ја сам, чим прекинем везу са Мостаром, требао да се пребацим на линију Дријен — Ивањица — Властича, одакле сам са Дубровачком бригадом дра Нина Свилокоса под мојом командом, требао извршити демонстративни напад на Дубровник.

СНАГА ЈЕ НАША ПЛАНИНСКА РИЈЕКА

Преко палих и сада иду пути величине. На Волујаку, Тодорићима и Придворцима — тамо гдје Требишњица мрмља, вере се и прска — гатачке Јуришлије, под непосредном командом команданта корпуса Милорада Поповића, крвљу залијевају сваки камен. Преко

Група команданата из Херцеговине. С лева на десно: Добросав Јевђевић, Б. Вићен, Владимир Зечевић, Петар Баћовић, Максим Савић, Крсто Ковачевић, Данило Салатић и Василије Гутић

минских поља прескачу као преко врлети на својим Михољачама. И поред непрекидног штектања њихових „зорки“, јасно се — јер пјесма нас је одржала њојзи хвала — разазнаје: „До Мостара све Србија стара, од Мостара и нова и стара“.

На Кучину брду, Горици и Подгљивљу — тамо гдје се с небом љубе она брда плава — Вукаловићеви, Чабриновићеви и Дучићеви сљедбеници, под командом Влада Милојевића, пјевају свом команданту корпуса: „Видачићу Милораде, проплакале цуре младе“. Пада понос њихове градске чете. Весо Боковић, Душан Видачић, Ђорђе Шкеро, играч сарајевске Славије Милорад Булајић... отишли су на небо да српчићима наберу звијезда. Наша крв опет тече куд и наше ријеке.

Главни терет борбе је, ипак, на Пљеваљској бригади Милутина Јеловца. Даноноћни јуриши, уз непрекидне звуке своје војне музике: „Ето нашег краља“ и „Спремте се, спремте четници“ на жичане препреке и митраљеска гнијезда, из којих нацисти бљују смртоносну плотунску ватру, нанијели су им тешке губитке. Нека извине Фројд, али то је несумњиво једини разлог да од тада често сањам како ми мој драги пријатељ Милутин говори да претпоставља да је имао 60-70 само мртвих.

На Вучуревићима и Кличњу — тамо гдје се виторог мјесец заплео у грању старих кестенова — одред из Фочанске бригаде Милана Матовића и Чајнички батаљон Василија Бодироге за ово вријеме такође трпе знатне губитке али, ипак, успијевају не само да омогуће Јеловцу да избије на градске зидине у Засаду већ и да сами овладају западним обронцима Леотара. Са тим је обруч око града затворен.

Туку нас наизвјенично њемачке „штуке“, енглески „спитфајери“ и амерички „путари“. Рекао би: ово је неки пети свјетски рат. Очигледно смо у рату свега против свачега.

ЗА СТАЉИНА ДО ПОСЉЕДЊЕГ СРБИНА

Тамо гдјено дјецу уче просте добре мајке кам рођени како брани се и љуби, и гдје на сваком раскршћу по један краљ чека, Билећањани Милоша Куреша, Љубињици Јова Шакоће и Сточани Митра Шакоће, уз још веће губитке бране своју већ годину дана крвљу пренатопљену Билећу од сталних напада свих херцеговачких и околних црногорских и далматинских брзоваца, којима је још увијек Стаљин важнији од Коритске јаме, Шурманаца и Јасеновца. „Српски Алказар“ је одлучни бок нашег фронта и Марковски војници бацају на њега све снаге да га заузму, да нама, затим, ударе у леђа и да нам онемогуће заузимање Требиња.

НА ЈАДРАНској ПЛАЖИ

За ово вријеме, приликом продирања према Дубровнику, наишао сам у Радован Ждријелу, на истим положајима на којима су 1876. наши дједови водили борбе са шест паша падишаховог замјеника на земљи султана Абдул Азиза, на одред 118-те њемачке дивизије, из Мостара, који је долазио требињском гарнизону у помоћ. И чија су четири тенка већ била продрла у град. Остало је једино — ју-

риш! На истом мјесту на ком је 1876. погинуо бањански војвода Максим Баговић, на исти начин, борба прса у прса. Падају два Кокотовића, дио моје пратеће чете, неустрашиви Бориша Самарић, два Граховца... нека опросте неименовани јер још нисам успио да сазнам све губитке на том положају. Командант Првог батаљона носи десну у лијевој руци. Заробљени њемачки љекар одбија да изврши ампутацију — не дозвољава му нацистички морал. Пристаје једино под мојим упорним пиштољем и са обичном тестером. Изразити син расадника српства и колијевке лави Војин Ивковић отишао је на небо да још ближе Богу стоји. Ипак, остатак Нијемца ликвидан је и продирамо и прихватамо Дубровачку бригаду која је такође већ у ватри.

Тада — још већи пакао. Ваљда неколико десетина њемачких обалских и далекометних топова од Цавтата до Гружа, које је Хитлер несумњиво намијенио за дочек Ајзенхауру и његовим плутократима, бљује ураганску баражну палбу на нас херцеговачке голаће. Орјен, Зубци, Шума — све тутњи ко побуна дива из безданих јама. Ако, овако ће сјутра и Берлин да се тресе. Тек сада разумијем како је било на Вердену и Стаљинграду. Спасевају нас једино султан Абдул Мејид и — Свевишњи. Први, јер је још во времена оно управо ту сазидао тако јаку граничну тврђаву према Далмацији, Дријен, да нас затечене око ње — Трећи батаљон, штаб и мене — не може побити ни свакодневна вишечасовна канонада и гранатама и шрапнелима. Свевишњи, опет, на тај начин што је још када је стварао свијет очигледно одредио да мир у Херцеговини увијек буде само кратак предах између два рата — а сада је додао и револуцију — због чега је, како би бар неко остао жив да му се моли, по њој набацао толико камења да нас иза њега не могу исчакати ни највећи Крупови топови. Свакако да је толиком кршу намијенио и да служи за тенковске барикаде, што нас је такође спасило.

Овај инферно имао је и добру страну. Побио је једног њемачког мајора и неколико других официра и заробљених војника, са којима и иначе нисам знао шта да радим.

Премда за цијело ово вријеме оне јејине из Лондона стално креште да партизани маршала Тита нападају Требиње и дубровник које бране четници и Нијемци, морал је и даље несаломљив. Чак успијевамо да избијемо на обронке изнад Грбавца а дубровачке извиднице и више Бргата. Не треба наглашавати да Дубровчани ни тада нису пропустили да ћакулају свој популарни ратни шлагер: „Комунизам, фашизам, смрад, донесе нам тај љемаки гад...“

Страже ђенерала Драже чистиле су, дакле, заиста Швабе и дуж Јадранске плаже.

ОПЕТ НОЖ У ЛЕЂА

Дванаест дана и дванаест ноћи трајала је ова кајмакчаланска реприза другом свјетском рату али је овог пута Сатана, који је српским просторима већ продирао свугдје гдје их његов сабрат Хитлер није могао одржати, успио да се пробије и у Херцеговину. Због тога што је мени послао у помоћ и билећке батаљоне Алексе Кисића и Ђока

Тркље вјероватно и Лукачевићевом грешком, Стаљинове српске претходнице тада су, наиме, како сами тврде послје 138 мртвих четника, заузеле Билећу и управо у тренуцима када су тамошње јединице по улицама Требиња почеле водити борбу са Нијемцима, ударила им у леђа. Преостало је једино да даљи напад обуставимо и да се повучемо у област сјеверне Херцеговине, што су Нијемци искористили и повукли се под заштиту обалских топова у Дубровнику. Тада су брзовци, са фанфарамма на челу и уз пратњу Черчилових пулена, умарширали у Требиње.

А Хрватски одред побјегао је опет Нијемцима у Дубровнику.

Ако истина у земљи још увијек има икакву вриједност, и овако кратак — а опширнији изнијећу у мом дјелу о догађајима у Херцеговини у току рата, на ком управо радим — требао би да буде довољан да докаже да, када је у Српској речи бр. 2-3 /стр. 26/ тврди да је ова битка једна од четири највеће у Југославији до доласка Црвене армије у Србију, Вук Драшковић у пуном праву. Са још пунијом моралном одговорношћу, чак, тврдим да је била највећа. При њеној оцјени треба нарочито имати у виду да је, послје избијања четника у Засад и Горицу, њемачки командант Требиња пуковник Фишер био одлучио да капитулира, што је послје битке и признао.

У сваком случају, обим и величина битке довољни су да докажу да је Брозов прелаз преко Неретве из 1943, од кога су његови гебелшчићи, уз утрошак баснословног сиротињског новца и уз помоћ најскупљих холивудских глумаца, направили већи подвиг и од Ханибаловог и Суворовљевог прелаза преко Алпа, у поређењу са њом — а и без поређења — био само просјечан ратни сукоб са нама, што, пошто сам у оба случаја био у средишту догађаја, тврдим са чврстим убјеђењем.

Од овог описа била би извјесна корист и ако би, кад већ још увијек живи у ратној психози, изнијете чињенице Политика провјерила умјесто и у њеном уредништву сада укотвљених побјеглих пацова са у српској крви потопљеног „Галеба“ и професионалних комуниста, за своје ратне хроничаре узела лица која су свијесна да се српска будућност може зидати једино на стубовима израђеним на стварним историјским чињеницама а не на принципу што је за српске родољубе истина са Брозове саборце је лаж. Како нема изгледа да ће то њено садашње руководство и учинити, овај вапај за повратак истине и међу Србе и не шаљем њој.

Надати се је, бар, да ће сада када она Хемингвејева звона широм Европе звоне и комунизму, и остаци Брозове комунистичке фракције, најзад, увидјети да је њихов донкихотски јуриш на историјске чињенице и аксиоме исто толико узалудан колико је била узалудна и она Кнутова наредба плими. Тек тада би могао почети рад на повратку на свој природни историјски пут са кога су и 1918. и 1941. године Срби посрљали у бездану провалију.

То захтијева и невина крв омладинца Бранивоја Милиновића, кога су ових дана убили социјалисти батинаши.

**Василије М. Гутњак
ЧИКАГО, АПРИЛА 1991.**

ЖРТВЕ ЦРВЕНОГ ТЕРОРА

Деспих М. Ђорђе, земљорадник, стар 45 година, општина прибојска, рез прибојски. Одведен од куће, на послје 7 дана убијен. Љеш пронађен код колибе Шапоњића Глигорија.

Шћекић Р. Илија, тежак, стар 38 год., општина манастирска, срез берански. Убијен из засједе. Љеш пронађен у Лучкој Раки.

Лекић Ђорђе, земљорадник, стар 55 год., општина шекуларска, срез андријевички. Убијен из заседе од непознатих партизана, радећи на својој земљи.

Бољевић Душан, земљорадник, стар 21 годину, општина љешкопољска, срез подгорички. Убила га је већа група партизана, са више од 50 пушака из пушкомитраљеза. Убијен ноћу, преварен при отварању врата. Љеш пронађен.

Анђелић М. Нинко, земљорадник, стар 42 године, општина иринобрдска, срез пљеваљски. Одведен и стријељан у Жабљаку од стране партизана: Милије Шћепановића, Микаила Јовића, Николе Јовића, Старовла Милића, Крстајића Душана, Миливоја Мијовића, Зукловића Вукомана и Рада Мишовића.

Јушковић Мирјана, стара 45 година, општина равноречка, срез бјелопољски. Убијена од стране партизана Радојевића Војина из Чакрлија, општина Шаховићи. Љеш пронађен у шуми.

Вуковић Новица, тишлер, стар 60 година, општина равноречка, срез бјелопољски. Убијен у путовању, пушком од стране партизана Радојевић Војина, из села Чакрлија, општина Шаховићи. Љеш пронађен у шуми.

Имемовић Насуф, земљорадник, стар 22 године, општина расовска, срез бјелопољски. Убијен на путу према својој кући, од стране партизана: Фурунчић Реља и Фурунчић Јанка, оба из Расова. Љеш пронађен.

Барац Данило, земљорадник, стар 25 година, општина боанићка, срез пљеваљски. Заклан од непознатих лица. Љеш пронађен у Борикама код Рогатице.

Вучковић Л. Благога, бивши дјеловођа општине, резервни капетан I класе и ратни инвалид, стар 48 година, општина љешанска, срез подгорички. Одвели га и убили партизани: Цветковић И. Боро, Шарановић Њако, Бурзановић М. Милован, Бурзановић Г. Никола, Радковић Ф. Владо, Ђетковић К. Петар, Бурзановић Муса, Перовић Ј. Перко, Вучевић Л. Благо, Вукчевић С. Ђоко и Андрић Цвето. Убијен и бачен у јаму, дубоку 96 м. 20 октобра покушали су да га убију партизани. Бурзановић Ђ. Лазар из Дражевине.

Оровић Б. Бошко, трговац, стар 41 год., општина љеворечка, срез андријевички. Убијен од стране партизана: Рада С. Секуловића и сина му Голуба Секуловића. Љеш пронађен у Краљевцу.

Крушчић Милета, земљорадник, стар 55 година, општина љеворечка, срез андријевички. Погинуо у борби против партизана. Био је у одреду мајора Лашића Ђорђевића.

Хот Амир, радник стар 32 године, општина Бијело Поље, срез бјелопољски. Убијен из пушке; љеш пронађен на Бабића бријегу, оп-

штина Равна Ријека.

Обрадовић Крсто, радник, стар 37 година, општина Бијело Поље, срез бјелопољски. Убијен из пушке, љеш пронађен у срезу сјеничком.

Павићевић Марко, учитељ, стар 39 година, општина паковићка, срез даниловградски. Убијен на путу од непознатих лица.

Косовић Васо, земљорадник, стар 67 год, општина кањска, срез бјелопољски. Одвео га и стријељао партизан Жижић Томаш. Љеш пронађен на мјесту званом „Миочко Гробље“.

Цаковић С. Периша, судија среског суда, стар 40 година, општина шаранска, срез шавнички. Одвели га партизани: Маројевић Милинко и Перовић Бранко са војском. Стријељан па заклан у Жабљаку као четник. Љеш пронађен у Жабљаку.

Цаковић С. Наход, капетан, стар 32 год., општина шаранска, срез шавнички. Одвели га партизани: Маројевић Милинко и Перовић Бранко са војском. Стријељан па заклан у Жабљаку као четник. Љеш пронађен у Жабљаку.

Бојовић Јања, земљорадница, стара 55 година, општина шаранска, срез шавнички. Стријељана од стране партизана у Жабљаку. Љеш пронађен.

Чађеновић Перо, судија мајор, стар 45 год, општина брскутска, срез подгорички. Убијен на свирепи начин. Љеш пронађен код Колашина.

Дујовић Мирко, тежак, стар 38 година, општина Мељак, срез пљеваљски, убио га партизан Мрдак Радоман. Љеш пронађен и сахрањен.

Радовић Раде, земљорадник стар 55 год., општина Забрђска, срез Прибојски. Одведен и убијен од стране партизана: Крезовић Влада и Хоџић Муја. Љеш није пронађен.

Церовић И. Витомир, земљорадник, стар 21 год., општина прибојска, срез прибојски. Одведен као четник на Ковач, гдје је убијен из освете. Љеш пронађен на Ковачу, срез Чајнички.

Миковић М. Томо, земљорадник, стар 21 год., општина прибојска, срез прибојски. Одведен као четник из Ковача, гдје је убијен из освете. Љеш пронађен на Ковачу, срез чајнички.

Јевтић Павле, чувар државних шума, стар 40 година, општина прибојска, срез прибојски. Бјежећи испред комуниста, утопио се у ријеци Лиму, код села Бање. Љеш пронађен у Лиму.

Радовић Новица, земљорадник, стар 40 год., општина сочичка, срез прибојски. Убијен из пушке у главу од непознатих партизана. Љеш пронађен на Ковачу, општина Бољанићска.

Булатовић Дервиш, земљорадник, стар 60 год., општина Сочичка, срез прибојски. Стријељан од непознатих партизана. Љеш пронађен на Ковачу, општина Бољанићска.

Усовић У. Орле, земљорадник, стар 35 год., општина сочичка, срез прибојски. Стријељан од непознатих партизана, по налогу:

Бегије и Амше Калтака из Кукоровића општина Сочце. Љеш пронађен на Ковачу. Општина Бољанићска.

Симовић Јован, општина његушка, срез цетињски. Одведен од стране партизана Божовића Блажа и убијен на непознат начин. Љеш није пронађен.

Хајдаревић Хасан, земљорадник, стар 17 год., општина буковичка, срез пљеваљски. Одвели их и убили ножевима партизани: Леичић Владо и Ристановић Раде. Љешеви пронађени у Ковачевићима, општина буковичка.

Бешлагић Бакша, домаћица, стара 63 год., општина буковичка, срез пљеваљски.

Бешлагић Шевала, домаћица, стара 34 год., општина буковичка, срез бјелопољски. Одвели их и изболи ножевима партизани: Дакић Радисав из села Пипера, општине Буковичке, са друштом. Љешеви пронађени.

Мићевић Алија, земљорадник, стар 19 год., општина буковичка, срез пљеваљски. Заклан и пронађен на Мегаљци, граници пљеваљског и чајничког среза.

Ђого Атиф, земљорадник стар 17 год, општина буковичка, срез пљеваљски. Поклани пронађени на Метаљци, граници пљеваљског и чајничког среза.

Салко Касумовић, земљорадник, стар 60 год, општина расовска, срез бјелопољски. Убили су га, убацивши упаљену бомбу у кућу, партизани: Јоксимовић Мићо, Ковачевић Радисав, Шекуларец Алексије и Павићевић Војин, сви из Ресника.

Божовић Батрић, предсједник општине, стар 31 год, општина шекуларска, срез андријевички. Убијен из засједе на путу за Беране. Љеш пронађен.

Каралић Мухарем, земљорадник, стар 72 год., општина расовска, срез бјелопољски. Убијен у својој кући, бранећи се.

Франци Шериф, посједник, стар 48 година, општина расовска, срез бјелопољски. Убијен из засједе идући својој кући. Убили су га партизани: Јоскимовић Вуко, Ковачевић Радисав, Јоксимовић Милован и Шекуларец Димитрије.

Конатар М. Милић, земљорадник, стар 31 год., општина кањска, срез бјелопољски. Одведен и стријељан од стране партизана: Жижић Томаша, Ковачевић Радосава и Батрића Ракочевића. Љеш пронађен у „Миочког Осоју“.

Росић Алекса, земљорадник, стар 40 година, општина мојковачка, срез бјелопољски. Стријељан. Љеш није пронађен.

Крговић Дмитар, поручник стар 39 година, општина мојковачка, срез бјелопољски. Заклани га ножем партизани: Дрљевић Саво, Видаковић Милан, Лашић Милан, Жижић Томаш, Жижић Новак, Даџић Шпиро. Пронађен у пећини у Блишкову.

Влашковић Вучета, земљорадник, стар 54 год., општина мојковачка, срез бјелопољски. Убијен у кући.

Дрековић Мухарем, ковач стар 33 год., општина Бијело Поље, срез бјелопољски. Убијен из пушке. Пронађен у општини Равној Ријеци. Лазови.

ЧОВЕК И ИМЕ

„Веома ми се допада ваше саветовалиште, па сам одлучио да вам се и ја обратим због једног проблема. Имам 42 године и до сада нисам имао непријатности због презимена. Међутим, у последњих шест месеци, свашта трпим од колега или муштерија кад ми чују презиме. То ме можда не би погађало, да се и сам не стидим због сличности између мог и презимена једне познате особе која ме је (и не само мене) веома разочарала. Шта да урадим — да ли да мењам презиме и како?“

П.С. Напомињем да се презивам Милошевић.

Драги господине,

да презиме чини човека многи људи би преко ноћи постали славни (било у позитивном или негативном смислу). Зато уместо да очајавате и преузимате на себе гнев упућен чувеном презимењаку, покушајте да докажете како је свака сличност између вас искључена. Јесте ли прокоцкали зајам за Србију, шаћете ли милицију на народ, пушите ли хаване, волите ли ките цвећа у коси своје жене? Ако је одговор на ова питања негативан, будите без бриге. Нисте ви ТАЈ Милошевић!

КАКО СЕ НОСИТИ

„Имам 25 година, а по струци сам текстилни техничар, мада имам амбиција да се бавим пословима модног креатора. Често гледајући на телевизији или у новинама слике јавних личности глумца, певача, па и политичара, добијам идеје како бих их је дотерала и обукла, јер се многи од њих носе неукусно. Ко даје модне савете познатим личностима (посебно политичарима) и да ли бих ја у том погледу имала неке шансе?“

Светлана из Крушевца

Док глумци и певачи обично облаче оно што им по саветима костимографа, разних креатора и менаџера одговора, политичари

су, као и у свему осталом, врло самостални. То посебно важи за припаднике владајуће странке који су научили да се носе ван свих правила. Једини константни модни детаљ, осим кравате сличне оној коју стављају Нице-корњаче, јесте ЦВЕТ у реверу или пред говорницом (у зубима се, ипак, ређе виђа). Додуше, дух времена је учинио да црвени каранфил буде замењен ружом, а повремено и хортензијама у главама познатих и носитих другова. Зато, да бисте заиста постали модни саветник политичара владајуће странке, поред талента за креирање одеће, морате добро познавати и хортикултуру, јер ће се сигурно очекивати ваши предлози за нове биљке. Биљке људождерке су, најалост, искучене.

ПАСЈА НЕРВОЗА

„Када сам у „Српској речи“ видео да постоји и саветовалиште за разне проблеме, одмах сам одлучио да се јавим. Поздрављам идеју, јер ће она многим болесним људима, попут мене, бити од велике користи. Ја сам, наиме, срчани болесник и редовно одлазим код лекара на контроле. Пошто је познато да срчани болесници морају да избегавају претерана узбуђења, покушавао сам да смањим гледање непријатних ТВ емисија и читање разних глупости у новинама. А, од када сам чуо да је Српско лекарско друштво саветовало избегавање праћења седница Скупштине, јер су опасне по здравље, потпуно сам укинуо све изворе узбуђења. Међутим, тек сада сам нервозан као пас и често ми срце узлупа без икаквог повода. Шта да радим — да гледам или да не гледам телевизију?“

Стојан из Ниша

Ваше узбуђење очигледно није повезано са гледањем преноса Скупштине, већ са нечим другим, па је прави одговор у ствари питање: „КОГА ВИШЕ НЕ МОЖЕТЕ НИ ДА ВИДИТЕ?“. Ако на њега одговорите, идите у Српско Лекарско Друштво да вам саветују како да уклоните узрок (или узрочнике) својих тегоба. У међувремену, док гледате

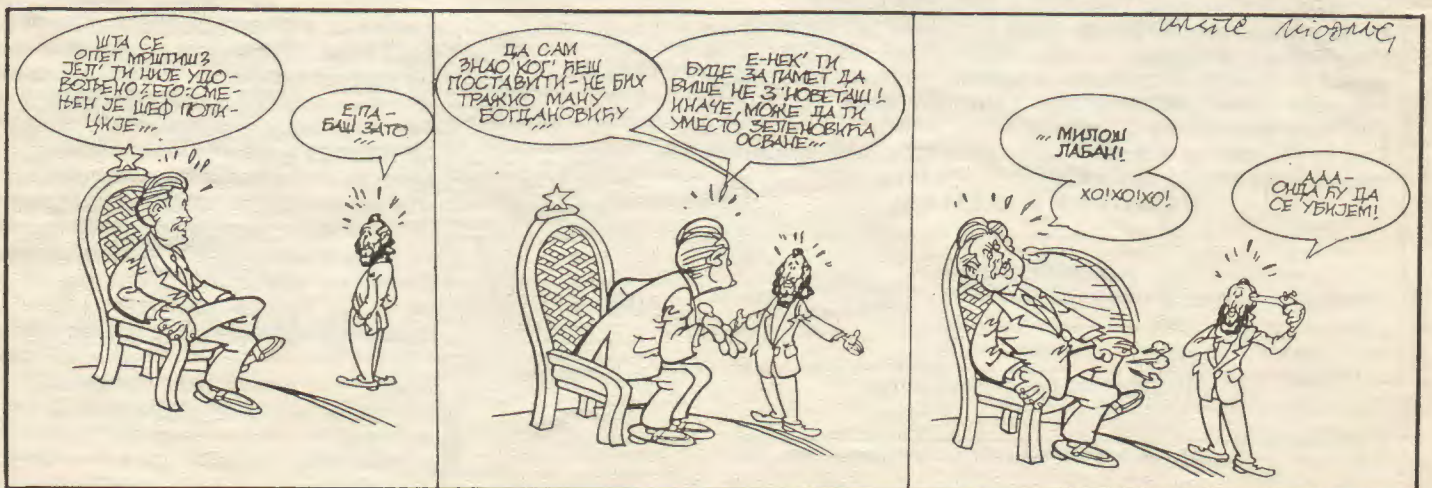
или само мислите на оне који вам дижу притисак, покушајте да, бар фигуративно, срце ишчупате. Они су то већ давно урадили, па им сада остаје да, по принципу спојених судова, свој адреналин смање доливајући га другима.

ЧОВЕК И РЕЧ

„Потичем из радничке породице у којој се образовање увек веома поштовало, те сам уз мукe и напор, стекао звање академског грађанина. Није ни потребно да вам причам колико је одрицање и упорности било потребно да postanем оно што јесам. Међутим, како то често бива, моја деца не поштују ни моје савете, ни искуство које желим да им пренесем. Док ћерка нешто боље учи, син је права ленштина, која ни у четвртој разредној средње школе није у стању да се правилно изражава. Уз сво настојање да му помогнем, успеха нема, јер он тврди да култура говора уопште није важна (наводи примере неких академских грађана-инжењера, лекара, па и академике који имају добре позиције иако не могу да склопе нормалну реченицу). Ко је у праву?“

„Несрећни отац“

У овом генерацијском заплету, изгледа да је син, као дете постреволуционе културе реалнији, а Ви, као дете дореволуционог времена, просвећенији. Тачно је да начин говора, мишљења и опхођења нису предуслов успеха у комунистичком друштву, које не признаје таква класна обележја и неједнакости. Академик баш зато говори простије од сељака, а инжењер комичније од кловна. Додуше, понешто се и мења, али шуваровска усмерења остају, па није ни чудо да има правних алатничара, гинеколошких кондуктера и водоводних милиционера. Да бисте, ипак, смањили неслогу у породици, замолите сина да свој уличарски речник остави за јавне наступе, а срамни књижевни за комуникацију у кући. Можда...тако...овај...са сина научите...онај... светског и достојанственог новог језика!

Поводом текста „Задужбина црвеног генерала Лекића“, објављеног у „Српској речи“ (бр. 21 од 10. јуна 1991.), очекујем, на основу Закона о штампи, да објавите следеће:

Мој супруг, покојни генерал Данило Лекић, је одмах после ослобођења Београда, крајем 1944. године, упућен на академију „Ворошилов“, у Москву (СССР), где је провео годину дана. Самим тим, све оно што му ваш читалац Светозар Вукић приписује у вези стрељања на словеначкој граници је неистина. Необјашњиво је да сте могли да пустите овакве клевете у Вашем листу.

Амра Лекић, Београд

Напомена Редакције:
Објављујући поједине текстове Редакција, нажалост, није у могућности да проверава све наводе у њему. То остаје на савести аутора.

Поштовани уреднице,
У листу „Српска реч“ бр. 20 од 27. маја 1991. године, на страни 80, објављено је писмо под насловом „Црвене кише у Лозници“, потписан иницијалима М. С., уз на знаку да је адреса позната редакцији. У помнуту тексту изнете су и неке неистине о мени праћене коментарима које су атак на моје достојство оца, радника, лекара, посланика, једном речју — човека. Додуше, име ми није споменуто, али није ваљда да би било тешко схватљиво на кога се односи „прича“ под насловом, рецимо „Главни уредник „Српске речи“ у месецу априлу 1991.“?!
Стога захтевам да као деманти на неке делове чланка „Црвене кише у Лозници“, објавите у првом наредном броју моје писмо упућено Вама који се, ако добро схватих, залажете за истину. Право на деманти даје ми и Закон о информисању Републике Србије, Службени гласник бр. 19 од 29. 03. 1991. чл. 31.

Неистините су тврдње М. С. (за мене Н. Н.)
— да не пропуштам ниједно дежурство
— да су ми зараде 7 пута веће од зарада мог особља
— да радници у установи у којој радим примају минимални лич. доходак
— да сам својој првој супрузи обезбедио стан

Поводом тога одговорно тврдим:
— Од фебруара до данас немам наплаћено ниједно дежурство нити било који облик прекорвременог рада. Да ли сам у том периоду без надокнаде прекорремено радио можете сазнати од пацијената и особља на Гинеколошком одељењу.
— Лични доходак који сам остварио у априлу ове године у својој радној организацији износи 13680 дин. Не знајући кога аутор спорног текста сматра „мојим особљем“ (узгред

јуди речено и да сам приватник, а то нисам, не бих имао своје особље које ради у мојој фирми), навешћу само податак да је најнижи лични доходак у априлу ове године у Медицинском центру у Лозници износио 3135 дин. Није потребно неко велико знање да се израчуна колико је пута једна цифра од друге мања или већа. Узимајући у обзир чак и награду за рад у Скупштини (без дневница) зарада ми није 7 пута већа од зараде радника који у Медицинском центру у Лозници прима најнижи лични доходак.

— Радници у Медицинском центру у Лозници не примају минимални лични доходак (ако га буду примао примаћу га и ја)

— Моја бивша супруга је стан добила од своје радне организације по основу свог радног односа.

Што се тиче квалификација моје личности у стилу: „дичан и незаменљив доктор“, „добар отац“, „ималац дланова и осмеха за рад у Скупштини“, немам ништа против да да то буду лични ставови М. С. из Лознице. Али сам веома против да се лични став заснован на неистини, а заједно са неистином презентира у јавном гласилу.
С поштовањем

**Исаковић Милан,
Вере Благојевић ф/9/21
15300 Лозница**

Поводом чланка „ГДЕ СТЕ ГРАЂЕВИНСКИ ИНЖЕЊЕРИ“, који је штампан у рубрици „ПИСМА“ — бр. 21 до 10. 06. 1991. године износим следеће:

Све што је у чланку о мојим колегама и мени изнето потпуна је неистина и клевета, написана од стране неколицине ванредних и једног „редовног“ професора са Рударског одсека. Њима овакав начин писања представља услов егзистенције и опстанка. Миљеници преживеле недемократске, бољшевичке идеологије некада би у оваквим приликама своје колеге слали у казамате и на голе отоке, а сада им преостају анонимна писма. То су они морални квалитети који су неспособни да поштеним радом и резултатима тог рада заузму жељено место у струци и науци.

Међутим, пре свега због мојих садашњих и бивших студената (25 генерација), осећам се обавезним да изјавим следеће:

1. Магистрирао сам 1973. године пред петорицом еминентних југословенских стручњака уз високу оцену магистарске тезе. Одлуком Југословенског друштва за механику стена и подземне радове са сепаратом из магистарског рада, учествовао сам на III светском конгресу из механике стена и подземних радова, који је одржан у Денверу — УСА, године 1974.

2. Што се тиче моје докторске дисертације, на позив професора са Рударско-металуршке академије из Кракова, наставио сам магис-

тарским радом започета истраживања. Министарство рударства Пољске, обезбедило ми је неограничене трошкове за извођење експеримената. После полагања два докторска испита одбранио сам докторску дисертацију пред петочланом пољско-југословенском Комисијом, састављеном од еминентних стручњака из ове области. Процедура одбране је таква, да своје мишљење о раду, по одбрани Комисија презентира Великоме већу Академије, које се састоји од 40 чланова. Сви они су редовни професори, а многи од њих академици. На основу извештаја Комисије, Веће се изјашњава тајним гласањем, позитивном или негативном оценом о докторској дисертацији. Сматрам да је велико признање моме раду па самим тим и РГФ-у у Београду, чињеница да је Велико веће једногласно прихватило позитивну оцену рада, што се веома ретко дешава. Део докторске дисертације објавила је Пољска академија наука. Желим да нагласим да су докторске дисертације стечене на Рударско-металуршкој академији у Кракову, при Јагелонском универзитету, основаном 1364. године, признате на свим Универзитетима у свету. По доласку у Југославију, на РГФ-у Београду, формирана је Комисија за нострификацију.

3. Увидом у записнике Збора радних људи РГФ-а, као и записника са седнице Савета може се утврдити следеће:

— да сам као један од пет делегата са Рударског одсека за Савет факултета добио највећи број гласова (157)

— када сам на конститутивној седници Савета факултета предложен за председника Савета, лично сам предложио још једног кандидата да би избори били што демократскији. Мој предлог је усвојен и тајним гласањем добио сам већину.

4. Дилеме и неспоразуми настали у вези отварања Клуба студената РГФ-а, између мене као председника Савета и Декана факултета, проф. Анте Глушчевића, могу да се савладају до детаља у документацији којом располаже Факултет, а и ја лично. Имам необориве доказе да сам био у праву, да сам бранио интересе Факултета, што сам и био обавезан као председник Савета.

5. Са седнице Универзитетске комисије за реизбор и избор наставника, која је одржана неколико дана по објављивању нашег чланка, постоји записник, материјали и реферат за мој реизбор у звање ванредног професора. У том реферату за мој реизбор у звање ванредног професора. У том реферату који је приказан на 42 странице, презентирано је 45 објављених радова (11 у иностранству — СССР, Пољска, Француска, УСА), као и списак и оцена 220 студија, пројеката, извештаја итд. Био сам ментор или члан комисије на преко 130 дипломатских радова, десетак магистратура и приближно толико докторских радова. Информацију о томе у којој мери имам услове за реизбор у звање ванредног професора можете добити од Комисије.

**Др инж. Милан С. Цветковић,
ван. проф.**

**СВАКА ЧАСТ
„СРПСКОЈ РЕЧИ“**

Морам да вам кажем да сам срећна што је митинг у Београду успео и прошао без инцидената. Свака вам част: Ви носите бакљу будућност овог проклетог народа! Ваш лист је нешто што се жељно очекује сваке друге недеље! Фантастични сте са толико духа и хумора коментаришете актуелне догађаје. Карикатуре су генијалне. И да није вас, народ не би сазнао неке истине! Свака част.

Овим путем желим да вас замолим да у следећем броју објавите говор Вука Драшковића на Тргу Слободе 9. јуна 1991. год. као и слике са митинга јер би у противном људи били апсолутно ускраћени за истину са тог скупа! Наравно да званично ТВ и штампа неће то да објави. А неког интересује... Надам се да ће се у наредном броју „Српске речи“ наћи приказ овог великог догађаја.

И још једне молбе: да у неком од наредних бројева објавите текстове песама „Боже правде“, Химну Светом Сави и „Востани Србије“. Мислим да би сваки Србин морао да их зна а усмено где да их чујемо осим на митинзима. Хвала!

Све вас поздрављам и Бог вам дао здравље! Ако се најзад нешто промени у Србији биће то највишим делом заслуга свих вас и наравно Вукова.

Поздравите ми Вука и чувајте га.

Воли Вас Ана — Ниш

**АКО КОЗА ЛАЖЕ, НЕ
ЛАЖЕ РОГ**

У „Српској речи“ бр. 20. од 27. маја 1991. год. објављено је моје писмо „да ли смо ми“ (не)народни посланици у коме сам се осврнуо на реagoвања г. Живка Кулића на заседању Скупштине Србије поводом писања Српске речи и његовог посланичког питања. У писму сам изнео злоупотребе у току изборне кампање и гласања и чињенице о раду изборне комисије изборне јединице бр. 152 Бојник 1. Након изласка Српске речи добио сам два војна позива од Општинског секретаријата за народну одбрану и то Н.О. и то 7.6.1991. да се јавим ради промене р. распореда а 9.6.1991. ради задужења војне опреме. Да појасним, имао сам р. распоред у територијалној одбрани. Но прорадио је заменик члана државне комисије, помињани Г. Радован Папић. Наиме, он је радник општинског секретаријата за народну одбрану СО Бојник. То је господин који је удаљио чланове бирачког одбора СПО на бирачком месту 36 — Црквица речима: „ја сам државна комисија, појебо сам вас на брзину“. Дакле, последица мога писања Српској речи је одмазда Г. Радована Папића који се постарио да ме пребаци из т.о. и да ми неки „бољи“ р. распоред. На моју интервенцију код начелника општинског секретаријата за

н.о. Веселина Стојановића добио сам образложење да је дошло до промена у т.о. и да је последица тога такав став Општинског секретаријата за н.о. и да они не читају „Српску реч“.

Овим поводом бих се обратио и служби

Социјалистичка Република Србија
НА СРПСКУ РЕЧИ ИЛИ СЕРБИЈИ
(Општински секретаријат за Н.О.)
Бр. 27.05. 1991. год.
БОЈНИК

ПОЗИВ

За Драшковић Вук (презиве и презиме)
Рођен 1963 године на станом у Г. Брзаци

позивате се да се јавите 09.06. 1991 године
у 09.00 часова јавити **ВОЈНОМ РОДНОМ ПИТАЊЕМ**
(у име органа или војног позива и места)
„К. Станковић“ Д. Силкова (назив органа или војног позива и места) бр. _____
у ул. Београдског војног округа
спрат _____ соба број _____ ради **Јавити се са позивом и војном книжицом.**

1. Неовлашћивање позиву повласти одговорности по члану 79 Закона о војној обавези, односно по члану 214 Кривичног законика.

2. Прочитај текст на другој страни.

ОПШТИНСКО ЛИЦЕ ОПШТИНСКОГ
ОБРАЗЛОЖАЊЕ

ПОЗИВ

За Драшковић Вук (презиве и презиме)
Рођен 1963 године на станом у Г. Брзаци

позивате се да се јавите 07.06. 1991 године
у 7-15 часова јавити **СРО 60-е БОЈНИК**
(у име органа или војног позива и места)
у ул. Београдског војног округа
спрат _____ соба број _____ ради **Јавити се са позивом и војном книжицом.**

1. Неовлашћивање позиву повласти одговорности по члану 79 Закона о војној обавези, односно по члану 214 Кривичног законика.

2. Прочитај текст на другој страни.

Савезног секретаријата за народну одбрану у вези саопштења од 9.06.1991. год. и реagoвања на изјаву Г. Вука Драшковића да војне власти позивају младиће на војне вежбе 9.06.1991. да не би могли отићи на митинг у Београд. Господине Кадиевићу ако коза лаже рогови не лажу. Ево позива.

**Александар Видановић
Горње Бријаче, Војник**

**ГОСПОЋИ ДАНИЦИ
ДРАШКОВИЋ —
ЖЕНИ ХЕРОЈУ!**

Драга Данице, браво на храбрости, одушевљена сам Вашим интервјуом. Све што сте написали истина је, све што желимо праведно је. Да овом нашом напаћеном Србијом владају најспособнији, да младима дамо шансу да се исказу, своју креативност да употребе на прави начин а не да на бироима чекају било какав посао.

Припадам средњој генерацији жена, мајки, припадам социјалистичкој деци, али на сву срећу отрежњено. Отрежњеној због своје деце, због деце целог света, којима желим бољу будућност од комунистичке.

Већ годину дана припадам чланству СПО и помоћи ћу у границама своје моћи да дође до промена, не због себе, не због власти, само да се вредност човека поштује, цени, најспособнији да владају а не само полтрони као до сада.

Срећна сам безгранично што мој лидер има такву супругу, сарадника, љубав...

Само да нас је више таквих жена способних и храбрих, које су за радикалне промене због бољег сутра, због своје деце.

Драга Данице, пуно Вас поздрављам и још једном честитам.

Милица Д. Церек — Виногради

П.С. Главном уреднику:

Српску реч читам од првог забрањеног броја, обожавам је.

**ШЕШЕЉ КАО
ЗАМЕНА МИЛЕ
ШТУЛЕ**

Пре неколико дана ТВ Нови Сад је добила свој други канал који би требало да финансијски опстаје од реклама. Пошто је привреда Србије на „завидном нивоу“, рекламе нису омогућиле ни три дана живота овом програму, па су другови додали још један финансијски извор, а то је опањкавање и скрнављење господина Вука Драшковића. Не знамо где су се, зашто и како послодавци разишли са Милом Штулом, али су шестог јуна нашли адекватну замену — господина Војислава Шешеља.

Иначе, војвода Шешељ, који раније није имао приступ јавим гласилима, сада редовно има интервјуе на телевизији, дуге и опширне, а главна тема је: Вук Драшковић. Додуше, у емисији о којој говоримо ова тема је продубљена, па су на анализи били Вукова супруга, господин Милан Комненић и цело „кукавичко“ чланство СПО-а, „странке у распаду“.

Војвода Војислав Шешељ је неколико пута нагласио да Србија више није бољшевичка и да деветог јуна не треба ићи на демонстрације. На питање гледалаца: „Од чега живите“? господин Шешељ је одговорио: „Од продатих књига“. Посматрајући младе „четнике“ како на новосадским улицама продају бецеве, кокарде и касете, стиче се утисак да „сабрана дела“ књижевника Војислава Шешеља ових дана не иду баш најбоље. Веома је занимљиво да Шешељеви четници продају касете где су стихови: „Петокраку, јер не ваља, она неће Петра краља“, а да ти исти момци 9. јуна нису подржали демонстрације где се захтевало скидање петокраке.

Шешељ замера Вуку Драшковићу што често мења ставове и изјаве, јер му очигледно више одговара пут црвеног једноумља на којем су промене издајничке.

Господин Шешељ је изјавио да се СПО распада, а ми ћемо га мало кориговати у изјави: СПО на овим просторима се учвршћује, стабилизује и дејствује на многим пољима. У својим делатностима нисмо основали тело или комисију која би провоцирала друге странке, па ће чланови таквог талента заиста морати прећи код других лидера.

Како је већи део времена утрошио причајући о Вуку, о свом односу са комунистима, Шешељ је изнео кратку анализу:

„Постоје три фазе у борби са комунистима:

1. угњетавају вас, прогоне, муче, затварају;
2. ћуте и игноришу вас;
3. поткупе вас*.

Пошто нисмо успели да се укључимо у ТВ програм, постављамо питање четничком војводи Војиславу Шешељу:

Ко је победио у трећој фази Ваше борбе са комунистима?

**Рајка Влашкалић—Бујановић
Нови Сад, Крилова бр. 5**

ПОПОВИ И ОПОЗИЦИЈА

ЉУДИ БЕЗ ВЕРЕ СУ ГОМИЛА РАЗБОЈНИКА* (ВОЛТЕРОВА ИЗРЕКА).

Српска Православна Црква је кроз историју остала на висини своје улоге. Најтеже тренутке је доживела у протеклих пола века. Уништаване су цркве, самим тим и српско биће, убијани свештеници, владике. Још су Турци знали и практиковали да прво треба побити полове, српске учитеље. Касније, ту праксу настављају, Немци и комунисти 1945. година. Суморан период, ослобођење. Немаштина, глад, беда. Доста црквених великодостојника је прогутао мрак, убијани су без суда. Проглашавани за непријатеље. Као таквим одузимана имовина. Породице изложене најразноврсним понижењима. И међу свештеницима је било доста људи који су скретали улево, сарађујући са влашћу. Такви су кумовали свим ђаволима, играјући двоструку игру. Као конкретан пример наводим Свештеничко удружење и њеног председника Проту Смиљанића. Њихова улога била је негативна, нека врста тројанског коња. Бож ће им судити. У току Брозове епохе рекордер по броју хапшења у Пожеги био је свештеник Божо Арсић, човек који је од капитала имао једино чист образ: Рођен је 1910. Парохијску службу је обављао од 1933. године па до смрти у више места Србије. Као појава деловао је врло достојанствено. Исто тако и вршење црквених обреда одавало је врло достојанствено. Крст на његовим грудима дочаравао је хришћански крст у његовом срцу. Цео његов животни пут био је достојанствен, али и мучан и трновит, увек у борби између дужности и жеље. У тој борби увек су побеђивали чин и мисија којих се био примио и за који се дуго припремао. Божо спада у оне људе за које је вера у Бога — вера у идеал љубави и правде, животна благоданост и циљ. Основа за то је љубав према човеку, по оној народној: „брат је мисо ма које вере био“. Најчешћа недела Божова, због којих је завршавао на Црној листи Државне безбедности и у затвору била су: величање Србије, критика Владајуће класе. У очима ћерке Јелене док прича о своме оцу, очитују се бол, туга и понос.

Божо је, дакле, увек јавно у својим беседама изражавао неслагање са партијом на власти. Синтагма народног унутрашњег непријатељства пратила га је најалост до смрти. Био је грађанин другог реда. Боље сутра није дочекао. Народ га је упамтио као врло честитог и поштеног човека, угледног

грађанина. Таква му је и супруга, као и његова деца син Мићо и ћерка Јелена.

**Дејан Дејановић
Пожега**

ОТВОРЕНО ПИСМО ЧЛАНОВИМА СУБНОРА

Другови борци збор! 7. јула морате сви доћи у Ниш и тиме показати црвеном војводи Слободану Милошевићу колико вас има следбеника револуције. Поведите и супруге, синове и кћери. И унуци ће заједно са вама до Ниша, али најалост или на срећу нећете присуствовати истом митингу. Па докле бре, да вас учимо. Море, знам шта вас држи уз С. Милошевића и социјализам. Паре, бре. Нисте ви кренули због идеала у борбу. Јер подсетићу вас: рат је званично почео 6. 04. 1941. па до сте били до седмог 07. 1941. Неки су ратовали та три месеца. А ви нисте, и да није нападнута мајка Русија никада не бисте ни омирисали барута. Прочитах негде да се један ваш саборац не стиди борачке пензије; потсетићу и њега и вас да су и у првом светском рату учествовали људи. Завршио се рат а они се вратили својим пословима. Била им је част ратовати за отаџбину. Најалост ви сте људи посебно кова, само су вам свети: положај и лова. А о борцима јужноморавског региона могу се бајке писати. Од садашњих уживалаца пензије бар половина није ни била у борби. Молио бих вас пошто сам млад а немам посао да ми објасите како да и ја добијем борачку пензију?! Потсетићу да сам као мали увек навијао за партизана кад сам гледао наше ратне филмове. Још само два сведока и постадох и ја у 25-ој борац. А после ћу ја са вама руку под руку на све митинге Слободана Милошевића и осталих комуниста и онако је превоз бесплатан а можда и ућарим неку дневницу.

И за крај једно моје размишљање о вама: Остаћете до гроба верни комунизму, ваша верност ће тако кратко трајати.

**Милетић Бобан
Село Лепена — Књажевац**

НЕПРИЈАТНА СЕЋАЊА

Др. Драгољуб Мићуновић, сада председник демократске странке, не бори се за демократију него само за власт. Он је мене можда заборавио али ја њега никада нећу. Године 1945. било ми је 15. г. када сам са групом ђака Куршумлијске гимназије дању похађао пети разред гимназије (сада је то први) а ноћу разоружавао титове одборнике по околним селима Куршумлије. Вођа наше омладинске организације која је носила назив ЈУРАО или УРАОЈ — не знам тачно, био је Лука Степановић из села Гргура. Два месеца је за нама трагала Титова народна одбрана, а ја сам и тада говорио да је то била сахрана српског народа. Када су нас открили

и похапсили, тадашњи друг а сада г. Драгољуб Мићуновић — најоданији Титов скојевац, био је најупорнији, те смо истерани из свих школа у земљи, без права полагања приватних испита и то за свагда. Тада је ухапшено око 20 ученика Куршумлијске гимназије, међу којима и две ученице и то Роса Ракићевић и Радмила Јоксимовић, обе живе у Прокупљу. И ако смо биле млађи малолетници, војном суду у Прокупљу на чијем челу је био злогласни Мирко Ускоковић није сметало да нас четворо осуди и то: Луку Степановића на 8 година, мене, Вукоја Филиповића на 5 година, Витка Петровића на 5 година и Станимира Радоњића на 4 године тешког принудног рада. Издржавао сам казну у КП Домовима Ниш, Пожаревац и Сремска Митровица. Године 1947. упућен сам на принудни рад код манастира Високи Дечани, градећи пут уз Дечанску бистрицу. Што у затвору што на принудном раду издржао сам равно 3 године и месец дана. Но то је дуга прича. Вратимо се др. Драгољубу Мићуновићу. Не бих ни писао о њему да не сумњам да он чини ми се издаје опозицију, чим неће да се уједини са њом. Чисто сумњам да је на Голи оток упућен као информбироввац, већ мислим да је тамо био по задатку, као Титов скојевац. Питам се да ли је то могуће, да тај и такав човек дође на чело Србије? — Могуће је, могуће. Кад је могао Фадил Хоца да дође на чело Југославије, и ако није имао југословенско држављанство, зашто не би могао др. Драгољуб Мићуновић да дође на чело Србије, бар он има наше југословенско држављанство.

**Филиповић С. Вукоје
Прокупље, П. Кочића 18**

ОБЈАВИТЕ ХИМНУ

Желела бих преко вашег листа најпре да се захвалим издавачком предузећу „Нова Европа“. Преко наручбенице „Српске речи“ наручила сам три књиге Вука Драшковића (Одговори, Којекуда Србијо и Руски конзул). Пре неколико дана књиге су ми стигле иако сам сазнала да не шаљу књиге појединачно већ у комплекту од седам књига а ја четири већ имам. Оно што ме је изненадило је то што нисам требала ништа да платим за тражене књиге као ни поштарину. Зато сада користим прилику да се искрено захвалим издавачком предузећу „Нова Европа“.

Српска реч је одлична, немам никаквих примедби, имам само две молбе. Било би лепо кад бисте у неком од наредних бројева објавили текст химне (Боже правде). Имам деветнаест година, а тако мало знам о Солунском фронту и учесницима фронта. На нашу велику срамоту у школским уџбеницима је по мом мишљењу учесницима Солунског фронта нанета велика неправда, није ни поклоњења дужна пажњу коју сигурно заслужују. Заслужили су много већу пажњу с обзиром на то што су урадили за ову земљу и овај народ. Ту неправду бисте ви могли бар донекле да исправите. Могли бисте почети са интервјуисањем преживелих бораца. Сувише су нас задужили да бисмо их тако препустили забраву.

Немојте молим вас све ово схватити као критику или неку злонамерност, ово су само предлози које не морате испунити ако немате могућности. Без обзира како одлучите „Српска реч“ остаје најбоља.

С поштовањем и најбољим жељама
Нада Марић — Чачак

НЕДОСТАЈЕ ЈОШ САМО ОСТАВКА ЗЕЛЕНОВИЋА

Најзад се догодило оно што је опозиција говорила, „СРПСКА РЕЧ“ писала, а скоро и сви Срби схватили: српска влада се распала! Члановима владе у оставци г.г. Велимиру Радивојевићу потпредседнику и Димитрију Димитријевићу министру просвете се придружила и гђа. Бранка Јешић министар за рад, борачка и социјална питања јер, како пише у оставци, није у могућности да спроведе Закон о колективним уговорима и није спремна да прихвати одговорност због нередовних исплата накнада за породилска отсуства, дечјих доходака, накнада за незапослене и пензија. Председник владе г. Зеленовић је очито спреман да прихвати ту одговорност, спреман је изгледа да прихвати било шта не би ли остао председник!

Министар здравства и животне средине Никола Митровић је такође најавио оставку рекавши да је влади поставио услов да ако се не нађе решење за проблеме здравства он нема шта да тражи у Министарству. „Као министар сам немоћан, а као лекар се не могу помирити да здравство пропада. Средства за рад у здравству нема. То се нарочито односи на значајне лекове, материјал за хемодијализу, за хируршке интервенције. Зато сам и упутио влади захтев са конкретним предлогом мера да се реши овај проблем. Уколико влада није у стању да то уради, не мора да има министра здравља“. Додао је Н. Митровић. Господин Зеленовић, за разлику од министра здравства сматра да Србија мора да има председника владе, што је несумњиво, али је најблаже речено сумњиво да то треба да буде г. Зеленовић, како то он сматра! Није важно што су болесници у Клиничком центру у Београду 21. јуна били без грама меса, што председница београдског градског здравственог фонда, Светлана Врачаревић, најављује могућност да болесници пре уласка у болницу ПОЛОЖЕ КАУЦИЈУ! Ваљда и радници Змаја и Раковице и сви они који нису добили ни зајамчени лични доходак.

Шта је са осталим министрима? Посланик владајуће странке Батрић Јовановић је захтевао оставку министра саобраћаја Милета Пешића због стања у ЈАТ-у јер „министар не може да ради свој посао а да не познаје неке елементарне ствари из свог делокруга“. Председништво синдиката Србије, после захтева Удружене српске демократске опозиције, и оно тражи оставку целе владе због, на брзину, донетог закона о штрајку. Министар просвете Шарановић бледо демантује писање „Борбе“ о својој оставци. А неизбежни министар индустрије, чију оставку сви траже,

на 23. јуна уверава, још једанпут, у своју пуну неспособност! Прво нам саопштава да теоретски постоје три решења за највећег српског губиташа — Жељезару Смедерево: проглашење стечаја, додајући да би то изазвало стечај Инвест банке, вероватно и Београдске банке и многих њихових партнера, а да то не можемо да допустимо: или можемо да продамо Жељезару, само нико неће да је купи; и најзад каже можемо да јој финансијски помогнемо Влада и Банка јер, а затим нам каже да је по страним студијама то технолошки добра жељезара. Ако је тако, као што ви рекосте, господине Матковићу, зашто нико неће да купи ту „технолошки добру“ жељезару? Совјетски савез је ових дана донео одлуку о продаји аутомобилске индустрије „Автоваз“ Италијанима, министар Матковић о приватизацији наше индустрије и не размишља — зна он да би се тако добила значајна средства за покретање приватног циклуса, али зна и да би тако партија изгубила власт над делом те привреде.

Шта ради министар иностраних послова Србије? Ваљда доприноси „доброј“ слици о Србији у иностранству. Најзад шта ради министар за просторно планирање? Изгледа да, попут некадашњег перфекта (срески начелник) Париза барона Османа, реализује грандиозна рушења града зарад просецања великих булевара. Осман је градио велике булеваре, у доба Наполеона III да би омогућио војсци лакше кретање градом у случају дизања барикада, поучен искуством Револуције; „наш“ министар, да би омогућио лакше слање Милошевићевих тенкова неког наредног 9. марта.

Ко је остао од владе Србије? Господин Зеленовић и два три министра, које само зарад новинског простора не споменуемо. Изгледа да је већ нађено ново ново место за „заслужног“ Зеленовића. Такс је Србија остала без Владе у најтежем тренутку по земљу! Ко ће да штити Србе ван Авнојевских граница Србије, ко ће да решава проблем Шиптара? Циник би рекао: нико, јер то и до сад нико није радио.

Основно је питање: шта ће сада да уради Председник Србије. Он може да да мадат неком ко ће да састави владу од партијски проверених људи, који неће између осталог давати оставке без одобрења господина Милошевића и који ће партијски послушно радити како им се нареди. Именовање г. Соколовића за шефа полиције Србије указује, на жалост, да ће се за такво партијско решење опрделити догмата Милошевић.

Постоји и друго решење. У кризним ситуацијама по земљу, а ова ситуација је заиста таква, формирају се владе националног спаса, састављене од стручњака из свих странака. Не ради се то, првенствено, да би се поделила одговорност са другим странкама и народу да владајућа странка неће користити кризу и позив на јединство ради извршења својих страначких циљева под плаштвом тог јединства. Председник владе Србије Никола Пашић у Првом светском рату и ако је његова странка имала већину у Скупштини, формира владу од представника свих странака која је водила земљу у интересе свих. Господин Милошевић и његова комунистичка СПС се позивају на јединство, али под паролом

„сви уз комунисте“, пардон СПС. Чак и критика се тумачи као рушење тог јединства, очекују да их разумемо да су они комунисти, који нису научили на критику, него само на нашу самокритику!

Да се разумемо, данас, сва су министарства састављена од чланова бившег и садашњег комунистичког режима. Сви начелници одељења, саветници, референти су остаци Диктаторског система, а они ће остати и по формирању владе националног спаса и требаће године да се та структура измени. Тако ће господин Милошевић са њима бити заступљен и у будућим владама.

Зоран М. Цијић

ОТВОРЕНО ПИСМО ГЛАВНОМ И ОДГОВОРНОМ УРЕДНИКУ „ЈАВНОСТИ“

Поштовани г. Тохол! Мада свјестан чињенице да ово писмо насловљено Вама, као главном и одговорном уреднику листа Јавност, нема шансу да буде објављено у гласилу Српске демократске странке, из разлога због којих су и претходна завршавала у кошу, обраћам Вам се констатујући са жаљењем, да овај лист, с обзиром на уређивачку политику, све чешће објављује текстове који су испод свих критеријума и нивоа које би он требао да има. Повод овог писму је текст објављен у Јавности (бр. 35) од 15. јуна 1991. године под насловом „Неуспјела реприза“ потписан од извјесног г. Јована Јањића о митингу УСДО (Удружене српске демократске опозиције) одржаном у Београду 9. јуна 1991. године. Сам текст, који је од наслова до потписа аутора испуњен неистином и инсинуацијама најниже врсте не би г. Тохол био предмет помена и пажње, да из њега не извири мржња која може да буде само психопатске природе.

Немојте ме погрешно схватити, али ми уопште није јасно с каквим људима Ви радите. Ако је један „новинар“ спреман да напише и такву лаж да су гласноговорници СПО на митингу 9. јуна тражили прослављање 9. марта знајући да ће се 7. јули укинути, захтев бр. 7 прочитан на митингу УСДО гласи „Проглашавање Видовдана за државни празник уместо 7. јула и 29. новембра као и празновање Божића и Ускрса, онда ни свему осталом (почевши од броја људи на митингу, Вукових редарственика и сл.) стварно не би требало коментар.

Г. Јањићу нико не може помоћи. Никада ми неће бити јасно ко такве људе толиком мржњом задоји и мисле ли он и њему слични да истине писане по партијском задатку и са оволиком количном мржње могу помоћи јединству српског народа на колје такви тако здружено позивају. Јединство да, сложитете се можда са мном г. уреднице, али по Јањићевој формули никада. Зато Вас г. Тохол, као

главног и одговорног уредника листа Јавност позивам да учините крај на мржњи заснованог, неаргументованог и систематског омаловажавања група и појединаца припадника или не било које странке или удружења. Овај пут бар због оних како написа г. Јањић једва петнаестак хиљада људи приведених на Трг од стране Вукових редарственика. Хвала!

проф. Предраг В. Остојић

ПС. Ако сте због услуга при штампању вашег листа у НИП Политика дужни да у сваком броју објавите по један текст којим ћете напасти, омаловажити и т. сл. УСДО, СПО или г. Драшковић, Николу Милошевића и др. онда Вам препоручујем да такав текст преузмете из неког Политичког издања.
У Рудом, 20. јуна 1991.

БИЛАС И ХАВЕЛ

Милован Билас је наш Хавел, поручује нам Добрица Ћосић ових дана у једном швајцарском часопису.

- Да ли је Ћосићу дражи Билас од истине?
- Да ли је Хавел „изумитељ“ ПАСЈЕГ ГРОБЉА у својој земљи?
- Да ли је Хавел био шеф АГИТРОПА у Чехословачкој?
- Да ли је Хавел обожавао Стаљина?
- Да ли је Хавел било када у току свог живота понижавао и поништавао највеће умове и Духове свог народа?

Ваљане одговоре дужан је да обелодани Добрица Ћосић.

У прошлој години чујемо од Биласа: „Не дирајте ми Броза! („Дуга“), ових дана у НИН-у изјављује: „Ја се не кајем ни за шта! Видим да је било много грешака, претеривања и глупости, али се не кајем“. Нити се каје нити се стиди, без обзира на сопствене грешке, претеривања и глупости! Опрости му господе...

Двадесетог јануара 1989. године у француској 7, на промоцији Биласове књиге, „Његош песник, владар, владика“, наши интелектуалци (Михиз, Никола Милошевић, Предраг Палавестра и Зоран Гавриловић) били су саслушани да је Билас том студијом доживео катарзу. Како је могуће да човек који се не каје и не стиди својих грешака („лева скретања“), претеривања и глупости може доживети катарзу.

Ако нема због чега да се каје, нема потребе за катарзом. Очекујемо ваљано објашњење ове апсурдне ситуације од оних који тврде да је Билас доживео катарзу.

Евентуалним, будућим тужоцима за своја злодела Билас поручује: „Ја би њих самлео пред јавним мњењем“. „Дивно“ звучи реч „самлео“. Која је суштинска разлика између „самлео“ и омиљеног израза Бидовог врховног команданта: „немилосрдно ликвидирати?“ Да ли човек који је доживео катарзу може још увек да меље људе? Све што је та клица одњихала носи у себи жељу да се онај други самеле! Опет је Билас у старом елементу. „Све што мачка роди то миша лови“. На крају тог разговора Билас се потпуно разголићује: „Али, интересантно је да је већа

кампања против мене него против Ранковића или Крцуна“. Признање Билас да треба да се води кампања и против њега али не већа него против поменутих „револуционара“. Јасно је да ова два целата (Лека и Крцун) сопственог народа не би били оно што јесу да им Билас није био идеолог. Такође је јасно ко је већи злочинац: целат или његов налогодавац. Тамо се у својој књизи „Револуција која тече“ хвалио да је међу њима владало уверење да ти најбољи револуционар био онај који ради као он (Темпо) а мисли као Билас. Данашње прилике нам говоре да је исувише често долазило до „братимљења“ ових „способности“.

Није спорно да се данас хвали књижевно дело Биласа. Спорно је да аналитичари не спомину његове злочине. Као да се код нас постоје ових аналитичара ствара простор за увођење нашег невероватног, правно-моралног кодекса, који отвара могућност да своје злодела можемо оправдати својим књигама. Тешко би било замислити колико је требало књижевних дела да напишу: Хитлер, Ајхман, Гебелс, Павелић... да би оправдали своје злочине. Као да је Билас испунио ту норму, о њему се само говори као књижевнику. Поједини приходи у страначким гласилима као да не допире у људи који га хвале као ствараоца. Системска штампа му даје простор да нам каже своја „запажања“ о нашој ситуацији.

Није тешко претпоставити колико је Билас онемогућио људе да са своје космичке тачке проговоре о свету. Ако се томе дода чињеница да је забрањивао такве величине као што су: Дучић, Слободан Јовановић, Николај Велимировић, Бранко Петронијевић, ... онда је јасно да је Биласово књижевно дело минорно без обзира на било коју вредност и величину. Ако је један годинама рушио њему недоступне величине, јасно је да он то не може надокнадити својим делом: рушитељи нису никада постајали градитељи.

Прећуткивање злочина је приближавање самом злочину. Кнута Хамсуна и Мартина Хајдегера нико није штедео за њихову вербалну подршку Хитлеру. Зашто би Билас би изузетак? Можда ова толерантност према Биласу шкоди њему највише, смета му да коначно прогледа. Помоћи му се може само истином: он не може да је плује а аналитичари његовог књижевног дела немају снаге да му је саопште.

Ко то данас штити Милована Биласа? Тешко је наћи одговор на то питање. Можда је сам Билас наговестио одговор или је то његова нова обмана: „Избегао бих портрет Милошевића, јер имам слабу тачку у односу на њега: ја сам код Милошевића добио могућност да објављујем своје књиге“.

„Лијепа ли ова сабља чита, дивно ли нас данас разговори! Аманети, дје научи тако?“
У болшевичком заточењу!

Ратко Јокановић
Тихомира Вишњевца бр. 9
Београд

СВИМ ЧЛАНОВИМА СПС И ПРЕДСЕДНИКУ СРБИЈЕ!

Видим да је већ бесмислено то што данима желимо да скренемо пажњу на нашу побуну против свега што је лоше и комунистичко. Ви из СПС-е сте све глувији на наше апеле, нарочито Ви, председниче. Знамо да волите власт, али не могу схватити да је та љубав већа од љубави према домовини. Зар је то могуће? Људи су животе давали за шаку слободе, а Ви се не обазирете не на шаку већ на вечну слободу и опстанак наш. Зар заиста мислите да сте сви ви појединачно умнији и важнији од напр. једног Шошкоћанина, да не идем у даљу прошлост. Нисам члан ни једне странке, још увек са стране мерим ону најбољу за мене и њој ћу се прикључити. Апсолутно није више важно ко би дошао после вас — да ли нека странка, нека неутрална влада, или привремена власт или нико. У овом моменту убеђен сам једино је добро да се ви повучете. Све да нам цветају само руже, да нас златом посипате било би добро да одете, чак добровољно. Овако, слутим зло. Ми Срби можда имамо ратничко порекло, и свакако спремност за одбрану, али не би било лако Србима ратовати у оваквом окружењу. Можда бисмо били јачи да су у питању коњи, мачеви, али сад кад бисмо зависили од нафте, хране и савременог наоружања споља питање је, нарочито из перспективе кад смо у обручу. Нисам ни песимист, нити кукавица, али отворено гледам данашње стање. Ви упорно тврдите да нисте комунисти и болшевици, да сте једнако као други победили на демократским изборима, и узмиммо да је то истина. (Лично мислим да заиста нисте гори од других, „демократски изабраних“ власти у суседним републикама). Међутим, свет само вас не слуша. Изгледа да сте победили са сувише јаким печатом оног што сте ипак били. А то „врлом свету“ смета свиђало се то нама и вама или не. И сад шта је ту је. У име опстанка овог народа и ове државе, одбаците сујету, властољубивост и што пре се повуците, пустите друге, да дођу уместо Вас. Не играјте руски рулет са Србијом као улогом, не пркосите аждаји потурајући цео народ пред њену чељуст. Сами ћаво да дође уместо Вас биће боље јер са Вама сви ти прокомунистички атрибути ће отићи. А ћавола ћемо после или рушити или мењати, ми сами. Ваше правдање све више усмерава светски бес на нас. Колико год се правдали ипак чујте — довели су вас гласови старих људи, нарочито полу и неписмених. Откуд моја полуписмена мајка зна шта је демократија, њој је обећано у предизборној кампањи да ћемо добити водовод и канализацију, и тамо је дала свој глас — а то сте обећали и слагали Ви. Тек сад немамо воде, а септичке јаме нас омамљују. Ви сте владали дуго и било вам је добро, немате право живети два живота, а ми ниједан. Гинути под петокраком уз сва уважавања заслуга правих бораца, ова омладина неће. Свет ће се још више организовати против нас, док ви свугде причате да нисте то што сте ипак били.

Истина, били су и ти други који су сад уперили пушке у нас, али рецимо да је ваша судбина да сте ви обележени више. Немојте због те судбине бити тврдоглави и уништавати нас. Српска омладина може кренути неочекиваним путевима ужаса, тада би тек душмани цветали, а ми узалуд гинули. Не упућујте сина на оца. Ваш одлазак није „попуштање“ страним и унуташњим непријатељима“ то је само недавање адута непријатељу, избити из руке карту којом нас добијају. Ако сам некад видела у борделу, па сад ме бије лош глас, колико год ја знам да нисам курва, у мом градићу се не могу одбранити — побећи ћу. Ви не можете спрати љагу са себе а ако је том чудном свету та љага толико важна и ако је тај свет толико важан нама, посебно кад смо у лонцу први за кување, бежите с том љагом. Измислите начин да се повучете, никакве изборе не чините кад сте већ толико обманули полуписмене жене. О космичком веку разговарати са мојом бабом која усред лета искључи замрзивач јер штеди струју и све месо пропадне, смешно је и жалосно. Ваше главе су замењиве верујте, или ћемо их мењати или скинути, само да не буде касно када бисмо то морали радити ван граница „бивше домовине“ као Палестинци.

Савић Ана, Београд

ДОБРОНАМЕРНЕ КРИТИКЕ

Цењена госпођо Стошић, прочитавши вашу „добронамерну“ критику госп. Николе Милошевића у „Погледима“ осетио сам страх. Страх од нове велике преваре српског народа која је очигледно на помолу.

Прву превару (у вишепартијском систему) извршили су маскирани комунисти и освојили бирачко тело 9-12-1990. Друга, можда још погубнија превара прети од Демократске странке.

Заstraшујуће је да жена која каже да прати „информације у средствима информисања“, а поред тога делује сасвим писмено и интелектуално — не примећује да није у питању лични „спор“ и „сукоб“ између две личности (З. Ђинића и Н. Милошевића) већ о комплетној разлици у схватању вођењу политике у драматичној ситуацији у којој се налазимо.

Зар нисте нигде прочитали списак оснивача СПС-а? Тај списак је састављен од разочараних бивших чланова ДС-а, а далеко је већи него што је уз декларацију странке штампан у „Погледима“. Зар би било могуће да ама баш сви оснивачи имају нешто лично противу чланова ДС-а и да су са њима у сукобу?

Ја сам један од првих који је са пола Палилушког одбора разочаран иступио из странке још поч. септембра прошле године.

Од тог се још опорављам. Од мојих шездесет година живота — десет година сам провео под фашистичком и комунистичком окупацијом. Захваљујући Богу што ме је одржао да доживим да могу несебично радећи у ДЕМОКРАТСКОЈ странци допринесем да овом напашеном српском народу сване.

И убрзо су кренула разочарења. Схватио сам (са многим другим) да челници ДС-а мисле да је њихова странка толико значајна и велика да је апсолутно довољно да се појави наслов (Демократска), да се појаве симпатични, шармантни, проседи ликови који лепо говоре — и да се напречац освоји бирачко тело, скоро у целости.

Када сам први, још у августу, покренуо питање оснивања једног координационог тела унутар странке ради сарадње са другим опозиционим странкама био сам игнорисан.

Када сам поставио питање зашто странка не реагује на хапшења, малтретирања и пребијања чланова других странака — одговорено ми је да „је то тамо њима“!

Када је врли студент медицине (иначе врло активан у теразијским данима) на састанку одбора изнео тезу да су „Туђман и Драшковић једно исто“ прекипело ми је, а исто вече, иста особа ми се јавља на кућу телефоном и по типичној бољшевичкој директиви покушава да закаже нов, лични контакт, како би наставио са убеђивањем уз лекције из историје да је ген. Дража Михаиловић издајник.

У финалу је речено да сам ја „реакционар“ који је са многима другима залутао у странку.

Ово последње је било апсолутно тачно (а навео сам само мали број непријатности које доживесмо) те кренусмо у масовно напуштање странке уз тешко осећање насамарености и преваре.

Најтужније је било видети (и чути) челнике те исте странке како се касније гурају уз Вука на митинзима када су схватили колико су усамљени и колико не представљају ништа.

Па, ако Ви госпођо ово све не знате (а јављате се писмом) шта је тек остало за ону већину која само уме да гледа у слику? Велика је опасност на помолу, драга госпођо.

Милутин Живковић, дипл. инж. геологије
11000 БГД. Далматинска 47а

ДРАГИ ПРИЈАТЕЉИ

Видовдан је. Српски Ватерло и Српски Јерусалим. Мит јунаштва и мит издаје. Да је неко спавао шесто година, препознао би Србију бар по томе. „Српска реч“ је лист пробудене свести нашег народа. Све оно што је задњих пола века затурено, треба да бљесне сада. Зато предлажем једну рубрику за младе песнике и литерате уопште. Сретао сам многе девојке и младиће који у својим собама крију дивне мисли о својој земљи и народу. Пружите им шансу да то осване у „Српској речи“, тако ће лист заиста значити оно што му име каже.

С вером у Бога и васкрс Србије
Ристановић Милан
Стјепана Супанца 30/41
БЕОГРАД ЖЕЛЕЗНИК

П. П. С. Велики поздрави госпођи Даници Драшковић
Она често каже и уради што би ми мушкарци требало да урадимо

ДРУГ ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ ИЛИТИ ВИСОКИ ИНКВИЗИТОР

Нисам спадао међу „обожаваоце“ друга Унковића, док је час мелодраматично, час апатично, али неретко и симпатично, па и коректно председавао мелодраматичним, апатичним, сасвим ретко симпатичним, а готово никад коректним седницама Скупштине. Али кад би постојао жири за оцењивање рада и понашање председника Скупштине, и кад бих му је био члан, Унковић би, што се мене тиче, ипак добио прелазну оцену. Таква оцена би, међутим, у широком луку заобишла новог друга председника Скупштине Александра Високог, а после његове најновије „игре ђоном“, када је са места на којем седи, које је по дефиницији часно (поготово кад је празно), промовисао „аплаудерски барометар“ као новокомпоновани начин скупштинског гласања — изјашњавања, и, да бласфемија буде комплетна, инквизиторски импутирао једном броју (опозиционих) посланика „промесићевску оријентацију“ — после свега тога једини логичан потез који би Александар Високи требало да повуче јесте неопозива оставка. Наравно, уколико Скупштина Србије не жели да понесе епитет Торквемадне филијале. Али и ова Скупштина, као и сличне јој широм и дијем Раз-Југославије, спреман је да понесе и епитет ђавоље испоставе, само ако је то у интересу владајуће странке. Управо зато, поменутој оставку реално не би требало очекивати. Једина моћ која је остала иоле трезвеним грађанима-бирачима јесте да притискају дугмад на даљинском управљачу, „строго“ избегавајући канале који емитују скупштинске (саборске, собрањске...) седнице.

Не знам који су прави разлози Унковићевог напуштања столице председавајућег, али захваљујући новоизабраном, постало ми је белодано јасно значење народне изреке: „Пасти с коња на магарца“. Па макар овај имао и коњску висину.

Драган Атанацковић
Земун

„УКРАС“ ИЛИ ИНАТ

Прадим у основној школи „Жића Марковић“ (народни херој!?) у Д. Црнићеву која је у саставу школе „Мића Станојловић“ (опет неки нар. херој?!?) у Коцељеви. Пошто је из програма за ниже разреде осн. школе избачено СВЕ што је везано за „лик и (не)дело вољеног сина“ и за „народну револуцију“ као и СЛИКЕ истог, на почетку читанки и других уџбеника, тражио сам на Наст. већу (у децембру) да се сва обележја, па и слике

склоне и из учioniца. То је био и захтев једног броја ђачких родитеља. Томе се успротивио наставник историје Добривоје Дојчиновић, бивши металски радник — Брозов колега, а од помоћника директора школе Сретена Радосављевића сам добио одговор: „Ми смо РЕЖИМСКА установа, па не само смемо скидати слику док не добијемо наредбу „одозго“. Подсетио сам га да слику нисам видео ни код ОНИХ ГОРЕ, у Скупштини Републике Србије али је он то прећутао. Такође сам питао и на Савету школе, цитирајући одговор пом. директора С. Радосављевића, али се исти „не сећа“ да је изустео реч „режимска“. Наравно, подржао га је и директор школе Стево Илић педагог (иначе загребачки студент и, кажу бивши фотограф) и био против чина скидања слике Јосипа Броза под изговором: „Нисмо је ми ни ставили“.

Заслепљени „убедљивом“ победом на вишестраначким (не)демократским изборима, а користећи акцију „Најлепше уређено школско двориште“, социјалисти су на челу са наставником Братиславом Велисављевићем, а уз „благослов“ руководства школе, ИСТАКЛА је она четири НАКАЗНА слова, ТИТО, — УОК-ВИРИЛА их је белим камење, око 88 ружа. Срећом, нема више свих 88 а „одговорни“ их не броје па и не „обнављају“ цвећњак. Посађене су у знак сећања на „вољеног“. Неке су увенуле од „туге“ за „вољеним, а неке, опет, од срамоте што су спомен на њега. Било како било, тек, та четири слова су ме, а и сваког паметног би, ИРИТИРАЛА, склонили сам камење. Одмах је руководство школе „алармирано“. Директор С. ИЛИЋ под „хитно“ шаље свог „изасланика“-помоћника С. Радосављевића и пада „наређење“ да се камење одмах врати на своје место. Мене „другарски“ опомиње и саветује да то више не радим БАР док комисија, која оцењује урђеност дворишта не заврши свој посао, јер, како рече: ТО ЈЕ „УКРАС“ дворишта. Напомињем да сам камење растроу 7-ог, а камење је враћено 10-ог јуна, значи, одмах по митингу. „Осоколили“ се!!! Када ће УКРАС бити склоњен „ЗАВИСИ“ од воље „моћника“ када ће послати комисију. Многа моја упозоравања, не само ово, била су узалудна а ја бунтовник и непослушан, ретко кад „миљеник моћника“. Срећом, и „њихово“ пролази. Народ каже: „Ничија није до зоре горела“.

Србуљуб Михаиловић учитељ
Доње Црнићево 15227

МУКАМА НИКАД КРАЈА

Јављам вам се први пут и молим вас да ми објавите ово писмо; моју исповест о свим мукама које сам проживео последњих 6 година. Пре шест година, први пут сам се побунуо против неправде и против људи који су те неправде чинили. Доживљавао сам малтретирања, али све је грозно почело да се догађа када су почели да ми растурају брак, када су ударили по ономе што је најболније за сваког човека. Почела су батињања чак и пред женом и дететом, честа пресретања на улици, привођења. Одводили су ме ноћу изван града. За све то време вршили су прити-

сак на моју жену и успели су да ми растурају брак тако да већ неколико година не знам где ми се налази дете.

Главни актер у овој причи био је и јесте инспектор Делић, а главни помагачи су му били полицијаци Брковић и Димић. Преживео сам три клиничке смрти, постао сам инвалид, боравио сам укупно око 7 месеци у затвору, а да није било кривице. Био сам истеран са посла па враћен а сада ми је забрањен улаз у фабрику.

Већ дуже време се судим са општином око одштете, али се одуговлачи са пресудом иако ми је председник општине, а сада посланик Милош Урошевић обећао да ће се спор брзо решити.

Поред свега тога и даље ми прете јер су ми скоро поразбијали прозоре на кући. Остаје ми само да сумњам ко је то учинио. Како да будем сигуран када и даље страхујем за свој живот. Није им било довољно све што су ми учинили већ и даље покушавају да ме доведу.

Питам се када ће доћи крај свим мукама, када се ништа није изменило када су исти људи који су чинили неправду и даље на функцијама.

Молим вас објавите ово писмо да се чује и даље од Чачка мада оваквих случајева има на стотине.

Ништа се није изменило и неће док и даље буду владали комунисти.

С. поштовањем

Милорад Николић, Доња Трпача код Чачка

Чикаго, 28. маја 1991.

Поштовани господине Пејчићу,
Достављам Вам у прилогу написаног господина Николе-Нитоње Плецаса, поводом поступака Др. Рашковића у Српској демократској странци у Книну у нади да ћете исти објавити у СРПСКОЈ РЕЧИ.

Др. Рашковић дође овде и би примљен најлепше као вођа Српске демократске странке и доби изванредне прилоге за Радио Книн, но кад се врте назад у Југославију, срамно изјави: „Причао сам им шта они воле“. Шта волимо?... Волимо српство. Сматрало се, Крајина је најугроженија помозимо, да наша браћа имају своју Радио станицу.

За изборе у Србији, он упути свој срамни апел српском народу да гласа за Милошевића и комунисте. Високи интелектуалац?... или, морална битанга!... Шта да Вам кажем.

С поштовањем Ваш,

Живота Иковић

СЛУЧАЈ КОЈИ СЕ НИЈЕ СМЕО ДОГОДИТИ

У кратком чланку НИН-а, од 22. фебруара, дознали смо да је председник СДС, Др. Јован Рашковић искључио из извршног

одбора странке њена два члана, петра Штиковца и Марка Добријевића. Како у том Ниновом чланку стоји и како се поводом овог случаја изјаснио Општински одбор странке у Книну, Рашковић је то учинио на пречац. Без довољног кворума извршног одбора и, чак, на предлог извесне Јасмине Вујатовић, која није ни члан главног одбора странке.

Ова Рашковићева брза одлука, а рекло би се и својевољна, забрањује све нас који се сматрамо делом покрета за српску покрајину у Хрватској. Сматрамо да је тај чин несвесно подвајање и разбијање српског јединства, а за самог Рашковића сечење гране на којој седи. Јер, он не би смео заборавити да је постао оно што је данас баш трудом Штиковца, Добријевића и многих других. Сетимо се највећег збора Срба у Србу, у Лици, што је искључиво дело вредног и мудрог ума Петра Штиковца, на којем је збору и основано Српско народно веће. А пре овог и као почетак свега, сетимо се и Штиковчевог говора над јамом КУК. У том говору Штиковац је толико сликовито повезао мртве и живе, да се после тога ова Лика чврсто одлучила да брани своје огњиште од нових усташких насртаја. Тај његов говор дуго ће се памтити и служити као пример чистоте српске душе и људске топлине. Говор без речи мржње и освете, као да је говорио српски владика а не селоски учитељ из Српске Калдрме.

Ове Рашковићеве радње нису демократске а нити људске.

Више је то лични импулс који ће се негативно одразити међу Србима, а највише је штете нанео самом себи. Мање ће га уважавати властито чланство, а и Туђман, са којим ће, кад тад, морати преговарати. Овај непотребни раскол ће дати наде у усташком врховништву, јер пред собом неће имати непробојни бедем, већ неорганизоване и неуједињене појединце, које је лакше ућуткати. Мисли ли о томе Др. Рашковић?

Др. Рашковић би морао знати и по својој струци да се разлике међу људима поравнавају разговорима у којима се уважавају различита гледишта и све то са пуно трпеливости и толеранције. Он се тога није придржавао у овом случају. Није чак применио ни демократску процедуру што је основно за овакве случајеве.

Ипак, надамо се да ће Др. Рашковић увидети свој штетни потез, исправити га, што нам је и жеља.

Никола Плећаш — Нитоња

НИЈЕ ШИЈА НЕГО ЈЕ ВРАТ

Последњих дана јавност у Црној Гори изобмбардована је вијешћу, да владајућа партија Савез комуниста Црне Горе, мијења име. Наиме, према ријечима њених водећих главешина, она ће прерасти у „модерну љевичарску партију по угледу на оне које егзистирају у најдемократскијим земљама Европе“. Попут дотрајалих глумаца или пјевача, које публика више не мирише и којих се заситила, владајућа партија мијења свој имиџ и шминку.

Ништа ново, јер су овакви фазони, патентирани прошле године у исто вријеме у Србији, када је С. К. Србије прерастао у С. П. С. Милошевићеви ученици у Црној Гори, то исто спроводе ових дана, тако да им се не могу у свему томе, приписати иоле значајније иноваторске паматарске способности. Међутим у рачуници су се преварили. Једно су заборавили, рецепт С. П. С-а није прошао добро. Било је то само одлагање краја, хватање даљеника за сламку или покушај да се црвоточна идеја и режим васпоставе. Шта се крије иза све ове лакрдије у Црној Гори која се изводи по Милошевићевом рецепту? Одговор је прост и ту дилема нема. Они који су тлачили народ педесет година, или њихови синови, који настављају традицију настоје да и даље остану на власти! Да ли ће се они звати социјалистичка партија, Х. Д. З. или партија Садама Хусеина најмање им је важно! Битно је да она каста људи и њихови потомци који држе власт педесет година и даље имају пензије, бенефицира и привилегије. У тим намјерама без обзира на све, имају у Црној Гори још увијек доста присталица, углавном људи којима су мозгови испрани и који не знају да мисле али и оних који све гледају кроз материјални интерес.

Но без обзира на то, велики дио народа дозвољава се памети. Велику школу, од „социјалистичке љевичарске партије модерног типа европске демократије“ С. П. С.-а народ је научио 9. марта, када је због грешних мисли да власт не ваља „уразумљиван“ пендрецима. Да у Црној Гори, мешетари који су на власти, не желе мијењати ништа, говори и чињеница да њене перјанице изјављују у Рожајама, вјероватно да би се улагивале и одбровољиле цихадски расположене муслимане, да су за њих исти они који под вођством Туђмана траже Боку и они који по Црној Гори пјевају „Ђуришићу млад мајоре“. Евидентно је да комунисти, свјесни чињенице, да је идеја коју заступају трула, настоје да еволуирају са друштвеним и демократским промјенама, како би се што безболније уклопили у њих, а при том задржали власт! Од слогана „Ми знамо како“ и слатких ријечи које су просипали пред изборе, на којим су и побједили није остало ништа испуњено. Иза тог „Ми знамо како“, остала је опустошена црногорска привреда, која се налази у фази затварања, као и све дјелатности у којима запослени не примају плате по неколико мјесеци, сем њихових државних органа и полиције која их штити. Те двије групе примају редовно плате а инфлацију не осјећају. „Декоративна опозиција“ у Црној Гори, нарочито она парламентарна на то не реагује. Покушаји комуниста који мијењају имиџ, да народ и даље преводу „једног преко воде, провидним фазонима у виду: скорашњих уклањања петокраке и обиљежја њиховог месеје Броза и дозвољавањем опозицији и народу да буду врло бучни и критични али са напоменом да не могу мијењати ништа, овог пута неће проћи. Народна изрека „Знамо те пушко кад си пиштољ била“ најбоље је објашњење и одговор за овакве пародије.

Александар Стаматовић, професор
Подгорица

СПОНТАНИ БУНТ ПРОТИВ НЕОДГОВОРНОСТИ

Кoliko је скупо изгубљено поверење показало је ђупријски референдум за нови петогодишњи самодопринос, одржан 21. и 22. априла, о.г. на који је изашло свега 30 одсто уписаних бирача. Неорганизовано, дакле спонтано, највећи број пунолетних ђупричана је овим бојкотом показао да више не дозвољава да му се потура рог за свећу и да му се извлаче паре из џепа, а да не зна како ће и за шта бити утрошене.

Самодоприносом је требало да се прикупе средства за завршетак нове осмогодишње школе и за побољшање водоснабдевања града. И школа и вода су ђуприји неопходни и то нико не спори. Међутим, и школа и вода су били приоритетни задаци претходног самодоприноса, завршеног задњег дана 1990. године, али нису остварени. Општинска власт и Општински одбор за спровођење претходног самодоприноса правдају то високом инфлацијом и недовољним средствима, при чему заборављају на чињенице да су из пара за самодопринос уређени гробље и пијаца (што је могло да сачека), да је завршена спортска хала која уопште није ушла у план самодоприноса и да су исплаћени лични дохоци у Фабрици шећера, а незванично се чује да су тим парама потпомогнуте и активности неких друштвених организација.

То значи да је наменски прикупљан новац трошен ненаменски, да су грађани обмањивани и за то би у свакој правној држави чланови Одбора за спровођење самодоприноса морали да одговарају, а тешко да би могла да се одржи и општинска влада. У ђуприји је, међутим, изостало чак и признавање грешака а камоли позивање на одговорност. То је последица ауторитарне власти која је у ђуприји већ традиционална и која је окренута само себи, својим интересима и сопственој заштити. Зато се никада и поред бројних пропуста и брљотина није постављено питање нечије одговорности, нити је кривцима страдала каријера.

У целој овој ситуацији посебно иритира чињеница да је приликом расписивања претходног самодоприноса обећано да ће проблем водоснабдевања града бити потпуно и за дужи време решен, да је утрошено пуно пара за то, а да су чесме у ђуприји чак и зими најчешће суве. Сада се опет обећава да ће средства самодоприноса омогућити коначно гашење жеђи, но тешко је у то поверовати, јер су грађани већ једном преварени.

Све је то изазвало огорчење ђупричана и они једноставно нису изашли на референдум. Није вредело ни то што је продужен за један дан и што су бирачки одбори носили галсачке кутије по предузећима. Овај бојкот никако не значи да ђупричане не интересују школа и вода. Већ се чују иницијативе да ОШ „13. октобар“ отвори посебан рачун на који би грађани уплаћивали новац за завршетак нове школе. Тако би били сигурни да се новац троши за оно за шта је намењен. У међувремену, уче-

нике би из руиниране зграде школе требало пребацити у лепо уређену зграду Скупштине општине, а функционере и службенике општине у школу, тако би најнепосредније осетили проблем.

Што се воде тиче, она је већ толико плаћена да би требало да имамо језеро усред града, тако да ће се тешко икада више грађани одлучити да дају паре за њу. Једино ако буду доведени у ситуацију да немају ни капи воде (већ се прети искључењем хидрофора које имају многе стамбене зграде и домаћинства), али ће и тада прво тражити да се утврди ко је узимао паре за воду, шта је са њима урађено и зашто није урађено оно што је обећано, а тражиће и да одговорни снесо консеквенце. Морало би и локалним властима и фондовима и јавним предузећима у ђуприји да буде јасно да су времена лажних обећања, плаћања промашаја и избегавања одговорности прошла. То је и најважнија поука неуспелог референдума.

Весна СТОЈКОВИЋ

МОЈ ИЗБОР ЈЕ — СПО

„биће овај систем још демократскији, полиција управо ради на томе“.
(М. Цветковић)

Прођоше и избори и 09. март, а ми и даље живимо у неком чудном времену — нама несхватљивом, јер смо спавали док су поред нас каравани пролазили. Људи су заборабили на радост, морал и љубав. Живи се без идеје. Страх и несигурност уселили су се у кости наших људи. Живимо у некакој психози ишчекивања. Све би се то некако и дало трпети да пред нама не стоји и највећи противник — ГЛАД. То је присутно и без икаквог стида морамо се с њим суочити. И једна турска изрека каже: Постоје три ствари које се не могу сакрити: љубав, кашаљ и сиромаштво!

Нећете ми веровати, али постоји врло ефикасан лек да се неутралише глад. То је мржња. Управо на ту карту игра владајућа партија у Србији! Тако нам се баца прашина у очи, подмеће рог за свећу. Не, није ово присутно од пре пар месеци — то датира још од историјске 8 седнице. Своју неспособност СПС (иста је ситуација и са владајућом странком у Хрватској) прикрива измишљањем разноразних непријатеља, како унутрашњих тако спољних. Своју неспособност решавања економске ситуације — прекрива А: Марковићем. Спорост у решавању и доношењу аката — сваљује на опозицију и тако даље...

А истина је следећа. Никада Србија у својој историји није била изолованија него данас. Никад Србија није имала мање пријатеља. (ако их данас уопште има. Ни једноставно речено живимо под стакленим звоном. Без обзира на то ми плаћамо највећи порез на свету! Верујте да ме неће изненадити ако се уведе и порез на момковање. Од пореза на осмех одавно нема вајде, јер су нам лица постала толико озбиљна и хладна да ћемо пре постати сфинге. Па молим вас, лепо, погле-

дајте како наша влада образлаже програм који је смислила:

Ако — се среди друштвено—политичка ситуација...

Ако се ревитализује привреда...

Ако дође страни капитал...

Па шта рећи на овакав „стручни“ програм?

Наш образовни и elokвентни Председник би рекао: „Мало морген“. А наш паметни сељак би изјавио: „кад би баба имала... (муда) — била би деда!“

И да би фарса била потпуна даје се изјава „да ће овај план почети да функционише од почетка 1992! А шта ћемо докле, слатка браћо? Колико ми је познато човек може без хране да издржи 40 дана, али овде је у питању 8 месеци! Зато морам да поставим питање „када ћемо да престанемо да молимо оне који нас шамарају да то више не чине?“

Колико сам ја схватио цела привреда Србије базира се на порезима из свега што може да се опорезује. Али, молим вас, како преживети краткорочне мере?

Зато не могу да верујем у идеологију и систем који већ 50 година обећава бољи и срећнији живот, и неке лепше сутра. Доживели смо да то лепше сутра буде — мало сутра. Како да верујем тим људима, кад им је основни циљ — како сачувати власт, а не водити рачуна какву ће пустош оставити за нама и у нашим душама.

Хоћу да верујем у демократску и јаку Србију! Желим да верујем у љубав и мир међу људима. Верујем у младост која негује истину и која пева миру и љубави.

Ако сте очекивали да сада треба да изјавим како нисам члан ни једне странке, већ да сам неутралан — преварили сте се.

По мени бити неутралан значи: ставити се на страну оних који не желе промене и не обраћати пажњу на оно што се око нас догађа.

Зато ја хоћу, желим и верујем у промене и зато је мој избор СПО!

У Јасици, 28.04.1991. године

Драган ЖИВАДИНОВИЋ — Ћупак

СВИ СРБИ МОРАЈУ МИСЛИТИ ЈЕДНАКО...

Молим вас да објавите моје писмо, али вас молим да моје име и презиме изоставите, јер се бојим присташа, „узоритог“ господина Бабића. (сличне методе су већ виђене).

Са недавног боровка у Глини Бабић рече: „Сви Срби морају мислити једнако и то онако како диригира Милошевић из Београда. (То је исто као и оно: Сви Срби морају живјети у једној држави“ по могућности да се зове Југославија и да је социјалистичко комунистичка земља). Сви ми заједно знамо каква нам је то земља комунистичка — видели смо је и за 9. март, али је виђамо и данас и у Србији и у држави Крајини.

Тада Бабић рече да за оне који не мисле тако нема места у његовој Крајини и да ће их он лично тјерати преко ријеке Купе (знајући да многи неће успјети препливати набујалу

реку). Бабић шаље своје отровне стреле свима онима који не мисле као његов велики заштитник Милошевић. Само ће га тај Милошевић оставити кад га искористи за остваривање свог комунистичког сна, а брига о свим Србима постати небрига (недај боже да нас поново страши тенковима).

Дође Бабић и створи Крајину од 11 најсиромашнијих општина Хрватске и рече: „Ја, Ја“ сам председник седме државе у Југославији (глас више за излазак тенкова).

Створи сиромашне и угрожене — председник СО Глина доктора Јовић Душана — сиромашног власника стана у Београду, у Глини, мале куће у Петрињи и још мање виле на Корчули, лијелог аутомобила и „сувласника“ супруге „још угроженијег“ Борислава Микелића.

Душан побјеже од угрожености у загрљај лијепој плавуши, а Борислав к Титовим официрима у Петрињску касарну, па у загрљај Слободанов.

У Глини још има тако Бабићевих угрожених који су се ради заштите „сакрили“ у Крајину.

Радници, сељаци, домаћице и дјеца „нису“ угрожени, јер се немају гдје добро заштити.

Помози нам Боже свима.

Име и презиме познато редакцији

МЛАДИ СУ С ВУКОМ

Ево да вам се и ја јавим. Имам 16 година, и за те моје године доста се добро разумем у политику. Читајући ваш број 18, прочитао сам наслов изјаве господина Вука Драшковића. „Осећам се као тужилац“. То ме је суђење веома обрадовало, јер напосокон без полиције Вук може да докаже да није фашиста, већ паметан и чистан човек, којем је као и многим другима досадио комунизам и Слободан Милошевић. Ја се надам да ће господин Вук успети, јер смо сви ми млади с њим. Примите поздрава од

**Владимира СТАМБОЛИЋА
Александровац**

Књига о којој се говори
Александар Ковачевић

ПРОНИЈАРИ

Где је ликвидност и како је остварити

- Зашто постоји неликвидност банака и предузећа?
 - Ко и како користи новац из канала платног трговца?
 - Шта је „троба“ у платној систему?
 - Како решити гостојетну ситуацију?
- Књигу можете наручити непосредно од издавача, поузећем по цени од 300 динара. Читаоци који књигу наручују овом поруџбеницом добијају попуст од 20%.

ПОРУЏБЕНИЦА

Овом неписаној поруџбеници књигу „ПРОНИЈАРИ“ попузећем по повешћеном цени од 240,00 динара. Ова износ платити поштом као поруџбеница књиге.

Име и презиме _____

Адреса _____

Поштанска бр. и место _____

Број личне карте и поштом _____

Главна издавачка кућа „ПРОНИЈАРИ“ попузећем по повешћеном цени од 240,00 динара. Году, сеницу послати на адресу ДТ ЕКСПЕРТ, Београд 11001 Београд, подгаци сака 625 или на телефакс број 311 555-957.

Омладинска пословна задруга

- Пријем нових чланова
- Повремени послови — провизија 5%
- Стална радна места
- Отварање приватних радњи и предузећа

- Послодавцима бесплатне услуге

● „ВИДОВДАН“ ПОЗИВА ВЛАСНИКЕ ПРИВАТНИХ ПРЕДУЗЕЋА И ОСТАЛЕ ГРАЂАНЕ КОЈИМА ЈЕ БУДУЋНОСТ ОТАЏБИНЕ У СРЦУ ДА НАМ СЕ ЈАВЕ РАДИ ДОГОВОРА. НА ЈЕСЕН ЋЕМО ЗАЈЕДНО ПОДЕЛИТИ 1.000 СТИПЕНДИЈА УСПЕШНИМ СТУДЕНТИМА.

- 0 публицитету учесника акције брине „ВИДОВДАН“
- Пријаве студената примамо одмах

П. З. „ВИДОВДАН“, ул. Макишка 55, Жарково — Београд, тел. 518-706

КОМЕРЦ

ВАМ НУДИ ЈЕДИНСТВЕНУ ПРИЛИКУ ДА ПОРУЧИТЕ КАСЕТУ

**ПЕСМЕ СРБИМА СВЕТИТЕЉИМА: СВ. САВИ,
СВ. АРХИЕПИСКОПУ АРСЕНИЈУ, СВ. КНЕЗУ
ЛАЗАРУ...**

**ПОЈЕ ДРАГОСЛАВ — ПАВЛЕ
АКСЕНТИЈЕВИЋ**

ВИДЕО КАСЕТЕ

Пеослава 50-годишњице СРПСКОГ ПОКРЕТА ОТПОРА, одржана 13. 5. 1991. године у организацији СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ. Говор Вука Драшковића и подсећање на генијалног команданта српске отаџбинске војске, генерала Дражу Михајловића.
Трајање 60 минута, цена 350,00 динара.
Српски православни видео буквар. Азбука свих српских православних обичаја, водитељ кроз буквар и рад на сценарију Декан богословског факултета архимандрит Др Атанасије Јефтић.
Трајање 112 минута. Цена 420,00 динара
СПО КОМЕРЦ обавештава Чланство, симпатизере и све љубитеље старог српског народног звука, да је у припреми видео касета снимана у Студеници, Раваници, Пећкој патријаршији, Звечану, Гамзиграду, Призрену... а на којој поје старе српске народне песме Драгослав Павле Аксентијевић са својим гостима.
Позивамо све љубитеље овог звука заинтересоване за спонзорство да се јаве на тел. 583-049
Трајање касете 60 минута. Цена 430,00 динара
Поруџбине и информације на телефоне 507-454 и 583-049

Цена касете је 150 динара. Поруџбине и информације на тел. 600-222 лок. 9979

ПРЕТПЛАТА НА „СРПСКУ РЕЧ“

Овим се претплаћујем на „Српску реч“, чија полугодишња претплата износи 325 динара, а годишња 650 динара (урачунат је попуст од 10%). Годишња претплата за иностранство је 120 ДЕМ, 72 УСД, или одговарајућа противвредност у другим конвертибилним валутама.

Уплате вршити на динарски жиро рачун 60801—603—27562 СДК Београд или девизни 60811—620—128—25731—7495633 Кредитна банка Београд, с знаком за „Српску реч“. Уплате из иностранства могу се вршити и чековима и међународним уплатницама. По један примерак уплатнице, или других доказа о уплати, заједно са овом поруџбеницом послати на адресу: ЗА „СРПСКУ РЕЧ“, Народног фронта 43 соба 23, 11000 БЕОГРАД, тел. 683—952, 642—233 лок. 149.

/име и презиме/

/улица и број/

/место и поштански број/

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања редакција „Српске речи“ обавештава читаоце комплетом бројева. Комплетни или појединачни бројеви могу се наручити уплатом на жиро рачун број 60801-603-27562 СДК Београд или девизни 60811-620-128-25731-7495633 Кредитна банка Београд или поузећем на телефон 683-952, 642-233 локал 149, или на адресу: ПЕДАГОШКА АКАДЕМИЈА За „СРПСКУ РЕЧ“, соба 23, 11000 БЕОГРАД, Народног фронта бр. 43.

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ од бр. 1. до бр. 22
Напишите који број наручујете.

(име и презиме)

(улица и број)

(место и поштански број)

КОМЕРЦ

Својим члановима и симпатизерима нуди предмете са обележјима странке:

1. Мајице
2. Беџеве
3. Значке
4. Позлаћене значке
5. Привеске
6. Позлаћене привеске
7. Налепнице
8. Подметаче за чаше од плуте
9. Стоне календаре
10. Заставице за кола
11. Ливене отвараचे за флаше (бакарни, никловани, позлаћени)
12. Оловке
13. Упаљаче
14. Кожне омоте за личне карте
15. Кожне омоте за возачка документа
16. Кварчне сатове
17. Заставе свих димензија (српске и страначке)
- ПРЕДМЕТЕ СА ЛИКОМ ВУКА ДРАШКОВИЋА**
18. Постере
19. Мајице
20. Беџеве
- ПРЕДМЕТЕ СА ЛИКОМ ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА—ЧИЧЕ**
21. Постере
22. Мајице
23. Беџеве
- ПРЕДМЕТЕ СА СТАРИМ СРПСКИМ ОБЕЛЕЖЈИМА**
24. Стари српски грб (мали и велики)
25. Стари српски грб (ауто налепница)
26. Мали позлаћени крстићи
27. Комплет значака српских владара

ПОРУЉЕНИЦА

Неопозиво наручујем ком. _____

под бројем _____

Наручене предмете и трошкове поштарине платићу поштару
ПОУЗЕЋЕМ!

Име и презиме _____

Улица и број _____

Место и поштански број _____

Тел. _____

бр. л. к. _____

ПОТПИС _____

Поруџенице и информације на адресе:
— Поручница Спасића и Машере 16/57
— Славољуба Вуксановића 14/4
и телефоне 507-454
583-049
600-222 локал 9979

ПРВА ГОДИШЊИЦА "СРПСКЕ РЕЧИ" - ЈУЛ 1990 - ЈУЛ 1991.

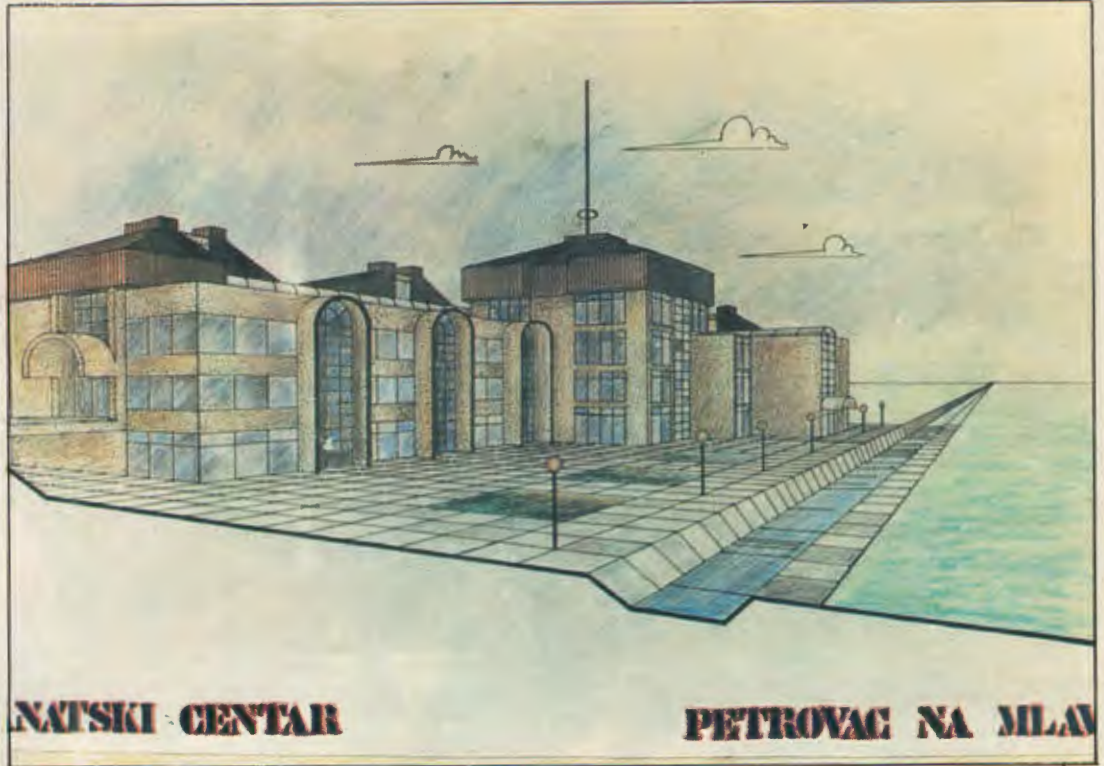

ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ГРАЂЕВИНАРСТВО, ИНЖЕЊЕРИНГ, ДРУМСКА ВОЗИЛА И ТРГОВИНУ СА П. О.

InvestExport

Смедеревска Паланка
Ул. 29. новембра 8
тел/фах. 026/32-821

Представништво у Београду
Ул. Андре Николића 3-5
тел. 011/648-960, 648-961
фах. 651-058

Инвест Експорт ГРАДИ ЗА ВАС ПОСЛОВНИ ПРОСТОР — ЛОКАЛЕ

У ПЕТРОВЦУ НА МЛАВИ— Пословно-занатски центар гради се већ пет месеци за тржиште, смештен у центру Петровца, на обали Млаве, модерног је изгледа, пројектован у пет нивоа са широким пешачким комуникацијама, опремљен лифтом, разгласом, са парним грејањем и другом опремом, која га чини веома погодним за обављање разноврсних послова у преко 80 локала на 4.500 м².

Инвест Експорт омогућује и стамбени простор у истом објекту.

У РЕКОВЦУ — Пословно занатски центар гради се већ седам месеци за тржиште, смештен у центру Рековца, пројектован у четири нивоа са унутрашњим пешачким комуникацијама, са око 30 локала различитих величина.

У ОБА ОБЈЕКТА ИМА ЈОШ СЛОБОДНИХ ЛОКАЛА

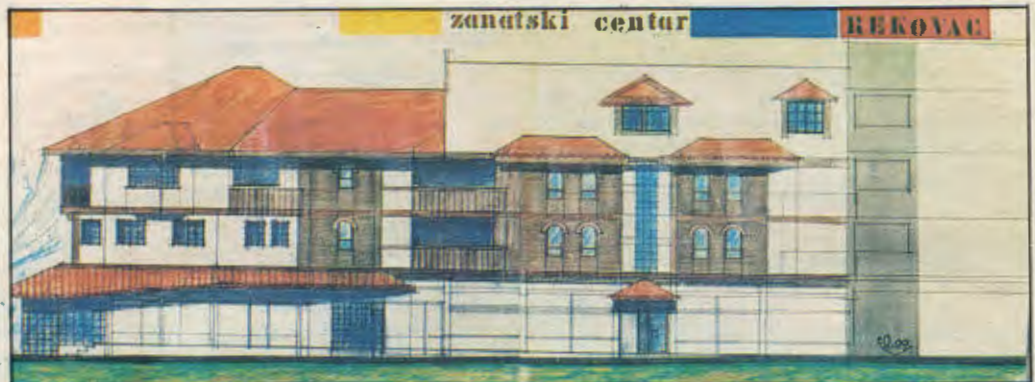
Инвест Експорт почетком јула 1991. почиње са градњом локала у Параћину, испод трибина на фудбалском стадиону. Локали се граде у два нивоа и различитих су величина зависно од потреба купаца, погодни за обављање разноврсних делатности.

Инвест Експорт ГРАДИ СВЕ ОБЈЕКТЕ ЗА 10 МЕСЕЦИ

МОГУЋНОСТ УГОВАРАЊА: „КЉУЧ У РУКЕ“ ИЛИ „ГРУБИ РАДОВИ“.

Инвест Експорт даје повољне
услове куповине пословног простора.

БЛИЖЕ ИНФОРМАЦИЈЕ:
Београд, тел. 011/648-960
Смед. Паланка, 026/32-821
Петровац на Млави 012/33-860

ДОЂИТЕ, ОНИ КОЈИ СТВАРАЈУ УВЕК СЕ МОГУ ДОГОВОРТИ

НАГРАДНА ИГРА

10.000 ДИНАРА НАЈДУХОВИТИЈЕМ

КАКО ЈЕ ТУЋМАН ОБЈАСНИО ОТЦЕПЉЕЊЕ?

Словенија и Хрватска „отцепиле“ су се од Југославије. Некима је то смешно а неки су прилично забринути. Један уважени Хрват чак тврди како је млада хрватска демократија развила свој барјак не само над Југославијом, него и над Европом и целим светом. Види се чак и са Марка. Због тога нашим драгим читаоцима постављамо озбиљно питање, на које очекујемо смешан, односно духовит одговор.

Одговор пошаљите на адресу: „Српска реч“, Народног фронта 43, соба 23, 11000 Београд, са назнаком „за наградну игру“, најкасније до 11. јула 1991. године. Најдуховитије очекују вредне награде: 1) 10.000 динара, 2) Шестомесечна претплата за „Српску реч“, 3) Монографија „9. март 1991“.

КАКО ЈЕ ТУЋМАН ОБЈАСНИО
ОТЦЕПЉЕЊЕ?

НАГРАДЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Морамо да признамо да су наши драги читаоци били прилично недуховити поводом питања „Куд плови овај брод“? из претходног броја „Српске речи“. Било је ту помињања и Титаника и Бермуда и „никуда не плови“ и „тоне“ и „у пизду материну“ и сличних места. Ипак, доделили смо награде и то:

- 1) 10.000 ДИНАРА ДРАГОЉУБУ ИЛИЋУ, Саве Ковачевића 63, 11040 МЛАДЕНОВАЦ („Плови из Црвеног у Мртво море“),
- 2) Шестомесечну претплату за „Српску реч“ ЈОВАНУ ГОЈКОВИЋУ, Докитејева 28а, 18230 СОКО БАЉА („Плови на Голи оток“),
- 3) Монографију „9. март 1991“ ДУШАНУ ЈОВАНОВИЋУ, Бранка Радичевића 24, 21241 КАЋ („Плови у Либан на специјализацију“).

ЧЕСТИТАМО ДОБИТНИЦИМА!